

Tirsdag 16/4.1929

Smedals bok om Grønlands-saken.

Professor Frede Castberg

skriver idag i «Dagbladet» en utførlig anmeldelse av advokat Gustav Smedals bok om Grønlandsaken.

Professoren begynner med å si at boken om Grønlandsaken er på mange måter et meget fortjenstfullt arbeid. Smedal har satt sig meget grundig inn i såvel den historiske som den juridiske og økonomiske side av saken, og hans fremstilling er klar og konsis. Han har en levende og så vidt jeg kan dømme i alt vesentlig riktig fremstilling.

Hans fremstilling av det juridiske grunnlag, Norges juridiske rett til Grønland, er god uten at den for så vidt bringer noe nytt.

Det er også en glede å kunne konstatere at i alle punkter hvor han uttaler sig om Øst-Grønland-avtalens fortolkning er han kommet til et helt riktig resultat, det samme som til dels under heftig kritikk fra andre har vært hevdet av det norske utenriksdepartement.

Derimot savner man hårdt den gode dommer, når han skriker til utredning av de handlinger som efter Øst-Grønland-avtalens avslutning er foretatt til hevdelse av Norges rett. Ikke minst når talen er om Norges utenriksdepartement er han urettferdig i sine uttalelser.

Professoren slutter sin anmeldelse med følgende ord:

Advokat Smedal har ved sin bok vist at han behersker det historiske så vel som det juridiske og økonomiske stoff i denne

sak. Han skriver godt og har åpenbart ofret meget av sin tid på Grønlandsaken. Jeg vil for min del ta mig den frihet å håpe at han vil legge sin fulle kraft ikke bare i de hjemlige kamper, men først og fremst utad, slik at hans arbeid for Grønlandsaken kan bli så positivt som hans kjærlighet til saken, hans evne og hans kunnskaper skulde gjøre naturlig.

16. APR. 1929

GRØNLANDSSAKEN

Av professor Frede Castberg.

Gustav Smedal: Oppgjør og forståelse med Danmark. Steenske Forlag, 1928.

Advokat Gustav Smedals bok om Grønlands sakens stilling er på mange måter et meget for tjenstfullt arbeid. Han har satt sig grundig inn i såvel den historiske som den juridiske og økonomiske side av saken. Og hans fremstilling er klar og konsis.

Han gir en levende og, såvidt jeg kan dømme om det, i alt vesentlig riktig skildring av Grønlands historie. Hans fremstilling av det juridiske grunnlag for Norges historiske rett er korrekt, uten at den dog bringer noe nytt. Skulde jeg komme med en innvending, måtte det være at han ikke nok belyser Norges stilling som eget rike —

eget rettssubjekt — under foreningen med Danmark. Skal man først søke grunnlaget for norsk Grønlands-politikk i vår historiske rett, — og at det er nødvendig, forekommer mig utvilsomt, — da må man ikke tape av syne den fundamentale betydning Norges rettsstilling under foreningen med Danmark har for våre krav. Det er ikke nok å kunne peke på nordmenns innsats i Grønlands kolonisasjon. Vi må også kunne bygge på et formelt grunnlag for vår historiske rett. Og dette grunnlag har vi nettop i Norges karakter av eget rike i foreningstiden, i forbindelse med skattlandenes egenskap av tilbehør til dette norske rike.

At forfatteren her har vært for snau, forhindrer ikke at det

han ellers sier om vår historiske rett, er både godt og riktig.

Det er også en glede å kunne konstatere, at forfatteren i alle de punkter, hvor han uttaler sig om Østgrønlandsavtalens fortolkning, er kommet til helt riktige resultater, — de samme som alltid — men tildels under heftig kritikk fra andre hold — har vært hevdet i det norske utenriksdepartement. Advokat Smedal tar også avstand fra kritikken — bl. a. fra professor Brøgger — over at den norske delegasjon under Grønlandsforhandlingene søkte å komme til en overenskomst om næringsinteressene uten å berøre suverenitetsspørsmålet. Og han polemiserer energisk mot dem som har påstått, at den norsk-danske Østgrønlandsavtale

hviler på en forutsetning om dansk suverenitet over Østgrønland. Advokat Smedal hevder at «dette resonnement er galt»; og han fremfører også en del av de argumenter som er avgjørende for hans resultat.

Det er vel den gode advokat som stikker i forfatteren, som har fått ham til å se de avgjørende rettslige momenter i disse spørsmål. Derimot savner man hårdt den gode dommer, når forfatteren skrider til en vurdering av de handlinger som etter Østgrønlandsavtalens avslutning er foretatt til hevdelse av Norges rett. Ikke minst når talen er om det norske utenriksdepartement, er han forbausende urettferdig i sin vurdering. Jeg er for min del helt enig i, at der gjøres alt for lite for å øke Norges rent faktiske innsats på Østgrønland i såvel forskning som fangstvirksomhet. Det dreier sig her om et økonomisk spørsmål, — spørsmålet er hvor meget regjeringen vil foreslå og stortinget vil bevilge. At der her ofres for lite, er jeg som

sagt for min del enig med forfatteren i. Men når talen er om den diplomatiske og juridiske hevdelse av Norges prinsipielle standpunkt etter inngåelsen av Østgrønlandsavtalen, — altså de oppgaver som vårt utenriksdepartement først og fremst skal løse, — da faller advokat Smedals kritikk maktesløs til jorden. «Vi norske — sier advokat Smedal — er for tilbøielige til å overse formenes betydning, og når feil først er gjort, er det alltid vanskelig å reparere etterpå». Jeg skal i den anledning minne om, at Norge etter inngåelsen av Østgrønlandsavtalen for det første har latt innregistrere og publisere ved Folkeforbundets sekretariat ikke bare selve Østgrønlandsavtalen, men også den samtidige noteveksling, hvorved partene opprettholder sitt syn i suverenitetsspørsmålet. Dernest er Norges bestridelse av Danmarks suverenitetspåstand offisielt meddelt en rekke fremmede makter, som svar på at Danmark med Frankrike og Storbritannia har vekslet noter om mestbegunnet behandling på Østgrønland. Fremdeles er den innstilling fra stortingets konstitusjons- og utenrikskomité, som i 1923 gjorde rede for det norske syn, og som hadde stortingets enstemmige tilslutning, av utenriksdepartementet offisielt tilstillet interesserte fremmede makter. Og endelig er der — på utenriksdepartementets foranledning — i 1925 utferdiget en norsk lov om Østgrønland. Advokat Smedal sier om denne lov — som en bebreidelse — at det «er en ganske kort lov på to paragrafer». Nu, det kommer vel ikke an på om hevdelsen av vårt standpunkt skjer i mange ord. Det er viktigere at vårt stand-

punkt hevdes klart og tydelig. Og klar og tydelig er Østgrønlandsloven. Den fastslår, at norske borgere på Østgrønland befinner sig på terra nullius, og at de derfor ene og alene står under norsk statsmyndighet.

Fullstendig grunnløs er kritikken mot utenriksdepartementet som embedsverk, når advokat Smedal uten videre gjør departementet ansvarlig for den celebre erklæring av Ihlen i 1919. Departementet skal ha skylden for denne erklæring, fordi det «ikke kan ha gitt ham den orientering han hadde krav på». Jeg har undersøkt den sak og kan oplyse, at Ihlen's erklæring til den danske minister er avgitt, uten at saken har vært behandlet i noen av utenriksdepartementets kontorer. Skal der rettes kritikk mot noen i den saks anledning, får kritikken ramme politikken og ikke utenriksdepartementets menn. —

Advokat Smedal skriver ikke bare om Grønlands-saken, men også om den norske voldgifts-politikk. Jeg skal ikke gå nærmere inn på hans fremstilling her. På dette felt kan jeg ikke — som i Grønlands-spørsmålene — helt ut være enig i hans juridiske utredning. Men jeg vil gjerne ha sagt, at advokat Smedal i sine almindelige bemerkninger om voldgiftspolitikken etter min mening ikke viser den fulle forståelse av hvad det i våre dager betyr for en liten stat ikke bare å ha gode argumenter, men også å ha i bakånd noenlunde effektive rettsmidler til å hevde sin rett. Resultatet av de norsk-britiske forhandlinger om Bouvet-øya viser hvad en liten stat i våre dager kan opnå selv overfor en stormakt, når dens rettslige argu-

menter er sterke, og begge parter er klar over at sakens forum i siste instans kan bli en internasjonal domsmyndighet.

Tendensen i advokat Smedals bok er at der fra norsk side må arbeides effektivt for å hevde våre Grønlands-interesser. Og deri har han sikkert rett. Det var å ønske at Grønlandsforeningene i større grad enn hittil har vært tilfelle, kunde støtte vår utenriksledelse i arbeidet for å hevde vår rett utad. Advokat Smedal vet like godt som nærværende anmelder, at der av danske skribenter — jurister og andre — foretas adskillig for å vekke interesse for og forståelse av Danmarks standpunkt i Grønlands-saken. Der trenges meget arbeid fra norsk side her. Advokat Smedal har ved sin bok vist, at han behersker såvel det historiske som det juridiske og økonomiske stoff i denne sak. Han skriver godt. Og han ofrer åpenbart meget av sin tid på Grønlands-saken. Jeg vil for min del ta mig den frihet å håpe, at han fra nu av vil legge full kraft ikke bare i hjemlige kamper, men først og fremst i kampen utad, slik at hans arbeid for Grønlands-saken kan bli så positivt, som hans kjærlighet til saken, hans evner og kunnskaper skulde gjøre naturlig.

stoffet som en lek, det ene innfall avløser det annet med impulsiv friskhet så rik og umiddelbar at en ikke får tid til å reflektere over komponistens «dristighet», dette som naturligvis ikke er noen dristighet, men geniets frie utfoldelse.

Spillet gav nok et bevis for ensembles kunstneriske vekst; selv om man kunde være uenig i solobratschistens svulmende understreken av forholdningene og uttrykksfulle glissando på kromatiske figurer; det skar endel ut fra medspillerne forøvrig, som fulgte Glasers rene og nydelige spill i ekte Mozartske ånd.

Ellif Gunström, som spilte annet bratschparti, trådte sammen med cellisten Karl Andersen til i B-dur sekstetten av Brahms. Også dette herlige verk, blev, stort sett, utmerket tolket. Det skal noe til å hevde sig ved siden av Moart og det er heller ikke fritt for at dette Brahms' opus 18 faller litt av, selv med en så tungtveiende sats som andanten med de praktfulle variasjoner. Sekstetten gir minnelser om Wien og Schubert. Den blytunge belastning av understemmene på bekostning av minst så viktige medlemstemmer bidrog kanbende igår noe til å svekke inntrykket; men der var et liv og en intensitet over samspillet, som vidnet høit om

Paris og Asia.

Dette skal ikke være sagt som en flau vits, men som en virkelig mening.

Når man beveger sig fra Werner Holmbergs düsseldorfske og romantiske finske landskaper — så nær Gude og Capellen, men selvstendig med et suverent malerisk talent — når man beveger sig fra dette landskapsmaleri over til Edelfeldts høit kultiverte, pariser-trenede realisme med alle dens artistiske egenskaper, og videre til Gallén, som hadde den samme gode franske trening, men frigjorde sig og hadde makten og kraften til å stå frem med en fullskapt finsk stil, bygget på «Kallevallas» episke motiver — da har man et begrep om den finske kunsts spennvidde.

Jeg har aldri i mitt liv skrevet en så lang setning, og skal ikke oftere gjøre det. Men den gang måtte jeg gjøre det, sammenfatte det som synes spredt, men er virkelig sammenhengende.

eksekutørens interesse og begeistring.

Den utmerkede konsert med det utsøkte program blev gitt for et fåtallig, men selvsagt tilsvarende utsøkt publikum!

E. B.

uttrykksfullt, Rissanens inntrengende realisme eller Salinnens koloristiske ekspresjonisme. En ting er klar, at Salinnens «Huiolitisbillede», de forrykte tungetalende sekterer med det segnende Kristusbillede over sitt hode, er et storverk i finsk kunst. Det har monumentaliteten i komposisjon og uttrykksform, det har nyanserikdom og kraft i fysiognomiene og det har malerisk skjønnhet i sin koloritt. En koloritt som i sin nedstemte grå tone rummer rike valører av gammelt gull og oldtidskobber, noe som publikum idag kanskje har vanskelig for å forstå, fordi typene hans ikke er vakre. Men vi får se bort fra det, eller rettere vi må nettopp se på det, og vi skal finne skjønnheten i den angivelige heslighet.

Iallfall for mig var der to billeder i den finske kunstrevy, det var Rissanens «Spåkvinnen» og Salinnens «Huiolitis-billede». Det er etter min mening ytterpunktene av finsk kunst, og det ypperste av det som yngre kunstnere har gjort.

Om Galléns store og fantasi-fulle livsverk vil dr. Stjernschantz fortelle i Nasjonalgalleriets sal iaften kl. 8.

Der vil alle Finnlands venner samles.

GRØNLANDSSAKEN

Av professor Frede Castberg.

Gustav Smedal: Oppgjør og forståelse med Danmark. Steenske Forlag, 1928.

Advokat Gustav Smedals bok om Grønlands sakens stilling er på mange måter et meget for tjenstfullt arbeid. Han har satt sig grundig inn i såvel den historiske som den juridiske og økonomiske side av saken. Og hans fremstilling er klar og konsis.

Han gir en levende og, såvidt jeg kan dømme om det, i alt vesentlig riktig skildring av Grønlands historie. Hans fremstilling av det juridiske grunnlag for Norges historiske rett er korrekt, uten at den dog bringer noe nytt. Skulde jeg komme med en innvending, måtte det være at han ikke nok belyser Norges stilling som eget rike —

eget rettssubjekt — under foreningen med Danmark. Skal man først søke grunnlaget for norsk Grønlands-politikk i vår historiske rett, — og at det er nødvendig, forekommer mig utvilsomt, — da må man ikke tape av syne den fundamentale betydning Norges rettsstilling under foreningen med Danmark har for våre krav. Det er ikke nok å kunne peke på nordmenns innsats i Grønlands kolonisasjon. Vi må også kunne bygge på et formelt grunnlag for vår historiske rett. Og dette grunnlag har vi nettopp i Norges karakter av eget rike i foreningstiden, i forbindelse med skattlandenes egenskap av tilbehør til dette norske rike.

At forfatteren her har vært for snau, forhindrer ikke at det

han ellers sier om vår historiske rett, er både godt og riktig.

Det er også en glede å kunne konstatere, at forfatteren i alle de punkter, hvor han uttaler sig om Østgrønlandsavtalens fortolkning, er kommet til helt riktige resultater, — de samme som alltid — men tildels under heftig kritikk fra andre hold — har vært hevdet i det norske utenriksdepartement. Advokat Smedal tar også avstand fra kritikken — bl. a. fra professor Brøgger — over at den norske delegasjon under Grønlandsforhandlingene søkte å komme til en overenskomst om næringsinteressene uten å berøre suverenitetsspørsmålet. Og han polemiserer energisk mot dem som har påstått, at den norsk-danske Østgrønlandsavtale

hviler på en forutsetning om dansk suverenitet over Østgrønland. Advokat Smedal hevder at «dette resonnement er galt»; og han fremfører også en del av de argumenter som er avgjørende for hans resultat.

Det er vel den gode advokat som stikker i forfatteren, som har fått ham til å se de avgjørende rettslige momenter i disse spørsmål. Derimot savner man hårdt den gode dommer, når forfatteren skriker til en vurdering av de handlinger som etter Østgrønlandsavtalens avslutning er foretatt til hevdelse av Norges rett. Ikke minst når talen er om det norske utenriksdepartement, er han forbausende urettferdig i sin vurdering. Jeg er for min del helt enig i, at der gjøres alt for lite for å øke Norges rent faktiske innsats på Østgrønland i såvel forskning som fangstvirksomhet. Det dreier sig her om et økonomisk spørsmål, — spørsmålet er hvor meget regjeringen vil foreslå og stortinget vil bevilge. At der her ofres for lite, er jeg som

6/4.1929

sagt for min del enig med forfatteren i. Men når talen er om den diplomatiske og juridiske hevdelse av Norges prinsipielle standpunkt etter inngåelsen av Østgrønlandsavtalen, — altså de opgaver som vårt utenriksdepartement først og fremst skal løse, — da faller advokat Smedals kritikk maktesløs til jorden. «Vi norske — sier advokat Smedal — er for tilbøielige til å overse formenes betydning, og når feil først er gjort, er det alltid vanskelig å reparere etterpå». Jeg skal i den anledning minne om, at Norge etter inngåelsen av Østgrønlandsavtalen for det første har latt innregistrere og publisere ved Folkeforbundets sekretariat ikke bare selve Østgrønlandsavtalen, men også den samtidige noteveksling, hvorved partene opprettholder sitt syn i suverenitetsspørsmålet. Derneft er Norges bestridelse av Danmarks suverenitetspåstand offisielt meddelt en rekke fremmede makter, som svar på at Danmark med Frankrike og Storbritannia har vekslet noter om mestbegunstiget behandling på Østgrønland. Fremdeles er den innstilling fra stortingets konstitusjons- og utenrikskomité, som i 1923 gjorde rede for det norske syn, og som hadde stortingets enstemmige tilslutning, av utenriksdepartementet offisielt tilstillet interesserte fremmede makter. Og endelig er der — på utenriksdepartementets foranledning — i 1925 utferdiget en norsk lov om Østgrønland. Advokat Smedal sier om denne lov — som en bebreidelse — at det «er en ganske kort lov på to paragrafer». Nu, det kommer vel ikke an på om hevdelsen av vårt standpunkt skjer i mange ord. Det er viktigere at vårt stand-

punkt hevdes klart og tydelig. Og klar og tydelig er Østgrønlandsloven. Den fastslår, at norske borgere på Østgrønland befinner sig på terra nullius, og at de derfor ene og alene står under norsk statsmyndighet.

Fullstendig grunnløs er kritikken mot utenriksdepartementet som embedsverk, når advokat Smedal uten videre gjør departementet ansvarlig for den celebre erklæring av Ihlen i 1919. Departementet skal ha skylden for denne erklæring, fordi det «ikke kan ha gitt ham den orientering han hadde krav på». Jeg har undersøkt den sak og kan opplyse, at Ihlens erklæring til den danske minister er avgitt, uten at saken har vært behandlet i noen av utenriksdepartementets kontorer. Skal der rettes kritikk mot noen i den saks anledning, får kritikken ramme politikken og ikke utenriksdepartementets menn. —

Advokat Smedal skriver ikke bare om Grønlands-saken, men også om den norske voldgifts-politikk. Jeg skal ikke gå nærmere inn på hans fremstilling her. På dette felt kan jeg ikke — som i Grønlands-spørsmålene — helt ut være enig i hans juridiske utredning. Men jeg vil gjerne ha sagt, at advokat Smedal i sine almindelige bemerkninger om voldgiftspolitikken etter min mening ikke viser den fulle forståelse av hvad det i våre dager betyr for en liten stat ikke bare å ha gode argumenter, men også å ha i bakånd noenlunde effektive rettsmidler til å hevde sin rett. Resultatet av de norsk-britiske forhandlinger om Bouvet-øya viser hvad en liten stat i våre dager kan opnå selv overfor en stormakt, når dens rettslige argu-

menter er sterke, og begge parter er klar over at sakens forum i siste instans kan bli en internasjonal domsmyndighet.

Tendensen i advokat Smedals bok er at der fra norsk side må arbeides effektivt for å hevde våre Grønlands-interesser. Og deri har han sikkert rett. Det var å ønske at Grønlandsforeningene i større grad enn hittil har vært tilfelle, kunde støtte vår utenriksledelse i arbeidet for å hevde vår rett utad. Advokat Smedal vet like godt som nærværende anmelder, at der av danske skribenter — jurister og andre — foretas adskillig for å vekke interesse for og forståelse av Danmarks standpunkt i Grønlands-saken. Der trenges meget arbeid fra norsk side her. Advokat Smedal har ved sin bok vist, at han behersker såvel det historiske som det juridiske og økonomiske stoff i denne sak. Han skriver godt. Og han ofrer åpenbart meget av sin tid på Grønlands-saken. Jeg vil for min del ta mig den frihet å håpe, at han fra nu av vil legge full kraft ikke bare i hjemlige kamper, men først og fremst i kampen utad, slik at hans arbeid for Grønlands-saken kan bli så positivt, som hans kjærlighet til saken, hans evner og kunnskaper skulde gjøre naturlig.

En sovende mann i flammer.

Hustruen overholdte ham med sprit og satte varme på.

Den nu 35-årige Anna Franz giftet sig i 1923 med arbeideren Andreas Franz, efterat de i et par år hadde levd sammen. Allerede et par år efter innledet hun et forhold til en annen arbeider, Matthias Prommer, og gjorde ikke det minste forsøk på å holde det skjult for mannen. Som følge herav slo Franz sig på flasken, og samlivet mellem dem blev et rent helvete.

Forleden kom Franz igjen beruset hjem og forlangte, at hustruen skulde hente en kvart liter rom til ham, da han hadde fått lyst på en kopp te. Mot sedvane var hun straks villig til det og serverte ham to kopper te, hvori der var blandet en halv liter rom. Franz tømte begge kopper og ravet derefter inn på sengen, hvor han falt i en dødlignende søvn.

Kort efter gikk Anna Franz inn til

der sunde og normale forhold alltid har meget å utsette på sine fedres (og mødres) hjem. De fleste navn vi ha

noen naboer og beklaget sig over mannen. De trøstet henne og gikk så inn for å se, om han var falt til ro, men her møtte dem et fryktelig syn. Franz lå på sengen som var omspent av flammer. Med største vanskelighet lyktes det å få ilden slukket, så man kunde bringe den hårdt sårede mann på sykehus. Politiet optok rapport hvori Anna Franz fremsatte den formodning, at hennes mann hadde tendt en cigarett og derved satt ild på sengklærne; dette forekom imidlertid ikke politiet videre sannsynlig, og da hun dessuten innviklet sig i forskjellige motsigelser, blev hun arrestert. I retten falt hun sammen og avla da den fryktelige tilsthelse, at hun hadde overholdt sin sovende mann med en flaske sprit og derefter satt en fyrstikk borti. Da det fengset godt gikk, hun inntil naboene for å skaffe sig en alibi. På spørsmålet hvorfor hun hadde gjort det, svarte hun, at hun var lei mannen og gjerne vilde bli kvitt ham.

Kr. 14.00 pr. flaske.

KJØBMANDSBANKEN.

Inkasso, valutaomsætning, indskud, utlaan.

Alle almindelige bankforretninger udføres.

som gaar Landet over, Verden over som ægte dansk Ost.

Alt godt for den Udstilling, et Overskud — og saa den Ost. △

Historie og Erhverv.

Dansk og Norsk og Grønland.

Gustav Smedal: Opgjør og Forståelse med Danmark, Grønlandssagen — historisk og politisk (Steenske Forlag, Oslo, 1928).

Nej, ad den Vej opnaas der ikke Forstaaelse.

Og Hr. Smedal er fejl underrettet, naar han mener, at Misstemningen mellem Danske og Norske er stærkest her i Landet. Det er ikke Misstemning. Det er den pure Mangel paa Forstaaelse af Nordmændene, som hersker her.

Derfor forstaar vi heller ikke Hr. Smedals Tankegang indefra, selv om vi udefra kan sætte os ind i den.

Han snakker forøvrigt tiltalende rent ud. Han mener, at „den urett, som overgikk Danmark i 1864“ langt fra var „så grov som uretten mot Norge 1814—1821“. Man kan have forskellige Meninger herom; nogen objektiv Maalestok for Uret har man imidlertid ikke. Men det springende Punkt for os var allerede faa Aar efter 1864 ikke det historiske Spørgsmaal om Ret og Uret, men den levende Befolknings Vilje. Og det var i Kraft af den, for saa vidt den bar til Danskhed, at vi fik Landet tilbage, ikke ved Pukken paa gamle Traktater eller Opgravning af afdøde Tilstande. Under samme Synsvinkel ser vi nu Udviklingen paa Island og Færøerne. Den kan følges efter vore Begreber hverken rokke eller befæste Traktatordningen fra 1814—21.

Men for Hr. Smedal og de Nordmænd, der tænker som han, gælder det „vårt folks historie og nasjonale liv“ i Spørgsmaalet om Grønland, og det er dér, vi ikke kan være med.

Drejede det sig om Ordningen af rent praktiske Spørgsmaal, var Sagen en anden. Om dem forhandler man sig altid til Rette. Men det, Hr. Smedal anfører om norske Interesser paa selve Grønlands Territorium, overbeviser ingen om, at deres Betydning virkelig svarer til den Lidenskabelighed, hvormed de forfægtes. Det er ikke hans Skyld. End ikke Erik den Røde, der kaldte Landet „Grønland“ for at lokke Nybyggere til, har kunnet gøre mere ud af dets Herligheder end Hr. Smedal. Men naar vi kommer mod Vejs Ende indrømmer han selv, at som Resultat af Aktionen for at redde Østkysten „er den norske radiostasjon i Myggbukta blitt opretholdt, men ellers er der ikke foretatt nogen handling, hvis hensikt er å bevare eller styrke vår stilling på Østgrønland“. Lidt mere er der maaske sket. Men det er rigtigt, at de norske Forsøg, der er gjort paa Landjorden, hverken er til at leve eller dø af. Og anderledes var det blevet, hvis der virkelig havde været Penge i den Forretning.

Det er derfor, at vi ser den norske Grønlandspolitik langt mere dikteret af Jagt efter nationalpolitiske Resultater end af Erhvervsinteresser — Hr. Smedal, der ikke vil tro de danske Forklaringer paa Monopol-Styret, maa undskyldes os herfor — og som Afslutning, hvor det pusler: „Man bør i Danmark huske på, at det i Norge føles som en Krenkelse, at våre fiskere og fangstfolk nektes adgang til en kyst, som er opdaget av nordmenn, to ganger koloniseret av nordmenn, og som har været norsk land i middelalder og nyere tid.“, hvorfor der ogsaa paa Vestkysten fordres „en ordning, som gir et statsrettslig uttryk for, at dette land har vært norsk“.

Men under disse Forudsætninger, naar det er national-historiske Følelser, som skal tilfredsstilles, bliver der kun Begyndelse, aldrig Ende paa Forhandlingerne om „opgjør“.

Historie og Erhverv.

Dansk og Norsk og Grønland.

Gustav Smedal: Opgjør og Forståelse med Danmark, Grønlandssagen — historisk og politisk (Steenske Forlag, Oslo. 1928).

Nej, ad den Vej opnaas der ikke Forstaaelse.

Og Hr. Smedal er fejl underrettet, naar han mener, at Misstemningen mellem Danske og Norske er stærkest her i Landet. Det er ikke Misstemning. Det er den pure Mangel paa Forstaaelse af Nordmændene, som hersker her.

Derfor forstaar vi heller ikke Hr. Smedals Tankegang indefra, selv om vi udefra kan sætte os ind i den.

Han snakker forøvrigt tiltalende rent ud. Han mener, at „den urett, som overgik Danmark i 1864“ langt fra var „så grov som uretten mot Norge 1814—1821“. Man kan have forskellige Meninger herom; nogen objektiv Maalestok for Uret har man imidlertid ikke. Men det springende Punkt for os var allerede faa Aar efter 1864 ikke det historiske Spørgsmaal om Ret og Uret, men den levende Befolknings Vilje. Og det var i Kraft af den, for saa vidt den bar til Danskhed, at vi fik Landet tilbage, ikke ved Pukken paa gamle Traktater eller Opgravning af afdøde Tilstande. Under samme Synsvinkel ser vi nu Udviklingen paa Island og Færøerne. Den kan folgelig efter vore Begreber hverken røkke eller befæste Traktatordningen fra 1814—21.

Men for Hr. Smedal og de Nordmænd, der tænker som han, gælder det „vårt folks historie og nasjonale liv“ i Spørgsmaalet om Grønland, og det er dér, vi ikke kan være med.

Drejede det sig om Ordningen af rent praktiske Spørgsmaal, var Sagen en anden. Om dem forhandler man sig altid til Rette. Men det, Hr. Smedal anfører om norske Interesser paa selve Grønlands Territorium, overbeviser ingen om, at deres Betydning virkelig svarer til den Lidenskabelighed, hvormed de forfægtes. Det er ikke hans Skyld. End ikke Erik den Røde, der kaldte Landet „Grønland“ for at lokke Nybyggere til, har kunnet gøre mere ud af dets Herligheder end Hr. Smedal. Men naar vi kommer mod Vejs Ende indrømmer han selv, at som Resultat af Aktionen for at redde Østkysten „er den norske radiostation i Myggbukta blitt opretholdt, men ellers er der ikke foretatt nogen handling, hvis hensikt er å bevare eller styrke vår stilling på Østgrønland“. Lidt mere er der maaske sket. Men det er rigtigt, at de norske Forsøg, der er gjort paa Landjorden, hverken er til at leve eller dø af. Og anderledes var det blevet, hvis der virkelig havde været Penge i den Forretning.

Det er derfor, at vi ser den norske Grønlandspolitik langt mere dikteret af Jagt efter nationalpolitiske Resultater end af Erhvervsinteresser — Hr. Smedal, der ikke vil tro de danske Forklaringer paa Monopol-Styret, maa undskylde os herfor — og som Afslutning, hvor det pusler: „Man bør i Danmark huske på, at det i Norge føles som en Krenkelse, at våre fiskere og fangstfolk nektes adgang til en kyst, som er opdaget av nordmenn, to ganger koloniseret av nordmenn, og som har været norsk land i middelalder og nyere tid,“ hvorfor der ogsaa paa Vestkysten fordres „en ordning, som gir et statsrettslig uttryk for, at dette land har vært norsk“.

Men under disse Forudsætninger, naar det er national-historiske Følelser, som skal tilfredsstilles, bliver der kun Begyndelse, aldrig Ende paa Forhandlingerne om „opgjør“.

Den
arbejde
mulig
vis har
Interesse

INTER
PRE
AVISUDKLIP

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Berlingske Tidende

7 FEB 1929

skriver den 192

Grønland og Noreg.

Advokat Smedals bok meld for „Folketanken“ av Lars Eskeland.

II.

Det var ein nordmann som fann Grønland fyrste gongen, Eirik Raude fraa Jæren. Og det var han som fekk folk til aa busetja seg i landet, nordmenn og isendingar. Daa det store Noregsveldet vart samla, kom Grønland heilt inn i dette riket og vart ein uskiljande lut av det. Og daa me kom saman med Danmark, fekk me den sterkaste lovtrygd som gjevast kunde for at det norske riket skulde verta verande samla og uskifteleg. Like vel skifte den danske kongen (vaar eigen konge) og riksstyret hans riket sunder i 1814, paa ein maate som høyrer til dei styggaste og uhyggjelegaste i heimsoga. Ingen nordmann var med i fredetingingane i Kiel. Og den mannen som kongen vaar hadde for seg, fekk stelt det so, at dei gamle norske utbygdene vaare vart skilde fraa moderlandet og vart hangande att med Danmark; kongen godkjende det med takk, og brant med det eiden sin som han hadde svore til nordmennene etter kongelovi (grunnlovi). Det var eit ran, og dette ranet er meir enn vanleg uhyggjeleg, fordi det er bygt paa eids-brot og lygn. Den danske tingsmannen kammerherre Edmund Bourke, gav det til grunn, at Island og Færøyan og Grønland alltid hadde høyrte Danmark til. Den svenske tingsmannen var ikkje stort meir heime i norsk saga, enn Karl Johan, den fransk-fødde krunprinsen.

Paa so laus grunn har daa Danmark bygt „retten“ sin til alle desse landi.

Med eigi makt og av eigen klokskap har Island kome seg laus fraa det danske veldet, og Færøyan strevar og strider for fridomen sin. I lengdi greider ikkje danskane halda dette litte fridomskjære folket under seg.

So er det Grønland. Daa Noreg kom so heilt ned i vanmakt og stakkarsdom, miste baade den kyrkjelege og den verdslege styringi sambandet med folket vaart der, og so vart det til eit av dei største syrgjespel me veit nm: folket forfórat og døydde ut. Fraasegnene um dette vil gaa som ein syrgjesong i saga vaar til alle tider, og me kjem ikkje til aa skyna det fullt ut fyrr me ser grunnen til heile vanlagnaden for folket vaart i nedgangstidi. Og ingen av sogemennene vaare

ikkje minst den norske saga.

Daa styringi yver Noreg fekk sin midstad i Kjøbenhavn, vart det mykja vandare for nordmennene aa halda sambandet med Grønland uppe. Men i denne tid fann me likevel landet att og tok til med eit kristnings- og kulturarbeid der som alltid vil vera godt aa minnst for oss. Det var Hans Egede som gjorde eitt ugleymande arbeid til hjelp for det folket som hadde teke landet i arv fraa dei gamle nordmennene. Kva gjorde so den danske styringi samstundes? Eg skal berre herma ein liten grand av ein dansk sogestubb i boki til Smedal: „For at skaffe den europeiske Befolkning i Grønland en yderligere Tilvækst, udtog man ti Mandfolk af Slaveriet og ligesaa mange Fruentimmer af Børnehuset, hvilke efter Lodtrækning bleve ægteviede og derpaa udsendte til Grønland som Colonister“. — Saman med ein flokk leigesoldatar dreiv desse brotsmennene allslags ulikenskap. Det var ikkje so liten skilnad paa det norske og det danske reisingarbeidet paa Grønland den gongen.

No har danskane stengt landet, so korkje nordmenn eller andre kan gjera noko der, og det er for folket si skuld dei gjer det so, segjer dei. Samstundes segjer dei eigne vitskapsmenn at det ikkje er noko rein eskimorase paa Grønland lenger, men berre eit blandingsfolk. Det er i det siste det har vorte so. Slikt fortel meir enn alt anna um den oppsedingi folket har fenge i den grønlandske dansketidi. Det kann ikkje vera av menneskekjærlege grunnar danskane freistar aa

stengja nordmennene og andre folk uten fraa landet. Alle skynar letteleg at det berre er politikk. Etter aalmenn folkerett kunde ikkje danskane eigna Grønland til seg paa den maaten som det vart gjort i 1814. Men so kom oppgjeret i 1821, og daa nytta dei høvet til aa faa Noreg til aa seggja fraa seg retten sin. Og naudi vaar var daa so stor og vaanskane so mange, at me maatte gaa med paa det. Men um no dette skulde gjelda for rett, so galdt det i alle tilfelle ein liten part av det me no meiner med Grønland. Og med arbeid og daad har norske sjemenn vunne ein annan lut av landet i dei siste mannsaldrane. Danskane har paa nytt nytta alle tenkjelege raader til aa faa fraa oss denne parten av landet og, og dei har vore likso kloke og framtente som nordmennene har vore ukloke og stutt-synte. Det er denne norske diplomatiske saueskapen advokat Smedal no meiner det maa ha ein ende med. Enno er ikkje alt spilt, enno kann me berga noko av det som hève ishavsfararar og daadsmenn har vunne for oss. Politikarane vaare maa slutta med aa spennast fetene under deim som gjer landvinning og næringsvinning for Noreg.

Med dette vil eg raada alle til aa nytta den gode hjelpe som advokat Smedal gjev til aa setja seg inn i eit stort nasjonalt spursmaal. Vonleg vil ikkje advokaten sleppa dette og andre spursmaal som heng saman med det og beile vaar folkerettslege stoda. Det er tydeleg at Smedal har mykje aa gjera i dette stykket.

Grønland lykte gongene. Lina Raude fraa Jæren. Og det var han som fekk folk til aa busetja seg i landet, nordmenn og islendingar. Daa det store Noregsveldet vart samla, kom Grønland heilt inn i dette riket og vart ein uskiljande lut av det. Og daa me kom saman med Danmark, fekk me den sterkaste lovtrygd som gjevast kunde for at det norske riket skulde verta verande samla og uskifteleg. Like vel skifte den danske kongen (vaar eigen konge) og riksstyret hans riket sunder i 1814, paa ein maate som høyrer til dei styggaste og ubbyggjelegaste i heimsoga. Ingen nordmann var med i fredstingingane i Kiel. Og den mannen som kongen vaar hadde for seg, fekk stelt det so, at dei gamle norske utbygdene vaare vart skilde fraa moderlandet og vart hangande att med Danmark; kongen godkjende det med takk, og brant med det eiden sin som han hadde svore til nordmennene etter kongelovi (grunnlovi). Det var eit ran, og dette ranet er meir enn vanleg ubbyggjeleg, fordi det er bygt paa eids-brot og lygn. Den danske tingsmannen kammerherre Edmund Bourke, gav det til grunn, at Island og Færoyane og Grønland alltid hadde høyrte Danmark til. Den svenske tingsmannen var ikkje stort meir heime i norsk saga, enn Karl Johan, den franskfødde krunprinsen.

Paa so lars grunn har daa Danmark bygt „retten“ sin til alle desse landi.

Med eigi makt og av eigen klokskap har Island kome seg laus fraa det danske veldet, og Færoyane strevar og strider for fridomen sin. I lengdi greider ikkje danskane halda detta litle fridomskjære folket under seg.

So er det Grønland. Daa Noreg kom so heilt ned i vanmakt og stakkarsdom, miste baade den kyrkjelege og den verdslege styringi sambandet med folket vaart der, og so vart det til eit av dei største syrgjespel me veit nm: folket forførst og døydde ut. Fraasegnene um dette vil gaa som ein syrgjesong i saga vaar til alle ætter, og me kjem ikkje til aa skyna det fullt ut fyrr me ser grunnen til heile vanlagnaden for folket vaart i nedgangstidi. Og ingen av sogemennene vaare har enno kunna gjera dette klaart. Ein av dei mest faavise freistnader har professor Oskar Albert Johnsen gjort for ikkje lenge sidan med aa skulda kyrkja for det. Sanningi er at kyrkja betre enn all onnor styring batt folket i heile Noregsveldet saman.

Ein av dei ting som i det siste har vorte forlite paavyrdt er den store mannadanden som fór forferdeleg ille med oss. Ein annan ting som tvillaust og har vorte for lite aatgaatt er det saalmenne aandelege forfall i denne tidi baade ber heime og ute i verdi elles. — All saga gaar i baaragang,

det mykje vandare for nordmennene aa halda sambandet med Grønland uppe. Men i denne tid fann me likevel landet att og tok til med eit kristnings- og kulturarbeid der som alltid vil vera godt aa minnst for oss. Det var Hans Egede som gjorde sitt ugløymande arbeid til hjelp for det folket som hadde teke landet i arv fraa dei gamle nordmennene. Kva gjorde so den danske styringi samstundes? Eg skal berre herma ein liten grand av ein dansk sogestubb i boki til Smedal: „For at skaffe den europeiske Befolkning i Grønland en yderligere Tilvækst, ndtog man ti Mandfolk af Slaveriet og ligesaa mange Fruentimmer af Bernehuset, hvilke efter Lodtrækning bleve søgteviiede og derpaa udsendte til Grønland som Colonister“. — Saman med ein flokk leigesoldatar dreiv desse brotsmennene allslags ulikenskap. Det var ikkje so liten skilnad paa det norske og det danske reisingarbeidet paa Grønland den gongen.

No har danskane stengt landet, so korkje nordmenn eller andre kan gjera noko der, og det er for folket si skuld dei gjer det so, segjer dei. Samstundes segjer dei eigne vitskapsmenn at det ikkje er noko rein eskimorase paa Grønland lenger, men berre eit blandingsfolk. Det er i det siste det har vorte so. Slikt fortel meir enn alt anna um den uppsedingi folket har fenge i den grønlandske dansketidi. Det kann ikkje vera av menneskekjærlege grunnar danskane freistar aa

Etter aalmenn folkerett kunde ikkje danskane eigna Grønland til seg paa den maaten som det vart gjort i 1814. Men so kom oppgjeret i 1821, og daa nytta dei høvet til aa faa Noreg til aa seggja fraa seg retten sin. Og naudi vaar var daa so stor og vanskane so mange, at me maatte gaa med paa det. Men um no dette skulde gjelda for rett, so galdt det i alle tilfelle ein liten part av det me no meiner med Grønland. Og med arbeid og daad har norske sjømenn vunne ein annan lut av landet i dei siste mannsaldrane. Danskane har paa nytt nytta alle tenkjelege raader til aa faa fraa oss denne parten av landet og, og dei har vore like kloke og framtente som nordmennene har vore ukloke og stutt-synte. Det er denne norske diplomatiske saueskapen advokat Smedal no meiner det maa ha ein ende med. Enno er ikkje alt spilt, enno kann me berga noko av det som hæve ishavsfararar og daadsmenn har vunne for oss. Politikarane vaare maa slutta med aa spennastetene under deim som gjer landvinning og næringsvinning for Noreg.

Med dette vil eg raada alle til aa nytta den gode hjelpe som advokat Smedal gjev til aa setja seg inn i eit stort nasjonalt spursmaal. Vonleg vil ikkje advokaten sleppa dette og andre spursmaal som heng saman med det og heile vaar folkerettslege stoda. Det er tydeleg at Smedal har mykje aa gjera i dette stykket.

Grønland og Norig.

Advokat Smedals bok meld for „Folketanken“ av Lars Eskeland.

Gustav Smedal: Opgjer og forstaelse med Danmark. Grønlandsaken—historisk og politisk. Steenske forlag Oslo.

I.

Lat meg segja med ein gong at dette er ei framifraa rettleiding um eit emne som kvar nordmann bør vera heime i. Eg trur ikkje det var lett aa finna ein mann som kunde gjera dette ifraa seg paa ein betre maate enn advokat Smedal har gjort det. Han veg og dømer med ein lysande klar-skap ut ifraa den største sakkunn-skap, og gjer rett og skil til alle sidor. Det ligg eit veldigt arbeid attum denne boki. Men ingen treng kvida seg for aa gjeva seg i kast med henne. Ho er langt lettare aa lesa enn slike utgrei-dingar plar vera, so det er meir ein hugnad enn ei møda aa fylgja bokmeisteren. Det syner seg at advokaten er ein mann med ein litterær givnad som ligg ikkje so lite yver det vanlege. Fær han helsa og levedagane, so vert det nok ikkje den siste boki han skriv.

Det vart sagt at 1905 burde vera som ei solrenning til ein ny arbeidsdag i Noreg. Det har stundom set noko smaatt nt med denne arbeidsdagen.

Garborg fortel um ein av lands-mennene vaare som heiter Lars i Lia. Han hadde ymist aa gjera den mannen og; det var leda som trong vela, og stove-taket lak eit par stader, og han Lars var ikkje den mann som vilda forsøma so viktige ting. Men det kunde no ikkje hasta so mykje. „Me fær no sjaa da“, segjer han Lars i Lia. Og so ser han og ser baade vel og lenge, for det duger ikkje aa forhasta seg. Men so vert det for seint. Det er so merkeleg med han Lars i Lia; det vert alltid for seint for han. Men ein dag kom lensmannen yver han; det spelar beint fram um ættar-garden for Lars i Lia, berre for di han er for sein.

Det kann koma til aa gaa paa same maaten med det som me alle skulde passa paa. For Lars i Lia er ein mann som har mykje aa segja i politikken. Og der vil han

ikkje ha noko braak. Garborg skuldar han for at „han preikar fred i hønsegarden fyrr han har bunde reven“; men Lars i Lia bryr seg ikkje um kva ein harm diktar segjer. Han vil søika or pipa si i fred.

No kjem advokat Smedal og segjer at lensmannen er i kjømdi. So fær me sjaa um det bjelper.

Me gjekk ut or unionen med Sverige i 1905, for di me ikkje var nøgde med at eit anna folk styrde utanrikspolitikken vaar. Me skyna at me kunde ikkje vera eit fritt folk fyrr me hadde all norsk styring i vaare egne hender. Det viste seg at heile verdi totte dette var rimeleg og rett. Me hadde arbeidt oss fram til vyrdnad.

Men daa alt var greidt og me skulde staa fullt jamsides med dei andre folk her i Norderlandi og leggja vaart ord med i laget mil-lom frie folk, soleis som me hadde bede um det og vunne retten til det, daa sa me baade til oss sjølve og til andre at me hadde ikkje noko nemnande aa tale um. Me vilde ingen utenrikspolitik drive.

No er det so, at eit fritt folk kann ikkje lata vera aa ha ein utanrikspolitik. Og eit land som ligg soleis til som Noreg og hev havet aa lita paa i stor mun, og av den grunn fær eit uvanleg rikt samkvem med andre folk, treng meir enn dei fleste aa ha ein klok og aalvak utanrikspolitik. Naar ein slik tanke i det heile kunde koma upp og vinna noko makt, at me var best farne di mindre me ansa paa utanrikspolitikken, so er det syrgjeleg vitnemaal um kor ille me hadde fare i den tidi daa me laag under formynderskap og ingen rett fekk til aa stella med vaare egne ting sjølve. Det er saart aa tenkja paa at me var so reint ubudde og uskikka til aa greida oss. Dei einaste me hev vunne er aa bruka munn — kann henda litt for mykkje — i Folke-samlaget. Elles hev det vore meir enn smaatt stell.

Me hev eit gamalt oppgjer med Danmark. Det er dette oppgjeret boki til advokat Smedal greider ut um. Og me maa ikkje tru at dette er noko som berre ein og annan fagmannen bør vita noko um. Det kjem heile folket ved, og kvar mann bør sjaa kva det gjeld. Til denne tid har me gjea-ge fraa nederlag til nederlag i alt vaart hopehav med Danmark, like fullt etter 1905 som fyrr. Det er paa høg tid at denne vanlagnaden vender seg. Og me fær taka skuldi og heile andsvaret paa oss sjølve. Let me det drive so sty-relaust som det har drive, so vert det til ei skam og ein skade som ottertidi ikkje so lett kann heta. Vaar eigi forsøma i dei siste 20 aar ligg alt no yver oss med ei tyngsla som meinkar oss mykje,

at boki til advokat Smedal vert kjend i vida krinsar og kjem til aa gjera noko av det vekkjings-arbeidet som trengat.

Kvar einaste nordmann burde kjenna minst so mykje av Grøn-lands-soga som Smedal fortel i denne boki. Det var ein lut av vaar eigi ætt som stridde i 500 aar for livet og gjekk til grunn, samstundes med at det store gamle Norges-veldet miste styringi yver seg sjelv og til slutt vart sunder-brote. Det er ei tungsam saga. Men vil me styrka oss til dei reynetaki som ventar oss, so maa me vaaga aa sjaa det som er saart og syrgjeleg i farna tider, endaa-til um det er vaare egne synder me kjem andsynes med, ja ikkje minst daa. Men som vel er ser me ikkje berre ayndene vaare naar me fer igjenom denne saga; det største som høyrer folket vaart til, syner seg i det klaaraeste ljøs. Verdi har aldri set større stor-bragder enn dei som nordmennene gjorde daa dei fann og bygde landi i Nordhavi. Der er det livskraft og vaagemod og klok-skap og aandskv-ik som det vil lyss av so lenge denne heimen er til. Mykje av det same syner seg hjaa oss no att. Heile verdi har nett i desse dagar sameina seg med oss og høgtida minnet um den mannen som meir enn nokon annan er eit friskt framskot av den gamle og vonleg øveleg unge norske daadskrafti. Men for oss er det ikkje minst gildt aa hugsa at han herre er den mest høgreiste hovdingen i ein stor fylking av menn som har nya uppat gamalt norskt daadsliv paa sje og land.

Lat oss ein og annan gongen koma i hng alle desse Ishavs- og Grønlands fararane vaare. Det er noko til folk i det! Der er merg og mod. Og dei legg havet under seg til vinning for oss alle, ikkje berre for æra, men for utkoma fyrst og sist. No skulde ein tru at dei som styrer landet maatte sjaa og skyna kva dette har paa seg, og gjeva deim all den hjelp

som folket har makt og mann-skap til. Men det har skorta so mykje paa framsyn og klaarsyn i dette stykket, at det er mest utrueleg. Eg gloymer ikkje so lett ein sam-tale med ein gamal Ishavs-skipper for nokre aar sidan: det var daa Grønlands-tingingane vaare med Danmark var ferdige og utfallet kunngjort: Han var so harm at det glødde i augo hans, og han van lite sitja roleg. Dei hadde skusla fraa oss Scoresby-sund, lykjelen til Aust-Grønland som han og andre hadde vunne for oss med ferdene sine. Og han hadde sagt ifraa baade med munn og penn. Men sendemennene vaare hadde bore seg aat som dei verate tumsingar, sa han. I ro-lega men sterke ordelag syner ad-advokat Smedal at denne Ishavs-skipperen saag rett og sendemen-nene vaare for syrgjeleg gale, kann henda til uboteleg skade for oss.

Lat meg segja med ein gong at dette er ei framifraa rettleiding um eit emne som kvar nordmann bør vera heime i. Eg trur ikkje det var lett aa finna ein mann som kunde gjera dette ifraa seg paa ein betre maate enn advokat Smedal har gjort det. Han veg og dæmer med ein lysande klaarskap ut ifraa den største sakkunnskap, og gjer rett og skil til alle sidor. Det ligg eit veldigt arbeid attum denne boki. Men ingen treng kvida seg for aa gjeva seg i kast med henne. Ho er langt lettare aa lesa enn slike utgreidingar plar vera, so det er meir ein hugnad enn ei mæda aa fylgja bokmeisteren. Det syner seg at advokaten er ein mann med ein litterær givnad som ligg ikkje so lite yver det vanlege. Fær han helsa og levedagane, so vert det nok ikkje den siste boki han skriv.

Det vart sagt at 1905 burde vera som ei solrenning til ein ny arbeidsdag i Noreg. Det har stundom set noko smaatt ut med denne arbeidsdagen.

Garborg fortel um ein av landamennene vaare som heiter Lars i Lia. Han hadde ymist aa gjera den mannen og; det var leda som trong vela, og stove-taket lak eit par stader, og han Lars var ikkje den mann som vilda forsøma so viktige ting. Men det kunde no ikkje hasta so mykje. „Me fær no sjaa da“, segjer han Lars i Lia. Og so ser han og ser baade vel og lenge, for det duger ikkje aa forhasta seg. Men so vert det for seint. Det er so merkeleg med han Lars i Lia; det vert alltid for seint for han. Men ein dag kom lensmannen yver han; det spelar beint fram um ættargarden for Lars i Lia, berre for di han er for sein.

Det kann koma til aa gaa paa same maaten med det som me alle skulde passa paa. For Lars i Lia er ein mann som har mykje aa segja i politikken. Og der vil han

bryr seg ikkje um kva ein barm diktar segjer. Han vil reika or pipa si i fred.

No kjem advokat Smedal og segjer at lensmannen er i kjømdi. So fær me sjaa um det hjelper.

Me gjekk ut or unionen med Sverige i 1905, for di me ikkje var nøgde med at eit anna folk styrde utanrikspolitikken vaar. Me skyna at me kunde ikkje vera eit fritt folk fyrr me hadde all norsk styring i vaare eigne hender. Det viste seg at heile verdi totte dette var rimeleg og rett. Me hadde arbeidt oss fram til vurdnad.

Men daa alt var greidt og me skulde staa fullt jamsides med dei andre folk her i Norderlandi og leggja vaart ord med i laget millom frie folk, soleis som me hadde bede um det og vunne retten til det, daa sa me baade til oss sjelve og til andre at me hadde ikkje noko nemnande aa tale um. Me vilde ingen utanrikspolitikk driva.

No er det so, at eit fritt folk kann ikkje lata vera aa ha ein utanrikspolitikk. Og eit land som ligg soleis til som Noreg og hev havet aa lita paa i stor mun, og av den grunn fær eit uvanleg rikt samkvem med andre folk, treng meir enn dei fleste aa ha ein klok og aalvak utanrikspolitikk. Naar ein slik taake i det heile kunde koma upp og vinna noko makt, at me var best farne di mindre me ansa paa utanrikspolitikken, so er det syrgjeleg vitnemaal um kor ille me hadde fare i den tidi daa me laag under formynderskap og ingen rett fekk til aa stella med vaare eigne ting sjelve. Det er saart aa tenkja paa at me var so reint ubudde og uskikka til aa greida oss. Dei einaste me hev vunne er aa bruka munn — kann henda litt for mykkje — i Folkesamlaget. Elles hev det vore meir enn smaatt stell.

Me hev eit gammalt uppgjer med Danmark. Det er dette uppgjeret boki til advokat Smedal greider ut um. Og me maa ikkje tru at dette er noko som berre ein og annan fagmannen bør vita noko um. Det kjem heile folket ved, og kvar mann bør sjaa kva det gjeld. Til denne tid har me gjenge fraa nederlag til nederlag i alt vaart hopehav med Danmark, like fullt etter 1905 som fyrr. Det er paa høg tid at denne vanlagnaden vender seg. Og me fær taka skuldi og heile andsvaret paa oss sjelve. Let me det driva so styrelanat som det har drive, so vert det til ei skam og ein skade som ettertidi ikkje so lett kann beta. Vaar eigi forsøma i dei siste 20 aar ligg alt no yver oss med ei tyngsla som meinkar oss mykje, og den siste meldinga fraa Danmark er ei ovmodig fraasegn um at me kann tegja: alt er avgjort og uppgjort, segjer dei. So ille er det ikkje enno, so sant me vil berga det som bergande er. Eg vil inderleg vona

Kvar einaste nordmann burde kjenna minst so mykje av Grønlands-soga som Smedal fortel i denne boki. Det var ein lut av vaar eigi ætt som stridde i 500 aar for livet og gjekk til grunns, samstundes med at det store gamle Norges-veldet miste styringi yver seg sjelv og til slutt vart sunderbrote. Det er ei tungsam saga. Men vil me styrka oss til dei reynetaki som ventar oss, so maa me vaaga aa sjaa det som er saart og syrgjeleg i farna tider, endaa-til um det er vaare eigne synder me kjem andsynes med, ja ikkje minst daa. Men som vel er ser me ikkje berre syndene vaare naar me fer igjenom denne saga; det største som høyrer folket vaart til, syner seg i det klaaraste ljøs. Verdi har aldri set større storbragder enn dei som nordmennene gjorde daa dei fann og bygde landi i Nordhavi. Der er det livskraft og vaagemod og klokskap og aandskveik som det vil lysa av so lenge denne heimen er til. Mykje av det same syner seg hjaa oss no att. Heile verdi har nett i desse dagar sameina seg med oss og høgtida minnet um den mannen som meir enn nokon annan er eit friskt framskot av den gamle og vonleg æveleg unge norske daadskrafti. Men for oss er det ikkje minst gildt aa hugsa at han berre er den mest høgreiste hovdingen i ein stor fylking av menn som har nya uppat gammalt norskt daadsliv paa sjo og land.

Lat oss ein og annan gongen koma i hug alle desse Ishavs- og Grønlands fararane vaare. Det er noko til folk i det! Der er merg og mod. Og dei legg havet under seg til vinning for oss alle, ikkje berre for æra, men for utkoma fyrst og sist. No skulde ein tru at dei som styrer landet maatte sjaa og skyna kva dette har paa seg, og gjeva deim all den hjelp

som folket har makt og mannskap til. Men det har skorta so mykje paa framsyn og klaarsyn i dette stykket, at det er mest utrueleg. Eg gleymer ikkje so lett ein samtale med ein gamal Ishavs-skipper for nokre aar sidan: det var daa Grønlands-tingingane vaare med Danmark var ferdige og utfallet kunngjort: Han var so harm at det glødde i augo hans, og han van lite sitja roleg. Dei hadde skusla fraa oss Scoresby-sund, lykjelen til Aust-Grønland som han og andre hadde vunne for oss med ferdene sine. Og han hadde sagt ifraa baade med munn og penn. Men sendemennene vaare hadde bore seg aat som dei verste tumsingar, sa han. I rolege men sterke ordelag syner advokat Smedal at denne Ishavsskipperen saag rett og sendemennene vaare for syrgjeleg gale, kann henda til uboteleg skade for oss.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdelling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn

hinde snes

Mandal

Gustav Smedal: Opgjør og Forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken.

Anmeldt av lektor J. O. Dedekam

144 sider, pris 3 kroner.

Steenske Forlag, Oslo.

—••—

Ved siden av den offisielle danske nasjonalsang «Kong Kristian stod ved høien mast, i røg og damp» finnes der en annen «Der er et yndig land, det staar med brede bøge», som er betegnende henholdsvis for danerne i full krigsmaling, og for det samme folk i idyllisk, gemyttlig stemning paa landtur i landets vakre smilende egne. — Siden Danmark ved freden til Versailles 1919 fikk igjen den dansktalende del av Slesvig — hvad der opriktig maa glede alle skandinaver —, kan det ikke nektes at innbyggerne av «det yndige land» har faatt et tilbakefall av den historiske kleptomani som i tidenes løp er gaatt ut over oss nordmenn.

Holberg, Wessel, Tordenskiold annekterer de, Cort Adeler likesaa, mens vi snilde nordmenn som oftest fortier det faktum at deres store sjøhelt Niels Juel maatte innom Kristiania for aa bli født — hans foreldre opholdt sig nemlig der paa det tidspunkt, som landflyktige, da de keiserlige tropper under den del av Trediveaarskrigen besatte omtrent hele Jylland.

Kortsagt, alle berømte nordmenn som i aarhundredernes løp har kastet glans over den danske pannekake, er blitt nasjonalt innrulleret som dansker.

Bortsett fra smaa-erting og godmodige chikanerier som dette kan avstedkomme, mente vel de fleste at der ikke var nogen flere realiteter aa strides om — da Grønlandssaken for nogen faa aar siden dukket op.

Advokat Gustav Smedal som er p. t. formann i Grønlandslaget, gir en klar fremstilling av det sørgelige faktum at Grønland er et igjennem aarhundreder forsømt kapitel av norsk utenrikspolitikk, og hvorledes vaart smarte broderfolk har forstaatt aa benytte sig av først vaar bekjente 400-aarige søvn og dernæst av vaart svenske utenrikspolitiske formynderi fra

1814—1905 og efter den tid av mangel paa fasthet og system i vaart utenriksstyre.

I Smedals bok vil man hverken finne patriotiske bravader om Erik Raudes bedrifter som opdager, eller rørende, detaljerte skildringer av Hans Egedes opofrende arbeide for eskimoene, som senere blev laget om til monopol av den danske stat.

Først faar man en skildring av den oprindelige norrøne kolonisasjon ca. aar 1000, og hvorledes Grønland i vaar storhetstid i det 13. aarh. blev en del av «Noregsvelde».

Saa leser man om kolonistenes kamp for tilværelsen imot det barske klima, isolasjonen og den haarde natur, hvilket i forening bevirker at de bukker under henimot aar 1500. Norge var dengang for svakt til aa kunne sende dem hjelp.

Ca. aar 1700 etablertes igjen forbindelse mellem Grønland og Danmark—Norge takket være Egede. Vi faar en bred skildring av det diplomatiske intrigespill i Kiel i jan. 1814, da den danske forhandler — benyttende sig av svenskenes historiske uvidenhed — «frelste» for kongen av Danmark Færøene, Island og Grønland, «der som bekjent alltid har tilhørt Danmark».

I de siste aar har Danmark søkt aa utvide sin suverenitet ogsaa over Østgrønland, hvor norske fiskere og fangstmenn lenge har virket og hvorfra de nu ved forskjellige rent ut sagt chikanøse forholdsregler søkes fordrevet, eller iallfall møtes med slike vanskeligheter at deres næringsvei — i et gammelt norsk land — blir (eller kan bli) umuliggjort, hvis ikke det norske utenriksstyre er paa post. Efter forfatterens mening er vi atter blitt lurt av danskene, og den nettop vedtagne voldgiftstraktet med Danmark var et diplomatisk nederlag, eller iallfall et uheldig skritt fra vaar side.

Herr Smedal fremstiller det juridiske forhold klart, rolig og overbevisende. Det vilde være meget nyttig, spesielt for danskene, aa studere boken hans.

Sannsynligvis maa grunnlaget for eskimoenes eksistens forandres slik at de kan leve av fiskeri og ikke som hittil vesentlig av selfangst. Danskene — eskimoenes selvbestaltede formyndere —

faar sørge for denne overgang, men inntil videre er landet stengt for alle andre, ja norske fiskere har knapt anledning til aa faa vann paa Grønlands vestkyst. Paaskuddet hertil er hensynet til eskimoene. Nu forsøker danskene ogsaa aa sperre landets østkyst, hvor der bare bor eskimoer paa ett sted, og hvor nordmennene i en aarrekke har drevet fangst og fiske, som tidligere nevnt.

Advokat Smedals bok er en interessant, historisk fremstilling av og underbygning av vaare nasjonale og økonomiske krav overfor Danmark med hensyn til Grønland.

Gustav Smedal: Opgjør og Forstaaelse med Danmark.

Grønlandssaken.

Anmeldt av lektor J. O. Dedekam

144 sider, pris 3 kroner.
Steenske Forlag, Oslo.

— 20 —

Ved siden av den offisielle danske nasjonalsang «Kong Kristian stod ved høien mast, i røg og damp» finnes der en annen «Der er et yndig land, det staar med brede bøge», som er betegnende henholdsvis for danerne i full krigsmaling, og for det samme folk i idyllisk, gemytlig stemning paa landtur i landets vakre smilende egne. — Siden Danmark ved freden til Versailles 1919 fikk igjen den dansktalende del av Slesvig — hvad der opriktig maa glede alle skandinaver —, kan det ikke nektes at innbyggerne av «det yndige land» har faatt et tilbakefall av den historiske kleptomani som i tidenes løp er gaatt ut over oss nordmenn.

Holberg, Wessel, Tordenskiold annekterer de, Cort Adeler likesaa, mens vi snilde nordmenn som oftest fortier det faktum at deres store sjøhelt Niels Juel maatte innom Kristiania for aa bli født — hans foreldre opholdt sig nemlig der paa det tidspunkt, som landflyktige, da de keiserlige tropper under den del av Trediveaarskrigen besatte omtrent hele Jylland.

Kortsagt, alle berømte nordmenn som i aarhundredernes løp har kastet glans over den danske pannekake, er blitt nasjonalt innrulleret som dansker.

Bortsett fra smaa-erding og godmodige chikanerier som dette kan avstedkomme, mente vel de fleste at der ikke var nogen flere realiteter aa strides om — da Grønlandssaken for nogen faa aar siden dukket op.

Advokat Gustav Smedal som er p. t. formann i Grønlandslaget, gir en klar fremstilling av det sørgelige faktum at Grønland er et igjennem aarhundreder forsømt kapitel av norsk utenrikspolitikk, og hvorledes vaart smarte broderfolk har forstaatt aa benytte sig av først vaar bekjente 400-aarige søvn og dernæst av vaart svenske utenrikspolitiske formynderi fra

1814—1905 og efter den tid av mangel paa fasthet og system i vaart utenriksstyre.

I Smedals bok vil man hverken finne patriotiske bravader om Erik Raudes bedrifter som opdager, eller rørende, detaljerte skildringer av Hans Egedes opofrende arbeide for eskimoene, som senere blev laget om til monopol av den danske stat.

Først faar man en skildring av den oprindelige norrøne kolonisasjon ca. aar 1000, og hvorledes Grønland i vaar storhetstid i det 13. aarh. blev en del av «Noregsvelde».

Saa leser man om kolonistenes kamp for tilværelsen imot det barske klima, isolasjonen og den haarde natur, hvilket i forening bevirker at de bukker under henimot aar 1500. Norge var dengang for svakt til aa kunne sende dem hjelp.

Ca. aar 1700 etablertes igjen forbindelse mellem Grønland og Danmark—Norge takket være Egede. Vi faar en bred skildring av det diplomatiske intrigespill i Kiel i jan. 1814, da den danske forhandler — benyttende sig av svenskenes historiske uvidenheth — «frelste» for kongen av Danmark Færøene, Island og Grønland, «der som bekjent alltid har tilhørt Danmark.»

I de siste aar har Danmark søkt aa utvide sin suverenitet ogsaa over Østgrønland, hvor norske fiskere og fangstmenn lenge har virket og hvorfra de nu ved forskjellige rent ut sagt chikanøse forholdsregler søkes fordrevet, eller iallfall møtes med slike vanskeligheter at deres næringsvei — i et gammelt norsk land — blir (eller kan bli) umuliggjort, hvis ikke det norske utenriksstyre er paa post. Efter forfatterens mening er vi atter blitt lurt av danskene, og den nettop vedtagne voldgiftstraktet med Danmark var et diplomatisk nederlag, eller iallfall et uheldig skritt fra vaar side.

Herr Smedal fremstiller det juridiske forhold klart, rolig og overbevisende. Det vilde være meget nyttig, spesielt for danskene, aa studere boken hans.

Sannsynligvis maa grunnlaget for eskimoenes eksistens forandres slik at de kan leve av fiskeri og ikke som hittil vesentlig av selfangst. Danskene — eskimoenes selvbestaltede formynderer —

faar sørge for denne overgang, men inntil videre er landet stengt for alle andre, ja norske fiskere har knapt anledning til aa faa vann paa Grønlands vestkyst. Paaskuddet hertil er hensynet til eskimoene. Nu forsøker danskehe ogsaa aa sperre landets østkyst, hvor der bare bor eskimoer paa ett sted, og hvor nordmennene i en aarrekke har drevet fangst og fiske, som tidligere nevnt.

Advokat Smedals bok er en interessant, historisk fremstilling av og underbygning av vaare nasjonale og økonomiske krav overfor Danmark med hensyn til Grønland.

Tiden Tegn

Nr 8. Torsdag 10/1. 1929.

Grønlandssaken

Gustav Smedal

**Opgjør
og forståelse
med Danmark**

Pris *Grønlandssaken,*
kr. 3.00 *historisk og politisk.*

STEENSKE FORLAG

Omkring Grønland.

Det er kommet endel norske og danske bøker om Grønland i det siste halvår som uvilkårlig fremkaller nye drøftelser av Grønlandssaken. Det som trenger sig sterkere frem etterhånden er forholdet mellom den historiske retten til Grønland og omfanget av våre nuværende reelle interesser på Grønland. For hvert år som går må det nu tydelig vise sig hvor sterkt utslag de siste gjør.

Nansens bok.

Det er all grunn til påny å trekke frem og nevne Nansens bok „På ski over Grønland“, selv om den har vært anmeldt og skrevet om før. En boks virkelige verdi kan ikke prøves bedre enn ved en slik ny utgave. Nansens bok viser sig å være utenfor konkurranse i den henseende. Den er like betydelig som litterært storverk idag som da den utkom for snart 40 år siden. Naturligvis er det ofte umulig å skille hvilke sterke inntrykk skyldes selve ferdene og boken selv. Men det som blir sittende igjen efter lesningen er ikke bare det dype inntrykk av vilje, styrke, mot og klarhet som strømmer ut av den 27-årige unge Nansens ferd, men også den strålende klare fortelling om den, skrevet med den ekte og naturlige selvfølgelighet som er den store personlighets form. Det er den dag idag en praktfull bok om en praktfull bedrift.

Nansen var den første som gikk over Grønlands innlandsis. Hans ferd gikk fra Unvik på østkysten til Godthåb, — en tur så lang som fra Trondhjem til Oslo. Hans ekspedisjon var ikke omgitt av eller utsprunget av noget norsk Grønlandsspørsmål, — det fantes simpelthen ikke noget slikt dengang. Den var vokset frem av interessen for istidsgeologi og arktisk forskning; den grodde op av et kompleks av handlekraft, eventyrlyst, opdagertrang og videnskapelig vilje. Denne ekspedisjon innledet moderne arktisk forskning og sprengte en bresje inn i Grønlands ugjennemtregelighet.

Men den innledet ikke noget norsk Grønlandsspørsmål. Det lå ikke i datidens politiske interesser å reflektere over ophavet til det faktum at Grønland var dansk. Det er vanskelig å efter-

politiske stoff i det norske Grønlandsspørsmål. Dens tyngde er en diskusjon av statsrettslige spørsmål omkring 1814 og 1924. Det ligger da i sakens natur at denne bok er mere juss enn historie, ut fra det syn som forfatteren hevder, at vi norske ofte er for tilbøielig til å overse formenes betydning, og at ofre av verdier og menneskeliv som det gjerne henvises til, ikke kan opveie flaggheisninger og notifikasjoner. Det er klart, at når vi i 1924 måtte nøie oss med en kanskje illusorisk utsettelse av hele suverenitetsspørsmålet er sakens videre utvikling også avhengig av en påpasselig juridisk årvåkenhet og politisk handlekraft.

Det tar kanskje være at vi under disse diskusjoner om rett og historie merker arven av den fremragende trening i juridisk argumentasjon, som unionskampe ne skapte i Norge og som kanskje ligger godt tilrette for oss. Men denne gang ser det iallfall ikke foreløbig ut til at vi har den samme aktive indre vilje, hvorav unionstidens juss hentet sin kraft og rett.

Spørsmålet blir stadig om realiteter og juss. Hvor meget er det av de første og hvor meget av det siste i det norske Grønlandsspørsmål?

Lengst tilvenstre — eller tilhøire eftersom man ser det — står de som sterkest føler uretten mot oss i 1814, og for hvem selve uretten er sterkere enn all virkelighet. Naturligvis svarer til denne sterke følelse av

urett også en positiv overbevisning om retten til Grønland i historisk mening. Å klarlegge hvor meget denne følelsen i Norge henger sammen med den mere generelle uvilje mot danskernes behandling av oss i 1814 og mot hele „danskertiden“ er vanskelig. Grønlandssaken er iallfall ikke for tiden nogen programpost for landsmålsorganisasjonene.

Går man ikke først og fremst ut fra rett eller urett, men ser på realiteter, så spør man først og fremst om Grønland, og da særlig Østgrønland over hvilket vi ikke har anerkjent dansk suverenitet, er et stort fremtidsland for oss. Hvis det er tilfellet er det selvsagt at argumentene om den historiske retten blir levende.

Det er nokså almindelig å tale om den norske opdagelsen og bosetningen av Grønland. Dette må forstås med en bestemt modifikasjon. Den eldste bosetningen på Grønland i 980—1020-årene var praktisk talt helt og holdent et islandsk foretagende uten medvirkning fra Norge. Men Norge opnådde av naturlige grunner (kirken, handelen) å bli hovedlandet for det middelalderiske Grønland, og norsk kultur mere enn islandsk blev på store områder grunnleggende for Grønlands. Islendingenes rett til å betrakte sig som en vesentlig interessent i Grønlandsspørsmålet er imidlertid uomtvistelig stor, så snart det prosederes med historiske forutsetninger.

Men like sikkert er det at Grønlands gjenopdagelse og nye kulturkolonisasjon gjennom 17.—18. århundre skyldes norsk foretagsomhet. En klar fremstilling av dette faktum får man i den kronologiske oversikt over Grønlands opdagelse og gjenopdagelse som L. Bobé har gitt i det store nye danske verk om Grønland.*)

Dansk arbeid på Østgrønland.

Efter Grønlandsavtalen i 1924 tok danskene straks fatt på å arbeide på Østgrønland. Den kjente danske Lauge Koch har

sterke inntrykk skyldes selve ferd-
den og boken selv. Men det som
blir sittende igjen etter lesningen
er ikke bare det dype inntrykk
av vilje, styrke, mot og klarhet
som strømmer ut av den 27-årige
unge Nansens ferd, men også den
strålende klare fortelling om den,
skrevet med den ekte og naturlige
selvfølgelighet som er den store
personlighets form. Det er den
dag idag en praktfull bok om en
praktfull bedrift.

Nansen var den første som
gikk over Grønlands innlandsis.
Hans ferd gikk fra Univik på
østkysten til Godthåb, — en tur
så lang som fra Trondhjem til
Oslo. Hans ekspedisjon var ikke
omgitt av eller utsprunget av no-
get norsk Grønlandsspørsmål, —
det fantes simpelthen ikke noget
slikt dengang. Den var vokset
frem av interessen for istidsgeo-
logi og arktisk forskning; den
grodde op av et kompleks av
handlekraft, eventyrlyst, opda-
gertrang og videnskapelig vilje.
Denne ekspedisjon innledet mo-
derne arktisk forskning og
sprengte en bresje inn i Grøn-
lands ugjennemtregelighet.

Men den innledet ikke noget
norsk Grønlandsspørsmål. Det
lå ikke i datidens politiske inter-
esser å reflektere over ophavet
til det faktum at Grønland var
dansk. Det er vanskelig å efter-
vise når dette begynner å gjøre
sig gjeldende hos oss. Vi er ikke
kommet så langt på avstand fra
det og kjenner for lite til doku-
menterne til at vi kan dømme
historisk om det. Hvis danskene
i 1888 hadde stillet det samme
spørsmål som de gjorde til Ihlen
i 1919, om utvidelsen av Dan-
marks interesser til å gjelde hele
Grønland, hvad vilde det vært
svart fra norsk-svensk side?

Historie og juss.

I advokat Gustav Smedals for-
tjenstfulle bok „Opgjør og for-
ståelse med Danmark” er dagens
situasjon lagt frem på en saklig
måte. Den samler sig om en
fremstilling av det historiske og

og rett.
Spørsmålet blir stadig om re-
aliteter og juss. Hvor meget er
det av de første og hvor meget
av det siste i det norske Grøn-
landsspørsmål?

Lengst tilvenstre — eller til-
høre eftersom man ser det —
står de som sterkest føler uret-
retten mot oss i 1814, og for hvem
selve uretten er sterkere enn
all virkelighet. Naturligvis sva-
rer til denne sterke følelse av

oss. Hvis det er tilfellet er det
selvsagt at argumentene om den
historiske retten blir levende.

Det er nok så almindelig å ta-
le om den norske opdagelsen og
bosetningen av Grønland. Dette
må forstås med en bestemt mo-
difikasjon. Den eldste bosetnin-
gen på Grønland i 980—1020-åre-
ne var praktisk talt helt og hol-
dent et islandsk foretagende
uten medvirkning fra Norge.
Men Norge opnådde av naturlige
grunner (kirken, handelen) å bli
hovedlandet for det middelalder-
ske Grønland, og norsk kultur
mere enn islandsk blev på store
områder grunnleggende for Grøn-
lands. Islendingenes rett til å
betrakte sig som en vesentlig in-
teressent i Grønlandsspørsmålet
er imidlertid uomtvistelig stor,
såsnart det prosederes med histo-
riske forutsetninger.

Men like sikkert er det at
Grønlands gjenopdagelse og nye
kulturkolonisasjon gjennom 17.
—18. århundre skyldes norsk
foretagsomhet. En klar frem-
stilling av dette faktum får man
i den kronologiske oversikt over
Grønlands opdagelse og gjenop-
dagelse som L. Bobé har gitt i
det store nye danske verk om
Grønland.*)

Dansk arbeid på Østgrønland.

Efter Grønlandsavtalen i 1924
tok danskene straks fatt på å ar-
beide på Østgrønland. Den kjen-
te danske Lauge Koch har i
det nylig utkomne hefte av det
svenske tidsskrift Ymer gitt en
meget interessant oversikt over
alt det som er gjort derborte i
de siste fire årene. Han peker
innledningsvis på at det tidligere
dansk-østgrønlandske kompani i
1919—24 brukte 1 million kro-
ner på å forsøke å utnytte fangst-
mulighetene på Østgrønland, et
forsøk som kostet den danske
stat 600 tusen kroner og som

*) Greenland. Vol. I. The discove-
ry of Greenland, exploration and
nature of the country. Køben-
havn 1928. Vol. II utkommer
visetnok i en nær fremtid og
skal behandle den gamle og nye
befolkning på Grønland.

brakte tap og skuffelser på alle
kanter.

Da var det at Grønlandsavta-
len stimulerte til ny virksomhet
etter et nytt princip. Det var
planen om en kolonisasjon i
Scoresbysund under Monopolsty-
ret som blev virkeliggjort. I
1924 kom Ejnar Mikkelsen inn
til Scoresbysund, opførte koloni-
bestyrerbolig, og seks mann over-
vintret for å arbeide med boplas-
sene for de kommende koloni-
ster.

I 1925 transporterte den dan-
ske stats skib 100 mennesker til
Scoresbysund, vesentlig fra Am-
massalik, foruten bestyrer, prest
og jordmor.

I 1926 utsendte den danske
stat en ekspedisjon under Lauge
Kochs ledelse, for å drive under-
søkelser om fangstmuligheter,
geologi o. s. v. Den overvintret
og foretok sledereiser helt op til

Det er bare eskimoene som kan
greie dette.

— Hvad er det fra norsk side
gjort for å arbeide aktivt på
Østgrønland siden avtalen av
1924 kom istand? Vi har ikke
eskimoer til rådighet, og nogen
norsk „kolonisasjon” er ikke
praktisk politikk, hvorimot
fangstvirksomhet fra skuter eller
stasjoner både er mulig og virke-
lig. Vårt viktigste foreløbige
program burde dog være viden-
skapelig undersøkelsesarbeid på
Østgrønland. I 1924 blev dette
også forsøkt igangsatt, men kom
ikke lenger enn til planene.

Det eneste som for tiden kan
pekes på er vår radiostasjon i
Myggbukta som er opretholdt i
disse år og som er en viktig me-
teorologisk stasjon.

Ellers er praktisk talt intet
gjort for å bevare Østgrønland
for norske interesser i disse år.

skapelige ekspedisjoner til Øst-
Grønland og Vest-Grønland i de
samme årene siden Grønlandsav-
talen kom istand, hvori ingen
norsk ekspedisjon har søkt det
land som det iallfall tilsynela-
tende blev satt meget inn på i en

...gjennomtrengelighet.
Men den innledet ikke noget
Grønlandsspørsmål. Det
ikke i datidens politiske inter-
er å reflektere over ophavet
det faktum at Grønland var
sk. Det er vanskelig å efter-
når dette begynner å gjøre
gjeldende hos oss. Vi er ikke
nåmet så langt på avstand fra
og kjenner for lite til doku-
menterne til at vi kan dømme
historisk om det. Hvis danskene
1888 hadde stillet det samme
spørsmål som de gjorde til Ihlen
1919, om utvidelsen av Dan-
marks interesser til å gjelde hele
Grønland, hvad vilde det vært
for art fra norsk-svensk side?

Historie og juss.

I advokat Gustav Smedals for-
enstfulle bok „Opgjør og for-
ståelse med Danmark” er dagens
situasjon lagt frem på en saklig
måte. Den samler sig om en
retningslinje av det historiske og

dagelse som L. Debes har gjort
det store nye danske verk om
Grønland.*)

Dansk arbeid på Østgrønland.

Efter Grønlandsavtalen i 1924
tok danskene straks fatt på å ar-
beide på Østgrønland. Den kjen-
te danske Lauge Koch har i
det nylig utkomne hefte av det
svenske tidsskrift Ymer gitt en
meget interessant oversikt over
alt det som er gjort derborte i
de siste fire årene. Han peker
innledningsvis på at det tidligere
dansk-østgrønlandske kompani i
1919—24 brukte 1 million kro-
ner på å forsøke å utnytte fangst-
mulighetene på Østgrønland, et
forsøk som kostet den danske
stat 600 tusen kroner og som

*) Greenland. Vol. I. The discove-
ry of Greenland, exploration and
nature of the country. Køben-
havn 1928. Vol. II. utkommer
visstnok i en nær fremtid og
skal behandle den gamle og nye
befolkning på Grønland.

brakte tap og skuffelser på alle
kanter.

Da var det at Grønlandsavta-
len stimulerte til ny virksomhet
etter et nytt princip. Det var
planen om en kolonisasjon i
Scoresbysund under Monopolsty-
ret som blev virkeliggjort. I
1924 kom Ejnar Mikkelsen inn
til Scoresbysund, opførte koloni-
bestyrerbolig, og seks mann over-
vintret for å arbeide med boplas-
sene for de kommende koloni-
ster.

I 1925 transporterte den dan-
ske stats skib 100 mennesker til
Scoresbysund, vesentlig fra Am-
massalik, foruten bestyrer, prest
og jordmor.

I 1926 utsendte den danske
stat en ekspedisjon under Lauge
Kochs ledelse, for å drive under-
søkelser om fangstmuligheter,
geologi o. s. v. Den overvintret
og foretok sledeiser helt op til
Germania land.

I 1927 opførte den danske
stat en radiostasjon i Scoresby-
sund. Den trådte i virksomhet
før jul 1927 og arbeider sammen
med en meteorologisk stasjon
der.

Sommeren 1928 er også opført
kirke, skole, prestebolig i den nye
kolonien.

Lauge Koch har lagt frem re-
sultatene av sine undersøkelser.
Der er store muligheter for
fangst av bjørn, hvalross, narhval,
rev, lemming og hermelin samt mo-
skusokse som dog foreløbig er
fredet. De nye kolonister liker
sig godt og har tjent det dobbel-
te av hvad de tjente ved Ammas-
salik. Han fremhever at hverken
nordmenn eller dansker kan få
fangsten av rev og bjørn lønn-
som nok til å bære omkostninge-
ne ved oppholdet på Østgrønland.

Det er bare eskimoene som kan
greie dette.

— Hvad er det fra norsk side
gjort for å arbeide aktivt på
Østgrønland siden avtalen av
1924 kom istand? Vi har ikke
eskimoer til rådighet, og nogen
norsk „kolonisasjon” er ikke
praktisk politikk, hvorimot
fangstvirksomhet fra skuter eller
stasjoner både er mulig og virke-
lig. Vårt viktigste foreløbige
program burde dog være viden-
skapelig undersøkelsesarbeid på
Østgrønland. I 1924 blev dette
også forsøkt igangsatt, men kom
ikke lenger enn til planene.

Det eneste som for tiden kan
pekes på er vår radiostasjon i
Myggbukta som er opretholdt i
disse år og som er en viktig me-
teorologisk stasjon.

Ellers er praktisk talt intet
gjort for å bevare Østgrønland
for norske interesser i disse år.

Det er da ganske interessant
å legge merke til følgende.

I 1925 arbeidet en fransk
ekspedisjon under ledelse av den
bekjente forsker J. Charcot ved
Scoresbysund og gjorde en rekke
videnskapelige undersøkelser og
arbeider her. Den blev fortsatt
i 1926.

I 1926 arbeidet en engelsk
ekspedisjon, den såkalte Cambrid-
ge-ekspedisjon under ledelse av
J. M. Wordie både ved Scoresby-
sund og Kong Oscars arkipelago.

I 1927 besøkte en ekspedisjon
under C. Dumbrava Østgrønland
omkring Ammassalik, vesentlig
for å drive meteorologiske under-
søkelser. Det kan også nevnes at
Vestgrønland i 1927 besøktes av
en engelsk meteorologisk eks-
pedisjon under ledelse av W.
Hobbs.

Dette er fem fremmede viden-

skapelige ekspedisjoner til Øst-
Grønland og Vest-Grønland i de
samme årene siden Grønlandsav-
talen kom istand, hvori ingen
norsk ekspedisjon har søkt det
land som det iallfall tilsynelat-
ende blev satt meget inn på i en
politisk kamp. Når vi tenker på
Nansens pionerarbeid på Grøn-
land og videre på vår fremra-
gende arktiske forskning som den
nu er drevet op, kan det ikke
nektes at de forskjellige kjenne-
gjerninger vi her har anført er
av betydelig interesse, hvilket
standpunkt man enn iøntar til
hele Grønlands-saken.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Norgebladet

7. JAN. 1929

Gustav Smedal: Opgjør og
forstaaelse med Danmark.
Grønlandssaken, historisk og
politisk.

Advokat Smedal gir i denne bok en kortfattet, men klar og fængslende fremstilling av, hvorledes Grønland blev opdaget og kolonisert av nordmænd, hvorledes Danmark i 1814—21 tilvendte sig det norske landskap paa Vestgrønland, og hvorledes de danske statsmænd i 1894, 1905 og 1916 søkte at forberede den okkupation av Østgrønland, som blev proklamert i 1921 og som hadde til formaal at utelukke nordmænd ogsaa fra disse kyster. Ved opgaver over nordmænds fangst og fiskerivirksomhet i den nyere tid langs Grønlands kyster gir han os en anelse om, hvilke økonomiske interesser Norge har at vareta i sin gamle koloni og i Norskehavet i det hele. I bokens sidste avsnit: Grønlandspolitikken, faar vi en oversigtlig fremstilling av den danske regjerings aktivisme i Østgrønlands-saken fra 1919 til iaar — og av den maate, hvorpaa vore statsmyndigheter har varetat sit lands tarv i denne sak.

Det er selvsagt, at forfatteren maa kritisere Danmarks optræden mot den tidligere unionsfælle i 1814—21. Det er imidlertid meget langt fra, at han skriver «danskfiendtlig». Han vil tvertom skape grundlag for et virkelig venskap mellem de to folk ved at minde danskerne om, at her er en misstemning over gammel uret og ny politik, en misstemning, som alene kan fjernes derved, at Danmark i gjerning tar hensyn til Norges berettigede krav.

Ogsaa den fremstilling, forfatteren gir av norsk politik i Grønlandssaken er hensynsfuld i formen. Og hans formaal er ikke det negative, bare at klandre, men at vække almenheten til forstaaelse av de interesser, som her staar paa spil for landet.

Jon Skeie.

"Norgebladet"
nr. 7. mandag 7/1-29

Gustav Smedal: Opgjør og
forstaaelse med Danmark.
Grønlandssaken, historisk og
politisk.

Advokat Smedal gir i denne bok en kortfattet, men klar og fængslende fremstilling av, hvorledes Grønland blev opdaget og kolonisert av nordmænd, hvorledes Danmark i 1814—21 tilvendte sig det norske landskap paa Vestgrønland, og hvorledes de danske statsmænd i 1894, 1905 og 1916 søkte at forberede den okkupation av Østgrønland, som blev proklamert i 1921 og som hadde til formaal at utelukke nordmænd ogsaa fra disse kyster. Ved opgaver over nordmænds fangst og fiskerivirksomhet i den nyere tid langs Grønlands kyster gir han os en anelse om, hvilke økonomiske interesser Norge har at vareta i sin gamle koloni og i Norskehavet i det hele. I bokens sidste avsnit: Grønlandspolitikken, faar vi en oversigtlig fremstilling av den danske regjerings aktivisme i Østgrønlands-saken fra 1919 til iaar — og av den maate, hvorpaa vore statsmyndigheter har varetat sit lands tarv i denne sak.

Det er selvsagt, at forfatteren maa kritisere Danmarks optræden mot den tidligere unionsfælle i 1814—21. Det er imidlertid meget langt fra, at han skriver «danskfiendtlig». Han vil tvertom skape grundlag for et virkelig venskap mellem de to folk ved at minde danskerne om, at her er en misstemning over gammel uret og ny politik, en misstemning, som alene kan fjernes derved, at Danmark i gjerning tar hensyn til Norges berettigede krav.

Ogsaa den fremstilling, forfatteren gir av norsk politik i Grønlandssaken er hensynsfuld i formen. Og hans formaal er ikke det negative, bare at klandre, men at vække almenheten til forstaaelse av de interesser, som her staar paa spil for landet.

Jon Skeie.

Grønland-saken.

Hr. professor Edv. Bull.

Ad punkt 1. Leivs oseanseilas.

Det er her tale om en seilas over et osean, ikke på et osean. Da Island ligger midt i det nordlige Atlanterhav, er en reise fra Norge til Island ingen oseanseilas i den betydning av ordet, som det her er tale om. De kunde si omtrent med den samme rett, at en reise fra Norge til Færøyene var en oseanseilas.

Ad punkt 2.

Deres opfatning, at ordet «heppi» i sagaen viser tilbake alene på Leivs redning av et skibsmannskap, er uriktig. Jeg henviser til Eirik Raudes saga i S. Eskelands utgave av 1907 s. 22. Den av Dem gjorte henvisning til Flateyarboken, beviser heller ikke hvad De påstår. Den opfatning, som De hevder, betegnes av professor Nansen som «meningsløs». Se Nord i Tåkeheimen s. 288. Jeg har dessuten forelagt spørsmålet for rektor S. Eskeland, som er en av våre ypperste sagakjennere, og han tar også bestemt avstand fra Deres mening.

Ad punkt 4.

De hevder nu, at Hans Egede ikke var norsk, fordi «den bevisste nasjonalfølelse — i Norge som i mange andre land — i hovedsaken er blitt til i annen halvdel av det attende århundre». Denne teori, hvis riktighet er meget omtvistelig, er det ikke nødvendig å opholde sig ved. Vi har uttalelser fra Egede, som klart viser, at han betrakter sig som nordmann. Se f. eks. hans Relationer, s. 2 og s. 15. Også danskene erkjenner at han var norsk. Ved Kjøbenhavn-universitetets Grønlands-fest i 1921 blev han i professor Thalbitzers sang betegnet som «den nordnorske prest».

De bebreider mig på ny min prosederende form for tenkning. Det er godt man blir gjort opmerksom på sine feil, så man kan få anledning til å forbedre sig. Jeg vil også gjøre Dem opmerksom på en feil, som jeg tror De skulde tenke litt på. De går ut fra, ikke hare at Deres motstander er en ignorant, men også at Deres lesere er uvitende. Regnet De med, at Deres lesere kunde kontrollere gehalten av Deres uttalelser, kunde De umulig ha skrevet på den måte som De har gjort.

Stavanger, 21. desbr. 1928.

Ærbødigst

Gustav Smedal.

Bladets navn:

Dagbladet

28. DEC 1928

Grønlands- saken.

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Steenske forlag, Oslo. 1928.

Formannen i Grønlandslaget, hr. advokat Gustav Smedal, har nu fremlagt sitt syn på den sak som interesserer så mange her i landet. Det vil være meget nyttig, for danskene spesielt, å studere boken. De kan ikke begripe at der ligger virkelige realiteter bak de norske krav, og at misforståelsen blandt fangstfolk og fiskere har sine gode grunner. Danskenes holdning er diktert av hensyn til grønlanderne. Disse må jo også leve; det er imidlertid et stort spørsmål om danskenes hittil rådende politikk har vært den beste. Sannsynligvis må hele grunnlaget for deres eksistens forandres, slik at de kan leve av fiskeri, istedenfor å være avhengige av selen. Hvordan denne overgang skal ordnes vet vel neppe danskene selv. — Imidlertid er landet stengt for alle andre, det er knapt nok anledning til å få vann for de norske fiskere på vestkysten. Dette forsvares med at sperringen er nødvendig av hensyn til grønlanderne. Men at danskene forsøkte å stenge hele østkysten også, hvor der bare bor eskimoer et enkelt sted, det lar sig ikke forsvare. Men da opdaget først folk her i landet at vi hadde interesser på Grønland, og der blev en hel bevegelse. Men det gikk som ofte ellers i Norge: man festet sig mindre ved realitetene i den foreliggende situasjon, og søkte heller tilbake, dels til sagatiden, dels til opgjøret med Danmark 1814—1821. Utvilsomt blev vi dengang snytt, men en annen sak er det om det nu nytter å prosedere på det.

Hr. Smedal er advokat, han fremstiller det juridiske forhold meget klart, rolig og overbevisende. Han har også åpenbart rett når han beklager at Grønlandsdelegasjonen som forhandlet med danskene, var ensidig sammensatt; når det gjelder spørsmål om folkerett og fangst i arktiske land, skulde man tro

der var sakkyndige medlemmer, men nei. Det er også et krav til utenriksdepartementet — som dette selv må være enig i — at det utstyres med tilstrekkelig fagkunnskap på de områder hvor de vidtfarende norske fangstfolk har sitt erhverv. Man kan ikke vente at jurister er i besiddelse av naturkunnskap.

Dette viser sig et par steder i advokat Smedals bok også: Grønlands polar-klima skyldes innlandsisen — hvorfor ikke likeså godt omvendt? Så sier han: Fra Angmagsalik til Kapp Farvel er isforholdene langt gunstigere (enn nordenfor) og denne kyststrekning har stadig vært besøkt av norske fartøier. I virkeligheten er dette den minst tilgjengelige del av hele østkysten, undtagen de norligste deler; og såvidt jeg vet, har aldri noe fartøy kommet inn der, hverken norske eller andre.

Man mener at eskimoenes hjem er strøkene om Beringsstredet, sier han. I den senere tid mener man noe ganske annet, takket være Steensbys og Knud Rasmussens undersøkelser.

Der kunde være endel andre ting å innvende også, men det blir for vidtløftig.

Hovedsaken som alle kan være enig om, er den, at arbeidet ligger foran oss; det avhenger av nordmennenes innsats nu og i fremtiden, praktisk og videnskapelig, om våre krav skal få den tyngde at de tvinger sig frem til en løsning alle kan være tjent med.

W. Werenskiöld.

Grønlands- saken.

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Steenske forlag, Oslo. 1928.

Formannen i Grønlandslaget, hr. advokat Gustav Smedal, har nu fremlagt sitt syn på den sak som interesserer så mange her i landet. Det vil være meget nyttig, for danskene spesielt, å studere boken. De kan ikke begripe at der ligger virkelige realiteter bak de norske krav, og at misforståelsen blandt fangstfolk og fiskere har sine gode grunner. Danskenes holdning er diktert av hensyn til grønlanderne. Disse må jo også leve; det er imidlertid et stort spørsmål om danskenes hittil rådende politikk har vært den beste. Sannsynligvis må hele grunnlaget for deres eksistens forandres, slik at de kan leve av fiskeri, istedenfor å være avhengige av selen. Hvordan denne overgang skal ordnes vet vel neppe danskene selv. — Imidlertid er landet stengt for alle andre, det er knapt nok anledning til å få vann for de norske fiskere på vestkysten. Dette forsvares med at sperringen er nødvendig av hensyn til grønlanderne. Men at danskene forsøkte å stenge hele østkysten også, hvor der bare bor eskimoer et enkelt sted, det lar sig ikke forsvare. Men da opdaget først folk her i landet at vi hadde interesser på Grønland, og der blev en hel bevegelse. Men det gikk som ofte ellers i Norge: man festet sig mindre ved realitetene i den foreliggende situasjon, og søkte heller tilbake, dels til sagatiden, dels til oppgjøret med Danmark 1814—1821. Utvilsomt blev vi dengang snytt, men en annen sak er det om det nu nytter å prosedere på det.

Hr. Smedal er advokat, han fremstiller det juridiske forhold meget klart, rolig og overbevisende. Han har også åpenbart rett når han beklager at Grønlandsdelegasjonen som forhandlet med danskene, var ensidig sammensatt; når det gjelder spørsmål om folkerett og fangst i arktiske land, skulde man tro

der var sakkyndige medlemmer, men nei. Det er også et krav til utenriksdepartementet — som dette selv må være enig i — at det utstyres med tilstrekkelig fagkunnskap på de områder hvor de vidtfarende norske fangstfolk har sitt erhverv. Man kan ikke vente at jurister er i besiddelse av naturkunnskap.

Dette viser sig et par steder i advokat Smedals bok også: Grønlands polar-klima skyldes innlandsisen — hvorfor ikke likeså godt omvendt? Så sier han: Fra Angmagsalik til Kapp Farvel er isforholdene langt gunstigere (enn nordenfor) og denne kyststrekning har stadig vært besøkt av norske fartøier. I virkeligheten er dette den minst tilgjengelige del av hele østkysten, undtagen de norligste deler; og såvidt jeg vet, har aldri noe fartøi kommet inn der, hverken norske eller andre.

Man mener at eskimoenes hjem er strøkene om Beringstredet, sier han. I den senere tid mener man noe ganske annet, takket være Steensbys og Knud Rasmussens undersøkelser.

Der kunde være endel andre ting å innvende også, men det blir for vidtløftig.

Hovedsaken som alle kan være enig om, er den, at arbeidet ligger foran oss; det avhenger av nordmennenes innsats nu og i fremtiden, praktisk og videnskapelig, om våre krav skal få den tyngde at de tvinger sig frem til en løsning alle kan være tjent med.

W. Werenskiöld.

"Dagbladet"
Nr. 303. Fredag 28/2 - 28

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Frida Falckell.
Bladets navn:

Flora

Grønlandssaki.

Etenskens forlag hev gjeve
ut ei bok av advokat Gustav
Emedal um oppgjerd med Dan-
mark i Grønlandsspursmaalet.
Men dette emne hev me fyrr
havt gode skrifter av Handagard,
Ræstad og Gjelsvik, men ingen
hev gripe djupare i emnet enn
Emedal, historisk set. Hans yver-
syn rekk fraa Eirik Raude fram
til vaar tid. — Det kastar ljøs
yver dei missgrip som er gjorde,
og forfattaren oppmodar til aa
retta det som rengt er. „Skulde
vi ikke rekke helt frem, maa
vi i hvert fall ikke innrette oss
slik, at de som kommer efter
oss kann si, at opgaven er blitt
umulig for dem paa grunn av
vore feil og forsømmelser“.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

27/28
112
More dagblad
H. sunt

Advokat Smedals
„Opgjør“.

«Kunnskap skal styra rike og land.»

Nu når reklamen og anmeldelse-
ne for julens litterære syndeflod er
fra sig gjort, går det kanskje an å
nevne en verdifull bok, som politi-
kere og lærere spesielt bør lese
grundig, forresten har den bud til
alle oss, som føler og tenker nasjo-
nalt.

I — «Opgjør og Forstaaelse
med Danmark» — har ad-
vokat Gustav Smedal gitt en histo-
risk og politisk utredning som, hvis
den hadde kommet tidsnok, vilde
ha avverget den skandale, som
«Grønlandsforhandlingene» blev.

Siden 1905 har dessverre stats-
maktene savnet, hvad hr. Smedal til
overflodighet viser, den historiske
kunnskap og det nasjonale instinkt,
som kreves i vår utenrikspolitikk.
Denne mangel er blitt oss kostbar
økonomisk, og en nasjonal skam. —
Les denne bok.

O. K. S.

"Nore Dagblad"
nr. 201. Torsdag morgen 28/12-20

Advokat Smedals „Opgjør“.

«Kunnskap skal styra rike og land.»

Nu når reklamen og anmeldelse-
ne for julens litterære syndeflod er
fra sig gjort, går det kanskje an å
nevne en verdifull bok, som politi-
kere og lærere spesielt bør lese
grundig, forresten har den bud til
alle oss, som føler og tenker nasjo-
nalt.

I — «Opgjør og Forstaaelse
med Danmark» — har ad-
vokat Gustav Smedal gitt en histo-
risk og politisk utredning som, hvis
den hadde kommet tidsnok, vilde
ha avverget den skandale, som
«Grønlandsforhandlingene» blev.

Siden 1905 har dessverre stats-
maktene savnet, hvad hr. Smedal til
overflodighet viser, den historiske
kunnskap og det nasjonale instinkt,
som kreves i vår utenrikspolitikk.
Denne mangel er blitt oss kostbar
økonomisk, og en nasjonal skam. —
Les denne bok.

O. K. S.

(Skolebestyrer Skuggurk)

DAGENS TEKST.

OPGJØR OG FORSTÅELSE MED DANMARK.

GRØNLANDSSAKEN, HISTORISK OG POLITISK.

Av —II—

Høiesterettsadvokat Gustav Smedal har på Steenske forlag utgitt en bok med ovenstående titel. Det er en særdeles velordnet oversikt over Norges forhold til Grønland fra Grønlands opdagelse og frem til idag. Boken er bare på 142 sider, men fremstillingen er så godt siktet og formet, at alle vesentlige opplysninger er kommet med, og den vil derfor være en fortreffelig og lett tilgjengelig veiledning for alle, som interesserer seg for vårt største utenrikske spørsmål for tiden.

Hr. Smedal er formann i Norges Grønlandslag, sammenslutningen av de foreninger, hvis medlemmer statsminister Mowinkel har ønsket „omhyggelig ermer-

ket", fordi de var „danskefiender" og hadde dannet sine foreninger „vesentlig med det mål for øie å undergrave tilliten og vennskapet mellom Norge og Danmark". Det var ikke meget diplomatisk sagt av landets utenriksminister og heller ikke meget patriotisk av føreren for et nasjonalt parti. Denne tale er jo ikke bare egnet til å nære den misforståelse — som man forbauser de nok kan treffe på også innen vårt eget land blandt dem, som sverger til Mowinkels fane i denne sak —, at det er vi — Norge —, som har reist Grønlandssaken. Men den vil endog kunne benyttes av dem, som kan ha interesse av å fremstille oss som fredsforstyrrelse, der ledes av

slette motiver og farer utilbørlig frem.

Vistnok vilde det etter vår mening ikke i og for sig vært noget å si på, om vi hadde reist Grønlandssaken. For det var vi, som hadde all grunn til å kreve, at gammel urett blev gjort god igjen, og at ny urett blev forebygget. Og bokens forfatter mener, at saken burde vært reist fra vår siden i forbindelse med oppgjøret etter verdenskrigen. Men det er nu engang Danmark og ikke vi, som har reist Grønlandssaken. Den blev blandt annet reist for å stenge betydelige norske fangstinteresser ute fra Østgrønland ved å utstrekke dit ikke bare dansk overhoiet, men også monopolet.

Efter det danske diplomatis

Sine
assurancer

tegner man i det gamle
norske forsikringsselskap

Storebrand

Kirkegt. 24. tlf. 21 870 (Centralbord)

fremstøt i 1894 og 1905 kom det tredje — også på et tidspunkt, som for dansk opfatning måtte synes meget beleilig, nemlig sommeren 1919, da Norge var sterkt optatt med erhvervelsen av Svalbard. Det var dette fremstøt — hvori inngår henvendelsen til utenriksminister Ihlen den 14. juli 1919 —, som blev årsaken til den senere Grønlandskonflikt.

Fordi han er formann i Norges Grønlandslag, gjør hr. Smedal uttrykkelig oppmerksom på, at de synsmåter, som fremholdes i hans bok, står helt for hans egen regning. Det skulde vi dog nærmest tro, var en overflødig forsiktighet. Både overfor hr. Mowinkels og andres angrep på Grønlandsforeningene er Smedals bok et verdig svar, som foreningen er meget vel tjent med — om enn boken egentlig har helt andre formål. Bokens fremstilling er imidlertid så nøktern, rolig og solid, at ethvert angrep av den Mowinkelske art vil prelle virningsløst av.

Det vil ikke minst interessere norske lesere å bli kjent med den

betydelige virksomhet, som Danmark rastløst utfolder for å befeste sin stilling på Østgrønland, men som vi her ikke kan gå nærmere inn på, da det vilde bli for vidtløftig. Der er falt uttalelser, hvis mening øiensynlig er den, at når traktaten med Norge om 17 år utløper, så skal man finne forholdene på Østgrønland slik, at det ikke lenger blir mulig for oss å bestride dansk suverenitet. Og skulde vi allikevel gjøre det, må vi regne med, at Danmark i så fall søker å få sin påstand om suverenitet anerkjent av den faste internasjonale domstol i Haag. Denne adgang står Danmark åpen også før overenskomsten løper ut, og så snart den danske stilling på Østgrønland er tilstrekkelig sterk, må vi være forberedt på, at Danmark går denne vei.

Hvad er der så gjort fra norsk side? Det er det letvindt å svare på. Der er i juli i år sendt en ekspedisjon til Myggbukta for å avløse mannskapet ved radiostasjonen der. Det er det hele. Professor Olaf Holtedahls forsøk

høsten 1924 på å få istand en videnskapelig ekspedisjon til Østgrønland strandet på hr. Mowinkels holdning til spørsmålet, og et lignende forsøk i år har også måttet oppgis.

På denne måte kan det ikke fortsette, medmindre tanken er, at man rolig skal se på, at danskene erhverver suvereniteten over Østgrønland.

Våre fangstfolks virksomhet ved Østgrønlands kyst har vi all grunn til å være stolt av, men

INDBRUDS-

TYVERI

FORSIKRINGER TEGNES VED
STOREBRAND

Hvis ikke kan De overbevise Dem herom ved å ta en drosjebil nu i juletravelheten, og De vil bli forbauset over hvor billigt det er å bile.

ordføreren en takk for hans greie og saklige ledelse, og rådmann Narum takket ordføreren på vegne av de kommunale funksjonærer.

vil antagelig bli tilstillet handepartementet en av de allerførste ge av januar.

denne virksomhet har desverre ikke vært ledsaget av noget tilsvarende politisk initiativ. Vi har tvertimot begått store forsømmelser. Gunnar Isachsen skriver: „Fra gammel tid av har nordmenn vært vant til å ha fritt slag i og omkring det norske hav . . . Visstnok har vi vært forsømmelige med formene . . ., men de verdier og de menneskeliv, vi her har ofret, burde opveie mange flaggheisinger og notifikasjoner”.

Hertil bemerker bokens forfatter, at desverre er det ikke så. Vi norske er for tilbøielige til å overse formens betydning, og når feil først er gjort, er det alltid vanskelig å reparere etterpå. Ofte kan en feil ikke rettes på.

Ennu er det imidlertid i Nordskehavet et område, hvor en flaggheising og en notifikasjon har sin betydning, og vi får håbe, at de, som skal heise flagget, ikke glemmer det.

Spørsmålet om, hvilke opgaver

den norske Grønlandspolitikk bør stille sig idag, besvarer forfatteren med disse ord: Virksomhet på Østgrønland, åpning av Vestgrønland.

Da man må regne med, at Danmark for tiden er uvillig til å åpne Vestgrønland, og at det ikke blir noget tilfredsstillende resultat av de forhandlinger, som

pågår, bør man fra norsk side overveie og omhyggelig undersøke, om det skulde være mulig å få avsperringen hevet på internasjonal vei.

Å påkalle en rettsavgjørelse eller en voldgiftsavgjørelse er imidlertid en nødutvei, og for forholdet mellem de to land vilde det utvilsomt være heldigst, om Danmark frivillig hevet avsperringen. At man fra norsk side er villig til å respektere rimelige hensyn til den innfødte befolkning, er noget, som sier sig selv.

Målet må være å bringe misstemninger mellem det norske og det danske folk ut av verden. Åpningen av Vestgrønland vilde være en utmerket innledning til misstemningens ophør. Man bør i Danmark huske på, at det i Norge føles som en krenkelse, at våre fiskere og fangstfolk nektes adgang til en kyst, som er opdaget av nordmenn, to ganger kolonisert av nordmenn, og som har vært norsk land i middelalder og i nyere tid, og som blev berøvet oss i 1814 på en måte, som ingen nordmann mener var rettmessig . . . Det må kunne gå an

å finne en tilfredsstillende løsning. Selvfølgelig kreves det viss resignasjon av begge parter, men hvis man virkelig ønsker godt forhold mellem Norge og Danmark — og dette er igjen betingelse for et godt forhold Norden — så må man også være villig til å ofre noget.

—II—

ONKEL EMIL Vår Viseskatt

Kr. 2.50, innb. kr. 3.25.

Det er riktig en skatt, den kjære onkel Emil har skjenket oss.

Vi finner her en mengde kjente og kjære viser, som vi sang i vår ungdom, men som vistnok nu er ukjent for de fleste.

„Aftenposten“

En sann herlighet

som er kommet med en masse morsomme ting som folk vil være begeistret for å ha samlet.

„Dagbladet“

OLAF NORLIS FORLAG

Hvordan
levet
våre
forfedre?

Dr. Sigurd Grieg

Vikingetiden i Norge

En liten, populær, letlest bok om vikingetiden, med gode bilder — det er forhåpentlig en bok folk gjerne vil kjøpe og lese.

Prof. Edv. Bull
Arb.bl.

Rikt illustr. Kr. 3.00. Ib 3.75.

J. W. CAPPELENS FORLAG

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Dagens Tegn

21. DEC. 1928

DAGENS TEKST.

OPGJØR OG FORSTÅELSE MED DANMARK.

GRØNLANDSSAKEN, HISTORISK OG POLITISK.

Av — II —

Høiesterettsadvokat Gustav Smedal har på Steenske forlag utgitt en bok med ovenstående titel. Det er en særdeles velordnet oversikt over Norges forhold til Grønland fra Grønlands opdagelse og frem til idag. Boken er bare på 142 sider, men fremstillingen er så godt siktet og formet, at alle vesentlige opplysninger er kommet med, og den vil derfor være en fortreffelig og lett tilgjengelig veiledning for alle, som interesserer seg for vårt største utenrikske spørsmål for tiden.

Hr. Smedal er formann i Norges Grønlandslag, sammenslutningen av de foreninger, hvis medlemmer statsminister Mowinckel har ønsket „omhyggelig æremer-

ket", fordi de var „danskefiender" og hadde dannet sine foreninger „vesentlig med det mål for øie å undergrave tilliten og vennskapet mellom Norge og Danmark". Det var ikke meget diplomatisk sagt av landets utenriksminister og heller ikke meget patriotisk av føreren for et nasjonalt parti. Denne tale er jo ikke bare egnet til å nære den misforståelse — som man forbauser — de nok kan treffe på også innen vårt eget land blandt dem, som sverger til Mowinckels fane i denne sak —, at det er vi — Norge —, som har reist Grønlandssaken. Men den vil endog kunne benyttes av dem, som kan ha interesse av å fremstille oss som fredsforstyrrelse, der ledes av

slette motiver og farer utilbørlig frem.

Vistnok vilde det etter vår mening ikke i og for seg vært noget å si på, om vi hadde reist Grønlandssaken. For det var vi, som hadde all grunn til å kreve, at gammel urett blev gjort god igjen, og at ny urett blev forebygget. Og bokens forfatter mener, at saken burde vært reist fra vår siden i forbindelse med opgjøret etter verdenskrigen. Men det er nu engang Danmark og ikke vi, som har reist Grønlandssaken. Den blev blandt annet reist for å stenge betydelige norske fangstinteresser ute fra Østgrønland ved å utstrekke dit ikke bare dansk overhoiet, men også monopolet.

Efter det danske diplomatis

Sine assurancer

tegner man i det gamle
norske forsikringsselskap

Storebrand

Kirkegt. 24, tlf. 21 870 (Centralbord)

fremstøt i 1894 og 1905 kom det tredje — også på et tidspunkt, som for dansk opfatning måtte synes meget beleilig, nemlig sommeren 1919, da Norge var sterkt optatt med erhvervelsen av Svalbard. Det var dette fremstøt — hvori inngår henvendelsen til utenriksminister Ihlen den 14. juli 1919 —, som blev årsaken til den senere Grønlandskonflikt.

Fordi han er formann i Norges Grønlandslag, gjør hr. Smedal uttrykkelig oppmerksom på, at de synsmåter, som fremholdes i hans bok, står helt for hans egen regning. Det skulde vi dog nærmest tro, var en overflodig forsiktighet. Både overfor hr. Mowinckels og andres angrep på Grønlandsforeningene er Smedals bok et verdig svar, som foreningen er meget vel tjent med — om enn boken egentlig har helt andre formål. Bokens fremstilling er imidlertid så nøktern, rolig og solid, at ethvert angrep av den Mowinckelske art vil prelle virkningsløst av.

Det vil ikke minst interessere norske lesere å bli kjent med den

betydelige virksomhet, som Danmark rastløst utfolder for å befeste sin stilling på Østgrønland, men som vi her ikke kan gå nærmere inn på, da det vilde bli for vidtløftig. Der er falt uttalelser, hvis mening øiensynlig er den, at når traktaten med Norge om 17 år utløper, så skal man finne forholdene på Østgrønland slik, at det ikke lenger blir mulig for oss å bestride dansk suverenitet. Og skulde vi allikevel gjøre det, må vi regne med, at Danmark i så fall søker å få sin påstand om suverenitet anerkjent av den faste internasjonale domstol i Haag. Denne adgang står Danmark åpen også for overenskomsten løper ut, og så snart den danske stilling på Østgrønland er tilstrekkelig sterk, må vi være forberedt på, at Danmark går denne vei.

Hvad er der så gjort fra norsk side? Det er det letvipdt å svare på. Der er i juli i år sendt en ekspedisjon til Myggbukta for å avløse mannskapet ved radiostasjonen der. Det er det hele. Professor Olaf Høltedahl forsøk

høsten 1924 på å få istand en videnskapelig ekspedisjon til Østgrønland strandet på hr. Mowinckels holdning til spørsmålet, og et lignende forsøk i år har også måttet oppgis.

På denne måte kan det ikke fortsette, medmindre tanken er, at man rolig skal se på, at danskene erhverver suvereniteten over Østgrønland.

Våre fangstfolks virksomhet ved Østgrønlands kyst har vi all grunn til å være stolt av, men

INDBRUDS-

TYVERI

FORSIKRINGER TEGNES VED
STOREBRAND

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Idens Tegn

21. DEC. 1928

Hvis ikke kan De overbevise Dem herom ved å ta en drosjebil nu i juletravelheten, og De vil bli forbauset over hvor billigt det er å bile.

denne virksomhet har desverre ikke vært ledsaget av noget tilsvarende politisk initiativ. Vi har tvertimot begått store forsømmelser. Gunnar Isachsen skriver: „Fra gammel tid av har nordmenn vært vant til å ha fritt slag i og omkring det norske hav . . . Visstnok har vi vært forsømmelige med formene . . ., men de verdier og de menneskeliv, vi her har ofret, burde opveie mange flaggheisinger og notifikasjoner”.

Hertil bemerker bokens forfatter, at desverre er det ikke så. Vi norske er for tilbøielige til å overse formens betydning, og når feil først er gjort, er det alltid vanskelig å reparere etterpå. Ofte kan en feil ikke rettes på.

Ennu er det imidlertid i Nordskehavet et område, hvor en flaggheising og en notifikasjon har sin betydning, og vi får håpe, at de, som skal heise flagget, ikke glemmer det.

Spørsmålet om, hvilke opgaver

den norske Grønlandspolitik bør stille sig idag, besvarer forfatteren med disse ord: Virksomhet på Østgrønland, åpning av Vestgrønland.

Da man må regne med, at Danmark for tiden er uvillig til å åpne Vestgrønland, og at det ikke blir noget tilfredsstillende resultat av de forhandlinger, som

ONKEL EMIL Vår Viseskatt

Kr. 2.50, innb. kr. 3,25.

Det er riktig en skatt, den kjære onkel Emil har skjenket oss.

Vi finner her en mengde kjente og kjære viser, som vi sang i vår ungdom, men som vistnok nu er ukjent for de fleste.

„Attenposten“

En sann herlighet

som er kommet med en masse morsomme ting som folk vil være begeistret for å ha samlet.

„Dagbladet“

OLAF NORLIS FORLAG

ordføreren en takk for hans greie og saklige ledelse, og rådmann Narum takket ordføreren på vegne av de kommunale funksjonærer.

pågår, bør man fra norsk side overveie og omhyggelig undersøke, om det skulde være mulig å få avsperringen hevet på internasjonal vei.

Å påkalle en rettsavgjørelse eller en voldgiftsavgjørelse er imidlertid en nødutvei, og for forholdet mellom de to land vilde det utvilsomt være heldigst, om Danmark frivillig hevet avsperringen. At man fra norsk side er villig til å respektere rimelige hensyn til den innfødte befolkning, er noget, som sier sig selv.

Målet må være å bringe misstemninger mellom det norske og det danske folk ut av verden. Åpningen av Vestgrønland vilde være en utmerket innledning til misstemningens ophør. Man bør i Danmark huske på, at det i Norge føles som en krenkelse, at våre fiskere og fangstfolk nektes adgang til en kyst, som er opdaget av nordmenn, to ganger kolonisert av nordmenn, og som har vært norsk land i middelalder og i nyere tid, og som blev berøvet oss i 1814 på en måte, som ingen nordmann mener var rettmessig . . . Det må kunne gå an

vil antagelig bli tilstillet handelspartementet en av de allerførste ge av januar.

å finne en tilfredsstillende løsning. Selvfølgelig kreves det viss resignasjon av begge parter, men hvis man virkelig ønsker godt forhold mellom Norge og Danmark — og dette er igjen betingelse for et godt forhold til Norden — så må man også være villig til å ofre noget.

—II—

Hvordan
levet
våre
forfedre?

Dr. Sigurd Grieg

Vikingefiden i Norge

En liten, populær, lett
lest bok om vikingetiden, med gode bilder — det er forhåpentlig en bok folk gjerne vil kjøpe og lese

Prof. Edv. Bull
Arb.bl.

Rikt illustr. Kr. 3.00. Ib. 3.75

J. W. CAPPELENS FORLAG

Grønland og Noreg.

Advokat Smedals bok meld for „Rogaland“ av Lars Eskeland.

Gustav Smedal: Oppgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk. Steenske forlag, Oslo.

I.

Lat meg segja med ein gong at dette er ei framifrå rettleiding um eit emne som kvar nordmann bør vera heime i. Eg trur ikkje det var lett å finna ein mann som kunde gjera dette ifrå seg på ein betre måte enn advokat Smedal har gjort det. Han veg og dømer med ein lysande klårskap ut ifrå den største sakkunnskap, og gjer rett og skil til alle sidor. Det ligg eit veldigt arbeid attum denne boki. Men ingen treng kvida seg for å gjeva seg i kast med henne. Ho er langt lettare å lesa enn slike utgreidingar plar vera, so det er meir ein hugnad enn ei møda å fylgja bokmeisteren. Det syner seg at advokaten er ein mann med ein litterær givnad som ligg ikkje so lite yver det vanlege. Fær han helsa og levedagane, so vert det nok ikkje den siste boki han skriv.

Det vart sagt at 1905 burde vera som ei solrenning til ein ny arbeidsdag i Noreg. Det har stundom set noko smått ut med denne arbeidsdagen.

Garborg fortel um ein av landsmennene våre som heiter Lars i Lia. Han hadde ymist å gjera, den mannen og; det var løda som trong vøla, og stovehus-taket lak eit par stader, og han Lars var ikkje den mann som vilde forsøma so viktige ting. Men det kunde no ikkje hasta so mykje. «Me fær no sjå då», segjer han Lars i Lia. Og so ser han og ser både vel og lenge, for det duger ikkje å forhasta seg. Men so vert det for seint. Det er so merkeleg med han Lars i Lia; det vert alltid for seint for han. Men ein dag kom lensmannen yver han; det spelar beint fram um ættargarden for Lars i Lia, berre for di han er for sein.

Det kann koma til å gå på same måten med det som me alle skulde passa på. For Lars i Lia er ein mann som har mykje å segja i politikken. Og der vil han ikkje ha noko bråk. Garborg skuldar han for at «han preikar fred i hønsegard fyrr han har bunde reven»; men Lars i Lia bryr seg ikkje um kva ein harm diktar segjer. Han vil røikja or pipa si i fred.

No kjem advokat Smedal og segjer at lensmannen er i kjømdi. So fær me sjå um det hjelper.

Me gjekk ut or unionen med Sverige i 1905, for di me ikkje var nøgde med at eit anna folk styrde utanrikspolitikken vår. Me skyna at me kunde ikkje vera eit fritt folk fyrr me hadde all norsk styring i våre eigne hender. Det viste seg at heile verdi totte dette var rimeleg og rett. Me hadde arbeid oss fram til vurdnad.

Men då alt var greidd og me skulde stå fullt iansides med dei

No er det so, at eit fritt folk kann ikkje lata vera å ha ein utanrikspolitikk. Og eit land som ligg soleis til som Noreg og hev havet å lita på i so stor mun, og av den grunn fær eit uvanleg rikt samkvem med andre folk, treng meir enn dei fleste å ha ein klok og ålvak utanrikspolitikk. Når ein slik tanke i det heile kunde koma upp og vinna noko makt, at me var best farne di mindre me ansa på utanrikspolitikken, so er det eit syrgjeleg vitnemål um kor ille me hadde fare i den tidi då me låg under formyndarskap og ingen rett fekk til å stella med våre eigne ting sjølve. Det er sårt å tenkja på at me var so reint ubudde og uskikka til å greida oss. Det einaste me hev vunne er å bruka munn — kann henda litt for mykje — i Folkesamlaget. Elles hev det vore meir enn smått stell.

Me hev eit gamalt oppgjør med Danmark. Det er dette oppgjøret boki til advokat Smedal greider ut um. Og me må ikkje tru at dette er noko som berre ein og annan fagmannen bør vita noko um. Det kjem heile folket ved, og kvar mann bør sjå kva det gjeld. Til denne tid har me gjenge frå nederlag til nederlag i alt vårt hopehav med Danmark, like fullt etter 1905 som fyrr. Det er på høg tid at denne vanlagnaden vender seg. Og me fær taka skuldi og heile andsvaret på oss sjølve. Let me det driva so styrelaust som det har drive, so vert det til ei skam og ein skade som ettertidi ikkje so lett kann bøta. Vår eigi forsøma i dei siste 20 år ligg alt no yver oss med ei tyngsla som meinkar oss mykje, og den siste meldingi frå Danmark er ei ovmodig fråsegn um at me kann tegja: alt er avgjort og oppgjort, segjer dei. So ille er det ikkje enno, so sant me vil berga det som bergande er. Eg vil inderleg vona at boki til advokat Smedal vert kjend i vide krinsar og kjem til å gjera noko av det vekkjingsarbeidet som trengst.

Kvar einaste nordmann burde kjenna minst so mykje av Grønlands-soga som Smedal fortel i denne boki. Det var ein lut av vår eigi ætt som stridde i 500 år for livet og gjekk til grunns samstundes med at det store gamle Noregs-veldet miste styringi yver seg sjølv og til slutt vart sunderbrote. Det er ei tungsam saga. Men vil me styrkja oss til dei røyntaki som ventar oss, so må me våga å sjå det som er sårt og syrgjeleg i farne tider, endå til um det er våre eigne synder me kjem andsynes med, ja ikkje minst då. Men som vel er ser me ikkje berre syndene våre når me

det same syner seg hjå oss no att. Heile verdi har nett i desse dagar sameina seg med oss og høgtida minnet um den mannen som meir enn nokon annan er eit friskt framskot av den gamle og vonleg æveleg unge norske dådskrafti. Men for oss er det ikkje minst gildt å hugsa at han berre er den mest høgreiste hovdingen i ein stor fylking av menn som har nya uppatt gamalt norsk dådsliv på sjø og land.

Lat oss ein og annan gongen koma i hug alle desse Ishavs- og Grønlands-fararane våre. Det er noko til folk det! Der er merg og mod. Og dei legg havet under seg til vinning for oss alle, ikkje berre for æra, men for utkoma fyrst og sist. No skulde ein tru at dei som styrer landet måtte sjå og skyna kva dette har på seg, og gjeva deim all den hjelp som folket har makt og mannskap til. Men det har skorta so mykje på tramsyn og klårsyn i dette stykket, at det er mest utruleg. Eg gløymer ikkje so lett ein samtale med ein gamal Ishavs-skipper for nokre år sidan: det var då Grønlands-tingingane våre med Danmark ver fendige og utfallet kunn gjort: han var so harm at det glødde i augo hans, og han vann lite sitja roleg. Dei hadde skusla frå oss Scoresby-sund, lykjelen til Aust-Grønland som han og andre hadde vunne for oss med ferdene sine. Og han hadde sagt ifrå både med munn og penn. Men sendemennene våre hadde bore seg åt som dei verste tumsingar, sa han. I rolege men sterke orde lag syner advokat Smedal at denne Ishavs-skipperen såg rett og sendemennene våre for syrgjeleg gale, kann henda til uboteleg skade for oss.

II.

Det var ein nordmann som fann Grønland fyrste gongen, Eirik Raude frå Jæren. Og det var han som fekk folk til å busetja seg i landet, nordmenn og islendingar. Då det store Noregs-veldet vart samla, kom Grønland heilt inn i dette riket og vart ein uskiljande lut av det. Og då me kom saman med Danmark, fekk me den sterke lovtrygd som gjevast kunde for at det norske riket skulde verta verande samla og uskifteleg. Like vel skifte den danske kongen (vår eigen konge) og riksstyret hans riket sunder i 1814, på ein måte som høyrer til det styggaste og uhyggjelegaste i heimssoga. Ingen nordmann var med i fredstingingane i Kiel. Og den mannen som kongen vår hadde for seg, fekk stelt det so, at dei gamle norske utbygdene våre vart skilde frå moderlandet og vart hangande att med Danmark; kongen godkjende det med takk,

eit veldigt arbeid attum denne boki. Men ingen treng kvída seg for å gjeva seg i kast med henne. Ho er langt lettare å lesa enn slike utgreidingar plar vera, so det er meir ein hugnad enn ei møda å fylgja bokmeisteren. Det syner seg at advokaten er ein mann med ein litterær givnad som ligg ikkje so lite yver det vanlege. Fær han helsa og levedagane, so vert det nok ikkje den siste boki han skriv.

Det vart sagt at 1905 burde vera som ei solrenning til ein ny arbeidsdag i Noreg. Det har stundom set noko smått ut med denne arbeidsdagen.

Garborg fortel um ein av landsmennene våre som heiter Lars i Lia. Han hadde ymist å gjera, den mannen og; det var loda som trong vøla, og stovehus-taket lak eit par stader, og han Lars var ikkje den mann som vilde forsøma so viktige ting. Men det kunde no ikkje hasta so mykje. «Me fær no sjå då», segjer han Lars i Lia. Og so ser han og ser både vel og lenge, for det duger ikkje å forhasta seg. Men so vert det for seint. Det er so merkeleg med han Lars i Lia; det vert alltid for seint for han. Men ein dag kom lensmannen yver han; det spelar beint fram um ættargarden for Lars i Lia, berre for di han er for sein.

Det kann koma til å gå på same måten med det som me alle skulde passa på. For Lars i Lia er ein mann som har mykje å segja i politikken. Og der vil han ikkje ha noko bråk. Garborg skuldar han for at «han preikar fred i hønsegard fyrr han har bunde reven»; men Lars i Lia bryr seg ikkje um kva ein harm diktar segjer. Han vil røikja or pipa si i tred.

No kjem advokat Smedal og segjer at lensmannen er i kjømdi. So fær me sjå um det hjelper.

Me gjekk ut or unionen med Sverige i 1905, for di me ikkje var nøgde med at eit anna folk styrde utanrikspolitikken vår. Me skyna at me kunde ikkje vera eit fritt folk fyrr me hadde all norsk styring i våre egne hender. Det viste seg at heile verdi totte dette var rimeleg og rett. Me hadde arbeidt oss fram til vyrdnad.

Men då alt var greidt og me skulde stå fullt jamsides med dei andre folk her i Norderlandi og leggja vårt ord med i laget mil-lom frie folk, soleis som me hadde bede um det og vunne retten til det, — då sa me både til oss sjølve og til andre at me hadde ikkje noko nemnande å tala um. Me vilde ingen utanrikspolitikk driva.

ansa på utanrikspolitikken, so er det eit syrgjeleg vitnemål um kor ille me hadde fare i den tidi då me låg under formyndarskap og ingen rett fekk til å stella med våre egne ting sjølve. Det er sårt å tenkja på at me var so reint ubudde og uskikka til å greida oss. Det einaste me hev vunne er å bruka munn — kann henda litt for mykje — i Folkesamlaget. Elles hev det vore meir enn smått stell.

Me hev eit gamalt oppgjer med Danmark. Det er dette oppgjeret boki til advokat Smedal greider ut um. Og me må ikkje tru at dette er noko som berre ein og annan fagmannen bør vita noko um. Det kjem heile folket ved, og kvar mann bør sjå kva det gjeld. Til denne tid har me gjen-ge frå nederlag til nederlag i alt vårt hopehav med Danmark, like fullt etter 1905 som fyrr. Det er på høg tid at denne vanlagnaden vender seg. Og me fær taka skuldi og heile andsvaret på oss sjølve. Let me det driva so styrelaust som det har drive, so vert det til ei skam og ein skade som etter-tidi ikkje so lett kann bøta. Vår eigi forsøma i dei siste 20 år ligg alt no yver oss med ei tyngsla som meinkar oss mykje, og den siste meldingi frå Danmark er ei ovmodig fråsegn um at me kann tegja: alt er avgjort og oppgjort, segjer dei. So ille er det ikkje enno, so sant me vil berga det som bergande er. Eg vil inderleg vona at boki til advokat Smedal vert kjend i vide krinsar og kjem til å gjera noko av det vekkjingsarbeidet som trengst.

Kvar einaste nordmann burde kjenna minst so mykje av Grønlands-soga som Smedal fortel i denne boki. Det var ein lut av vår eigi ætt som stridde i 500 år for livet og gjekk til grunn. samstundes med at det store gamle Noregs-veldet miste styringi yver seg sjølv og til slutt vart sunderbrote. Det er ei tungsam saga. Men vil me styrkja oss til dei røynetaki som ventar oss, so må me våga å sjå det som er sårt og syrgjeleg i farne tider, endå-til um det er våre egne synder me kjem andsynes med, ja ikkje minst då. Men som vel er ser me ikkje berre syndene våre når me ter igjenom denne saga; det største som høyrer folket vårt til, syner seg i det klåraste ljøs. Verdi har aldri set større storbragder enn dei som nordmennene gjorde då dei fann og bygde landi i Nordhavi. Der er det livskraft og vågemod og klokskap og åndskveik som det vil lysa av so lenge denne heimen er til. Mykje av

på sjø og land.

Lat oss ein og annan gongen koma i hug alle desse Ishavs- og Grønlands-fararane våre. Det er noko til folk det! Der er merg og mod. Og dei legg havet under seg til vinning for oss alle, ikkje berre for æra, men for utkoma fyrst og sist. No skalde ein tru at dei som styrer landet måtte sjå og skyna kva dette har på seg, og gjeva dem all den hjelp som folket har makt og mannskap til. Men det har skorta so mykje på framsyn og klårsyn i dette stykket, at det er mest utruleg. Eg gløymer ikkje so lett ein samtale med ein gamal Ishavs-skipper for nokre år sidan: det var då Grønlands-tingingane våre med Danmark ver ferdige og utfallet kunn gjort: han var so harm at det glødde i augo hans, og han vann lite sitja roleg. Dei hadde skusla frå oss Scoresby-sund, lykjelen til Aust-Grønland som han og andre hadde vunne for oss med ferdene sine. Og han hadde sagt ifrå både med munn og penn. Men sendemennene våre hadde bore seg åt som dei verste tumsingar, sa han. I rolege men sterke orde-lag syner advokat Smedal at den Ishavs-skipperen såg rett og sendemennene våre for syrgjeleg gale, kann henda til ubotsleg skade for oss.

II.

Det var ein nordmann som fann Grønland fyrste gongen, Eirik Raude frå Jæren. Og det var han som fekk folk til å busetja seg i landet, nordmenn og islendingar. Då det store Noregs-veldet vart samla, kom Grønland heilt inn i dette riket og vart ein uskiljande lut av det. Og då me kom saman med Danmark, fekk me den sterke lovtrygd som gjevast kunde for at det norske riket skulde verta verande samla og uskifteleg. Like vel skifte den danske kongen (vår eigen konge) og riksstyret hans riket sunder i 1814, på ein måte som høyrer til det styggaste og uhyggjelegaste i heimssoga. Ingen nordmann var med i fredstingingane i Kiel. Og den mannen som kongen vår hadde for seg, fekk stelt det so, at dei gamle norske utbygdene våre vart skilde frå moderlandet og vart hangande att med Danmark; kongen godkjende det med takk, og braut med det eiden sin som han hadde svore til nordmennene etter kongelovi (grunnlovi). Det var eit ran, og dette ranet er meir enn vanleg uhyggjeleg, for di det er bygt på eids-brot og lygn. Den danske tingsmannen kammerherre Edmund Bourke, gav det til grunn, at Island og Færøyane og Grønland alltid hadde høyr

Danmark til. Den svenske tingsmannen var ikkje stort meir heime i norsk saga enn Karl Johan, den franskfødde krunprinsen. På so laus grunn har då Danmark bygt «retten» sin til alle desse landi.

Med eigi makt og av eigen kløkskap har Island kome seg laus frå det danske veidet, og Færøyane strevar og strider for fridomen sin. I lengdi greider ikkje danskane halda dette litte fridomskjære folket under seg.

So er det Grønland. Då Noreg kom so heilt ned i vanmakt og stakkarsdom, miste både den kyrkjelege og den verdslege styringi sambandet med folket vårt der, og so vart det til eit av dei største syrgjespel me veit um: folket forforst og døydde ut. Fråsegnene um dette vil gå som ein syrgjesong i saga vår til alle ætter, og me kjem ikkje til å skyna det fullt ut fyrr me ser grunnen til heile vanlagnaden for folket vårt i nedgangstidi. Og ingen av søgmennene våre har enno kunna gjera dette klårt. Ein av dei mest fåvise freistnader har professor Oskar Albert Johnsen gjort for ikkje lenge sidan med å skulda kyrkja for det. Sanningi er at kyrkja betre enn all onnor styring batt folket i heile Noregs-veldet saman.

Ein av dei ting som i det siste har vorte for lite påtyrkt er den store mannadauden som forferdeleg ille med oss. Ein annan ting som tvillaust og har vorte for lite åtgått er det ålmenne åndelege forfall i denne tidi både her heime og ute i verdi elles. — All saga går i påregang, ikkje minst den norske saga.

Då styringi yver Noreg fekk sin midstad i Kjøbenhavn, vart det mykje vandare for nordmennene å halda sambandet med Grønland uppe. Men i denne tid fann me likevel landet att og tok til med eit kristnings- og kulturarbeid der som alltid vil vera godt å minnast for oss. Det var Hans Egede som gjorde sitt ugløymande arbeid til hjelp for det folket som hadde teke landet i arv frå dei gamle nordmennene. Kva gjorde so den danske styringi samstundes? Eg skal berre herma ein liten grand av ein dansk sogestubb i boki til Smedal: «For at skaffe den europeiske Befolkning i Grønland en yderligere Tilvækst, udtog man ti Mandfolk af Slaveriet og ligeså mange Fruentimmer af Børnehuset, hvilke efter Lodtrækning bleve ægteviiede og derpå udsendte til Grønland som Colonister». — Saman med ein flokk leigesoldatar dreiv desse brotsmennene allslags ulikenskap. Det var ikkje so liten skilnad på det norske og det danske reisingsarbeidet på Grønland den gongen.

No har danskane stengt landet, so korkje nordmenn eller andre kann gjera noko der, og det er for folket si skuld dei gjer det so, segjer dei. Samstundes segjer deira eigne vitskapsmenn at det ikkje er noko rein eskimorase på Grønland lenger, men berre eit blandingsfolk. Det er i det siste

det har vorte so. Slikt fortel meir enn alt anna um den uppsedingi folket har fenge i den grønlandske dansketidi. Det kann ikkje vera av menneskekjærlege grunnar danskane freistar å stengja nordmennene og andre folk uten frå landet. Alle skynar letteleg at det berre er politikk. Etter ålmenne folkerett kunde ikkje danskane eigna Grønland til seg på den måten som det vart gjort i 1814. Men so kom oppgjeret i 1821, og då nytta dei høvet til å få Noreg til å segja frå seg retten sin. Og naudi vår var då so stor og vanskanne so mange, at me måtte gå med på det. Men um no dette skulde gjelda for rett, so galdt det i alle tilfelle ein liten part av det me no meiner med Grønland. Og med arbeid og dåd har norske sjømenn vunne ein annan lut av landet i dei siste niannsaldrane. Danskane har på nytt nytta alle tenkjelege råder til å få frå oss denne parten av landet og, og dei har vore likso kloke og framenkte som nordmennene har vore ukloke og stuttsynte. Det er denne norske diplomatiske saueskapen advokat Smedal no meiner det må ha ein ende med. Enno er ikkje alt spilt, enno kann me berga noko av det som hæve ishavsfararar og dåds menn har vunne for oss. Politkarane våre må slutta med å spennja føtene under deim som gjer landvinning og nærings-vinning for Noreg.

Med dette vil eg råda alle til å nytta den gode hjelpi som advokat Smedal gjev til å setja seg inn i eit stort nasjonalt spursmål. Vonleg vil ikkje advokaten sleppa dette og andre spursmål som heng saman med det og heile vår folkerettslege stoda. Det er tydeleg at Smedal har mykje å gjera i dette stykket.

Hypnotisert til sin ruin.

En underlig historie fra Berlin.

Fra Berlin meldes der i disse dager om en ganske usedvanlig begivenhet. En berlinsk sakfører er blitt blandet inn i en skandal-affære. Sakføreren som har nytt almindelig tillit, påstår at han er blitt hypnotisert av en rumener, og at det er i denne tilstand han er blitt blandet inn i affæren.

Alderdommen raser.

En gammel gråhåret tysk forfatter Heinrich Mann fikk forleden opført et skuespill i Berlin. Her forelsket han sig i en ung skuespillerinne, og nu har han søkt skilsmisse med sin kone. Meningen er at han skal gifte sig med skuespillerinnen når skilsmis-sen er ordnet.

Snø i Kjøbenhavn.

I Kjøbenhavn har dei i det siste havt snø og fint føre, fortel eit dansk blad.

På Malmin i Høyland

vert det som lysinga viser ungdoms og misjonsmøte no onsdagskveld. Songaren Johannessen og eskretær Øgreid vil tala og syngja

Fra Jelsa.

Føst for Joakim Haug.

Torsdagskvelden den 13de ds holdtes i Refsbygdens nye rummelige skolehus fest til ære for Joakim Haug. Han har vært bostatt i Tacoma, Nord-Amerika hvor han blev velstående mann. For noen år siden gav han og nu avdøde hustru Jensine et legat stort kr. 10,000 hvis renter skal utdeles til trengende i Jelsa.

Efter legatsstifternes død skal halvdelen av rentene tillegges kapitalen inntil denne har nådd en viss betydelig størrelse og senere ¼ av rentene tillegges kapitalen og rentene skal da også delvis kunne anvendes i annet veldedig piemed.

Joakim Haug kom hjem i sommer, antagelig for å tilbringe resten av sin levetid herhjemme. Prest, lensmann og ordfører sammen med to av Haugs slektninger foretar utdelingen hvert år i desember.

Det vant almindelig tilslutning når her nu efter foranledning av herredstyret holdtes almindelig fest til ære for hr. Haug og hans legat.

Fra Refsbygden møtte så å si alle voksne mennesker, og endel også fra de tilgrensende grender ialt omkring 140. Legatgiveren var tilstede og høstet megen takk, fra herredet ved ordføreren, og presten fra de mange som allerede i de forløpne år har nydt godt av gaven og fra andre talere for legatets edle formål m. v.

Hr. Haug takket beveget for denne fest for ham.

Omtrent det halve antall av de møtende fikk plass ved bordene i skolestuen i første bordlag. Bevertningen bestod av kaffe og delikat pålagt smørrebrød. Og mens annet bordlag fikk plass kunde de først bevertede nyte hyggelig opphold i skolehusets store prektige, rikt oplyste og opvarmede kjeller. Ferdig med bevertningen samlede alle såvidt mulig i skolestuen, hvor man underholdt sig med taler sang og endelig også noen diskusjon om samfundsopgaver som kan fortjene å tas fatt på. Der blev valgt fire yngre menn som skal søke å forberede et almannasognemøte å avholde i Refsbygden førstkommende sommer. Man hadde følelsen av at møtet hadde vekkende betydning for bygden.

Efter hyggelig samvær sluttede denne festlige sammenkomst ved midnattstid.

17/12 28.

L. J.

Sein haust.

«Politiken» fortel at kring Randers har ein fyrst i desse dagar fått kornet i hus. Når det var so seint kjem dette av at den fyrste såd vart øyelaagd av skadeinsekt, og ein måtte så um. Då det so vart haust, sette det inn med styggever slik at det var uråd å få i hus. Kornet er då heller ikkje brukande til anna enn beistemat.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Haas Tilskuer 18/12-48

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark.

Grønlandssaken — historisk og politisk.

Steenske forlag.

Advokat Smedal som er formand i Norges Grønlandslag har utgit en oversigtlig bok om Grønlandssaken.

Han gir først en grei oversikt over Grønlands historie fra landet blev opdaget av Eirik Raude i 980 og frem til 1814.

Ved Kieleskiftet blev Grønland, samt Island og Færøene berøvet Norge og Norge forsøkt forgjæves i aarene 1814—21 at faa forholdet rettet. Herom gir boken gode opplysninger.

Til slutning gir boken en oversikt over norske næringsinteresser paa Grønland og de siste 10 aars Grønlandspolitik, og utstikker fremtidslinjene for vor politik overfor Danmark.

H. A.

Gledelsen
papadelen

Bøker.

Gustav Smedal:

OPGJØR OG FORSTÆLSE MED DANMARK.

«Me hev ingen utanriks politikk», vart det eingong sagt. Lenge levde me etter det. I den lange unionstidi hadde me messa gløymt dei fyrste grunnane i utanrikspolitikken.

Etter 1905 hev dei likevel smått um senn teke til å sky-
na at det var ein tom talemåte. I dei siste år er det serleg Grønlandsspursmålet, me kallar det, som hev teke til å livna i hugen. Strid hev det vore, og mange klagar sterkt på dei som var sette til å verja Noregs bate. Smedal er og av dei som finn sterke ord for sin harme over danskane si framferd mot oss.

Um det kan vera eit og anna å bera mot sumt av det han segjer, so er dette ei bok som kvar nordmann burde lesa. For skal vårt folk veksa seg friskt og fritt, so må det kjenna si saga. Det er med glede ein tek mot dette tilskot til vår politiske litteratur. Ein må segja at vårt folk treng ei innføring i nasjonal tankegong, so utan utanrikspolitisk tradisjon som me hev vore. Det er ikkje gjort i ei handevending å arbeida upp ein slik tradisjon.

Smedal tek saki historisk og politisk.

Greidt og stutt gjev han i klåre drag saga frå gamal tid. Men det er når han kjem til 1814 og utover, han for alvor tek til å dryfta hendingane. Han ser nokko anleis på sumt enn Halvdan Koht i si bok: «Det Grønland vi miste».

Det er ikkje her staden til å vega mot ein annan dei synsmåtane som kan vera ulike.

Skattlandi me miste, vil alltid vera eit sårt minne. Når ein les denne utgreidingi um tingingane i 1814 og etterpå, so må det svida i kvar nordmanns barm.

Det som er det juridiske spursmål, er då um nordmennene i 1821 gav upp sin rett, og i tilfelle kva vekt det skal hava som vert gjort i ei slik tvangsstode som Noreg då var.

Når det gjeld Grønland, so veit me kva som i det siste hev vore det brennande spursmålet. Noregs djerve fiskarar og fangstmenn hadde på ein kraftig og storstila måte teke til å nytta ut rikdomen burte ved austkysten av Grønland. So sette det danske riksstyret stengsle for nordmennene, og dei norske styremakter greidde ikkje å verja Noregs bate mot dei danske åtak.

Bladets navn: *Arbeideren*
7. 10. 1919

Gustav Smedal:
Opgjør og forståelse med Danmark.

Anmeldt av oberst C. Gulbranson.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og akt. Minnet om de tunge tider gir nyttig lære. Minnet om de lyse, de glansfulle tider stålsetter, gir tillit og tro, øker vilje og kraft til å møte nye unge ideer. Minnet om de slekter, som i tunge og i lyse tider formet folkets historie, må derfor dyrkes og fredes om som minnet om ens mor og ens far.

Vi står ennå meget tilbake på dette felt, har meget å lære av andre folk, allermost kanskje av vår nærmeste nabo. Tross all patetisk tale om „Norge som fremtidens land“, tross hurraer og fedrelandssange, — vi står tilbake i det som veier tyngere, står tilbake i det som både gir fedrelandsfølelsen næring og blir dens frukt: i helligholdelsen av minnene om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om „alt hvad fedrene har kjempet, mødrene har lidt“, men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolen kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder. Isteden blir det hos flertallet ut i glemselen. Våre herlige kongesagaer burde være hvermanns eie, ikke bare i hyllen, men i hjerte og sinn. Isteden samler de støv i hyllen — hvis de da overhodet har funnet vei til denne. Våre praktfulle ettesagaer — fra dette Island, nord-

menn fant og befolknet — har først i de siste år begynt å finne norske oversettere, all deres overordentlige historiske og literære fortrin tiltross. Og våre kampe og lidelser i „danskettiden“ er lite eller slett ikke kjent, — en mann som general Jørgen Bjelke er, eksempelvis, nytt navn for nordmenn flest, tiltross for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minnene, i kjendskapet til vår gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel på samhøilighet med våre landsmenn ute i Norskehavet. Det gir også forklaring på den nasjonale mangel på interesse og forståelse, Grønlands saken har vakt.

En avlegger av denne brist i nasjonalfølelsen er utvilsomt også den opfatning, som i lange tider som en mare red vårt statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. Især efter 1905 fikk denne like falske som farlige lære makt: Jo mindre „det fattige Norge“ blandet sig inn i de større makters spill, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi på å få leve vårt eget uforstyrrede, fredelige liv. Så gjerdet vi oss da inn bak integritets- og voldgiftstraktater, — hvad behov hadde det forsvarlig inngjerdede

Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tenkes, at vårt traktatbeskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kunnskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fikk avgjørende verd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerdene ramlet overende, det var helt ut oss selv, vi måtte stå på. Tidligere forsømmelser hevnet sig nu, — tilstrekkelig å peke på vårt nederlag i kullkrigen som jo var et diplomatisk nederlag. Og lignende blire erfaringer høstet vi i årene efter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og snille satte våre forhandlere tilvegs.

Advokat Smedals bok forteller om dette vårt nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel lett forståelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmåte interessant fremstilling av Grønlands og Grønlandssakens historie gjennom tidene. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader „ja vi elsker“ og „alt hvad fedrene har kjempet“.

Boken innledes med en skildring av Grønlands eldste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røde, — opdagelsen av Vinland — ved sønnene av denne samme norske Erik Røde — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele middelalderen igjennem:....for Grønland var det langt viktigere å holde vedlike forbindelsen med Norge enn med Island, da Island ikke i nevneverdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer.... Samferdselen med Norge var li-

kefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjennelsen herav at grønlendingene i 1261 gav sig under den norske konge*.

I all denne tid, helt til forbindelsen taptes, var det Norge som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med, Danmark hadde overhodet intet å gjøre med Grønland.

Fra begynnelsen av 15. århundrede gikk forbindelsen tapt, og dette varte helt, til nordmannen Egede på norsk skib, utrustet for norske penge gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 århundreder blev av den felles norsk-danske konge Norges eiendomsrett til Grønland fastholdt, således av Fredrik II i proklamasjon av 1558, hvor Grønland betegnedes som „Norges kronens lovlige eiendom og land“, av Kristian IV i 1637, endelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedisjon, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende „under vårt rike Norge“. Og helt til 1814 henhørende av Grønlandske af-færer under regjeringens nor-

ske kontorer, fordi landet var „opdaget av nordmenn og to ganger koloniseret av nordmenn“.

Smedals bok gir oss her den kunnskap vi trenger. Den kunnskap, hver nordmann må ha. Uansett alt som skjedde i og nærmest efter 1814, — ingen nordmann vil være i tvil om, at når Danmark i 1814 ved det usannferdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke å være ran, fordi den bestjålne i senere vanskelige tider ikke formår å gjøre sine krav gjeldende. —

Bokens siste halvdel behandler Grønlands og „Grønlands-saken“s historie efter 1814. Vi får høre om norske fangstinteresser på Grønland, — bare fra Ålesunds tollbod blev — eksempelvis — i 1919 utklart 71 fartøier for fiske på Grønland, med et fangstutbytte på over 2 millioner. Vi får høre om de svære vanskeligheter, dansk styre legger i velen for våre staute fangstmenns arbeid: De viktigste dele av landet er helt avsperrat, norske fangst-

menn — efterkommere av de menn som opdaget og 2 ganger koloniseret Grønland — er nektet adgang til landet, selv den rett fangstmenn på alle andre kyster har til å gå i land for vanning og kulling, er nektet Erik Rødes og Lief Eriksøns landsmenn.

Advokat Smedals bok gir en overmåte fengslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlands-saken. Med sorg må vi bekjenne, at våre forhandlere lå under de danske. Men vår sak blir ikke derfor mindre god. Og det resultat som blir igjen efter studiet av Smedals fortreffelige bok, blir det boken slutter med: „At Grønlands sakens løsning er nødvendig hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land“.

Boken anbefales alle som nærer interesse for sitt land og dets minner. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. må den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Nidaros
M. Herr

BOKNYTT

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med
Danmark — Grønlandssak-
ken — historisk og politisk.
(Stenske forlag.)

Min interesse for våre lands-
menns fiske og fangst har drevet
mig til å lese advokat Smedals
nylig utkomne bok grundig. Jeg
er ikke historiker nok til å levere
en fullstendig anmeldelse av bo-
ken, men jeg vil få lov til å slå
til lyd for den, og peke på noen
enkeltheter. — Forfatteren skildrer
på en klar og overskuelig måte
Grønlands kolonisering og forhold-
et til moderlandet Norge i de
første 5 århundrer. De norske by-
er som hadde mest å gjøre med det
arktiske kolonirike var Bergen og
Trondhjem. Den førstnevnte by drev
handel med Grønland, og Trond-
hjem som erkebispens sete hadde
kirkelige tilknytningspunkter. Så
sent som i 1520 blev der utnevnt
en biskop til Gardar, men han kom
ikke til sitt bispedømme. Forbin-
delsen mellom Norge og Grønland
ophørte, og kolonistene gikk efter-
hånden til grunde. En mann som
søkte påny å knytte forbindelsen
med Grønland var Erik Walke-
ndorf som i 1510 var blitt erkebi-
skop i Nidaros. Han samlet både
skriftlige og muntlige opplysninger
om den gamle koloni. Det var hans
plan å sende avsted en ekspedi-
sjon for atter å bringe Grønland
under Norge og under den norske
erkebiskop, men da han hadde blan-
det sig inn i Kristian den 2.s
lettlivede kjærlighetsaffærer, var
han falt i unåde, og fikk ikke den
nødvendige støtte til å fremme sine
planer. Det blev ikke den katol-
ske erkebiskop, men en norsk pro-
testantisk prest som ved sin iher-
dighet og dyktighet kom til å for-
tjene titel av Grønlands 2. koloni-
sator. Det var Hans Egede fra

Vågan i Lofoten som i 1521 ende-
lig kunde seile avsted til det fjerne
øyrike, hvor han med sitt følge på
ca. 10 personer slo sig ned i nær-
heten av den nuværende koloni
Godthaab. Hans Egede arbeidet
på Grønland i 15 år som misjonær,
handelsmann, opdagelsesreisende
og koloniasator. Befolkningen be-
stod ved hans ankomst utelukken-
de av eskimoer. På denne tid var
også andre nasjoner begynt å bli
interessert i fangsten i Davisstret-
et, og det skyldes utvilsomt Hans
Egedes fremragende virksomhet
at Grønlands vestkyst blev beva-
ret for den norske krone. Med sti-
gende interesse har jeg lest kapit-
lene i denne bok. Jeg nevner:
Begivenhetene i 1814 til 1821, Det
danske monopolsystem på Grøn-
land, Norske næringsinteresser på
Grønland og i grønlandske farvann,
Grønlandspolitikken. Man finner
her en utmerket historisk og poli-
tisk orientering i temaet Grønland,
og jeg håper riktig mange vil be-
nytte sig av denne kilde til kunn-

skap. Den omstendighet at Grøn-
landssaken begynner å tre i for-
grunnen er et tegn på at der i vårt
folk nu foregår en alvorlig konso-
lidering til nasjonal selvbevissthet.
Det er forsåvidt symptomatisk at
to så utmerkede historiske forske-
re som professorene A. W. Brøg-
ger og Håkon Shetelig går
nærmere inn på kolonisasjonen av
Grønland som Shetelig betegner
som «et av de merkeligste avsnitt
av den hvite rases utbredelse». Jeg
så visstnok nylig at den dan-
ske innenriksminister skal ha ut-
talt i anledning av Smedals bok at
der eksisterer ingen Grønlandssak.
Der var også en gang en dansk
mann som uttalte: «Ingen nord-
mann er til, alle er borgere av den
danske stat». Men like så vist som
der ennu eksisterer nordmenn, like
så vist vil der vedbli å eksistere
en Grønlandssak inntil der er truffet
en tilfredsstillende ordning mel-
lem landene.

O. Nordgård.

Nationen.
nr. 293. fredag 14/12-1928.

Boken om Grønlandsspørsmålet

Gustav Smedal:

**Opgjør og forståelse
med Danmark**

Statsråd Mellbye i Nationen:

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne bok en, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele av vårt arbeide og våre interesser der like fra vår første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 år siden og til nu. Hr. Smedals bok

utfyller her et stort savn både for den interesserte almenhet og dem, der står forholdene nærmere. Man får ved å lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har villet undgå enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog.

Pris kr. 3.00.

S T E E N S K E F O R L A G

"Linnæusporten"
nr. 295 fredag 24/12 - 28.

Oppgjør og ferskåelse med Danmark.

Advokat Gustav Smedals bok.

Det er stilnet av omkring Grønlandssaken. Vi har som vanlig fått oss et slag over snuten av danskene. «Hold dere vekk». Hold dere vekk lyder det også fra Island og Kvitesjøen. Og ikke nok med det. Vi holdt nylig på å få ødelagt vår 150 år gamle hevdvundne rett over vårt eget sjøterritorium. Fangst- og fiskeribedriftens menn kan tale av bitter årelang erfaring om hvad det vil si å drive næringen både hjemme og ute. Forholdene er for trange og fiskerne for mange til at alle skal kunne sutinere på skikkelig vis her hjemme. Amerika er praktisk talt stengt, hvor skal man så vende sig hen? Det har da falt naturlig at man søkte dit hen, hvor nordmenn i 1000 år har drevet sin næring, nemlig til Nordishavet. Fire hundred-årig natten er slutt. Her er et sterkt folk som både vil og kan. Men hvor vi kommer hen blir ropet: — «Hold dere vekk» høiere og høiere.

Jeg skal ikke nu komme inn på de 2 sørgelige kapitler Island og Kvitesjøen, hvor fristende det enn kunne være i denne forbindelse. — Det er advokat Smedals bok om Grønland jeg her — etter anmodning fra forlaget — skal skrive litt om.

Boken er en fedrelandssinnet og energisk advokats protest mot den behandling som vårt fedreland har måttet døie med hensyn til Grønland. Forfatteren holder sig velgjørende fri for parti-politikk, og boken er holdt i en rolig og varlig tone. Den omhandler Grønlands geografi og næringsliv, og gir et overordentlig interessant utsyn o-

ver Grønlands historie fra jærbon den Erik Raudes opdagelse av Grønland i 980 og helt ned til inneværende år — alt bygget på historiske dokumenter.

Forfatteren hvis meninger er sterkt dokumentalt underbygget, gir en knusende kritikk av det danske monopol — vesentlig etter danske kilder — hvordan det moralsk og økonomisk ødelegger den som det oppgir å skulde beskytte, nemlig Grønlanderne selv. Han omtaler Grønlandsoverenskomsten av 1924 som i og for sig heldigvis ikke har foregrepet noe med hensyn til ordningen av vårt fremtidige forhold til Grønland. Danmarkstraktaten av 1927 gis også en bred plass. — Bokens grunntanke og hensikt er imidlertid å vekke vårt folk op til å tenke utenrikspolitisk, å skape en utenrikspolitisk opinion som vi så sårt trenger i vårt unge fedreland. Danmark, Sverige, Finnland, ja Island med står betydelig foran oss i så henseende. Det er opinionen som må gi vår utenrikspolitikk rygg rad. Forfatteren skriver bl. a.:

«Skal en stor nasjonal sak føres frem, kreves det — bortsett fra evner — en interesse for saken som er større enn den man kan forlange selv hos meget interesserte departementsfolk. Svalbardsaken er et nærliggende og godt eksempel på dette.

Det var ikke noe departement, som skaffet Norge Svalbard, det var interessert enkeltpersoner, — menn som Gunnar Isachsen, Adolf Hoel og Arnold Ræstad. Til slutt da det gjaldt politisk å utnytte det arbeide som disse menn hadde utført, grep Wedel Jarlsberg inn i rette øieblikk — —».

Forfatterens krav om at vårt utenriksdepartement utstyres med mere sakkunnskap og kommer i nøiere kontakt med vår fangst- og fiskerinæring enn hittil, vil på disse kaner få sin fulle tilslutning.

Jeg vil i denne forbindelse nev-

ne en mening som har vært fremholdt for mig og som bør tas op til overveielse, at i vårt land — som praktisk talt er uten noen utenrikspolitisk opinion — bør en statsminister ikke kunne være utenriksminister, hvor nasjonalsinnet han enn måtte være.

Jeg vil anbefale advokat Smedals bok på det varmeste, den bør bli en folkebok på våre kanter.

G. Puntervold.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn

Romsdalsposten
H. Sund

Gustav Smedal: Opgjør og
forståelse med Danmark.
Steenske forlag.

Hr. Smedal er formann i «Norges Grønlandslag»s rettsutvalg. Som sådan har han i dette skrift på 147 sider samlet en hel del interessant stoff om rettsforholdet til Grønland. Stoffet virker ikke som en tør juridisk avhandling men som en letlest fremstilling av forholdet mellom Norge og Grønland, samt senere til Danmark fra de eldste tider av og til våre dager.

Boken har stor verdi for enhver — man være «Grønlands ak-

tivist» eller ikke, så leser man den med stor interesse.

Man leser om Grønlands opdagelse og de norske kolonier på Grønland i middelalderen, samt om øyas historie ned til våre dager. Begivenhetene i 1814, da Norges bilander blev lurt fra oss ved en slu dansk diplomats arbeid kan være godt å få forstand av.

Avsnittene om det danske monopolsystem, samt om norske næringsinteresser på Grønland er greit og oversiktlig fremstillet og vil leses med interesse særlig av næringsdrivende. Det siste og største kapitel behandler vår Grønlandspolitikk. Her mener forfatteren at Norges politikk hit til har vært forfeilet. Han legger frem dokumenter, citerer fremstående politikeres og videnskapsmenns uttalelser om sporsmålet, fremlegger uttalelser fra de komiteer som har arbeidet med saken o. s. v. Han slutter boken med følgende uttalelse, som måskje i en sum gir uttrykk for mange nordmenns mening:

Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man må imidlertid huske på at et tidsrum, som er langt i et menenskelliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til å være mistroelig, fordi man ikke straks kan opnå et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelde er det fremfor alt påkrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag, at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellom de to land.

Vi som nu arbeider med saken får se å utrette, hvad vi formår. Skulde vi ikke rekke helt frem, må vi i hvert fall ikke ionrette oss slik, at de som kommer efter oss kan si at opgaven er blitt umulig for dem på grunn av våre feil og forsømmelser.»

O. Y.

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet **Morgenbladet**

skriver den **13 DEC 1928**
192

MORGENBLADETS Kronik.

Danmark - Grønland - Norge.

Formanden for det norske „Grønlandslag“, Advokat Gustav Smedal, har under Titlen „Opgjør og Forstaaelse med Danmark, Grønlandssagen — historisk og politisk“, udsendt en Bog om det grønlandske Spørgsmaal (Steenske Forlag; dansk Repræsentant: Schönberg; 145 Sider). Til dette Skrift knytter Professor Østrup nogle Bemærkninger.

Bekendt er det, at Mennesker der med deres Forestillingsevnes mest anerkendte Kraft fordyber sig i Tanken om Frelserens Lidelseshistorie, uden ydre Anledning kan faa Saarmærker paa Hænder og Fødder, som om det var dem selv, Lidelserne ved Korsfæstelsen var blevet paaført; det er det, man kalder Stigmatisation. Paa lignende Maade kan i en overophedet national Bevidsthed en indbildt Forestilling om tilføjet Uret fremkalde dybe Saar, og disses Helbredelse er saa meget van-

skeligere, fordi Aarsagen ikke bunder i noget virkeligt. Det er en saadan national Stigmatisation, adskillige Nordmænd lider af i det grønlandske Spørgsmaal.

Interessen i Norge for Grønland og for de økonomiske Chancer i dette Land er af ret ny Dato. Desværre for selv disse Chancer er Arbejdet for dem koblet sammen med en yderliggaaende og udpræget danskfjendtlig Bevægelse, af hvilken navnlig en Kreds af Mænd med „Tidens Tegn“ som Organ er blevet Bærere.

Det Norge, der er ved at udvikle sig efter 1905, har ment — eller i alt Fald har en vis Retning i Norge ment — at for rigtigt at hævde sig maa Norge ogsaa se at blive større, og saa har man da kastet sine Øjne paa de Landsdele, som i det tiende Aarhundrede, altsaa for et lille Tusind Aar siden, bebyggedes af norske Udvandrere, nemlig Island, Færøerne og Grønland.

Hvad nu Island angaar, har det islandske Folk paa en Maade, der ikke kunde misforstaas, aivist alle norske Tilnærmelser; Sagapøns Beboere kan udmærket klare sig selv. Paa Færøerne føres der, som man véd, en Del norsk Agitation, som spekulerer ivrigt i Selvstyrevægelsen; men Færøerne er alligevel for lille en Mundfuld til, selv i heldigste Tilfælde, at tilfredsstille den norske Appetit.

Men saa er der Grønland. Her er der Plads, og her synes der virkelig at være noget at tage fat i. Krævene begyndte, som den Slags altid gør, ret beskedent for derefter at

vokse. Hvalfangerne skulde have Lov til at gaa i Land og Jægerne have Lov til at færdes frit; Østgrønland skulde være norsk; ja, hvordan var det, var i Grunden hele Grønland ikke norsk Land, som paa en eller anden Maade, antageligt ved danske Rævestreger, var kommet bort fra den norske Krone. Jo, naturligvis skal Norge have hele Grønland tilbage!

Til Fremme af de formentlige norske Interesser i Grønland er der arbejdet paa forskellig Maade. Førende i hele Bevægelsen er Foreningen „Norges Grønlandslag“. Dettets Formand, Advokat Gustav Smedal, har nu i ovennævnte Bog taget hele Spørgsmaalet op til Behandling; Bogens Hensigt er, som det ogsaa antydes i dens Titel, at komme til en Forstaaelse med Danmark, rigtignok paa den mere nemme end diplomatisk Maade, at Danmark lærer at indse den Uret, der er tilføjet Norge, og derfor skynder sig med uden videre at opfylde de norske Krav.

For at underbygge disse, optages

en stor Del af Bogen af en Redegørelse for det historiske Forhold mellem Danmark, Norge og Grønland; denne Fremstilling er klar og, saa længe den holder sig til Realiteter, lidenskabsløs og upartisk, men naar man saa kommer til Konklusionen, tager den forudfattede Mening Magten.

Det er en historisk Kendsgerning, at Grønland blev bebygget fra Norge, og det er ogsaa en historisk Kendsgerning, som Islænderen Duason fornylig, som det synes forgæves, har villet rokke ved, at Grønland i 1261 frivilligt gav sig ind under Norges Krone, allerede forinden Island gjorde det. Efter Norges Forening med Danmark blev Grønland regeret som Fællesrigets andre Kronlande. Ved Kielerfreden i Januar 1814, da Frederik VI afstod Norge, blev Island, Færøerne og Grønland udtrykkeligt undtaget. Denne Ordning blev definitivt anerkendt af det norske Storting ved Beslutningen af 29. Maj 1821, hvor det efter Afgørelsen af Norges Andel i

den fælles Statsgæld ligefrem siges, at herved „alle gjensidige Fordringer i Anledning af Foreningen mellem Danmark og Norge skulle være og blive aldeles op- og afgjorte“.

Advokat Smedal anerkender loyalt, hvad ikke alle Nordmænd har villet, at hermed har Stortinget paa det norske Folks Vegne frafaldet alle Krav, ogsaa territoriale. Men, siger han saa videre, denne Opgivelse var aftvunget — under Tryk af Stormagterne og med Trusel om Krig —, og derfor kan der ikke komme Ro om denne Sag. Og derpaa følger den Sætning, som er den mest karakteristiske i hele Bogen, og som viser, hvad overophedet norsk Følelse kan svinge sig op til: „Den Uret, som overgik Danmark i 1864, var imidlertid langt fra saa grov som Uretten mod Norge 1814 — 21. Danmark var Genstand for et brutalt Angreb; men der var ingen Uærlighed med i Spillet. Det er Uærligheden fra Kielertraktaten, som har brændt sig fast i Erindringer“.

Ja, saaledes staar der virkelig (Side 50). Der behøves ikke mange Ord for at tydeliggøre, hvor urimeligt, ja, man kunde sige formasteligt det er at ville sammenstille dansk 1864 og norsk 1821. Ved Preussens og Østrigs Krig mod Danmark blev en kostbar Del af selve det danske Folk bragt i en tung og trykkende Trældom; derfor var det slesvigske Spørgsmaal stadig levende i Europas Bevidsthed, og da Sejrherreren i 1864 var bukket under i Verdenskrigen, var alle straks paa det rene med, at hin nationale Krænkelser skulde genoprettes; det blev den danske Regerings og det danske Folks egen Skyld, at Genforeningen ikke fandt Sted i det fulde Omfang. Men da Stortinget i 1821 havde afleveret sin Saldokvittering, hvad saa? Gik saa alle i Norge og tænkte paa den Uret, de havde lidt? Nej, Sandheden er jo den, og den kender Advokat Smedal og enhver norsk Mand saa godt som vi, at det norske Folk som Helhed i adskillige Menneskealdrer ikke skænkede Grøn-

Danmark - Grønland - Norge.

Formanden for det norske „Grønlandslag“, Advokat Gustav Smedal, har under Titlen „Opgjør og Forstaaelse med Danmark. Grønlandssagen — historisk og politisk“, udsendt en Bog om det grønlandske Spørgsmaal (Steenske Forlag; dansk Repræsentant: Schönberg; 145 Sider). Til dette Skrift knytter Professor Østrup nogle Bemærkninger.

Bekendt er det, at Mennesker der med deres Forestillingsevnes mest anerkendte Kraft fordyber sig i Tanken om Frelserens Lidelseshistorie, uden ydre Anledning kan faa Saarmærker paa Hænder og Fødder, som om det var dem selv, Lidelserne ved Korsfæstelsen var blevet paaført; det er det, man kalder Stigmatisation. Paa lignende Maade kan i en overophedet national Bevidsthed en indbildt Forestilling om tilføjet Uret fremkalde dybe Saar, og disses Helbredelse er saa meget van-

skeligere, fordi Aarsagen ikke bunder i noget virkeligt. Det er en saadan national Stigmatisation, adskillige Nordmænd lider af i det grønlandske Spørgsmaal. Interessen i Norge for Grønland og for de økonomiske Chancer i dette Land er af ret ny Dato. Desværre for selv disse Chancer er Arbejdet for dem koblet sammen med en yderliggaaende og udpræget danskfjendtlig Bevægelse, af hvilken navnlig en Kreds af Mænd med „Tidens Tegn“ som Organ er blevet Bærere.

Det Norge, der er ved at udvikle sig efter 1905, har ment — eller i alt Fald har en vis Retning i Norge ment — at for rigtigt at hævde sig maa Norge ogsaa se at blive større, og saa har man da kastet sine Øjne paa de Landsdele, som i det tiende Aarhundrede, altsaa for et lille Tusind Aar siden, bebyggedes af norske Udvandrere, nemlig Island, Færøerne og Grønland.

Hvad nu Island angaar, har det islandske Folk paa en Maade, der ikke kunde misforstaas, afvist alle norske Tilnærmelser; Sagaens Beboere kan udmærket klare sig selv. Paa Færøerne føres der, som man véd, en Del norsk Agitation, som spekulerer ivrigt i Selvstyrebælgelsen; men Færøerne er alligevel for lille en Mundfuld til, selv i heldigste Tilfælde, at tilfredsstille den norske Appetit.

Men saa er der Grønland. Her er der Plads, og her synes der virkelig at være noget at tage fat i. Krævene begyndte, som den Slags altid gør, ret beskedent for derefter at

vokse. Hvalfangerne skulde have Lov til at gaa i Land og Jægerne have Lov til at færdes frit; Østgrønland skulde være norsk; ja, hvordan var det, var i Grunden hele Grønland ikke norsk Land, som paa en eller anden Maade, antageligt ved danske Rævestreger, var kommet bort fra den norske Krone. Jo, naturligvis skal Norge have hele Grønland tilbage!

Til Fremme af de formentlige norske Interesser i Grønland er der arbejdet paa forskellig Maade. Førende i hele Bevægelsen er Foreningen „Norges Grønlandslag“. Dettets Formand, Advokat Gustav Smedal, har nu i ovennævnte Bog taget hele Spørgsmaalet op til Behandling; Bogens Hensigt er, som det ogsaa antydes i dens Titel, at komme til en Forstaaelse med Danmark, rigtignok paa den mere nemme end diplomatiske Maade, at Danmark lærer at indse den Uret, der er tilføjet Norge, og derfor skynder sig med uden videre at opfylde de norske Krav.

For at underbygge disse, optages

en stor Del af Bogen af en Redegørelse for det historiske Forhold mellem Danmark, Norge og Grønland; denne Fremstilling er klar og, saa længe den holder sig til Realiteter, lidenskabsløs og upartisk, men naar man saa kommer til Konklusionen, tager den forudfattede Mening Magten.

Det er en historisk Kendsgerning, at Grønland blev bebygget fra Norge, og det er ogsaa en historisk Kendsgerning, som Islænderen Duason fornylig, som det synes forgæves, har villet rokke ved, at Grønland i 1261 frivilligt gav sig ind under Norges Krone, allerede forinden Island gjorde det. Efter Norges Forening med Danmark blev Grønland regeret som Fællesrigets andre Kronlande. Ved Kielerfreden i Januar 1814, da Frederik VI afstod Norge, blev Island, Færøerne og Grønland udtrykkeligt undtaget. Denne Ordning blev definitivt anerkendt af det norske Storting ved Beslutningen af 29. Maj 1821, hvor det efter Afgørelsen af Norges Andel i

den fælles Statsgæld ligefrem siges, at herved „alle gjensidige Fordringer i Anledning af Foreningen mellem Danmark og Norge skulde være og blive aldeles op- og afgjorte“.

Advokat Smedal anerkender loyalt, hvad ikke alle Nordmænd har villet, at hermed har Stortinget paa det norske Folks Vegne frafaldet alle Krav, ogsaa territoriale. Men, siger han saa videre, denne Opgivelse var afvunget — under Tryk af Stormagterne og med Trusel om Krig —, og derfor kan der ikke komme Ro om denne Sag. Og derpaa følger den Sætning, som er den mest karakteristiske i hele Bogen, og som viser, hvad overophedet norsk Følelse kan svinge sig op til: „Den Uret, som overgik Danmark i 1864, var imidlertid langt fra saa grov som Uretten mod Norge 1814 — 21. Danmark var Genstand for et brutalt Angreb; men der var ingen Uærlighed med i Spillet. Det er Uærligheden fra Kielertraktaten, som har brændt sig fast i Erindringen“.

Ja, saaledes staar der virkelig (Side 50). Der behøves ikke mange Ord for at tydeliggøre, hvor urimeligt, ja, man kunde sige formasteligt det er at ville sammenstille dansk 1864 og norsk 1821. Ved Preussens og Østrigs Krig mod Danmark blev en kostbar Del af selve det danske Folk bragt i en tung og trykkende Trældom; derfor var det slesvigske Spørgsmaal stadig levende i Europas Bevidsthed, og da Sejrherren i 1864 var bukket under i Verdenskrigen, var alle straks paa det rene med, at hin nationale Krænkelser skulde genoprettes; det blev den danske Regerings og det danske Folks egen Skyld, at Genforeningen ikke fandt Sted i det fulde Omfang. Men da Stortinget i 1821 havde afleveret sin Saldokvittering, hvad saa? Gik saa alle i Norge og tænkte paa den Uret, de havde lidt? Nej, Sandheden er jo den, og den kender Advokat Smedal og enhver norsk Mand saa godt som vi, at det norske Folk som Helhed i adskillige Menneskealder ikke skænkede Grøn-

Morgenbladet, København, 13. 12. 28.

Med hilsen fra
H. M. Arendt

Danmark

Formand
stav Smedal
Danmark. G
en Bog om d
dansk Repre
Skrift knytt

Bekendt er det, at Mennesker med deres Forestillingsevne anerkendte Kraft fordyber sig i den om Frelserens Lidelse uden ydre Anledning kan fæmærker paa Hænder og som om det var dem selv, Lid ved Korsfæstelsen var blevet ført; det er det, man kalder Sympathisation. Paa lignende Måde i en overophedet national Følelse en indbildt Forestilling af Uret fremkalde dybe Sympathies Helbredelse er saa me-

land en eneste Tanke, før i vor egen Samtid Spørgsmaalet ved en fremkønstlet Chauvinisme blev bragt frem paany. Hvis den formentlige Uret fra 1821 var større end den, Danmark led i 1864, hvorfor hørte man saa i den lange Tid saa lidet eller slet intet derom? Eller skal vi tro paa, at dette med Kieltraktaten og 1821 var noget, som alle Nordmænd gik og nagedes af i deres Hjerter, men blot ikke vilde tale om, saa længe de havde Brug for dansk Sympati i Unionsstriden med Sverige?

— I den følgende Del af Bogen behandles de økonomiske Spørgsmaal og Grønlandsspørgsmaalets diplomatiske Udvikling, derunder den dansk-norske Overenskomst. Ræsonnementerne over denne bekræfter, hvad kyndige Mænd herhjemme sagde allerede den Gang, nemlig at denne Overenskomst ingenlunde vilde bringe Fred om Sagen, fordi de norske Krav bagefter kun vilde komme tilbage i forstærket Form.

Vi ønsker her i Danmark, og det tør vistnok siges at gælde alle Partier, at leve ikke blot i Fred og god Forstaaelse, men ogsaa i virkeligt Venskab med Norge. Men netop herfor vilde det vistnok være heldigt, om man i Norge gjorde sig klart, at Vejen hertil er ikke at komme og opstille ensidige Krav uden Spor af Tilbud om Gengæld af nogen Art udover det, at saa vil man vise sig elskværdig. Om Nordmændene vil være gode og elskværdige Naboer, det beror ikke paa os, men kun paa dem selv. Ethvert rimeligt Ønske om Hensyntagen til norske økonomiske Interesser vil altid i Danmark finde et aabent Øre og vil, hvilken Regering der end sidder, blive gjort til Genstand for en Forhandling i den venskabeligste Aand. Men vi vil i Danmark ikke kunne anerkende, at den historiske Udvikling afgiver noget virkeligt Grundlag for norske Ejendomskrav vedrørende Grønland, saa sandt som Norges egen Stilling i Danskiden ingenlunde var et fuldt ud selvstændigt

Rige, kun i Personalunion med Danmark. Og heller næppe vil nogen i Danmark kunne anerkende, at Stortingsbeslutningen af 1821 skulde være moralsk ugyldig, fordi den skulde være fremskaffet ved Tvang.

Den bedste Vej til Forstaaelse vil være at lade Fortiden fuldstændigt hvile. Lad Nordmændene komme til os nu og sige, hvad det er, de ønsker, og samtidig pege paa, hvad de overfor de ønskede Indrømmelser kunde tænke sig at yde til Gengæld. Paa den Maade forhandler voksne Mennesker og moderne Stater. Og til saadan Forhandling vil man altid finde Danmark rede.

Skade vil det i saa Fald heller ikke, om Tonen fra Norge blev en anden end den, der udgaar fra Kredsen om „Tidens Tegn“. Det skal i denne Henseende med Anerkendelse fremhæves, at Advokat Smedals Bog er skrevet med Loyalitet og i et virkeligt Ønske om at komme til Forstaaelse. Og allerede af den Grund fortjener den Opmærksomhed.

J. Østrup.

"Morgenvesten"

12/12 - 1928

LITTERATUR

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Steenske forlag.

Advokat Smedal er den drivende kraft i Norges Grønlandslag, og hans bok bærer tydelig preg av det. Den er ikke et videnskapelig arbeid, men et partsinnlegg, et kampskrift med skarpe angrep på vår utenriksledelse. Forfatteren oppfatter ikke Grønlandssaken bare som et økonomisk spørsmål, men i ennu høyere grad som en nasjonal sak, og hensikten med hans bok er å vekke det norske folk til forståelse herav. Om det vil lykkes ham, er vistnok meget tvilsomt. Den sterkt begrensede tilslutning Grønlandslaget har fått tyder ikke på noen større interesse for saken innen almenheten. Hr. Smedal er også selv på det rene med, at Grønlandssakens løsning vil ta adskillig tid, men han hevder at en løsning er nødvendig hvis man vil skape et godt forhold mellom Norge og Danmark.

Også de som har et annet syn i denne sak og som mener at Grønlandslagets ledende menn overdri-
ver spørsmålets nasjonale betydning vil med interesse lese hr. Smedals skrift. Det inneholder en mengde opplysninger om Grønland av geografisk, historisk, økonomisk og folkerettslig natur. Og fremstillingen er meget lettlest. De ferreste juridiske forfattere skriver et så klart og naturlig norsk som hr. Smedal.

G.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Morgenposten 12. DEC. 1928

LITTERATUR

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Steenske forlag.

Advokat Smedal er den drivende kraft i Norges Grønlandslag, og hans bok bærer tydelig preg av det. Den er ikke et videnskapelig arbeid, men et partsinnlegg, et kampskrift med skarpe angrep på vår utenriksledelse. Forfatteren oppfatter ikke Grønlandssaken bare som et økonomisk spørsmål, men i ennu høyere grad som en nasjonal sak, og hensikten med hans bok er å vekke det norske folk til forståelse herav. Om det vil lykkes ham, er vistnok meget tvilsomt. Den sterkt begrensede tilslutning Grønlandslaget har fått tyder ikke på noen større interesse for saken innen almenheten. Hr. Smedal er også selv på det rene med, at Grønlandssakens løsning vil ta adskillig tid, men han hevder at en løsning er nødvendig hvis man vil skape et godt forhold mellom Norge og Danmark.

Også de som har et annet syn i denne sak og som mener at Grønlandslagets ledende menn overdri-
ver spørsmålets nasjonale betydning vil med interesse lese hr. Smedals skrift. Det inneholder en mengde opplysninger om Grønland av geografisk, historisk, økonomisk og folkerettslig natur. Og fremstillingen er meget lettlest. De færreste juridiske forfattere skriver et så klart og naturlig norsk som hr. Smedal.

G.

Nationen, nr. 291.

onsdag 12. desember 1928.

Grønlandssaken.

Advokat Smedals bok

Anmeldt av Johan E. Mellbye.

Gustav Smedal: Opgjør og forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken — Historisk og politisk.

Steenske forlag, Oslo.

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne bok en, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vaart arbeide og vaare interesser der like fra vaar første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 aar siden og til nu.

Hr. Smedals bok utfyller her et stort savn baade for den interesserte almenhet og for dem, der staar forholdene nærmere. Man faar ved aa lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har vil-

let undgaa enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, naar han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte nogen jurist, — og han mener visst ogsaa, at har de danske overgrep og den danske politikk her været forkastelig, saa har vaare undlatelsessyn-der, og vaar mangel paa nasjonal-politisk linje ogsaa været det.

Det er udmerket, at vi faar en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Nørlunds

utgravninger ved Herjolfsnes.

Forfatteren sier herom:

«Overlatt til sig selv i et arktisk land uten tilførsler, er nordmennene paa Grønland utdødd, og de har sikkert selv forstaatt, at de var viet til undergangen. Det taler imidlertid høit om vaar rasers kraft, at denne befolkning — som i antall var ringe, og som var henvist til sig selv mer og mindre den hele tid — har kunnet holde ut i over 500 aar. I et halvt aartusen har nordmenn hatt sine hjem paa Grønland.

At befolkningen døde ut viser ikke, at en europeisk kolonisering i arktiske egne er utelukket. Idag vil efter all sannsynlighet en kolonisering i de samme strøk kunne gjennomføres med hell.

I Kongespeilet spør sønnen sin far, hvorfor folk reiser til Grønland. Faren svarer, at derfor er det tre grunner: Den første er det tre grunner: Den første er kappelyst og ry, fordi det er mannens natur aa fare dit,

hvor der er utsikt til stor fare og gjøre sig berømt for det. Den andre er vitelyst, fordi det er ogsaa mannens natur aa være ivrig efter aa faa se de ting, som han har hørt fortelle om, og vite om det er saa, som det blev sagt ham eller ei. Men den tredje er vinne-lyst, fordi overalt leter menn efter gods, hvor de hører det er noget aa fortjene, selv om det ellers er fare ved det».

Forfatteren paaviser at der gjennom hele dansketiden alltid var en fastslaaet kjensgjerning at Grønland sammen med Island og Færoiene, statsrettslig hørte under Norge.

Kielerfreden var et brudd paa dette, og forfatteren sier herom:

«Den urett, som overgikk Danmark i 1864, var imidlertid langt fra saa grov som uretten mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for et brutalt an- grep, men der var ingen uærlig- het med i spillet. Det er uærlig-

heten fra Kielertraktaten som har brent sig fast i erindringen.

Uærlige midler var blitt benyt- tet mot en unionsfelle, som ikke hadde forbrutt sig, og som var avskaaret fra aa forsvare sig, og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov».

I den større del av boken gjen- nemgaar hr. Smedal vaare næ- ringsinteresser paa Grønland og de begivenheter som førte til nedsettelse av Grønlandsdelega- sjonen og til Grønlandsoverens- komsten av 1924 samt de nordiske voldgiftstraktater av 1927 og be- handler ogsaa det maalbevisste og energiske arbeide, som dan- skene nu utfolder for aa sikre Grønland for sig og monopolet og i motsetning hertil vaar like- gladhet paa omraadet, tross vi er den nasjon, som har alle betin- gelser for aa utnytte de mulig- heter som her foreligger.

Han hevder at det var en feil

291
12.
Nationen

Nationen, nr. 291.

onsdag 12. desember 1928.

Grønlandssak

Advoka Anmeldt

Gustav Smedal:
forstaaelse med
Grønlandssaken —
og politisk.

Steenske for

Advokat Gustav Smedal i Norges Grønlandsrettsutvalg, gir oss i dette nummer en, som det synes mig, meget grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vaare og vaare interesser de første opdagelse og opdagelse av landet for siden og til nu.

Hr. Smedals bok uet stort savn baade for esserte almenhet og for staar forholdene nærm faar ved aa lese boken instrykk av, at hr. Smed

Øst-Grønland, blev forbeholdt det danske monopol.

Han kritiserer bl. a. ogsaa flere uttalelser av medlem av Grønlandsdelegasjonen professor Koht og paaviser, at vi ennå ikke har sett de gode følger av voldgiftstraktatene, som de to statsministre, Lykke og Mowinckel, hadde haapet paa, og som skulde vise sig i forstaaelse og imøtekommenhet fra dansk side.

Han slutter sin bok med følgende ord:

«Sanusynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man maa imid-

grunn til aa være mistrøstig, fordi man ikke straks kan opnaa et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelle er det fremfor alt paakrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som nu arbeider med saken, faar se aa utrette hvad vi formaar. Skulde vi ikke rekke helt frem, maa vi ihvertfall ikke innrette oss slik, at de som kommer efter oss kan si, at opgaven er blitt umulig for dem paa grunn av vaare feil og forsømmelser».

Jeg slutter mig helt til disse hans slutningsord, og anbefaler boken, der ogsaa er forsynt med to karter over Grønland og gjen- givelse av Grønlandsoverenskomsten, til størst mulig utbredelse.

Johan E. Mellbye.

GILLETTE-barbering
gjør ansiktet glat og rent for hele dagen.

10 stk. Kr. 3,50
5 stk. kr. 1,75

Gillette

naar det
knyttet
aarenes

Grønlandssaken.

Advokat Smedals bok

Anmeldt av Johan E. Mellbye.

Gustav Smedal: Opgjør og forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken — Historisk og politisk.

Steenske forlag, Oslo.

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne boken, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vaart arbeide og vaare interesser der like fra vaar første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 aar siden og til nu.

Hr. Smedals bok utfyller her et stort savn baade for den interesserte almenhet og for dem, der staar forholdene nærmere. Man faar ved aa lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har vil-

let undgaa enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, naar han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte nogen jurist, — og han mener visst ogsaa, at har de danske overgrep og den danske politikk her været forkastelig, saa har vaare undlatelsessynder, og vaar mangel paa nasjonal-politisk linje ogsaa været det.

Det er udmerket, at vi faar en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Norlunds

instrumentasjonen interesserer ham mer enn den stilrene tematikk og den absolutte symfoniske

publikum.

Ulrik Mørk.

imidlertid i disse dager ordnet ved mindelig forlik. Forlikshandlingene har været ført av ad-

utgravninger ved Herjolfsnes.

Forfatteren sier herom:

«Overlatt til sig selv i et arktisk land uten tilførsler, er nordmennene paa Grønland utdødd, og de har sikkert selv forstaatt, at de var viet til undergangen. Det taler imidlertid høit om vaar rases kraft, at denne befolkning — som i antall var ringe, og som var henvist til sig selv mer og mindre den hele tid — har kunnet holde ut i over 500 aar. I et halvt aartusen har nordmenn hatt sine hjem paa Grønland.

At befolkningen døde ut viser ikke, at en europeisk kolonisering i arktiske egne er utelukket. Idag vil etter all sannsynlighet en kolonisering i de samme strøk kunne gjennomføres med hell.

I Kongespeilet spør sønnen sin far, hvorfor folk reiser til Grønland. Faren svarer, at derfor er det tre grunner: Den første er kappelyst og ry, fordi det er mannens natur aa fare dit,

hvor der er utsikt til stor fare og gjøre sig berømt for det. Den andre er vitelyst, fordi det er ogsaa mannens natur aa være ivrig efter aa faa se de ting, som han har hørt fortelle om, og vite om det er saa, som det blev sagt ham eller ei. Men den tredje er vinnelyst, fordi overalt leter menn efter gods, hvor de hører det er noget aa fortjene, selv om det ellers er fare ved det».

Forfatteren paaviser at der gjennom hele danskertiden alltid var en fastslaatt kjensgjerning at Grønland sammen med Island og Færoiene, statsrettslig hørte under Norge.

Kielerfreden var et brudd paa dette, og forfatteren sier herom:

«Den urett, som overgikk Danmark i 1864, var imidlertid langt fra saa grov som uretten mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for et brutalt angrep, men der var ingen uærlighet med i spillet. Det er uærlig-

heten fra Kieltraktaten som har brent sig fast i erindringen.

Uærlige midler var blitt benyttet mot en unionsfelle, som ikke hadde forbrutt sig, og som var avskaaret fra aa forsvare sig, og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov».

I den større del av boken gjennomgaar hr. Smedal vaare næringsinteresser paa Grønland og de begivenheter som førte til nedsettelse av Grønlandsdelegasjonen og til Grønlandsoverenskomsten av 1924 samt de nordiske voldgiftstraktater av 1927 og behandler ogsaa det maalbevisste og energiske arbeide, som danskene nu utfolder for aa sikre Grønland for sig og monopolet og i motsetning hertil vaar likegladhet paa omraadet, tross vi er den nasjon, som har alle betingelser for aa utnytte de muligheter som her foreligger.

Han hevder at det var en feil

Gustav Smedal: Opgjør og forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken — Historisk og politisk.

Steenske forlag, Oslo.

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne boken, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vaart arbeide og vaare interesser der like fra vaar første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 aar siden og til nu.

Hr. Smedals bok utfyller her et stort savn baade for den interesserte almenhet og for dem, der staar forholdene nærmere. Man faar ved aa lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har vil-

let undgaa enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, naar han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte nogen jurist, — og han mener visst ogsaa, at har de danske overgrep og den danske politikk her været forkastelig, saa har vaare undlatelsessyn-der, og vaar mangel paa nasjonal-politisk linje ogsaa været det.

Det er udmerket, at vi faar en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Norlunds

at Scoresbysund, som, efter ishavsskipperes oplysninger, er det best tilgjengelige sted paa hele Øst-Grønland, blev forbeholdt det danske monopol.

Han kritiserer bl. a. ogsaa flere uttalelser av medlem av Grønlandsdelegasjonen professor Koht og paaviser, at vi ennu ikke har sett de gode følger av voldgiftstraktatene, som de to statsministre, Lykke og Mowinckel, hadde haapet paa, og som skulde vise sig i forstaaelse og imøtekommenhet fra dansk side.

Han slutter sin bok med følgende ord:

«Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man maa imid-

lertid huske paa, at et tidsrum som er langt i et menneskeliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til aa være mistroelig, fordi man ikke straks kan opnaa et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modnings-tid. I dette tilfelle er det fremfor alt paakrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som nu arbeider med saken, faar se aa utrette hvad vi formaar. Skulde vi ikke rekke helt frem, maa vi ihvertfall ikke innrette oss slik, at de som kommer efter oss kan si, at opgaven er blitt umulig for dem paa grunn av vaare feil og forsømmelser».

Jeg slutter mig helt til disse hans slutningsord, og anbefaler boken, der ogsaa er forsynt med to karter over Grønland og gjengivelse av Grønlandsoverenskomsten, til størst mulig utbredelse.

Johan E. Mellbye.

GILLETTE-barbering
gjør ansiktet glat og rent for hele dagen.
10 stk. Kr. 3,50
5 stk. kr. 1,75

Gillette

12/12-28
Hankingen
Blavinn

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark — Grønlandssaken. Historisk og politisk.

Steenske forlag, Oslo.

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne boken, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vårt arbeide og våre interesser der like fra vår første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 år siden og til nu.

Hr. Smedals bok utfyller her et stort savn både for den interesserte almenhet og for dem, der står forholdene nærmere. Man får ved å lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har villet undgå enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, når han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte noen jurist, — og han mener visst også, at har de danske overgrep og den danske politikk her vært forkastelig, så har våre undlatelsesynder, og vår mangel på nasjonal-politisk linje også vært det.

Det er utmerket, at vi får en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Nørlunds utgravninger ved Herjolfsnes.

Forfatteren sier herom:

«Overlatt til sig selv i et ark-tisk land uten tilførsler, er nord-

mennene på Grønland utdødd, og de har sikkert selv forstått, at de var viet til undergangen. Det taler imidlertid høit om vår rases kraft, at denne befolkning — som i antall var ringe, og som var henvist til sig selv mer og mindre den hele tid — har kunnet holde ut i over 500 år. I et halvt årtusen har nordmenn hatt sine hjem på Grønland.

At befolkningen døde ut viser ikke, at en europeisk kolonisering i arktiske egne er utelukket. Idag vil etter all sannsynlighet en kolonisering i de samme strøk kunne gjennomføres med hell.

I Kongespeilet spør sønnen sin far, hvorfor folk reiser til Grønland. Faren svarer, at derfor er det tre grunner: Den første er kappelyst og ry, fordi det er mannens natur å fare dit, hvor der er utsikt til stor fare og gjøre sig berømt for det. Den andre er vitelyst, fordi det er også mannens natur å være ivrig etter å få se de ting, som han har hørt fortelle om, og vite om det er så, som det blev sagt ham eller ei. Men den tredje er vinelyst, fordi overalt leter menn etter gods, hvor de hører det er noe fortjene, selv om det ellers er fare ved det».

Forfatteren påviser at der gjennom hele dansketiden alltid var en fastslått kjennsgjerning at Grønland sammen med Island og Færøiene, statsrettslig hørte under Norge.

Kielerfreden var et brudd på dette, og forfatteren sier herom:

«Den urett, som overgikk Danmark i 1864, var imidlertid langt fra så grov som uretten mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for et brutalt angrep, men der var ingen uærlighet med i spillet. Det er uærligheten fra Kielertraktaten som har brent sig fast i erindringen.

Uærlige midler var blitt benyttet mot en unionsfelle, som ikke hadde forbrutt sig, og som var avskåret fra å forsvare sig, og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov».

I den større del av boken gjennomgår hr. Smedal våre næringsinteresser på Grønland og de begivenheter som førte til nedsettelse av Grønlandsdelegasjonen og til Grønlandsoverenskomsten av 1924 samt de nordiske voldgiftstraktater av 1927 og behandler også det målbevisste og energiske arbeide, som danskene nu utfolder for å sikre Grønland for sig og monopol og i motsetning hertil vår likegladhet på området, tross vi er den nasjon, som har alle betingelser for å utnytte de muligheter som her foreligger.

Han hevder at det var en feil at Scoresbysund, som, efter ishavsskipperes opplysninger, er det best tilgjengelige sted på hele Øst-Grønland, blev forbeholdt det danske monopol.

Han kritiserer bl. a. også flere uttalelser av medlem av Grønlandsdelegasjonen professor Koht og påviser, at vi ennå ikke har sett de gode følger av voldgiftstraktatene, som de to statsministre, Lykke og Mowinkel, hadde håpet på, og som skulde vise sig i forståelse og imøtekønnenhet fra dansk side.

Han slutter sin bok med følgende ord:

«Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man må imidlertid huske på, at et tidsrum som er langt inn i et menneskeliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til å være mistroctig, fordi man, ikke straks kan opnå et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelle er det fremfor alt påkrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som nu arbeider med saken, får se å utrette hvad vi formår. Skulde vi ikke rekke helt frem, må vi ihvertfall ikke innrette oss slik, at de som kommer efter oss kan si, at opgaven er blitt umulig for dem på grunn av våre feil og forsømmelser».

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne boken, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vårt arbeide og våre interesser der like fra vår første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 år siden og til nu.

Hr. Smedals bok ntffyller her et stort savn både for den interesserte almenhet og for dem, der står forholdene nærmere. Man får ved å lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har villet undgå enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, når han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte noen jurist, — og han mener visst også, at har de danske overgrep og den danske politikk her vært forkastelig, så har våre undlatelsesynder, og vår mangel på nasjonal-politisk linje også vært det.

Det er utmerket, at vi får en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Nørlunds utgravninger ved Herjolfsnes.

Forfatteren sier herom:

«Overlatt til sig selv i et arktisk land uten tilførsler, er nord-

mennene på Grønland utdødd, og de har sikkert selv forstått, at de var viet til undergangen. Det taler imidlertid høit om vår rases kraft, at denne befolkning — som i antall var ringe, og som var henvist til sig selv mer og mindre den hele tid — har kunnet holde ut i over 500 år. I et halvt årtusen har nordmenn hatt sine hjem på Grønland.

At befolkningen døde ut viser ikke, at en europeisk kolonisering i arktiske egne er utelukket. Idag vil etter all sannsynlighet en kolonisering i de samme strøk kunne gjennomføres med hell.

I Kongespeilet spør sønnen sin far, hvorfor folk reiser til Grønland. Faren svarer, at derfor er det tre grunner: Den første er kappelyst og ry, fordi det er mannens natur å fare dit, hvor der er utsikt til stor fare og gjøre sig berømt for det. Den andre er vitelyst, fordi det er også mannens natur å være ivrig etter å få se de ting, som han har hørt fortelle om, og vite om det er så, som det blev sagt ham eller ei. Men den tredje er vinelyst, fordi overalt leter menn etter gods, hvor de hører det er noe fortjene, selv om det ellers er fare ved det».

Forfatteren påviser at der gjennom hele dansketiden alltid var en fastslått kjennsgjerning at Grønland sammen med Island og Færøiene, statsrettelig hørte under Norge.

Kielerfreden var et brudd på dette, og forfatteren sier herom:

mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for et brutalt angrep, men der var ingen uærlighet med i spillet. Det er uærligheten fra Kielertraktaten som har brent sig fast i erindringen.

Uærlige midler var blitt benyttet mot en unionsfelle, som ikke hadde forbrutt sig, og som var avskåret fra å forsvare sig, og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov».

I den større del av boken gjennomgår hr. Smedal våre næringsinteresser på Grønland og de begivenheter som førte til nedsettelse av Grønlandsdelegasjonen og til Grønlandsoverenskomsten av 1924 samt de nordiske voldgiftstraktater av 1927 og behandler også det målbevisste og energiske arbeide, som danskene nu utfolder for å sikre Grønland for sig og monopol og i motsetning hertil vår likegladhet på området, tross vi er den nasjon, som har alle betingelser for å utnytte de muligheter som her foreligger.

Han hevder at det var en feil at Scoresbysund, som, etter ishavsskipperes opplysninger, er det best tilgjengelige sted på hele Øst-Grønland, blev forbeholdt det danske monopol.

Han kritiserer bl. a. også flere uttalelser av medlem av Grønlandsdelegasjonen professor Koht og påviser, at vi ennå ikke har sett de gode følger av voldgiftstraktatene, som de to statsministre, Lykke og Mowinkel, hadde håpet på, og som skulde vise sig i forståelse og imøtekommethet fra dansk side.

Han slutter sin bok med følgende ord:

«Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man må imidlertid huske på, at et tidsrum som er langt inn i et menneskeliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til å være mistrøstig, fordi man ikke straks kan opnå et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelle er det fremfor alt påkrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som nu arbeider med saken, får se å utrette hvad vi formår. Skulde vi ikke rekke helt frem, må vi ihvertfall ikke innrette oss slik, at de som kommer etter oss kan si, at opgaven er blitt umulig for dem på grunn av våre feil og forsømmelser».

Jeg slutter mig helt til disse hans slutningsord, og anbefaler boken, der også er forsynt med to karter over Grønland og gjengivelse av Grønlandsoverenskomsten, til størst mulig utbredelse.

Johan E. Mellbye.

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark — Grønlandssaken. Historisk og politisk.

Steenske forlag, Oslo.

Advokat Gustav Smedal, formann i Norges Grønlandslags rettsutvalg, gir oss i denne boken, som det synes mig, klar og grei fremstilling av Grønlandssaken og i det hele vårt arbeide og våre interesser der like fra vår første opdagelse og kolonisasjon av landet for snart 1000 år siden og til nu.

Hr. Smedals bok utfyller her et stort savn både for den interesserte almenhet og for dem, der står forholdene nærmere. Man får ved å lese boken et bestemt inntrykk av, at hr. Smedal har villet undgå enhver utidig agitasjon eller sensasjon omkring spørsmålet. Han lar kjensgjerningene tale sitt eget sprog. Det kommer her til nytte, at han er jurist, og jeg tror han har rett, når han fremholder som en mangel ved Grønlandsdelegasjonen av 1923 at den ikke talte noen jurist, — og han mener visst også, at har de danske overgrep og den danske politikk her vært forkastelig, så har våre undlatelsesynder, og vår mangel på nasjonal-politisk linje også vært det.

Det er utmerket, at vi får en samlet fremstilling av den første bosetning og kolonisasjonens historie, sett i lys av de nyere undersøkelser, særlig dr. Nørlands utgravninger ved Herjolfsnes.

Forfatteren sier herom:

«Overlatt til sig selv i et arktisk land uten tilførsler, er nord-

mennene på Grønland utdødd, og de har sikkert selv forstått, at de var viet til undergangen. Det taler imidlertid høit om vår rases kraft, at denne befolkning — som i antall var ringe, og som var henvist til sig selv mer og mindre den hele tid — har kunnet holde ut i over 500 år. I et halvt årtusen har nordmenn hatt sine hjem på Grønland.

At befolkningen døde ut viser ikke, at en europeisk kolonisering i arktiske egne er utelukket. Idag vil etter all sannsynlighet en kolonisering i de samme strøk kunne gjennomføres med hell.

I Kongespeilet spør sønnen sin far, hvorfor folk reiser til Grønland. Faren svarer, at derfor er det tre grunner: Den første er kappelyst og ry, fordi det er mannens natur å fare dit, hvor der er utsikt til stor fare og gjøre sig berømt for det. Den andre er vitelyst, fordi det er også mannens natur å være ivrig etter å få se de ting, som han har hørt fortelle om, og vite om det er så, som det blev sagt ham eller ei. Men den tredje er vinelyst, fordi overalt leter menn efter gods, hvor de hører det er noe fortjene, selv om det ellers er fare ved det».

Forfatteren påviser at der gjennom hele dansketiden alltid var en fastslått kjennsgjerning at Grønland sammen med Island og Færøiene, statsrettslig hørte under Norge.

Kielerfreden var et brudd på dette, og forfatteren sier herom:

«Den urett, som overgikk Danmark i 1864, var imidlertid langt fra så grov som uretten mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for et brutalt angrep, men der var ingen uærlighet med i spillet. Det er uærligheten fra Kielertraktaten som har brent sig fast i erindringen.

Uærlige midler var blitt benyttet mot en unionsfelle, som ikke hadde forbrutt sig, og som var avskåret fra å forsvare sig, og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov».

I den større del av boken gjennomgår hr. Smedal våre næringsinteresser på Grønland og de begivenheter som førte til nedsettelse av Grønlandsdelegasjonen og til Grønlandsoverenskomsten av 1924 samt de nordiske voldgiftstraktater av 1927 og behandler også det målbevisste og energiske arbeide, som danskene nu utfolder for å sikre Grønland for sig og monopol og i motsetning hertil vår likegladhet på området, tross vi er den nasjon, som har alle betingelser for å utnytte de muligheter som her foreligger.

Han hevder at det var en feil at Scoresbysund, som, efter ishavsskipperes opplysninger, er det best tilgjengelige sted på hele Øst-Grønland, blev forbeholdt det danske monopol.

Han kritiserer bl. a. også flere uttalelser av medlem av Grønlandsdelegasjonen professor Koht og påviser, at vi ennå ikke har sett de gode følger av voldgiftstraktatene, som de to statsministre, Lykke og Mowinkel, hadde håpet på, og som skulde vise sig i forståelse og imøtekommenhet fra dansk side.

Han slutter sin bok med følgende ord:

«Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man må imidlertid huske på, at et tidsrum som er langt inn i et menneskeliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til å være mistrostig, fordi man ikke straks kan opnå et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelle er det fremfor alt påkrevet, at det i Norge og Danmark blir erkjent langt klarere enn idag at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som nu arbeider med saken, får se å utrette hvad vi formår. Skulde vi ikke rekke helt frem, må vi ihvertfall ikke innrette oss slik, at de som kommer efter oss kan si, at opgaven er blitt umulig for dem på grunn av våre feil og forsømmelser».

Jeg slutter mig helt til disse hans slutningsord, og anbefaler boken, der også er forsynt med to kart over Grønland og gjengivelse av Grønlandsoverenskomsten, til størst mulig utbredelse.

Johan E. Mellbye.

„Östflendingen“
nr. 29 / onsdag 12/12-28.

„Opgjør og forståelse med Danmark“.

Hr. professor Edv. Bull.

De sier i Deres anmeldelse av min bok, at jeg for å fremheve de gamle nordmenns heltemot og duglighet, gjør mig skyld i de mest åpenbare tilsnikelser. Heldigvis nevner De en del eksempler på disse tilsnikelser, og det er jeg Dem takknemlig for. Det er nemlig alltid best å behandle saken konkret, for da vet man hvad man har å holde sig til. Snakker man om tingen i sin almindelighet, har det hele lett for å bli talemåter.

En av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv Eiriksons reise fra Grønland til Norge er den første oseanseilas historien kjenner. Denne uttalelse karakteriserer De kort og godt som «vås».

For min fremstilling er det nettlige yldig enten Leivs reise var den første, annen eller tredje oseanseilas. Er Deres opfatning korrekt, har jeg begått en feil, som i hvert fall ligger helt i periferien av det jeg skriver om, nemlig «Opgjør og forståelse med Danmark». Såvidt jeg kan se ligger også de øvrige påståtte tilsnikelser i den samme periferi.

Når jeg imidlertid har sagt at Leivs reise var den første oseanseilas historien kjenner til, så har

jeg ikke funnet på dette av mig selv, hvilket Deres lesere må tro. I en avis tillater ikke plassen at jeg gjør utførlig rede for mine kilder, men om dette spørsmål vil jeg dog citere to av Deres kolleger.

Professor Nansen sier «Nord i Tåkeheimen» s. 180: «Nordmennene er det første folk i historien som for alvor har brutt med den inntil deres tid almindelig brukte kystseilas, og som førte skibsfarten ut fra kystene og over verdenshavet. Av dem har andre folk senere lært det.»

Professor Osc. Alb Johnsen sier i sin «Norges historie for gymnasiet» s. 13: «År 999 seilte Leiv Eirikson fra Grønland direkte til Suderøene og derfra til Norge; det er den første virkelige oseanfart historien kjenner.»

Er nu dette allikevel vås, så synes jeg at De som da i dette spørsmål sitter inne med den rene sannhet, plikter å gjøre kirkedepartementet oppmerksom på saken, for det vil være synd om vår ungdom skal opdrages i historiske vranglærdommer.

En annen av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv etter opdagelsen av Vinland fikk

tilnavnet den Heppne, hvilket betyr den lykkelige. Her burde jeg etter Deres opfatning ha sagt, at det var ikke på grunn av opdagelsen av Vinland, at Leiv fikk dette tilnavn. Han fikk det fordi han på sin Vinlandsreise reddet et skibsmannskap.

I Eirik Raudes saga mener jeg at ordet «hepnir» viser tilbake ikke bare på redningen av skibsmannskapet, men vel særlig på hans opdagelse av Vinland og hans innførelse av kristendommen på Grønland. Det er mange som redder et skibsmannskap (det er da de reddede som er de «heppne»), men det er få som er så lykkelige å finne en ny verden og kristne et hedensk land.

En tredje tilsnikelse er den, at jeg som min mening har uttalt, at den ting at en mann på Grønland blev brent for ekteskapsbrudd i 1407, viser at kirken på den tid ennå hadde stor makt og at det var en viss kraft i folket. Det er her spørsmål om vurdering av en kjensgjerning, og om et slikt spørsmål kan meningene være delte. Etter min opfatning er det usannsynlig at et samfund umiddelbart før sin undergang behandler en overtredelse som denne på den måte som her er nevnt. De siste gravninger på Grønland — ved Herjolfsnes og ved Gardar — bekrefter også at den norske befolkning har levet lenger enn man tidligere antok.

Jeg kommer så til den største av mine tilsnikelser, nemlig den at jeg har vovet å kalle Hans Egede for norsk. Deres lesere må tro, at jeg har reist et dypsindig problem om hans nasjonalitet. Dette har jeg ikke gjort, jeg har simpelt hen omtalt Hans Egede som nordmann. Egede var født i Norge og han var norsk embedsmann, da han bestemte sig for å reise til Grønland, og da mener jeg at han var norsk, selv om hans far var dansk. På samme måte mener jeg at det må kunne forsvares å si at De er norsk, naktet Deres mor — såvidt jeg vet — er dansk, og De også gjennom andre familieband er sterkt knyttet til Danmark. Bedømmer De imidlertid Deres egen nasjonalitet etter de samme prinsipper som De anvender når talen er om Hans Egede og Ludvig Holberg, må De komme til det resul-

Arbeidsbladet,

fredag 11. desember 1928.

tat at De hverken er norsk eller dansk. De er ingen av delene eller begge deler på en gang, men ikke en av delene.

Har De virkelig denne noe innviklede opfatning av Deres egen nasjonalitet, så synes jeg De burde overveie om ikke dette forhold kan tenkes å influere noe på Deres bedømmelse av nasjonale spørsmål, og særlig da av de spørsmål som vedrører forholdet mellom Norge og Danmark.

Stavanger, 29. november 1928.

Ærbødigst

Gustav Smedal.

Hr. advokat Gustav Smedal.

Ad punkt 1, *Leivs oseanseilas*. På Leiv Heppnes tid hadde det i over 100 år foregått regulær trafikk over det åpne ocean, fra Norge til Island.

Ad punkt 2. De «mener» at ordet «hepnir» i sagaen viser tilbake på noen ting. Det står imidlertid uttrykkelig — slå f. eks. op i Flateyrbók, I s. 448 — at det var på grunn av at han hadde reddet et skibsmannskap han fikk tilnavnet.

Ad punkt 3. De mener fremdeles at det er tegn på kraft i et folk, at man brenner folk for ekteskapsbrudd. Ja, ja — at folk har den slags opfatninger, kan jeg ikke gjøre noe ved.

Ad punkt 4, *Hans Egedes nasjonalitet*. Hvis De kunde litt historie, vilde De vite at den beviste nasjonalfølelse — i Norge som i mange andre land — i hovedsaken er blitt til i annen halvdel av det 18. århundre. Fenomener fra før denne tid må derfor behandles på en annen måte enn de som er senere, og Deres forsøk på en parallellisering mellom Egede og mig er en for Deres argumentasjonsform karakteristisk tilsnikelse.

De finner at mine eksempler, som lett kunde forfleres, ligger i periferien av Deres betraktninger — i virkeligheten er det karakteristisk for Deres prosederende form for tenkning, at De selv ute i periferien aldri glemmer tendensen.

Ærbødigst

Edv. Bull.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Arbeiderbladet

11. DEC. 1927

„Opgjør og forståelse med Danmark“.

Hr. professor Edv. Bull.

De sier i Deres anmeldelse av min bok, at jeg for å fremheve de gamle nordmenns heltemot og duglighet, gjør mig skyld i de mest åpenbare tilsnikelser. Heldigvis nevner De en del eksempler på disse tilsnikelser, og det er jeg Dem takknemlig for. Det er nemlig alltid best å behandle saken konkret, for da vet man hvad man har å holde sig til. Snakker man om tingen i sin almindelighet, har det hele lett for å bli talemåter.

En av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv Eiriksons reise fra Grønland til Norge er den første oseanseilas historien kjenner. Denne uttalelse karakteriserer De kort og godt som «vas».

For min fremstilling er det helt likegyldig enten Leivs reise var den første, annen eller tredje oseanseilas. Er Deres opfatning korrekt, har jeg begått en feil, som i hvert fall ligger helt i periferien av det jeg skriver om, nemlig «Opgjør og forståelse med Danmark». Såvidt jeg kan se ligger også de øvrige påståtte tilsnikelser i den samme periferi.

Når jeg imidlertid har sagt at Leivs reise var den første oseanseilas historien kjenner til, så har

synes jeg at De som da i dette spørsmål sitter inne med den rene sannhet, plikter å gjøre kirkedepartementet oppmerksom på saken, for det vil være synd om vår ungdom skal opdrages i historiske vranglærdommer.

En annen av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv etter opdagelsen av Vinland fikk tilnavnet den Heppne, hvilket betyr den lykkelige. Her burde jeg etter Deres opfatning ha sagt, at det var ikke på grunn av opdagelsen av Vinland, at Leiv fikk dette tilnavn. Han fikk det fordi han på sin Vinlandsreise reddet et skibsmannskap.

I Eirik Raudes saga mener jeg at ordet «hepnir» viser tilbake ikke bare på redningen av skibsmannskapet, men vel særlig på hans opdagelse av Vinland og hans innførelse av kristendommen på Grønland. Det er mange som redder et skibsmannskap (det er da de reddede som er de «heppne»), men det er få som er så lykkelige å finne en ny verden og kristne et hedensk land.

En tredje tilsnikelse er den, at jeg som min mening har uttalt, at den ting at en mann på Grønland blev brent for ekteskapsbrudd i 1407, viser at kirken på den tid ennå hadde stor makt og at det var en viss kraft i folket. Det er her spørsmål om vurdering av en kjensgjerning, og om et slikt spørsmål kan meningene være delte. Etter min opfatning er det usannsynlig at et samfund umiddelbart før sin undergang behandler en overtrædelse som denne på den måte som her er nevnt. De siste gravninger på Grønland — ved Herjolfsnes og ved Gardar — bekrefter også at den norske befolkning har levet lenger enn man tidligere antok.

Jeg kommer så til den største av mine tilsnikelser, nemlig den at jeg har vovet å kalle Hans Egede for norsk. Deres lesere må tro, at jeg har reist et dypsindig problem om hans nasjonalitet. Dette har jeg ikke gjort, jeg har simpelt hen omtalt Hans Egede som nordmann. Egede var født i Norge og han var norsk embedsmann, da han bestemte sig for å reise til Grønland, og da mener jeg at han var norsk, selv om hans far var dansk. På samme måte mener jeg at det må kunne forsvares å si at De er norsk, uaktet Deres mor — såvidt jeg vet — er dansk, og De også gjennom andre familieband er sterkt knyttet til Danmark. Bedømmer De imidlertid Deres egen nasjonalitet efter de samme prinsipper som De anvender når talen er om Hans Egede og Ludvig Holberg, må De komme til det resul-

ge til Island.

Ad punkt 2. De «mener» at ordet «hepnir» i sagaen viser tilbake på noen ting. Det står imidlertid uttrykkelig — slå f. eks. op i Flateyarbók, I s. 448 — at det var på grunn av at han hadde reddet et skibsmannskap han fikk tilnavnet.

Ad punkt 3. De mener fremdeles at det er tegn på kraft i et folk, at man brenner folk for ekteskapsbrudd. Ja, ja — at folk har den slags opfatninger, kan jeg ikke gjøre noe ved.

Ad punkt 4. Hans Egedes nasjonalitet. Hvis De kunde litt historie, vilde De vite at den beviste nasjonalfølelse — i Norge som i mange andre land — i hovedsaken er blitt til i annen halvdel av det 18. århundre. Fenomener fra før denne tid må derfor behandles på en annen måte enn de som er senere, og Deres forsøk på en parallellisering mellom Egede og mig er en for Deres argumentasjonsform karakteristisk tilsnikelse.

De finner at mine eksempler, som lett kunde forfleres, ligger i periferien av Deres betraktninger — i virkeligheten er det karakteristisk for Deres prosederende form for tenkning, at De selv ute i periferien aldri glemmer tendensen.

Ærbødigst

Edv. Bull.

jeg ikke funnet på dette av mig selv, hvilket Deres lesere må tro. I en avis tillater ikke plassen at jeg gjør utførlig rede for mine kilder, men om dette spørsmål vil jeg dog citere to av Deres kolleger.

Professor Nansen sier «Nord i Tåkeheimen» s. 180: «Nordmennene er det første folk i historien som for alvor har brutt med den inntil deres tid almindelig brukte kystseilas, og som førte skibsfarten ut fra kystene og over verdenshavet. Av dem har andre folk senere lært det.»

Professor Osc. Alb Johnsen sier i sin «Norges historie for gymnasiet» s. 13: «År 999 seilte Leiv Eirikson fra Grønland direkte til Suderøene og derfra til Norge; det er den første virkelige oseanfart historien kjenner.»

Er nu dette allikevel vår, så synes jeg at De som da i dette spørsmål sitter inne med den rene sannhet, plikter å gjøre kirkedepartementet oppmerksom på saken, for det vil være synd om vår ungdom skal opdrages i historiske vranglærdommer.

En annen av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv etter opdagelsen av Vinland fikk tilnavnet den Heppne, hvilket betyr den lykkelige. Her burde jeg etter Deres opfatning ha sagt, at det var ikke på grunn av opdagelsen av Vinland, at Leiv fikk dette tilnavn. Han fikk det fordi han på sin Vinlandsreise reddet et skibsmannskap.

I Eirik Randes saga mener jeg at ordet «hepni» viser tilbake ikke bare på redningen av skibsmannskapet, men vel særlig på hans opdagelse av Vinland og hans innførelse av kristendommen på Grønland. Det er mange som redder et skibsmannskap (det er da de reddede som er de «heppne»), men det er få som er så lykkelige å finne en ny verden og kristne et hedensk land.

En tredje tilsnikelse er den, at jeg som min mening har uttalt, at den ting at en mann på Grønland blev brent for ekteskapsbrudd i 1407, viser at kirken på den tid ennå hadde stor makt og at det var en viss kraft i folket. Det er her spørsmål om vurdering av en kjensgjerning, og om et slikt spørsmål kan meningene være delte. Etter min opfatning er det usannsynlig at et samfund umiddelbart før sin undergang behandler en overtrædelse som denne på den måte som her er nevnt. De siste gravninger på Grønland — ved Herjolfsnes og ved Gardar — bekrefter også at den norske befolkning har levet lenger enn man tidligere antok.

Jeg kommer så til den største av mine tilsnikelser, nemlig den at jeg har vovet å kalle Hans Egede for norsk. Deres lesere må tro, at jeg har reist et dypsindig problem om hans nasjonalitet. Dette har jeg ikke gjort, jeg har simpelt hen omtalt Hans Egede som nordmann. Egede var født i Norge og han var norsk embedsmann, da han bestemte sig for å reise til Grønland, og da mener jeg at han var norsk, selv om hans far var dansk. På samme måte mener jeg at det må kunne forsvares å si at De er norsk, uaktet Deres mor — såvidt jeg vet — er dansk, og De også gjennom andre familieband er

tat at De hverken er «norsk eller dansk. De er ingen av delene eller begge deler på en gang, men ikke en av delene».

Har De virkelig denne noe innviklede opfatning av Deres egen nasjonalitet, så synes jeg De burde overveie om ikke dette forhold kan tenkes å influere noe på Deres bedømmelse av nasjonale spørsmål, og særlig da av de spørsmål som vedrører forholdet mellom Norge og Danmark.

Stavanger, 29. november 1928.

Ærbødigst

Gustav Smedal.

Hr. advokat Gustav Smedal.

Ad punkt 1, *Leivs oseanseilas*. På Leiv Heppnes tid hadde det i over 100 år foregått regulær trafikk over det åpne ocean, fra Norge til Island.

Ad punkt 2. De «mener» at ordet «hepni» i sagaen viser tilbake på noen ting. Det står imidlertid uttrykkelig — slå f. eks. op i Flateyarbók, I s. 448 — at det var på grunn av at han hadde reddet et skibsmannskap han fikk tilnavnet.

Ad punkt 3. De mener fremdeles at det er tegn på kraft i et folk, at man brenner folk for ekteskapsbrudd. Ja, ja — at folk har den slags opfatninger, kan jeg ikke gjøre noe ved.

Ad punkt 4, Hans Egedes nasjonalitet. Hvis De kunde litt historie, vilde De vite at den bevisste nasjonalfølelse — i Norge som i mange andre land — i hovedsaken er blitt til i annen halvdel av det 18. århundre. Fenomener fra før denne tid må derfor behandles på en annen måte enn de som er senere, og Deres forsøk på en parallellisering mellom Egede og mig er en for Deres argumentasjonsform karakteristisk tilsnikelse.

De finner at mine eksempler, som lett kunde forfleres, ligger i periferien av Deres betraktninger — i virkeligheten er det karakteristisk for Deres prosederende form for tenkning, at De selv ute i periferien aldri glemmer tendensen.

Ærbødigst

Edv. Bull.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Arbeiderbladet

11. DEC. 1928

„Opgjør og forståelse med Danmark“.

Hr. professor Edv. Bull.

De sier i Deres anmeldelse av min bok, at jeg for å fremheve de gamle nordmenns heltemot og duglighet, gjør mig skyld i de mest åpenbare tilsnikelser. Heldigvis nevner De en del eksempler på disse tilsnikelser, og det er jeg Dem takknemlig for. Det er nemlig alltid best å behandle saken konkret, for da vet man hvad man har å holde sig til. Snakker man om tingen i sin almindelighet, har det hele lett for å bli talemåter.

En av mine tilsnikelser er den, at jeg har sagt at Leiv Eiriksons reise fra Grønland til Norge er den første oseanseilas historien

Ljofartshidende 11/12-28
Grønland.

Av generalkonsul Storm.

Advokat Gustav Smedals interessante og orienterende bok om Grønland har foranlediget den danske indenriksminister til at uttale at Danmark ikke kan erkjende, at der eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Den danske indenriksminister penses spørsmålet ind paa et sidespor. — Danskene savner betingelsene for at nyttegjøre sig Grønlandshavets rikdomme, mens nordmændene i over halvhundrede aar har fanget paa Grønlands Østkyst og i de senere aar drevet et betydelig fiske paa bankene utenfor Vestkysten. Det er saaledes intet savn for danskene at havnene i Vest Grønland er stengt, mens det for os betyr et betydelig avbræk og direkte økonomisk tap.

Saalænge den danske regjering nekter norske fangstfolk at anløpe Vest Grønland for vandfyldning og overhaling av skrog og maskiner, samt hindrer omlastning og opprettelse av lagre for provision og fangstutstyr, vil Grønlandsspørsmålet eksistere og vokse i intensitet. — I norske sind føles det som en bitter uret at vi som to gange opdaget og koloniserte Grønland ikke har den samme adgang til anløp i vort gamle biland som andetsteds tilstaaes alle nationers fartøier verden over.

Vi er i stor utstrækning henvist til at leve av og paa sjøen — det er for os en naturnødvendig-

het. Utøvelsen av denne levevei: skibsfart, fangst og fiske paa alle have, har sat sit særpræg paa det norske folk, stimulert dets vaagemod, virkelyst og foretagsomhet. Trods vore smaa kaar og spredte befolkning har vi formaad at hævde os i fremste række blandt verdens sjøfarende nationer, ikke alene relativt, men absolut. — Det er med berettiget stolthet at hjertet banker og sindet fylles naar vi mindes hvad vi har øvet paa sjøen fra Arilds tid til idag — ja ikke minst idag. Det føles saart at det er et frændefolk som lægger raad op mot os naar vore fangstfolk sætter liv og eiendom ind for at tjene til sit ophold paa Grønlandshavet.

Det klinger uekte naar danskene skyter sig ind under hensynet til Eskimoerne — en utdøende race — til at nekte os adgang til Vest-Grønland. I verden forøvrig kræves der i handelen — kulturs pioner — og i civilisationens interesser den aapne dørs politik. Eskimoernes levesæt og vilkaar vilde selvsagt bedres ved at avsperringen blev hævet — den virker som en bremse paa deres utvikling og erhvervsmuligheter.

Vor ret til Grønland, livets og historiens ret, skjærer igjennem alle traktater og diplomatiske noter. Ikke en av Europas nystater efter krigen vilde ha opstaat hvis ikke de allierte hadde sat sig utover juridiske og folkeretslige fortolkninger til fordel for historisk tradition og nationalitetsprinsippet. Heller ikke vilde Danmark ha faat Sønder-Jylland. Bortset fra danskene selv var det vel ingen som glædet sig mere over at gammel uret dermed blev gjort god end vi. Der skyllet dengang en varm bølge fra Norge mot Danmarks kyst, som gav sig utslag baade i ord og gjerning. Og Danmark kunde neppe ha hat en varmere talsmand end Norges representant i den interallierte Slesvigkommission.

Et vaakent utenriksstyre vilde ha benyttet det psykologiske øieblik og rettet en anmodning til

Danmark om at gjøre gammel uret mot Norge god i Grønlandsspørsmålet, en anmodning som danskene vanskelig kunde ha avslaat naar de bragte Slesvigsspørsmålet op for de allierte. Istedet overlot vi utspillet til det danske diplomati og tegnet som finale den upaakrævede voldgiftstraktat med Danmark, hvorved vi yderligere har vanskeliggjort os en revision av Kielertraktaten.

Danskene bør imidlertid vite at Grønlandsspørsmålet for os ikke er en overflatebevægelse men en realitet — et aapent saar som ikke vil heles før gammel uret mot Norge er gjort god.

O. J. Storm.

Ljofartshidende
11. desember
1928.

hvorfor damene i Norge har så pen hud?

De bruker

Creme Suzon

Hilsen

Tamara

Grønland.

Av generalkonsul Storm.

Advokat Gustav Smedals interessante og orienterende bok om Grønland har foranlediget den danske indenriksminister til at uttale at Danmark ikke kan erkjende, at der eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Den danske indenriksminister penses spørsmålet ind paa et sidespor. — Danskene savner betingelsene for at nyttegjøre sig Grønlandshavets rikdomme, mens nordmændene i over halvhundrede aar har fanget paa Grønlands Østkyst og i de senere aar drevet et betydelig fiske paa bankene utenfor Vestkysten. Det er saaledes intet savn for danskene at havnene i Vest Grønland er stengt, mens det for os betyr et betydelig avbræk og direkte økonomisk tap.

Saalænge den danske regjering nekter norske fangstfolk at anløpe Vest Grønland for vandfyldning og overhaling av skrog og maskiner, samt hindrer omlastning og opprettelse av lagre for provision og fangstutstyr, vil Grønlandsspørsmålet eksistere og vokse i intensitet. — I norske sind føles det som en bitter uret at vi som to gange opdaget og koloniserte Grønland ikke har den samme adgang til anløp i vort gamle biland som andetsteds tilstaaes alle nationers fartgjer verden over.

Vi er i stor utstrækning henvist til at leve av og paa sjøen — det er for os en naturnødvendig-

het. Utøvelsen av denne levevei: skibsfart, fangst og fiske paa alle have, har sat sit særpræg paa det norske folk, stimulert dets vaagemod, virkelyst og foretagsomhet. Trods vore smaa kaar og spredte befolkning har vi formaad at hævde os i fremste række blandt verdens sjøfarende nationer, ikke alene relativt, men absolut. — Det er med herettliget stolthet at hjertet banker og sindet fylles naar vi mindes hvad vi har øvet paa sjøen fra Arilds tid til idag — ja ikke minst idag. Det føles saart at det er et frændefolk som legger raad op mot os naar vore fangstfolk sætter liv og eiendom ind for at tjene til sit ophold paa Grønlandshavet.

Det klinger uekte naar danskene skyter sig ind under hensynet til Eskimoerne — en utdøende race — til at nekte os adgang til Vest-Grønland. I verden forøvrig kræves der i handelens — kulturrens pioner — og i civilisationens interesser den aapne dørs politik. Eskimoernes levesæt og vilkaar vilde selvsagt bedres ved at avsperringen blev hævet — den virker som en bremse paa deres utvikling og erhvervsmuligheter.

Vor ret til Grønland, livets og historiens ret, skjærer igjennem alle traktater og diplomatiske noter. Ikke en av Europas nystater efter krigen vilde ha opstaat hvis ikke de allierte hadde sat sig utover juridiske og folkeretslige fortolkninger til fordel for historisk tradition og nationalitetsprincippet. Heller ikke vilde Danmark ha faat Sønder-Jylland. Bortset fra danskene selv var det vel ingen som glædet sig mere over at gammel uret dermed blev gjort god end vi. Der skyllet dengang en varm bølge fra Norge mot Danmarks kyst, som gav sig utslag baade i ord og gjerning. Og Danmark kunde neppe ha hat en varmere talsmand end Norges representant i den interallierte Slesvigkommission.

Et vaakent utenriksstyre vilde ha benyttet det psykologiske øieblik og rettet en anmodning til

Danmark om at gjøre gammel uret mot Norge god i Grønlandsspørsmålet, en anmodning som danskene vanskelig kunde ha avslaat naar de bragte Slesvigspørsmålet op for de allierte. Istedet overlot vi utspillet til det danske diplomati og tegnet som finale den upaakrævede voldgiftstraktat med Danmark, hvorved vi yderligere har vanskeliggjort os en revision av Kieletraktaten.

Danskene bør imidlertid vite at Grønlandsspørsmålet for os ikke er en overflatehevægelse men en realitet — et aapent saar som ikke vil heles før gammel uret mot Norge er gjort god.

O. J. Storm.

Sjøfartskidende,

nr. 290.

tirsdag

11/12 - 28.

Grønland.

Av generalkonsul Storm.

Advokat Gustav Smedals interessante og orienterende bok om Grønland har foranlediget den danske indenriksminister til at uttale at Danmark ikke kan erkjende, at der eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Den danske indenriksminister penses spørsmålet ind paa et sidespor. — Danskene savner betingelsene for at nyttegjøre sig Grønlandshavets rikdomme, mens nordmændene i over halvhundrede aar har fanget paa Grønlands Østkyst og i de senere aar drevet et betydelig fiske paa bankene utenfor Vestkysten. Det er saaledes intet savn for danskene at havnene i Vest Grønland er stengt, mens det for os betyr et betydelig avbræk og direkte økonomisk tap.

Saalænge den danske regjering nekter norske fangstfolk at anløpe Vest Grønland for vandfyldning og overhaling av skrog og maskiner, samt hindrer omlastning og oprettelse av lagr for provision og fangstutstyr, vil Grønlandsspørsmålet eksistere og vokse i intensitet. — I norske sind føles det som en bitter uret at vi som to gange opdaget og koloniserte Grønland ikke har den samme adgang til anløp i vort gamle biland som andetsteds tilstaaes alle nationers fartøier verden over.

Vi er i stor utstrækning henvist til at leve av og paa sjøen — det er for os en naturnødvendig-

het. Utøvelsen av denne levevei: skibsfart, fangst og fiske paa alle have, har sat sit særpræg paa det norske folk, stimulert dets vaagemod, virkelyst og foretagsomhet. Trods vore smaa kaar og spredte befolkning har vi formaad at hævde os i fremste række blandt verdens sjøfarende nationer, ikke alene relativt, men absolut. — Det er med berettiget stolthet at hjertet banker og sindet fylles naar vi mindes hvad vi har øvet paa sjøen fra Arilds tid til idag — ja ikke minst idag. Det føles saart at det er et frændefolk som legger raad op mot os naar vore fangstfolk sætter liv og eiendom ind for at tjene til sit ophold paa Grønlandshavet.

Det klinger uekte naar danskene skyter sig ind under hensynet til Eskimoerne — en utdøende race — til at nekte os adgang til Vest-Grønland. I verden forøvrig kræves der i handelens — kulturrens pioner — og i civilisationens interesser den aapne dørs politik. Eskimoernes levesæt og vilkaar vilde selvsagt bedres ved at avsperringen blev hævet — den virker som en bremse paa deres utvikling og erhvervsmuligheter.

Vor ret til Grønland, livets og historiens ret, skjærer igjennem alle traktater og diplomatiske noter. Ikke en av Europas nystater efter krigen vilde ha opstaat hvis ikke de allierte hadde sat sig utover juridiske og folkeretslige fortolkninger til fordel for historisk tradition og nationalitetsprincippet. Heller ikke vilde Danmark ha faat Sønder-Jylland. Bortset fra danskene selv var det vel ingen som glædet sig mere over at gammel uret dermed blev gjort god end vi. Der skyllet dengang en varm bølge fra Norge mot Danmarks kyst, som gav sig utslag baade i ord og gjerning. Og Danmark kunde neppe ha hat en varmere talsmand end Norges representant i den interallierte Slesvikkommission.

Et vaakent utenriksstyre vilde ha benyttet det psykologiske øieblik og rettet en anmodning til

Danmark om at gjøre gammel uret mot Norge god i Grønlandsspørsmålet, en anmodning som danskene vanskelig kunde ha avslaat naar de bragte Slesvigspørsmålet op for de allierte. Istedet overløt vi utspillet til det danske diplomati og tegnet som finale den upaakrævede voldgiftstraktat med Danmark, hvorved vi yderligere har vanskeliggjort os en revision av Kielertraktaten.

Danskene bør imidlertid vite at Grønlandsspørsmålet for os ikke er en overflatebevægelse men en realitet — et aapent saar som ikke vil heles før gammel uret mot Norge er gjort god.

O. J. Storm.

Sjøfartsbilde

11/12 1928

Grønland.

Av generalkonsul Storm.

Advokat Gustav Smedals interessante og orienterende bok om Grønland har foranlediget den danske indenriksminister til at uttale at Danmark ikke kan erkjende, at der eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Den danske indenriksminister penses spørsmålet ind paa et sidespor. — Danskene savner betingelsene for at nyttegjøre sig Grønlandshavets rikdomme, mens nordmændene i over halvhundrede aar har fanget paa Grønlands Østkyst og i de senere aar drevet et betydelig fiske paa bankene utenfor Vestkysten. Det er saaledes intet savn for danskene at havnene i Vest Grønland er stengt, mens det for os betyr et betydelig avbræk og direkte økonomisk tap.

Saalænge den danske regjering nekter norske fangstfolk at anløpe Vest Grønland for vandfyldning og overhaling av skrog og maskiner, samt hindrer omlastning og opprettelse av lagre for provision og fangstutstyr, vil Grønlandsspørsmålet eksistere og vokse i intensitet. — I norske sind føles det som en bitter uret at vi som to gange opdaget og koloniserte Grønland ikke har den samme adgang til anløp i vort gamle biland som andetsteds tilstaaes alle nationers fartøier verden over.

Vi er i stor utstrækning henvist til at leve av og paa sjøen — det er for os en naturnødvendig-

het. Utøvelsen av denne levevei: skibsfart, fangst og fiske paa alle have, har sat sit særpræg paa det norske folk, stimulert dets vaagemod, virkelyst og foretagsombet. Trods vore smaa kaar og spredte befolkning har vi formaad at hævde os i fremste rekke blandt verdens sjøfarende nationer, ikke alene relativt, men absolut. — Det er med berettiget stolthet at hjertet banker og sindet fylles naar vi mindes hvad vi har øvet paa sjøen fra Arilds tid til idag — ja ikke minst idag. Det føles saart at det er et frændefolk som legger raad op mot os naar vore fangstfolk sætter liv og eiendom ind for at tjene til sit ophold paa Grønlandshavet.

Det klinger uekte naar danskene skyter sig ind under hensynet til Eskimoerne — en utdøende race — til at nekte os adgang til Vest-Grønland. I verden forøvrig kræves der i handelens — kulturens pioner — og i civilisationens interesser den aapne dørs politik. Eskimoernes levesæt og vilkaar vilde selvsagt bedres ved at avsperringen blev hævet — den virker som en bremse paa deres utvikling og erhvervsmuligheter.

Vor ret til Grønland, livets og historiens ret, skjærer igjennem alle traktater og diplomatiske noter. Ikke en av Europas nystater efter krigen vilde ha opstaat hvis ikke de allierte hadde sat sig utover juridiske og folkeretslige fortolkninger til fordel for historisk tradition og nationalitetsprincippet. Heller ikke vilde Danmark ha faat Sønder-Jylland. Bortset fra danskene selv var det vel ingen som glædet sig mere over at gammel uret dermed blev gjort god end vi. Der skyllet dengang en varm bølge fra Norge mot Danmarks kyst, som gav sig utslag baade i ord og gjerning. Og Danmark kunde neppe ha hat en varmere talsmand end Norges representant i den interallierte Slesvigkommission.

Et vaakent utenriksstyre vilde ha benyttet det psykologiske øieblik og rettet en anmodning til

Danmark om at gjøre gammel uret mot Norge god i Grønlandsspørsmålet, en anmodning som danskene vanskelig kunde ha avslaat naar de bragte Slesvigsspørsmålet op for de allierte. Istedet overlot vi utspillet til det danske diplomati og tegnet som finale den upaakrævede voldgiftstraktat med Danmark, hvorved vi yderligere har vanskeliggjort os en revision av Kielstraktaten.

Danskene bør imidlertid vite at Grønlandsspørsmålet for os ikke er en overflatebevegelse men en realitet — et aapent saar som ikke vil heles før gammel nret mot Norge er gjort god.

O. J. Storm.

Grønlands-saki.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark. Steenske forlag, Oslo.

Med Kiel-traktaten av 14. januar 1814 vart det gjort den store uretten mot Noreg at dei gamle norske landi Grønland, Færøyane og Island vart skilde frå sitt gamle moderland. Noreg hadde ingen talsmann i Kiel, og den danske diplomaten Edmund Bourke, ein internasjonal svindlar, fekk den svenske tingsmannen grev Wetterstedt til å bita på den lygni at Grønland, Færøyane og Island »som bekjendt» alltid hadde høyrte Danmark til.

Den uretten som på den måten vart gjort mot Noreg, hev sett vondt blod hjå oss og skapt usemja mellom Noreg og Danmark. Det hev synt seg her, som det elles hev synt seg i all soge, at ein nasjonal urett alltid vil valda uro og strid, so lenge uretten ikkje er gjort god att. Og nokon freistnad i den leid hev ikkje Danmark gjort. Tvertum. Med traktatar og monopol hev det danske riksstyret stengt Vest-Grønland for nordmennene, som tvo gonger koloniserte og kristna landet.

Denne avstengjingi hev vore mykje til meins for norske tiltak, for fiske og fangst. Men verre enn alt anna vilde det vera for vårt land og for norske interessor, um Danmark skulde få leggja under seg heile Grønland, som det danske riksstyret hev freista med i dei siste 20 åri. Med dansk yverhøgd yver heile Grønland vilde nordmennene verta utestengde frå fangst- og fiskefelt, som dei uminka hev rådt yver i lange tider.

Det er denne danske freistnaden som å nyo hev reist Grønlands-sak. Det er norsk næringsliv som stend på spel. Men det vilde vera urett,

um ein såg Grønlands-saki berre frå denne synsstaden; det er eit nasjonal-politisk spursmål som skriv seg frå vår nasjonale vanlagnad. Difor er Grønlands-saki heller ikkje eit partipolitisk spursmål, men ei sak som må løysast i samarbeid mellom alle parti, um det skal verta til verkelegt gagn for oss alle.

Mykje av den usemja som Grønlands-saki hev reist, skriv seg truleg frå at folk vantar dei naudsynlege kunnskapar um spursmålet, både um den nasjonale og næringspolitiske sida. Ein hev difor grunn til å vera takksam for at advokat Gustav Smedal hev teke spursmålet upp til utgreiding i eit verk um »Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken historisk og politisk». Dette er eit arbeid som advokat Smedal hev den beste fyresetnad til å gjera. Han har fylgt saki med vakne augo like frå den tid det danske riksstyret tok til å reisa spursmålet um yverhøgd yver heile Grønland, og han hev aldri trøytna i arbeidet for Noregs rett. Det verket han no hev gjeve ut, ber merke av årelangt arbeid; han femner vidt og ploygjer djupt.

Hr. Smedal gjev fyrst ei utsyn yver dei geografiske tilhøvi på Grønland, og gjev so ei historisk utgreiding um tidi då landet vart funne og bygt, um hendingane frå 1814 til 1821, um det danske monopolsystemet, um norske næringsinteressor på Grønland og havi ikring, og til slutt eit kapittel um Grønlands-politikken i seinare tid. Målet for Grønlands-politikken vår i dag samlar forfattaren i dei korte ordi: »Virksomhet på Øst-Grønland, åpning av Vest-Grønland». »Hvad Vest-Grønland angår», skriv Smedal,

»vilde den beste løsning være, at Danmark frivillig åpnet landet». — »Da man må regne med at Danmark for øieblikket er uvillig til å åpne Vest-Grønland, og at det ikke blir noe tilfredsstillende resultat av de forhandlinger som pågår, bør man fra norsk side overveie om det skulde være mulig å få avsperringen hevet ad internasjonal vei. Dette spørsmål bør undersøkes omhyggelig, og man bør ikke vente med å gå i gang med det arbeid som her er nødvendig».

Forfattaren hev lagt ljøs yver Grønlands-spursmålet frå historisk juridisk og folkerettsleg synsstad. Utgreidingi er heilt sakleg og sers opplyssande, i ei klår og greid form. Det er eit verk som vil verta eit kjeldeskrift i alt seinare arbeid med dette spursmålet, eit verk som alle politisk og nasjonalt interesserte bør gjera seg kjend med.

Det er med ei sår kjensle ein ser korleis vår eigen nasjonale veikskap hev ført oss ut i uføra. Det er lite hugnadsamt å sjå kor målmedvite det danske styret hev arbeidd på å stengja heile Grønland for norsk tiltak og norsk verksemd, og kor lite det frå norsk side er gjort til å tryggja våre interessor på desse gamle norske umråde.

I eit spursmål som dette må det kunna verta sanning det utanriksminister Michelet sa i Stortinget »at det tross alt dog er noe som står over partipolitikk».

Oistein Eskeland.

Starangy / Hinkelad
Bladets navn:

Grønlands-saki.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark. Steenske forlag, Oslo.

Med Kiel-traktaten av 14. januar 1814 vart det gjort den store uretten mot Noreg at dei gamle norske landi Grønland, Færoyane og Island vart skilde frå sitt gamle moderland. Noreg hadde ingen talsmann i Kiel, og den danske diplomaten Edmund Bourke, ein internasjonalt svindlar, fekk den svenske tingsmannen grev Wetterstedt til å bita på den lygni at Grønland, Færoyane og Island »som bekjendt» alltid hadde høyrte Danmark til.

Den uretten som på den måten vart gjort mot Noreg, hev sett vondt blod hjå oss og skapt usemja mellom Noreg og Danmark. Det hev synt seg her, som det elles hev synt seg i all søge, at ein nasjonal urett alltid vil vada uro og strid, so lenge uretten ikkje er gjort god att. Og nokon freistnad i den leid hev ikkje Danmark gjort. Tvertum. Med traktatar og monopol hev det danske riksstyret stengt Vest-Grønland for nordmennene, som tvo gonger koloniserte og kristna landet.

Denne avstengjingi hev vore mykje til meins for norske tiltak, for fiske og fangst. Men verre enn alt anna vilde det vera for vårt land og for norske interessor, um Danmark skulde få leggja under seg heile Grønland, som det danske riksstyret hev freista med i dei siste 20 år. Med dansk yverhøgde yver heile Grønland vilde nordmennene verta utestengde frå fangst- og fiskefelt, som dei uminka hev rådt yver i lange tider.

Det er denne danske freistnaden som å nyo hev reist Grønlands-sak. Det er norsk næringsliv som stend på spel. Men det vilde vera urett,

um ein sag Grønlands-saki berre frå denne synsstaden; det er eit nasjonalpolitisk spørsmål som skriv seg frå vår nasjonale vanlagnad. Difor er Grønlands-saki heller ikkje eit partipolitisk spursmål, men ei sak som må løysast i samarbeid mellom alle parti, um det skal verta til verkelegt gagn for oss alle.

Mykje av den usemja som Grønlands-saki hev reist skriv seg truleg frå at folk vantar dei naudsynlege kunnskapar um spursmålet, både um den nasjonale og næringspolitiske sida. Bin hev difor grunn til å vera takksam for at advokat Gustav Smedal hev teke spursmålet upp til utgreiding i eit verk um »Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken historisk og politisk». Dette er eit arbeid som advokat Smedal hev den beste tyreseknad til å gjera. Han har fylgt saki med vakne augo like frå den tid det danske riksstyret tok til å reisa spursmålet um yverhøgde yver heile Grønland, og han hev aldri troytna i arbeidet for Noregs rett. Det verket han no hev gjeve ut, ber merke av årelangt arbeid; han femner vidt og pøygjer djupt.

Hr. Smedal gjev fyrst ei utsyn yver dei geografiske tilhøvi på Grønland, og gjev so ei historisk utgreiding um tidi då landet vart funne og bygt, um hendingane frå 1814 til 1821, um det danske monopolsystemet, um norske næringsinteressor på Grønland og havi ikring, og til slutt eit kapittel um Grønlands-politikken i seinare tid. Målet for Grønlands-politikken var i dag samlar forfattaren i dei korte ordi: »Virksomhet på Øst-Grønland, åpning av Vest-Grønland». »Hvad Vest-Grønland angår», skriv Smedal,

»vilde den beste løsning være, at Danmark frivillig åpnet landet». — »Da man må regne med at Danmark for øieblikket er uvillig til å åpne Vest-Grønland, og at det ikke blir noe tilfredsstillende resultat av de forhandlinger som pågår, bør man fra norsk side overveie om det skulde være mulig å få avsperringen hevet ad internasjonal vei. Dette spørsmål bør undersøkes omhyggelig, og man bør ikke vente med å gå i gang med det arbeid som her er nødvendig».

Forfattaren hev lagt ljøs yver Grønlands-spursmålet frå historisk juridisk og folkerettsleg synsstad. Utgreidingi er heilt sakleg og sers opplyssande, i ei klar og greid form. Det er eit verk som vil verta eit kjeldeskrift i alt seinare arbeid med dette spursmålet, eit verk som alle politisk og nasjonalt interesserte bør gjera seg kjend med.

Det er med ei sår kjensle ein ser korleis vår eigen nasjonale veikskap hev ført oss ut i uføra. Det er lite hugnadsamt å sjå kor målmedvite det danske styret hev arbeidd på å stengja heile Grønland for norsk tiltak og norsk verksemd, og kor lite det frå norsk side er gjort til å tryggja våre interessor på desse gamle norske område.

I eit spursmål som dette må det kunna verta sanning det utanriksminister Michelet sa i Stortinget »at det tross alt dog er noe som står over partipolitikk».

Oistein Eskeland.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Morø Dagblad

Kristiansund

Ny Litteratur.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark Grønlandssaken — Historisk og politisk.

«Sannsynligheten taler for, at Grønlandssakens løsning vil kreve adskillig tid. Man må imidlertid huske på, at et tidsrum, som er langt i et menneskeliv er kort i en nasjons liv. Det er ingen grunn til å være misstrøstig, fordi man ikke straks kan opnå et endelig resultat. Alle store politiske saker trenger en modningstid. I dette tilfelle er det fremfor alt påkrevet, at det i Norge og i Danmark blir erkjent langt klarere enn idag, at Grøn-

landssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellom de to land.

Vi som nu arbeider med saken, får se å utrette, hvad vi formår. Skulde vi ikke rekke helt frem, må vi i hvert fall ikke innrette oss slik, at de som kommer etter oss, kan si, at opgaven er blitt umulig for dem på grunn av våre feil og forsømmelser.»

Dette citat av Smedals bok gjengir forfatterens grunntanke og arbeidets hensikt. Nasjonal verdighet, behersket ro og en helt gjennomført objektivitet og saklighet er ar-

beidets karakteristiske trekk. Ingen dundren på den nasjonale stormromme, ingen hatske utfall, hverken innad — mot de menn, som tok dette vanskelige spørsmål op på en undertiden hjelpeløs klosset måte — eller utad — mot Danmark, men en fremtrekken av alle opplysninger som har verdi ved spørsmålets fremtidige løsning:

Grønlands historie fra Eirik Raude reiste bu på Gardar, gjennom beretningen om de gamle norske ishavskoloniers tragedie, Hans Egedes annen kolonisasjon, Kieltraktaten, til danskenes ekspansjon i vår tid — den som blev avsluttet med bosetningen av Scoresby sund på Øst-Grønland, dagen efter at den siste Grønlandsoverenskomst blev sluttet med Norge.

Grønlands geografi, dets næringsliv, dets flora og fauna,

Grønland som politisk objekt ned gjennom tidene og endelig Grønland som det er idag.

Forfatteren er realist. Han ser på Grønlandssaken som en sak i sin vorden, en sak hvor dansk og norsk opfatning står mot hinannen, hvor de to nasjoner foreløpig bare er blitt enige om ikke å være enige,

og hvor uoverensstemmelsene ligger og gnager på folkesjelen til ubotelig skade for fred og forståelse mellem partene. Han mener at vi ses gjensidig forståelse og hensynfullhet må det gå an å komme til et lykkelig resultat. Men da trenges først og fremst positive kunnskaper om forholdene; alle vilkår må tilrettelegges, norsk næringsliv, Norges historiske krav og Danmarks nutidskrav må klarlegges.

Den opgave å skaffe alle sådanne opplysninger frem har forfatteren løst på en særdeles fortjenestfull måte.

Boken anbefales til enhver utenrikspolitisk interessert.

H. Hiorth.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Storingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Vidar
Grandhyem

**GUSTAV SMEDAL: OPGJØR OG
FORSTÅELSE MED DANMARK**

MELDT AV DOSENT ARNE BERGSGÅRD

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Dan-
mark. Grønlandssaken. Hi-
storisk og politisk. Steen-
ske forlag.

Det aller fyrste inntrykket ved ei bok som denne er glede over at me atter får eit tilskot til vår spe-
de og ferske utrikspolitiske litte-
ratur. Ingen ting har me mindre
av og treng me meir enn det. Like
til 1905 vart det her i landet knapt
skrive ei bok um utrikspolitikk.
Den greidde svenskane; me hadde
nok med unionspolitikk. Sidan har
dette smått um senn teke til å ret-
ta på seg men det gjekk smått og
tok nokre år før det kom igang.
«Noregs utrikspolitikk er at me
ingen utrikspolitikk har». «Me har
berre å akta på batane at nærings-
vegane våre» — slik lydde det dei
fyrste åra etter 1905, og slik lyder
det enno i visse krinsar her i lan-
det.

Heimskrigen burde vel ha lært
oss noko anna, og det gjorde han
nok ogso i ikkje liten mun. Ifrå
den tida tok det til å bli skrive ein
del um utrikspolitikk. — heller
små skrifter i dei fyrste tida, men

det har auka på med åra. Den al-
ler fyrste lærdomen desse skrif-
tene har gjeve oss, er litt kunn-
skap um oss sjølve — kor reint
blanke og berre me er for all ut-
rikspolitisk tradisjon. Ein slik tra-
disjon er det heller ikkje gjort i
ei handevending å arbeida upp;
men interessa kan då vekkjast for
utrikspolitiske spørsmål, ein kan
gjeva kunnskap. Alt som tener til
dette føremålet, er godt og nyttigt
arbeid. Me treng det vel.

Ei av dei sakene som har gjort
mest til å vekkja interesse i denne
leia, er Grønlandssaka. Ho talar
um visse batar for næringsvegane
være, og ho kallar på nasjonale in-
stinkt. Dette siste er sikkert ikkje
det minst viktige i denne sam-
hengen, og difor er det då og rett
av forfattaren til denne boka at
han tek saka historisk og po-
litisk. Denne historikken er ei
stutt og grei framstilling av det
som alle, stort set, kan vera einige
um, so lenge til forfattaren kjem
til tingingane med Danmark føre
konvensjonen i 1819. Her fristar
han å gjennomføra meir personlege

synsmatar; han kjem då i strid
med den utgreidinga som profes-
sor Koht gav for 4 år sidan i ei li-
ta bok «Det Grønland vi miste». Ein kan likevel ikkje sjå at det
har lukkast for han å veikja den
framstillinga som Koht gav den
gongen. Smedal kjem då ogso til
det til slutt, at stortinget i 1821
gav upp Noregs rett til Grønland,
Færøyane og Island.

Det kan ikkje vera tvil um at
Noreg stod i ei tvangsstode den
gongen, og det moralske verdet
av desse avtalane er difor ogso
tvilsamt nok. Likevel går forfat-
taren for langt når han samanlik-
nar den uretten me leid i 1814—
21 med den som Danmark leid då
det miste Slesvig i 1864. Han mei-
ner jamvel at uretten var mykje
større mot oss enn mot Danmark;
for me miste utbygdene våre ved
uærligdom, — svikferda at dan-
skane i Kiel. Er dette rett, so må
då ogso den moralske retten vår
til oppreisnad vera endå større
enn retten at danskane til revisjon
av freden med dei tyske stormak-
tene. Denne samanlikninga kan li-
kevel knapt forsvarast. Då Dan-
mark miste Nord-Slesvig i 1864,
då miste det eit utgamalt og kjer-
nedansk land. Og retten at dan-
skane til å reisa seg mot denne
freden kviler på den ævelege og

ubrytelege moralske retten at kvart folk til fritt og sjølvstendigt nasjonalt liv. Annarleis med utbygdene vore i 1814. Grønland var ein økonomisk verdi og eit kjær historisk minne, men der budde ikkje nordmenn. Islendingane var ein særmerkt nasjon og har hevda sitt nasjonale sjølvstende med større og større kraft; dei har aldri vilja vera nordmenn. Med Færøyane er det noko annarleis. Ein kan tenkja seg at færingane kunde ha vakse saman med nordmennene til ein nasjon um dei hadde fylgt oss i 1814. Dette er likevel mykje tvilsamt, ja knapt truleg; for hjå oss vart styringa verande dansk, og «den danske skole» heldt fram etter 1814 som før. Den nasjonale motstriden som færingane reiste mot danskdomen, hadde vel vorte den same anten danskdomen kom frå Noreg enn frå Danmark. Berre um landsmålsrørsla hadde kome eit halvt hundre år før, kunde ein ha vona at færingane kunde ha funne seg nasjonalt til rettes saman med oss nordmenn.

Retten vår er soleis ikkje av same slaget som retten at Danmark til det danske Nord-Slesvig. Ein annan ting er at retten er krenkt for oss og er retten krenkt, so bør han gjerast god att. Difor kravde ogso professor Gjelsvik

ifjor i sine skarpe «Utanrikspolitiske tankar» at me nordmenn skulde ha kravt eit oppgjær med Danmark for å få gjort ende på gamal urett istadenfor å gjera ein ålmenn skilsdomstraktat; den kunde ha kome etterpå. Forfattern av denne boka tykkjest ha same meininga, og tanken er god, -- berre han på rimeleg måte kan setjast i verk! Gjelsvik vilde me skulde ta ein serskiilt skilsdom med danskane um dei vande sakene ifrå 1814; spørsmålet er berre um me kan få danskane til å gå med på eit slikt grunnlag for ein skilsdom som me nordmenn kan vera tente med. Er dette umogleg, lyt ein freista andre utvegar. Det er det me har gjort med traktatpolitikken var, og den let seg i alle fall ikkje kritisera bart slik som forfattern gjer. Han gjer seg her nytte av ein kritikk som den amerikanske utrikksministeren Kellogg har kome med mot skilsdomstraktatane i det heile. Etter Kellogg kan suveræne statar knapt ta skilsdom anna i slike saker som er av juridisk natur; ikkje-juridiske eller politiske spørsmål lyt avgjerast på annor vis. Det er likevel her å merka at sjølve det nasjonale suverænitetsumgripet i våre dagar tydeleg går gjennom eit skifte, og dette skiftet bør alle ynskja

må gå so fort og sterkt som mogleg. Elles kan den gamle suverænitetssideen i ei kritisk og færlig tid bli ei alverleg, kanskje avgjerande hindring for det som no er den største av alle oppgåver, å få skipa og utbygt eit rettssamfund som kan bli sterkt nok til å løysa vanskelege stridar millom folk. Difor er det og so stor urett av forfattern når han gjer narr av Mowinckel for talen hans um skilsdomslina. Det var nett dette som var styrken ved politikken at Mowinckel at det var konsekvens og samanheng i han. Og i røynda var det vel ogso dette som avgjorde stoda at folket til traktaten med Danmark. Det forstod denne beinlina politikken: det vilde ikkje føra ein politikk ute og ein annan heime. Det var eit godt drag ved vårt folkelynde som kom fram her.

Utan beinveges samanheng med den gamle Grønlandssaka står -- og bør stå -- spørsmålet um Aust-Grønland. Her kan ein kanskje no karakterisera stoda slik, at Noreg har lagt under seg Aust-Grønland eller Austgrønlandshavet økonomisk, Danmark har lagt det under seg vitskapleg. Ifrå norsk side eit kraftigt og størstila tiltak nedanfrå, frå fiskarar og fangstmenn, men utan nokon nemnande studnad ovanfrå, frå styremaktene. Frå dansk side mest ingen ting nedanfrå, men heile tida ein klok og målmedviten politikk ifrå regjeringa. Dei to landa kastar gjensidigt eit skarpt lys over utrikspolitikken til kvarandre her, og det

fell ikkje til beste for Noreg. Hadde det dugande, seige og modige arbeidet at fangstmennene våre fått fylgje av like kraftige tiltak frå styremakten, av ein klår og målmedviten politikk, so hadde stoda vår på Austgrønland no stått sterkare enn ho gjer. Det var ikkje før dei vart tvinga til å sjå at styremaktene våre fekk augo upp her, og endå so seint som under Grønlandstingingane i 1924 ser det ut til at dei ikkje har havt full kjennskap til sakene her. Difor kunde dei la Danmark få setja i gang den politiske koloniseringa av Scoresbysund, som danskane sjølv kallar lykkelen til det austgrønlandske fangstfeltet.

Det vil gå fram av det som ovanfor er sagt, at underskrivne ikkje er einig i fleire av dei synsmåtane forfattern held fram. Likevel vil eg slutta som eg byrja; det er godt at slike bøker blir skrivne. Boka gjev mykjen god kunnskap, og ho kan vekkja folk til å tenkja over slike spørsmål som dei kanskje ikkje har visst um ein gong. I alle tilfelle -- alt arbeid er godt som kan vekkja folk til å tenkja utrikspolitisk.

Arne Bergsgård.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn

Freidmannsen

Th. Herr

En bok om Grønlandsspørsmålet.

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Steenske forlag.

Grønlandsspørsmålet er fremdeles uløst og vil sannsynligvis komme til å bli det i lange tider ennå. Men kanskje nettop derfor er det et fortjenstfullt arbeide som er gjort ved å samle den dokumentasjon som er tilrettelagt i denne bok; for er der nogen sak i norsk utenrikspolitikk som er kjørt inn i en blindgate på grunn av manglende kjennskap til de realiteter det dreier seg om så er det sandelig Grønlandsspørsmålet.

Det er i første rekke årsaken til at tusener av norske fangstfolks interesse idag er så sterkt truet som de i virkeligheten er. Det er nok så at Grønlandslagene har forsøkt å skape en slags nasjonal-romantisk agitasjon på Leif Eriksøn og den gamle norske kolonisering av enkelte deler av Grønland. Og like så selvsagt som det er, at vårt parti ikke bør rote seg inn i denslags agitasjon, like så selvsagt burde det være at vårt parti hadde ofret dette spørsmål mere opmerksomhet enn hvad tilfelle har vært. Først fordi det er et stort økonomisk spørsmål, som gjelder ve og vel for tusener av landets arbeidende befolkning, og dernæst fordi det som følge herav er et stort politisk spørsmål.

Har utenriksdepartementet begått store forsømmelse i dette spørsmål så har også vårt parti forsømt å gjøre det initiativ gjeldende som det burde, riktignok ut fra en annen synsvinkel en den forfatteren synes å legge hovedvekten på.

Som et bidrag til belysning av Grønlandsspørsmålets stilling op gjennom årene, og til belysning av de store økonomiske interesser det dreier seg om, er Smedals bok av stor verdi.

For oss ligger bokens verdi ikke først og fremst i at den belyser Grønlandslagets stilling til dette spørsmål, men i at den skaffer tilveie ikke lite materiale til belysning av et politisk-økonomisk spørsmål som fremdeles har sin aktualitet og som vårt parti bør ofre adskillig mere opmerksomhet enn hvad tilfelle har vært.

Harry.

Aftenposten, lørdag 8 des. 1928.

Redaksjonens centralbord
har nr. 29810.

Grønlandssaken

Gustav Smedal
**Opgjør
og forståelse**
med Danmark

*Grønlandssaken,
historisk og po-
litisk. Kr. 3,00.*

Aftenposten 8/12-28
Sjøfartstidende: En oversiktlig og gjei fremstilling... skriftet er særdeles vellykket, og det kan med trygghet anbefales til det interesserte publikums opmerksomhet.

Chr.sands Tidende: En overordentlig verdifull og interessant bok... et budskap til det norske folk.

Bergens Tidende: Boki er av stort verd i opplysningsarbeidet om Grønlandssaki.

Gula Tidende: For den som hev stade tvikande i „Grønlandssaki“ er det no høve til å få eit framifrå innsyn i utgreidingi som advokat Gustav Smedal kjem med. Det er et arbeid som gjer forfattaren all æra.

Fremskritt: Smedals bok bør leses av enhver, som er lunken eller indifferent i Grønlandsspørsmålet... Livlig og underholdende.

STEENSKE FORLAG

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn

Posten
Oslo

Ikke noe Grønlandsspørsmål

En uttalelse av den danske innen-
riksminister.

På foranledning av advokat
Gustav Smedals bok om Grøn-
landsspørsmålet har den danske
innenriksminister dr. Kragh av-
gitt følgende uttalelse til danske
aviser:

— Vi kan ikke erkjenne at
det eksisterer noen Grønlands-
sak som følge av at danske og
norske ikke er likeberettiget på
Grønland.

Det styresystem som Dan-
mark bringer til anvendelse på
Grønland, tilsikter utelukkende
bevarelsen og utviklingen av det
eskimoiske folk, og det er en
følge av dette system at hverken
dansker eller andre nasjonalite-
ter har adgang til Grønland enn
si til å drive erhverv på Grøn-
land uten tillatelse fra de øverste
myndigheter i den grønlandske
administrasjon.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Valdres Blad

Hirshal

**Danskerne kjenner ingen
Grønlandssak.**

Advokat Custav Smedal har skrevet en bok om Grønlandsspørsmålet.

I den anledning har den danske utenriksminister Kragh avgitt en uttalelse som er saa karakteristisk for danskerne og deres syn paa vaar urgamle rett i Det norske hav og de landevidder som der er at vi finner det paa sin plass aa friske litt paa de danske statsmenns hukommelse i dette. Foreløbig citerer vi ministerens ord:

— Vi kan ikke erkjenne at det eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Det styresystem som Danmark bringer til anvendelse i Grønland, tilsikter utelukkende bevarelsen og utvikling av det eskimoiske folk, og det er en følge av dette system at hverken dansker eller andre nasjonaliteter har adgang til Grønland enn si til aa drive erhverv i Grønland uten tillatelse fra de øverste myndigheter i den grønlandske administrasjon.

Berlingske Tidende.
nr. 339. Fredag morgen 7/12-28.

GRØNLAND SOM ET TIBET

„Aftenposten“ vil ikke bestride
Danmarks Suverænetet i Vestgrønland,
men kræver Landet lukket op.

BLADET TAGER AFSTAND FRA
GUSTAV SMEDALS BOG

Fra vor Korrespondent.

OSLO, TORSDAG AFTEN

Idag offentliggør „Aftenposten“ den første Anmeldelse, der er fremkommet i den norske Presse af Advokat *Gustav Smedals* Bog, „Opgjør og Forstaaelse med Danmark“. Bladets Udenrigsredaktør tager Afstand fra Forfatterens Standpunkt og skriver, at hvis dette Standpunkt hævdes fuldt ud, kan det nok hælde, at det vil komme til et *Opgør* med Danmark, men næppe til *Forstaaelse*. I praktisk Udenrigspolitik vil man sikkert ikke nu komme nogen Vej med at bestride Danmarks Suverænetet til Vestgrønland, hedder det videre.

I Artiklen paapeges de nærmere Omstændigheder ved Kielerfreden 1814, og det understreges, at det er ubilligt at dømme den danske Forhandler dengang efter vor Tids Opfattelse. Danskernes Optræden i Grønlandsspørgsmaalet i vore Dage og deres manglende Vilje til at forstaa Nordmændenes Krav er derimod mærkelige, skriver Bladet: Under Paaberaabelse af Hensyn, som selv uhildede Danske maa være enige i er kunstige, har man villet gøre Grønland til et helt lukket Land, et Tibet i de arktiske Omraader.

Der er, hedder det til Slut, selv i Danmark adskillig Modstand mod at fortsætte med Monopolet paa Grønland, men denne Modstand synes endnu ikke at være stærk nok til, at det vil kunne blive ophævet. Før det sker, vil det vanskeligt kunne tænkes, at Friktionen mellem Norge og Danmark i Forbindelse med Grønland vil kunne ophøre.

"Hftenposten" fredag morgen 7. des. 1928

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: **Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk.** Steenske Forlag.

Advokat Smedals bok gir en meget klar og grei oversikt over den historiske side av Grønlandsspørsmålet. Når han kommer inn på den politiske side av saken og i hans polemikk med andre forfattere, som har behandlet samme spørsmål, kan man jo være enig med ham. Og hvis man skal hevde hans standpunkt fullt ut, kan det nok hende, at man kanskje vil kunne komme til et oppgjør med Danmark, men neppe til en forståelse.

I praktisk utenrikspolitikk vil man sikkert nu ikke komme nogen vei med å bestride Danmarks suverenitet til Vest-Grønland. Man kan være enig i, at det var meget uheldig for våre interesser, at den danske forhandler i Kiel i 1814 fikk narret den svenske med hensyn til eiendomsretten til våre gamle skattland. At Grønland var norsk og aldri har hørt inn under den danske krone, kan der jo ikke være nogen tvil om. Og det er meget beklagelig, at der fra dansk side helt fra Kieltraktatens dager har været manglende vilje til å forstå nordmennes standpunkt.

Men samtidig er det neppe helt rettferdig å betrakte den danske forhandlers, kammerherre Edmund Bourkes, opptreden i Kiel utelukkende som en kjeltringstrek mot Norge. At han førte sin svenske motstander ved forhandlingsbordet bak lyset, må etter dansk synspunkt og etter datidens målestokk for diplomater regnes ham til fortjeneste. Det er endog forståelig, at han som var satt til å vareta den danske enevoldskonges interesser ikke fant å kunne ta noget hensyn til det avstøtte Norge. Og den danske konges interesser varetok han også så godt

han kunde. Hans chef, den danske utenriksminister Rosenkrantz' skriftlige uttalelse om resultatet, som gjengis i Smedals bok, er: »Det som har været mulig å redde er reddet, bl. a. Island, Grønland og Færøene«. Man levet dengang i Napoleonstiden, da riker blev skapt og riker blev ødelagt uten hensyn til annen rett enn den seieren ved våbenmakt gir.

Danskenes opptreden i Grønlandsspørsmålet i våre dager og deres manglende vilje til å forstå nordmennes krav er derimot merkeligere. Under påberøpelse av hensyn, som selv uhildede dansker må være enig i er kunstige, har man villet gjøre Grønland til et helt lukket land, et Tibet i de arktiske områder.

I den forrige monopoltid, i Frederik IV's og Kristian VI's dager, blev eneretten til handel på Grønland gitt først til hergenseske, senere til kjøbenhavnske kjøbmenn. Denne rett gikk senere over til den danske stat, som efter den tid stadig har utøvet den og utøver den den dag idag. Monopolet er en fortidslevning, som oprettholdes til fortængsel av alle andre interesser enn den danske stats på Grønland. Og den strenghet, hvormed det gamle monopol i de senere år har været hevdet av de danske myndigheter overfor norske fiskere, som har søkt inn til Grønland, er ikke i videre overensstemmelse med den vennskapelige ånd, som skal råde mellem gode naboer.

Der er selv i Danmark nu adskillig motstand mot å fortsette med monopol på Grønland, men denne motstand synes ennå ikke å være sterk nok til, at det vil kunne bli ophevet. Før så skjer, vil det vanskelig kunne tenkes, at friksjonene mellem Norge og Danmark i forbindelse med Grønland vil kunne ophøre.

Aftenposten, ca. 6/12-28.

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: **Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk.** Steenske Forlag.

Advokat Smedals bok gir en meget klar og grei oversikt over den historiske side av Grønlandsspørsmålet. Når han kommer inn på den politiske side av saken og i hans polemikk med andre forfattere, som har behandlet samme spørsmål, kan man jo være uenig med ham. Og hvis man skal hevde hans standpunkt fullt ut, kan det nok hende, at man kanskje vil kunne komme til et oppgjør med Danmark, men neppe til en forståelse.

I praktisk utenrikspolitikk vil man sikkert nu ikke komme nogen vei med å bestride Danmarks suverenitet til Vest-Grønland. Man kan være enig i, at det var meget uheldig for våre interesser, at den danske forhandler i Kiel i 1814 fikk narret den svenske med hensyn til eiendomsretten til våre gamle skattland. At Grønland var norsk og aldri har hørt inn under den danske krone, kan der jo ikke være nogen tvil om. Og det er meget beklagelig, at der fra dansk side helt fra Kieltraktatens dager har været manglende vilje til å forstå nordmennenes standpunkt.

Men samtidig er det neppe helt rettfærdig å betrakte den danske forhandlers, kammerherre Edmund Bourkes, opptreden i Kiel utelukkende som en kjeltringstrek mot Norge. At han førte sin svenske motstander ved forhandlingsbordet bak lyset, må etter dansk synspunkt og etter datidens målestokk for diplomater regnes ham til fortjeneste. Det er endog forståelig, at han som var satt til å vareta den danske enevoldskonges interesser ikke fant å kunne ta noget hensyn til det avstøtte Norge. Og den danske konges interesser varetok han også så godt

han kunde. Hans chef, den danske utenriksminister Rosenkrantz' skriftlige uttalelse om resultatet, som gjengis i Smedals bok, er: »Det som har været mulig å redde er reddet, bl. a. Island, Grønland og Færøene». Man levet dengang i Napoleonstiden, da riker blev skapt og riker blev ødelagt uten hensyn til annen rett enn den seieren ved våbenmakt gir.

Danskenes opptreden i Grønlandsspørsmålet i våre dager og deres manglende vilje til å forstå nordmennenes krav er derimot merkeligere. Under påberøpelse av hensyn, som selv uhildede dansker må være enig i er kunstige, har man villet gjøre Grønland til et helt lukket land, et Tibet i de arktiske områder.

I den forrige monopoltid, i Frederik IV's og Kristian VI's dager, blev eneretten til handel på Grønland gitt først til hergenseske, senere til kjøbenhavnske kjøbmenn. Denne rett gikk senere over til den danske stat, som efter den tid stadig har utøvet den og utøver den den dag idag. Monopolet er en fortidslevning, som oprettholdes til fortængsel av alle andre interesser enn den danske stats på Grønland. Og den strenghet, hvormed det gamle monopol i de senere år har været hevdet av de danske myndigheter overfor norske fiskere, som har søkt inn til Grønland, er ikke i videre overensstemmelse med den vennskapelige ånd, som skal råde mellem gode naboer.

Der er selv i Danmark nu adskillig motstand mot å fortsette med monoopolet på Grønland, men denne motstand synes endnu ikke å være sterk nok til, at det vil kunne bli ophevet. Før så skjer, vil det vanskelig kunne tenkes, at friksjonene mellem Norge og Danmark i forbindelse med Grønland vil kunne ophøre.

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: **Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk.** Steenske Forlag.

Advokat Smedals bok gir en meget klar og grei oversikt over den historiske side av Grønlandsspørsmålet. Når han kommer inn på den politiske side av saken og i hans polemikk med andre forfattere, som har behandlet samme spørsmål, kan man jo være uenig med ham. Og hvis man skal hevde hans standpunkt fullt ut, kan det nok hende, at man kanskje vil kunne komme til et oppgjør med Danmark, men neppe til en forståelse.

I praktisk utenrikspolitikk vil man sikkert nu ikke komme nogen vei med å bestride Danmarks suverenitet til Vest-Grønland. Man kan være enig i, at det var meget uheldig for våre interesser, at den danske forhandler i Kiel i 1814 fikk narret den svenske med hensyn til eiendomsretten til våre gamle skattland. At Grønland var norsk og aldri har hørt inn under den danske krone, kan der jo ikke være nogen tvil om. Og det er meget beklagelig, at der fra dansk side helt fra Kieltraktatens dager har været manglende vilje til å forstå nordmennes standpunkt.

Men samtidig er det neppe helt rettfærdig å betrakte den danske forhandlers, kammerherre Edmund Bourkes, opptreden i Kiel utelukkende som en kjeltringstrek mot Norge. At han førte sin svenske motstander ved forhandlingsbordet bak lyset, må etter dansk synspunkt og efter datidens målestokk for diplomater regnes ham til fortjeneste. Det er endog forståelig, at han som var satt til å vareta den danske enevoldskonges interesser ikke fant å kunne ta noget hensyn til det avståtte Norge. Og den danske konges interesser varetok han også så godt

han kunde. Hans chef, den danske utenriksminister Rosenkrantz' skriftlige uttalelse om resultatet, som gjengis i Smedals bok, er: »Det som har været mulig å redde er reddet, bl. a. Island, Grønland og Færøene«. Man levet dengang i Napoleonstiden, da riker blev skapt og riker blev ødelagt uten hensyn til annen rett enn den seieren ved våbenmakt gir.

Danskenes opptreden i Grønlandsspørsmålet i våre dager og deres manglende vilje til å forstå nordmennes krav er derimot merkeligere. Under påberopelse av hensyn, som selv uhildede dansker må være enig i er kunstige, har man villet gjøre Grønland til et helt lukket land, et Tibet i de arktiske områder.

I den forrige monopoltid, i Frederik IV's og Kristian VI's dager, blev eneretten til handel på Grønland gitt først til bergenske, senere til kjøbenhavnske kjøbmenn. Denne rett gikk senere over til den danske stat, som efter den tid stadig har utøvet den og utøver den den dag idag. Monopolet er en fortidslevning, som opprettholdes til fortængsel av alle andre interesser enn den danske stats på Grønland. Og den strenghet, hvormed det gamle monopol i de senere år har været hevdet av de danske myndigheter overfor norske fiskere, som har søkt inn til Grønland, er ikke i videre overensstemmelse med den vennskapelige ånd, som skal råde mellem gode naboer.

Der er selv i Danmark nu adskillig motstand mot å fortsette med monopolet på Grønland, men denne motstand synes endnu ikke å være sterk nok til, at det vil kunne bli ophevet. Før så skjer, vil det vanskelig kunne tenkes, at friksjonene mellem Norge og Danmark i forbindelse med Grønland vil kunne opheves.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Iduna Tidning

6. DEC. 1928

Innenriksminister Kragh kjenner ikke nøget Grønlands- spørsmål.

En uttalelse i anledning av
advokat Smedals bok.

På foranledning av advokat Gustav Smedals bok om Grønlandsspørsmålet har den danske innenriksminister dr. Kragh avgitt følgende uttalelse til danske aviser:

— Vi kan ikke erkjenne at det eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Det styresystem som Danmark bringer til anvendelse i Grønland, tilsikter utelukkende bevarelsen og utviklingen av det eskimoiske folk, og det er en følge av dette system at hverken dansker eller andre nasjonaliteter har adgang til Grønland enn si til å drive erhverv i Grønland uten tillatelse fra de øverste myndigheter i den grønlandske administrasjon.

nr. 282

Grønlands- spørsmålet.

En uttalelse av innenriks-
minister Kragh.

Innenriksminister Kragh.

På foranledning av advokat Gustav Smedals bok om Grønlands-spørsmålet har den danske innenriksminister dr. Kragh avgitt følgende uttalelse til danske aviser:

„Vi kan ikke erkjenne at det eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettiget i Grønland.

Det styresystem som Danmark bringer til anvendelse i Grønland, tilsikter utelukkende bevarelsen og utviklingen av det eskimoiske folk, og det er en følge av dette system at hverken dansker eller andre nasjonaliteter har adgang til Grønland enn si til å drive erhverv i Grønland uten tillatelse fra de øverste myndigheter i den grønlandske administrasjon.”

Oslo Hftenavis; nr 282,
onsdag 5. desember 1928.

Innenriksminister Kragh kjenner ikke nogen Grønlands- spørsmål.

En uttalelse i anledning av
advokat Smedals bok.

På foranledning av advokat Gustav Smedals bok om Grønlands-spørsmålet har den danske innenriksminister dr. Kragh avgitt følgende uttalelse til danske aviser:

— Vi kan ikke erkjenne at det eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettigede i Grønland.

Det styresystem som Danmark bringer til anvendelse i Grønland, tilsikter utelukkende bevarelsen og utviklingen av det eskimoiske folk, og det er en følge av dette system at hverken dansker eller andre nasjonaliteter har adgang til Grønland enn si til å drive erhverv i Grønland uten tillatelse fra de øverste myndigheter i den grønlandske administrasjon.

Tidens Tegn,
nr 285,
torsdag 6.
desember 1928.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn: **Oslo - Aftenavis**

5. DEC. 1928

Grønlands- spørsmålet.

En uttalelse av innenriks-
minister Kragh.

Innenriksminister Kragh.

På foranledning av advokat Gustav Smedals bok om Grønlandsspørsmålet har den danske innenriksminister dr. Kragh avgitt følgende uttalelse til danske aviser:

„Vi kan ikke erkjenne at det eksisterer nogen Grønlandssak som følge av at danske og norske ikke er likeberettiget i Grønland.

Det styresystem som Danmark bringer til anvendelse i Grønland, tilsikter utelukkende bevarelsen og utviklingen av det eskimoiske folk, og det er en følge av dette system at hverken dansker eller andre nasjonaliteter har adgang til Grønland enn ei til å drive erhverv i Grønland uten tillatelse fra de øverste myndigheter i den grønlandske administrasjon.”

"Vardmannsforbundet"
nr. 12   December 1928

Gustav Smedal: Norge og Grønland. Formanden i Grønlandslagets retsutvalg, advokat Smedal, har paa Steenske Forlag utgit en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken, som han har kaldt «Opgjør og forståelse med Danmark» indeholder kritik av Norges utenrikspolitikk og en orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Bearbejdet Tidende,
nr 280, fredag 30. november 28.

Bearbejdet
Audiatur et altera pars

GUSTAV SMEDAL
Opgjør
og
Forstaaelse
med
Danmark

Pris Kr. 3.00 Norsk Syn paa Grøn-
landssagen, - historisk
og politisk.

STEENSKE FORLAG
Det Schønbergske Forlag.

Politikkens, nr. 62. lørdag 1. december 28.

11/2
Audiatur et altera pars

GUSTAV SMEDAL
Opgjør
og
Forstaaelse
med
Danmark

Pris kr. 3.00 Norsk Syn paa Grøn-
landssagen, - historisk
og politisk.

STEENSKE FORLAG
Det Schønbergske Forlag

Nord - Norge
Narvik

Gustav Smedal:

„Opgjør og forståelse med Danmark“.

Anmeldt av Oberst C. Gulbranson.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og agt. Mindet om de *tunge* tider gir nyttig lære; mindet om de lyse, de glansfulde tider staalsætter, gir tillid og tro, øker vilje og kraft til at møte nye tunge tider. Mindet om de slægter, som i tunge og i lyse tider formet folkets historie, maa derfor dyrkes og fredes om som mindet om ens mor og ens far.

Vi staar endnu meget tilbake paa dette felt, har meget at lære av andre folk, aller mest kanskje av vor nærmeste nabo. Trods all patetisk tale om »Norge som fremtidens land», trods hurraer og fædrelandssange, — vi staar tilbake i det som veier tungere, staar tilbake i det som baade gir fædrelandsfølelsen næring og blir dens frugt. I helligholdelsen av minderne om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om »alt hvad fædrene har kjæmpet, mødrene har lidt»; men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille, skolerne kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder; isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Vore herlige kongesagaer burde være hvermands eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sind; isteden samler de støv i hylden — hvis de da overhodet har fundet vei til denne. Vore pragtfulde ættesagaer — fra dette *Island*, nordmænd fandt og befolket — har først i de sidste aar begyndt at finde *norske* oversettere, al deres overordentlige historiske og literære fortrin tiltrods; og vore kampe og lidelser i »danskertiden» er lite eller slet ikke kjendt. — en mand som general *Jørgen Bjelke* er, eksemplvis, nytt navn for nordmænd flest, tiltrods for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minderne, i kjendskapet til vor gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel paa samhörighet med vore landsmænd ute i Norske-havet. Det gir ogsaa forklaring paa den nationale mangel paa interesse og forståelse, *Grønlandssaken* har vakt.

En avlægger av denne brist i nationalfølelsen er utvilsomt ogsaa den opfatning, som i lange tider som en mare red vort statsliv: *At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk.* Især efter 1905 fik denne like falske som farlige lære magt. Jo mindre det fattige Norge blandet sig ind i de større mæters spill

»ja vi elsker» og »alt hvad fedrene har kjæmpet».

Boken indledes med en skildring av Grønlands ældste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte *Erik Røde*, — opdagelsen av Vinland — ved sønnerne av denne samme norske Erik Røde — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele Middelalderen igjennem: ..... »for Grønland var det langt viktigere at holde vedlike forbindelsen med Norge end med Island, da Island ikke i nævneværdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer..... Samfærdselen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjennelsen herav at grønlænderne i 1261 gav sig under den norske konge».

I al denne tid, helt til forbindelsen tapt, var det *Norge* som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med, *Danmark hadde overhodet intet at gjøre med Grønland.*

Fra begyndelsen av 15de aarhundrede gik forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden *Egede* paa norsk skib, utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 aarhundreder blev av den fælles norsk-danske konge *Norges eiendomsrett til Grønland fastholdt*, saaledes av *Fredrik II* i proklamasjon av 1558, hvor Grønland betegnedes som »Norges kronens lovlige eiendom og land» — av *Kristian IV* i 1637, endelig av *Fredrik IV* i anledning av *Egedes* ekspedition, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende »under vort rige Norge». Og helt til 1814 henlaa ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens *norske* kontorer, fordi landet var »opdaget av nordmænd og to ganger kolonisert av nordmænd».

Smedals bok gir oss her den kundskap vi trenger. Den kundskap, hver nordmand maa ha. Uanset alt som skedde i og nærmest efter 1814, — ingen nordmand vil være i tvil om, at naar Danmark i 1814 ved det usandfærdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et *ran*. Og ran ophører ikke at være ran, fordi den bestjaalne i senere vanskelige tider ikke formaar at gjøre sine krav gjældende.

Bokens sidste halvdel behandler Grønlands og »Grønlandssakens» historie efter 1814. Vi faar høre om norske fangstinteresser paa Grønland, — bare fra *Aalesunds* tolbod blev — eksem-

om »alt hvad fædrene har kjæmpet, mødrene har lidt»; men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille, skolerne kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder; isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Vore herlige kongesagaer burde være hvermands eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sind; isteden samler de støv i hylden — hvis de da overhodet har fundet vei til denne. Vore pragtfulde ættesagaer — fra dette *Island*, nordmænd fandt og befolket — har først i de sidste aar begyndt at finde norske oversættere, al deres overordentlige historiske og literære fortrin tiltrods; og vore kampe og lidelser i »dansketiden» er lite eller slet ikke kjendt, — en mand som general *Jørgen Bjelke* er, eksempelvis, nytt navn for nordmænd flest, tiltrods for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minderne, i kjendskapet til vor gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel paa samhörighet med vore landsmænd ute i Norske-havet. Det gir ogsaa forklaring paa den nationale mangel paa interesse og forstaaelse, *Grønlandssaken* har vakt.

En avlægger av denne brist i nationalfølelsen er utvilsomt ogsaa den opfatning, som i lange tider som en mare red vort statsliv: *At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk*. Især efter 1905 fik denne like falske som farlige lære magt. Jo mindre det fattige Norge blandet sig ind i de større magters spill, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi paa at faa leve vort eget uforstyrrede, fredelige liv. Saa gjerdet vi oss da ind bak integritets- og volgiftstraktater, — hvad behov hadde det forsvarlig inngjerdede Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tenkes, at vort traktat-beskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kundskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fikk avgjørende værd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerdene ramlet overende, det var helt ut os selv, vi maatte stole paa. Tidligere forsømmelser hævnnet sig nu, — tilstrækkelig at peke paa vort nederlag i kulkrigen som jo var et diplomatisk nederlag. Og lignende bitre erfaringer høstet vi i aarene efter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og snille satte vore forhandlere tilvægs.

Advokat *Smedals* bok fortæller om dette vort nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel let forstaaelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmaade interessant fremstilling av Grønlands og Grønlandssakens historie gjennom tiderne. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader

Grønland stod i forbindelse med, Danmark hadde overhodet intet at gjøre med Grønland.

Fra begynnelsen av 15de aarhundrede gik forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden *Egede* paa norsk skib, utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 aarhundreder blev av den fælles norsk-danske konge *Norges eiendomsrett til Grønland fastholdt*, saaledes av *Fredrik II* i proklamasjon av 1558, hvor Grønland betegnedes som »Norges kronnes lovlige eiendom og land» — av *Kristian IV* i 1637, endelig av *Fredrik IV* i anledning av *Egedes* ekspedition, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende »under vort rige Norge». Og helt til 1814 henlaa ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kontorer, fordi landet var »opdaget av nordmænd og to ganger kolonisert av nordmænd».

Smedals bok gir oss her den kundskap vi trenger. Den kundskap, hver nordmand maa ha. Uanset alt som skedde i og nærmest efter 1814, — ingen nordmand vil være i tvil om, at naar Danmark i 1814 ved det usandfærdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke at være ran, fordi den bestjaalne i senere vanskelige tider ikke formaar at gjøre sine krav gjældende.

Bokens sidste halvdel behandler Grønlands og »Grønlandssakens» historie efter 1814. Vi faar høre om norske fangstinteresser paa Grønland, — bare fra *Aalesunds* toldbod blev — eksempelvis — i 1919 utklarert 71 fartøier for fiske paa Grønland, med et fangstutbytte paa over 2 millioner. Vi faar høre om de svære vanskeligheter, dansk styre lægger iveien for vore staute fangstmænds arbeide. De viktigste dele av landet er helt avspærret, norske fangstmænd — efterkommere av de mænd som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er negtet adgang til landet, selv den rett fangstmænd paa alle andre kyster har til at gaa i land for vanding og kulling, er negtet *Erik Rødes* og *Leif Eriksøns* landsmænd.

Advokat *Smedals* bok gir en overmaade fængslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlandssaken. Med sorg maa vi bekjende, at vore forhandlere laa under for de danske; men vor sak blir ikke derfor mindre god; og det resultat som blir igjen efter studiet av *Smedals* fortraeffelige bok, blir det, boken slutter med: »At Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land».

Boken anbefales alle som nærer interesse for sit land og dets minder. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. maa den ikke mangle.

C. Gulbranson.

279

Gustav Smedal: Opgjør
og forstidelse med Dan-
mark. Grønlandssaken
— historisk og politisk.
Steenske Forlag, Oslo.

Det er igrunnen et stort stykke Norge forfatteren har behandlet i sin utmerkede avhandling om Grønland. Og det er meget fortjenestfullt av ham å levere en så allsidig og fengslende oversikt over det land, hvis vekslende skjebne gir et så godt bilde av vårt eget lands stilling innad og utad til de forskjellige tider.

Bokens to første kapitler omhandler opdagelsen av Grønland og de norske kolonier der i middelalderen og tidsrummet for koloniens undergang til 1814. Disse tidsperioder faller sammen med Norges storhetstid, nedgangsårene og unionen med Danmark.

Tredje kapitel skildrer bl. a. hvordan Norge i 1814 ved det danske diplomatis renkespill berøvedes Grønland, Færøyene og Island.

I fjerde kapitel ser vi den danske stats stille og systematiske arbeide for å sikre sig suvereniteten også over Øst-Grønland, samtidig med at bestemmelsene om Vest-Grønlands avsperring bliromfangsrikere. Dette skjer uaktet stemningen også i visse kretser i Danmark går i retning av å innføre et friere styresett på Grønland. Jeg kan ikke her undlate å peke på det danske styres hykleriske argumentasjon om nødvendigheten av å avsperre landet for å beskytte Grønland, det samme folk som danskene faktisk har utsuget og hvis behandling de i det hele tatt ikke har noen grunn til å være stolt av.

Femte kapitel gir en oversikt over de næringsinteresser som knytter sig til Grønland og de grønlandske farvann, spørsmål som er av den største betydning for norske fiskere og fangstmenn.

Og endelig har vi sjette kapitel med en politisk orientering. Her får vi utviklingen av Grønlandssaken fra 1814 og vår maktesløshet på grunn av unionen med Sverige. Dette lands styre kunde jo ikke skaffe Norge rett, for det var dette som så dårlig hadde varetatt Norges interesser under og etter Kieltraktaten. Dertil kom vår egen opptatthet med unionelle stridigheter i foreningstiden. Herunder blev det gamle glemt.

Forfatteren gir videre i dette kapitel uttrykk for skuffelsen over, at Norge da vi ved unionsoppløsningen i 1905 fikk vårt eget utenriksstyre og man skulde trodd at dette vilde ha tatt opp den gamle urett, hverken da eller mange år senere var våkent og dyktig nok i Grønlandsspørsmålet.

Men la mig ikke gå nærmere inn

på disse ting og den senere overordentlig interessante fremstilling av det som ledet til forhandlingene med Danmark om Grønlandssaken, disse forløp og overenskomsten iden anledning, videre den senere på «rett og billighet» med Danmark oprettede traktat.

Boken som er en nøkkel til kjennskapet om Norges stilling til Grønland idag må alle interesserte arbeidere lese. Det blir nemlig arbeiderne som kommer til å måtte løse floken med Danmark i den anledning. Fiskerne og fangstmennene forlanger det.

Nedskriveren av disse linjer har selv i stortingsperioden 1922—24 stått disse begivenheter meget nær. Og jeg må gi forfatteren min uforbeholdne anerkjennelse for hans nøkterne og saklige utredning. Den stemmer helt med min erindring om begivenhetenes gang. Og la mig for sikkerhets skyld tilføie, at boken ikke på noensomhelst måte er noe chauvinistisk agitassjonskrift.

Boken som er på 145 sider koster bare 3 kroner.

Egede-Nissen.

"Jate mai"

nr. 279. 29 nov. 1928.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk. Steenske Forlag, Oslo.

Det er i grunn et stort stykke Norge forfatteren har behandlet i sin utmerkede avhandling om Grønland. Og det er meget fortjenestfullt av ham å levere en så allsidig og fengslende oversikt over det land, hvis vekslende skjebne gir et så godt bilde av vårt eget lands stilling innad og utad til de forskjellige tider.

Bokens to første kapitler omhandler opdagelsen av Grønland og de norske kolonier der i middelalderen og tidsrummet for koloniens undergang til 1814. Disse tidsperioder faller sammen med Norges storhetstid, nedgangsårene og unionen med Danmark.

Tredje kapitel skildrer bl. a. hvordan Norge i 1814 ved det danske diplomatis renkespill berøvedes Grønland, Færøene og Island.

I fjerde kapitel ser vi den danske stats stille og systematiske arbeide for å sikre sig suvereniteten også over Øst-Grønland, samtidig med at bestemmelsene om Vest-Grønlands avsperring bliromfangsrikere. Dette skjer uaktet stemningen også i visse kretser i Danmark går i retning av å innføre et friere styresett på Grønland. Jeg kan ikke her undlate å peke på det danske styres hykleriske argumentasjon om nødvendigheten av å avsperre landet for å beskytte Grønland, det samme folk som danskene faktisk har utsuget og hvis behandling de i det hele tatt ikke har noen grunn til å være stolt av.

Femte kapitel gir en oversikt over de næringsinteresser som knytter sig til Grønland og de grønlandske farvann, spørsmål som er av den største betydning for norske fiskere og fangstmenn.

Og endelig har vi sjette kapitel med en politisk orientering. Her får vi utviklingen av Grønlandssaken fra 1814 og vår maktesløshet på grunn av unionen med Sverige. Dette lands styre kunde jo ikke skaffe Norge rett, for det var dette som så dårlig hadde varetatt Norges interesser under og efter Kieltraktaten. Dertil kom vår egen opptatthet med unionelle stridigheter i foreningstiden. Herunder blev det gamle glemt.

Forfatteren gir videre i dette kapitel uttrykk for skuffelsen over, at Norge da vi ved unionsopløsningen i 1905 fikk vårt eget utenriksstyre og man skulde trodd at dette vilde ha tatt opp den gamle urett, hverken da eller mange år senere var våkent og dyktig nok i Grønlandsspørsmålet.

Men la mig ikke gå nærmere inn

på disse ting og den senere overordentlig interessante fremstilling av det som ledet til forhandlingene med Danmark om Grønlandssaken, disse forløp og overenskomsten iden anledning, videre den senere på «rett og billighet» med Danmark oprettede traktat.

Boken som er en nøkkel til kjennskapet om Norges stilling til Grønland idag må alle interesserte arbeidere lese. Det blir nemlig arbeidene som kommer til å måtte løse floken med Danmark i den anledning. Fiskerne og fangstmennene forlanger det.

Nedskriveren av disse linjer har selv i stortingsperioden 1922—24 stått disse begivenheter meget nær. Og jeg må gi forfatteren min uforbeholdne anerkjennelse for hans nøkterne og saklige utredning. Den stemmer helt med min erindring om begivenhetenes gang. Og la mig for sikkerhets skyld tilføie, at boken ikke på noensomhelst måte er noe chauvinistisk agitassjonskrift.

Boken som er på 145 sider koster bare 3 kroner.

Egede-Nissen.

1ste Mai.

nr 279, torsdag 29. nov. 1928.

Literatur.

Gustav Smedal: *Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk.*
Steenske Forlag, Oslo.

Det er igrunnen et stort stykke Norge forfatteren har behandlet i sin utmerkede avhandling om Grønland. Og det er meget fortjenestfullt av ham å levere en så allsidig og fengslende oversikt over det land, hvis vekslende skjebne gir et så godt bilde av vårt eget lands stilling innad og utad til de forskjellige tider.

Bokens to første kapitler omhandler opdagelsen av Grønland og de norske kolonier der i middelalderen og tidsrummet for koloniens undergang til 1814. Disse tidsperioder faller sammen med Norges storhetstid, nedgangsårene og unionen med Danmark.

Tredje kapitel skildrer bl. a. hvordan Norge i 1814 ved det danske diplomatis renkespill berøvedes Grønland, Færøyene og Island.

I fjerde kapitel ser vi den danske stats stille og systematiske arbeide for å sikre sig suvereniteten også over Øst-Grønland, samtidig med at bestemmelsene om Vest-Grønlands avsperring bliromfangsrikere. Dette skjer uaktet stemningen og så i visse kretser i Danmark går i retning av å innføre et friere styresett på Grønland. Jeg kan ikke her undlate å peke på det danske styres hykleriske argumentasjon om nødvendigheten av å avsperre landet for å beskytte Grønland, det samme folk som danskene faktisk har utsuget og hvis behandling de i det hele tatt ikke har noen grunn til å være stolt av.

Femte kapitel gir en oversikt over de næringsinteresser som knytter sig til Grønland og de grønlandske farvann, spørsmål som er av den største betydning for norske fiskere og fangstmenn.

Og endelig har vi sjette kapitel med en politisk orientering. Her får vi utviklingen av Grønlandssaken fra 1814 og vår maktesløshet på grunn av unionen med Sverige. Dette lands styre kunde jo ikke skaffe Norge rett, for det var dette som så dårlig hadde varetatt Norges interesser under og efter Kieltraktaten. Dertil kom vår egen opptatthet med unionelle stridigheter i foreningstiden. Herunder blev det gamle glemt.

Forfatteren gir videre i dette kapitel uttrykk for skuffelsen over, at Norge da vi ved unionsopløsningen i 1905 fikk vårt eget utenriksstyre og man skulde trodd at dette vilde ha tatt opp den gamle urett, hverken da eller mange år senere var våkent og dyktig nok i Grønlandsspørsmålet.

Men la mig ikke gå nærmere inn

på disse ting og den senere overordentlig interessante fremstilling av det som ledet til forhandlingene med Danmark om Grønlandssaken, disse forløp og overenskomsten iden anledning, videre den senere på «rett og billighet» med Danmark oprettede traktat.

Boken som er en nøkkel til kjennskapet om Norges stilling til Grønland idag må alle interesserte arbeidere lese. Det blir nemlig arbeiderne som kommer til å måtte løse floken med Danmark i den anledning. Fiskerne og fangstmennene forlanger det.

Nedskriveren av disse linjer har selv i stortingsperioden 1922—24 stått disse begivenheter meget nær. Og jeg må gi forfatteren min uforbeholdne anerkjennelse for hans nøkterne og saklige utredning. Den stemmer helt med min erindring om begivenhetenes gang. Og la mig for sikkerhets skyld tilføie, at boken ikke på noensomhelst måte er noe chauvinistisk agitasjonsskrift.

Boken som er på 145 sider koster bare 3 kroner.

Egede-Nissen.

Opgjør og forståelse med Danmark.

Anmeldt av oberst C. Gulbranson.

— 0: —

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og akt. Mindet om de tunge tider gir nyttig lære. Mindet om de lyse, de glansfulde tider stiller, gir tillid og tro, øker vilje og kraft til at møte nye unger. Mindet om de slekter, som i tunge og i lyse tider formet folkets historie, maa derfor dyrkes og fredes om som mindet om ens mor og ens far.

Vi står endnu meget tilbake på dette felt, har meget at lære av andre folk, aller mest kanskje av vår nærmeste nabo. Tross al patetisk tale om «Norge som fremtidens land», tross hurraer og fedrelandssange, — vi staar tilbake i det som veier tyngere staar tilbake i det som baade gir fedrelandsfølelsen nering og blir dens frukt: I helligholdelsen av mindene om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om «alt hvad fedrene har kjempet, — mødrene har lidt», men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolebarn kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder. Isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Vore herlige kongesagaer burde være hvermands eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sind. Isteden samler de støv i hylden — hvis de da overhodet har fundet vei til denne. Vore praktfulde ættesagaer — fra dette Island, nordmænd fandt og befolket — har først i de siste aar begyndt at finde norske oversettere, al deres overordentlige historiske og literære fortrin tiltrods. Og vore kampe og lidelser i «danskertiden» er lite eller slet ikke kjendt, — en mand som general Jørgen Bjelke er, eksempelvis, nyt navn for nordmænd flest, tiltross for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til mindene, i kjendskapet til vår gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel paa samhörighet med vore landsmænd ute i Norskehavet. Det gir ogsaa forklaring paa den nationale mangel paa interesse og forståelse. Grønlandssaken har vakt.

En avlegger av denne brist i nationalfølelsen er utvilsomt ogsaa den opfatning, som i lange tider som en mare red vort statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. Især efter 1905 fik denne like falske som farlige lære makt: Jo mindre «det fattige Norge» blandet sig ind i de større makters spill desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi paa at faa leve vort eget uforstyrrede

fredelige liv. Saa gjerdet vi os da ind bak integritets- og voldgiftstraktater. — hvad behov hadde det forsvarlig indgjerdede Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tenkes, at vort traktatbeskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kundskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fik avgjørende verd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerdene ramlet overende, det

var helt ut os selv, vi maatte stole paa. Tidligere forsømmelser hevnet sig nu, — tilstrekkelig at peke paa vort nederlag i kulkrigen som jo var et diplomatisk nederlag. Og lignende bitre erfaringer høstet vi i aarene efter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og snille satte vore forhandlere tilvegs.

Advokat Smedals bok forteller om dette vort nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel let forståelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmaate interessant fremstilling av Grønlands og Grønlands-sakens historie gjennom tidene. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader «ja vi elsker» og «alt hvad fedrene har kjempet».

Boken indledes med en skildring av Grønlands eldste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røde, — opdagelsen av Vinland — ved sønnene av denne samme norske Erik Røde — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele middelalderen igjennem. ... for Grønland var det langt viktigere at holde vedlike forbindelsen med Norge end med Island, da Island ikke i nevneverdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer. ... Samferdselen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjendelsen herav at grønlanderne i 1261 gav sig under den norske konges.

I al denne tid, helt til forbindelsen taptes, var det Norge som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med. Danmark hadde overhodet intet at gjøre med Grønland.

Fra begyndelsen av 15. aarhundrede gik forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden Egede paa norsk skib utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 aarhundreder blev av den felles norsk-danske konge Norges eiendomsret til Grønland fastholdt, saaledes av Fredrik II i proklamation av 1558,

hvor Grønland betegnedes som «Norges kronens lovlige eiendom og land», — av Kristian IV i 1637, endelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedition, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som «helt hørende under vor rige Norge». Og helt til 1814 henlaa ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kontorer, fordi landet var «opdaget av nordmænd og to ganger kolonisert av nordmænd».

Smedals bok gir os her den kundskap vi trenger. Den kundskap, hver nordmand maa ha. Uanset alt som skedde i og nærmest efter 1814, — ingen nordmand vil være i tvil om, at naar Danmark i 1814 ved det usandferdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke at være ran, fordi den bestjaalne i senere vanskelige tider ikke formaar at gjøre sine krav gjeldende. —

Bokens siste halvdel behandler Grønlands og «Grønlands-saken» historie efter 1814. Vi faar høre om norske fangstinteresser paa Grønland, — bare fra Aalesunds toldbod blev — eksempelvis — i 1919 utklart 71 fartøier for fiske paa Grønland, med et fangstutbytte paa over 2 millioner. Vi faar høre om de svære vanskeligheter, dansk styre legger i veien for vore staute fangstmænds arbeid: De viktigste dele av landet er helt avsperrert, norske fangstmænd — efterkommere av de mænd som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er nektet adgang til landet, selv den ret fangstmænd paa alle andre kyster har til at gaa i land for vanding og kulling, er nektet Erik Rødes og Leif Eriksøns landsmænd.

Advokat Smedals bok gir en overmaade fengslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlands-saken. Med sorg maa vi bekjende, at vore forhandlere lå under for de danske. Men vor sak blir ikke derfor mindre god. Og det resultat som blir igjen efter studiet av Smedals fortreffelige bok, blir det boken slutter med: «At Grønlands-sakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land».

Boken anbefales alle som nærer interesse for sit land og dets minder. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. maa den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Lofotposten
nr. 287. torsdag
29. november 1928.

(dublett)

Smalner

Gustav Smedal:

Opgjør og forståelse med Danmark.

Anmeldt av oberst C. Gulbranson.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og akt. Mindet om de unge tider gir nyttig lære. Mindet om de lyse, de glansfulde tider stiller, gir tillid og tro, øker vilje og kraft til at møte nye ungdommer. Mindet om de slekter, som i tunge og lyse tider formet folkets historie, maa derfor dyrkes og fredes om som mindet om ens mor og ens far.

Vi står endnu meget tilbake på dette felt, har meget at lære av andre folk, aller mest kanskje av vor nærmeste nabo. Tross al patriotisk tale om «Norge som fremtidens land», tross hurræder og fedrelandssanger, — vi står tilbake i det som veier tyngere, staar tilbake i det som baade gir fedrelandsfølelsen nering og blir dens frukt: I helligholdelsen av minnene om alt det som skapte det nuverende Norge.

Vi synger nok i feststunder om «alt hvad fedrene har kjempet, mødrene har lidt», men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolebarn kan gi skulde suppleres og utdypes i den modne alder. Isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Vore herlige kongesagaer burde være hvermands eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sind. Isteden samler de stov i hylden, — hvis de da overhodet har fundet vei til denne. Vore praktfulde attesagaer — fra dette Island, nordmænd fandt og befolket — har først i de siste aar begyndt at finde norske oversettere, al deres overordentlige historiske og literære fortrin tiltrods. Og vore kampe og lidelser i «dansk-tiden» er lite eller slet ikke kjendt, — en mand som general Jørgen Bille er eksempelvis, nytt maa for nordmænd flest, bittesmå for at det skyldes ham at landet nord for Dovre nåddes norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjendelsen til mindene, i kjendelsen til vor gamle historie forklarer i nogen grad den like sorgelige mangel paa samhørighet med vore landsmænd ute i Norskehavet. Det gir ogsaa forklaring paa den nationale mangel paa interesse og forståelse, Grønlandssaken har vakt.

En avlegger av denne brist i nationalfølelsen er utvilsomt ogsaa den opfatning, som i lange tider som en mare red vort statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. Især efter 1905 fik denne like falske som farlige lære makt: Jo mindre «det fattige Norge» blandet sig ind i de større makters spil, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi paa at faa leve vort eget uforstyrrede, fredelige liv. Saa gjerdet vi os da ind bak integritets- og voldtgiftstraktater, — hvad behov hadde det forsvarlig indgjerdet Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tenkes, at vort traktatbeskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kundskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fik avgjørende verd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerdene ramlet overende, det

var helt utos selv. Vi maatte stole paa tidligere forsamlinger hevet sig nu, — tilstrekkelig at speke paa vort nederlag i den krigen som jo var et diplomatisk nederlag. Og ilghende bitre erfaringer høstet av anrene efter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og smille satte vore forhandlere tilvegs.

Advokat Smedals bok forteller om dette vort nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel let forståelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmaate interessant fremstilling av Grønlands og Grønlands-sakens historie gjennom tidene. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader «ja vi elsker» og «alt hvad fedrene har kjempet».

Boken indledes med en skildring av Grønlands eldste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røe, — opdagelsen av Vinland — ved sønne av denne samme norske Erik Røe — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele middelalderen gjennom: for Grønland var det langt viktigere at holde vedlike forbindelsen med Norge end med Island, da Island ikke i nevneverdig grad kunde kaffe tømmer, jern eller kornvarer. Samferdselen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjendelsen herav at grønlendingene i 1261 gav sig under den norske konge.

I al denne tid, helt til forbindelsen taptes, var det Norge som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med. Danmark hadde overhodet intet at gjøre med Grønland.

Fra begynnelsen av 15. aarhundrede gik forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden Egede paa norsk skih utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 aarhundreder blev av den felles norsk-danske konge Norges eiendomsret til Grønland fastholdt, saaledes av Fredrik II i proklamation av 1558, hvor Grønland betegnedes som «Norges kronens lovlige eiendom og land», — av Kristian IV i 1637, endelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedition, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende «under vor rige Norge». Og helt til 1814 henlaa ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kontorer, fordi landet var «opdaget av nordmænd og to ganger kolonisert av nordmænd».

Smedals bok gir os her den kundskap vi trenger. Den kundskap, hver nordmand maa ha.

Uanset alt som skedde i og nærmest efter 1814, — ingen nordmand vil være i tvil om, at naar Danmark i 1814 ved det usandferdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke at være ran, fordi den bestjaalne i senere vanskelige tider ikke formaar at gjøre sine krav gjeldende. —

Bokens siste halvdel behandler Grønlands og «Grønlands-saken» historie efter 1814. Vi faar høre om norske fangstinteresser paa Grønland, — bare fra Aalesunds toldbod blev — eksempelvis — i 1919 utklart 71 fartøier for fiske paa Grønland, med et fangstutbytte paa over 2 millioner. Vi faar høre om de svære vanskeligheter, dansk styre legger i veien for vore staute fangstmænds arbeide. De viktigste dele av landet er helt avspærret, norske fangstmænd — efterkommere av de mænd som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er nektet adgang til landet, selv den ret fangstmænd paa alle andre kyster har til at gaa i land for vanding og kulling, er nektet Erik Rødes og Leif Eriksøns landsmænd.

Advokat Smedals bok gir en overmaade fengslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlands-saken. Med sorg maa vi bekjende, at vore forhandlere lå under for de danske. Men vor sak blir ikke derfor mindre god. Og det resultat som blir igjen efter studiet av Smedals fortreffelige bok, blir det boken slutter med: «At Grønlands-sakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land».

Boken anbefales alle som nærer interesse for sit land og dets minder. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. maa den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Bladets navn: *Spohmarbues*

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Danmark.

Anmeldt av oberst C. Gulbranson.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minner i ære og akt. Minnet om de tunge tider gir nyttig lære; minnet om de lyse, de glansfulle tider stålsetter, gir tillit og tro, øker vilje og kraft til å møte nye tunge tider. Minnet om de slekter, som i tunge og lyse tider formet folkets historie, må derfor dyrkes og fredes om som minnet om ens mor og far.

Vi står ennu meget tilbake på dette felt, har meget å lære av andre folk, aller mest kanskje av vår nærmeste nabo. Tross all patetisk tale om «Norge som fremtidens land», tross hurraer og fedrelandssange, — vi står tilbake i det som veier tungere, står tilbake i det som både gir fedrelandsfølelsen næring og blir dens frukt: I helligholdelsen av minnerne om alt det som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunden om «alt hvad fedrene har kjempet, mødrene har lidet», men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolene kan gi, skulde suppleres og utdypes i den moderne alder; isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Våre herlige kongesagaer burde være hvermannns eie, ikke bare i hyllen, men i hjerte og sinn; isteden samler de støv i hyllen — hvis de da overhodet har funnet vei til denne. Våre praktfulle ættesagaer — fra dette Island, nordmenn fant og befolket — har først i de siste år begynt å finne norske oversettere, all deres overordentlige historiske og literære fortrinn tiltross og våre kampe og lidelser i «danskertiden» er lite eller slett ikke kjent, — en mann som general Jørgen Bjelke er, eksempelvis, nytt navn for

nordmenn flest, tiltross for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minnerne, i kjennskapet til vår gamle historie forklarer i noen grad like sørgelige mangel på samhørighet med våre landsmenn ute i Norske-havet. Det gir også forklaring på den unasjonale mangel på interesse og forståelse, Grønlandssaken har vakt.

En avlegger av denne brist i nasjonalfølelsen er utvilsomt den opfatning, som i lange tider som en mare red vårt statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha noen utenrikspolitikk. Især etter 1905 fikk denne like farske som farlige lære makt: Jo mindre «det fattige Norge» blannet sig inn i de større makters spill, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi på å få leve vårt eget uforstyrrede, fredelige liv. Så gjerdet vi oss da inn bak integritets- og voldgiftstraktater, — hvad behov hadde det forsvarlig inngjerdet Norge for en utenrikspolitikk? kunde den tanke tenkes, at vårt traktatbeskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kunnskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fikk avgjørende verd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerdene ramlet overenne, det var helt ut oss selv, vi måtte stole på. Tidligere forsømmelser hevnet sig nu, — tilstrekkelig å peke på vårt nederlag i kullkrigen som jo var et diplomatisk nederlag. Og liggende bitre erfaringer høstet vi i årene etter krigen, hvor dansk di-

plomatisk erfaring og snille satte våre forhandlere tilvegs.

Advokat Smedals bok forteller om dette vårt nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel lett forståelig for ikke-jurister, gir den en livfull og overmåte interessant fremstilling av Grønlands og Grønlands-sakens historie gjennom tidene. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader «ja vi elsker» og «alt hvad fedrene har kjempet».

Boken innledes med en skildring av Grønlands eldste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røde, — opdagelsen av Vinland — ved sønnene av denne samme norske Erik Røde — og med Norge hele middelalderen igjennem: — — — «For Grønland var det langt viktigere å holde vedlike forbindelsen med Norge enn med Island, da Island ikke i nevneverdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer — — — Samferdslen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjennelsen herav at grønlendingene i 1261 gav sig under den norske konge».

I all denne tid, helt til forbindelsen tapt, var det Norge som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med, Danmark hadde overhodet intet å gjøre med Grønland.

Fra begynnelsen av 15. århundrede gikk forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmannen Egede på norsk skib, utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 århundreder blev av den felles norsk-danske konge Norges eiendomsrett til Grønland fastholdt, således av Fredrik II i proklamsjon av 1558, hvor Grønland betegnedes som «Norges kronens lovlige eiendom og land», — av Kristian IV i 1637, ennelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedisjon, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende «under vårt rike Norge». Og helt til 1814 henlå ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kontorer, fordi landet var «opdaget av nordmenn og to ganger kolonisert av nordmenn».

Smedals bok gir oss her den kunnskap vi trenger, den kunnskap hver nordmann må ha. Uansett alt som skjedde i og nærmest etter 1814, — ingen nordmann vil være i tvil om, at når Danmark i 1814 ved det usannferdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke å være ran, fordi den bestjålne i senere vanskelige tider ikke formår å gjøre sine krav gjeldende. —

Bokens siste halvdel behandler Grønlands og «Grønlandssaken» historie etter 1814. Vi får høre om norske fangstinteresser på Grøn-

land, — bare fra Aalesunds tollbod blev, eksempelvis, i 1919 utklart 71 fartøier for fiske på Grønland, med et fangstutbytte på over 2 millioner. Vi får høre om de svære vanskeligheter, dansk styre legger i veien for våre staute fangstmenns arbeide: De viktigste dele av landet er helt avsperrt, norske fangstmenn — etterkommerne av de menn som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er nektet adgang til landet, selv den rett fangstmenn på alleandre kyster har til å gå i land for vanning og kulling, er nektet Erik Rødes og Leif Eriksønns landsmenn.

Advokat Smedals bok gir en overmåte fengslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlandssaken. Med sorg må vi bekjenne, at våre forhandlere lå under for de danske, men vår sak blir ikke derfor mindre god, og det resultat som blir igjen efter studiet av Smedals treffelige bok, blir det boken slutter med: «At Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land».

Boken anbefales alle som nærer interesse for sitt land og dets minner. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. må den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Heroldens Tidende
Janrik

Gustav Smedal:

Opgjør og forstaaelse med Danmark.

Anmeldt av
OBERST C. GULBRANSON.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og agt. Mindet om de tunge tider gir nyttig lære; minder om de lyse, de glansfulde tider staalsætter, gir tillid og tro og øker vilje og kraft til at møte nye tunge tider. Mindet om de slægter, som i tunge og i lyse tider formet folkets historie, maa derfor dyrkes og fredes om som mindet om ens mor og ens far.

Vi staar endnu meget tilbake paa dette felt, har meget å lære av andre folk, aller mest kanskje av vor nærmeste nabo. Trods all patetisk tale om „Norge som fremtidens land“, trods hurraer og fædrelandssange, — vi staar tilbake i det som veier tungere, staar tilbake i det som baade gir fædrelandsfølelsen næring og blir dens frugt: I helligholdelsen av minderne om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om „alt hvad fædrene har kjæmpet, mødrene har lidt“; men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolerne kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder; isteden glir det lids flertallet ut i glemselen. Vere herlige kongesagaer burde

være hvermands eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sind; isteden samler de støv i hylden — hvis de da overhodet har funnet vei til denne. Vore pragtfulde ættesagaer — fra dette Island, nordmænd fandt og befolket — har først i de sidste aar begyndt at finde norske oversættere, all deres overordentlige historiske og litterære fortrin tiltrods; og vore kampe og lidelser i „dansketiden“ er lite eller slet ikke kjendt, — en mand som general Jørgen Bjelke er, eksempelvis, nyt navn for nordmænd flest, tiltrods for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minderne, i kjendskapet til vor gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel paa samhörighet med vore landsmænd ute i norske-havet. Det gir ogsaa forklaring paa den unasjonale mangel paa interesse og forstaaelse, Grønlandssaken har vakt.

En avlægger av denne brist i nasjonalfølelsen er utvilsomt ogsaa den opfatning, som i lange tider som en mare red vort statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. Især efter 1905 fik denne like falske som farlige lære magt: Jo mindre „det fattige Norge“ blandet sig ind i de større magters spill, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var vi paa at faa leve vort eget uforstyrrede, fredelige liv. Saa gjerdet vi os da ind bak integritets- og voldgifts-traktater, — hvad behov hadde det forsvarelig indgjærdede Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tænkes, at vort traktat-beskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kundskap, diplomatisk rutine, diplomatisk evne og takt fik avgjørende værd?

Krigen gav ny forstaaelse. Gjærdene ramlet overende, det var helt ut os selv vi maatte stole paa. Tidligere forsømmelser hevnet sig nu, — tilstrækkelig at

peke paa vort nederlag i kullkrigen, som jo var et diplomatisk nederlag. Og lignende bitre erfaringer høstet vi i aarene efter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og snille satte vore forhandlere tilvægs.

Advokat Smedals bok fortæller om dette vort nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel let forstaaelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmaade interessant fremstilling av Grønlands og Grønlandssakens historie gjennom tiderne. En fremstilling, som ikke sterkt nok kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader „ja vi elsker“ og „alt hvad fædrene har kjæmpet“.

Boken indledes med en skildring av Grønlands ældste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røde, — opdagelsen av Vinland — ved sønnerne av denne samme norske Erik Røde — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele Middelalderen igjennem: „for Grønland var det langt viktigere at holde vedlike forbindelsen med Norge end med Island, da Island ikke i nævneværdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer ... Samfærdselen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjendelsen herav at grønlænderne i 1261 gav sig under den norske konge“.

I all denne tid, helt til forbindelsen tapt, var det Norge som var Grønlands hjemland og som Grønland stod i forbindelse med, Danmark hadde overhodet intet at gjøre med Grønland.

Fra begyndelsen av 15de aarhundrede gik forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden Egede paa norsk skib, utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 aarhundreder blev av den fælles norsk-danske konge Norges eiendomsret til Grønland fastholdt, saaledes av Fredrik II i proklamasjon av 1558, hvor Grønland betegnes som „Norges kronens lovlige eiendom og land“, — av Kristian IV i 1637, endelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedisjon, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende „under vor rige Norge“. Og helt til 1814 henlaa ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kon-torer, fordi landet var „opdaget av nordmænd og to ganger kolonisert av nordmænd“.

Mote rike

Smedals bok gir os her den kundskap vi trenger. Den kundskap, hver nordmand maa ha. Uanset alt som skete i og nærmest etter 1814, — ingen nordmand vil være i tvil om, at naar Danmark i 1814 ved det usandfærdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke at være ran, fordi den bestjaalne i senere vanskelige tider ikke formaar at gjøre sine krav gjældende. —

Bokens sidste halvdel behandler Grønlands og „Grønlandssakens“ historie efter 1814. Vi faar høre om norske fangstinteresser paa Grønland, — bare fra Aalesunds toldbod blev — eksempelvis — i 1919 utklart 71 farteier for fiske paa Grønland, med et fangstutbytte paa over 2 millioner. Vi faar høre om de svære vanskeligheter dansk styre lægger i veien for vore staute fangstmænds arbeide: De vigtigste dele av landet er helt avspærret, norske fangstmænd — efterkommere av de mænd som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er negtet adgang til landet, selv den ret fangstmænd paa alle andre kyster har til at gaa i land for vanding og kulling er negtet Erik Rødes og Leif Eriksøns landsmænd.

Advokat Smedals bok gir en overmaade fængslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlandssaken. Med sorg maa vi bekjende, at vore forhandlere laa under for de danske; men vorsk blir ikke derfor mindre god; og det resultat som blir igjen efter studiet av Smedals fortræffelige bok, blir det boken slutter med: „At Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land“.

Boken anbefales alle som nærer interesse for sit land og dets minder. I folkeboksamlinger, i ungdomslag o. lign. maa den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Steenske Forlag.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minner i ære og ækt. Minnet om de tunge tider gir nyttig lære; minnet om de lyse, de glansfulle tider stålsetter, gir tillid og tro, øker vilje og kraft til å møte nye tunge tider. Minnet om de slekter, som i tunge og i lyse tider formet folkets historie, må derfor dyrkes og fredes om som minnet som ens mor og ens far.

Vi står ennå meget tilbake på dette felt, har meget å lære av andre folk, aller mest kanskje av vår nærmeste nabo. Trods all patriotisk tale om «Norge som fremtidens land», trods hurraer og fedrelandssange, — vi står tilbake i det som veier tungere, står tilbake i det som både gir fedrelandsfølelsen næring og blir dens frukt: I helligholdelsen av minnene om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om «alt hvad fedrene har kjempet, mødrene har lidt», men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille skolerne kan gi, skulde suppleres og utdypes i den moderne alder; isteden glir det hos flertallet ut i glemselen. Vore herlige kongesagaer burde være hvermanns eie, ikke bare i hylden, men i hjerte og sinn; isteden samler de støv i hylden — hvis de da overhodet har funnet vei til denne. Vore praktfulle ettesagaer — fra dette Island, nordmenn fant og befolket — har først i de siste år begynt å finne norske oversettere, al deres overordentlige historiske og litterære fortrinn tiltross; og vore kampe og lidelser i «dansketiden» er lite eller slett ikke kjent, — en mann som general Jørgen Bjelke er, eksempelvis, nytt navn for nordmenn flest tiltross for at det skyldes ham at landet nord for Dovre idag er norsk og ikke svensk.

Denne brist i kjærligheten til minnene, i kjennskapet til vore gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel på samhørighet med vore landsmenn ute i norske-havet. Det gir også forklaring på den unasjonale mangel på interesse og forståelse, Grønlandssaken har vakt.

En avlegger av denne brist i nasjonalfølelsen er utvilsomt også den opfatning, som i lange tider som en mare ved vort statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. Især etter 1905 fikk denne like falske som farlige lære makt: Jo mindre «det fattige Norge» blandet sig inn i de større makters spill, desto lykkeligere vilde landet bli, desto sikrere var

hadde det forsvarlig inngjerdede Norge for en utenrikspolitikk? Kunde den tanke tenkes, at vort traktat-beskyttede land skulde komme i konflikter, hvor diplomatisk kunnskap, diplomatisk rutiné, diplomatisk evne og takt fikk avgjørende verd?

Krigen gav ny forståelse. Gjerderne ramlet overende, det var helt ut os selv, vi måtte stole på. Tidligere forsømmelser, hevnet sig nu, — tilstrekkelig å peke på vort nederlag i kulkrigen, som jo var et diplomatisk nederlag. Og lignende bitre erfaringer høstet vi i årene etter krigen, hvor dansk diplomatisk erfaring og snille satte vore forhandlere tilvegg.

Advokat Smedals bok forteller om dette vort nederlag i Grønlands-saken. Klart, juridisk skarpt og overbevisende, og allikevel lett forståelig for ikke-juristen, gir den en livfull og overmåte interessant fremstilling av Grønlands og Grønlandssakens historie gjennom tidene. En fremstilling, som ikke sterkt nokk kan anbefales alle med ærlig norsk vilje bak de vakre tirader «ja vi elsker» og «alt hvad fedrene har kjempet».

Boken innledes med en skildring av Grønlands eldste historie: Dets opdagelse — et verk av den av norsk far og mor i Norge fødte Erik Røde —, opdagelsen av Vinland — ved sønnene av denne samme norske Erik Røde — og Grønlands historie og forbindelse med Norge hele Middelalderen igjennem: — «for Grønland var det langt viktigere å holde vedlike forbindelsen med Norge enn med Island, da Island ikke i nevneverdig grad kunde skaffe tømmer, jern eller kornvarer. — Samferdselen med Norge var likefrem en livsbetingelse for landet, og det var i erkjennelsen herav at grønlendingerne i 1261 gav sig under den norske konge».

I al denne tid, helt til forbindelsen tapt, var det Norge som var Grønlands hjemland, og som Grønland stod i forbindelse med, Danmark hadde overhodet intet å gjøre med Grønland.

Fra begynnelsen av 15de århundrede gikk forbindelsen tapt, og dette varte, helt til nordmanden Egede på norsk skib, utrustet for norske penge, gjenoprettet forbindelsen. Men selv i disse 3 århundreder blev av den felles norsk-danske konge Norges eiendomsrett til Grønland fastholdt, således av Fredrik II i proklamasjon av 1558, hvor Grønland betegnedes som «Norges kronnes lovlige eiendom og land», —

av Kristian IV i 1637, endelig av Fredrik IV i anledning av Egedes ekspedisjon, hvor han uttrykkelig betegner Grønland som henhørende «under vor rige Norge». Og helt til 1814 henlå ledelsen av Grønlandske affærer under regjeringens norske kontorer, fordi landet var «opdaget av nordmenn og to ganger kolonisert av nordmenn».

Smedals bok gir oss her den kunnskap vi trenger. Den kunnskap, hver nordmann, må ha. Uansett alt som skjedde i og nærmest etter 1814, — ingen nordmann vil være i tvil om, at når Danmark i 1814 ved det usandfærdige foregivende at Grønland var dansk, tilvendte sig denne gamle norske besiddelse, da var det et ran. Og ran ophører ikke å være ran, fordi den bestjålne i senere vanskelige tider ikke formår å gjøre sine krav gjeldende.

Bokens siste halvdel behandler Grønlands og «Grønlandssaken»s historie etter 1814. Vi får høre om norske fangstinteresser på Grønland, — bare fra Ale-

sunds tolbod blev — eksempelvis — i 1919 utklart 71 fartøier for fiske på Grønland, med et fangstutbytte på over 2 millioner. Vi får høre om de svære vanskeligheter, dansk styre legger i veien for vore staute fangstmenns arbeide: De viktigste dele av landet er helt avsperrt, norske fangstmenn — etterkommer av de menn som opdaget og 2 ganger koloniserte Grønland — er nektet adgang til landet, selv den rett fangstmenn på alle andre kyster har til å gå i land for vanning og kulling, er nektet Erik Rødes og Leif Eriksons landsmenn.

Advokat Smedals bok gir en overmåte fengslende fremstilling av de diplomatiske forhandlinger med Danmark om Grønlandssaken. Med sorg må vi bekjenne, at vore forhandlere lå under for de danske; men vor sak blir ikke derfor mindre god; og det resultat som blir igjen etter studiet av Smedals fortreffelige bok, blir det, boken slutter med: «At Grønlandssakens løsning er nødvendig hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land».

Boken anbefales alle som nærer interesse for sitt land og dets minner. I folkeboksamlinger i ungdomslag o. lign. må den ikke mangle.

C. Gulbranson.

Gustav T medalt:

Opgjør og forståelse med Danmark.

anmeldt af oberst L. Gulbranson.

Et folk med respekt for sig selv holder sine minder i ære og agt. Minder om de hunge tider gir nyttig lære; minder om de lyse, de glansfulde tider staalsætter, gir tillid og tro, øker vilje og kraft til at møde nye hunge tider. Minnet om de slægter, som i hunge og i lyse tider formet folkets historie, maa derfor dyrkes og fredes om som minder om ens mor og ens far.

Vi staar endnu meget tilbage paa dette felt, har meget at lære av andre folk, aller mest kanske av vor nærmeste nabo. Trods alle patriotisk tale om "Norge som fremtidens land", trods hurraer og fædrelandsange - vi staa tilbage i det som veier tungt, staar tilbage i det som baade gir fædrelandsfølelsen mæring og blir dens frugt: I helligfølelsen av minderne om alt det, som skapte det nuværende Norge.

Vi synger nok i feststunder om "alt hvad fædrene har kjæmpet, modrene har lidt"; men folk flest vet lite om disse kampe, disse lidelser. Det lille, store kan gi, skulde suppleres og utdypes i den modnere alder; isteden gler der hos flestallet ut i glemselen. Vore hellige kongesagaer burde være lesermands eie, ikke bare i trykken, men i hjerte og sind; isteden samler de stor i trykken - hvis de da overhodet har fundet vei til denne. Vore pragtfulle ættesagaer - for dette Island, nordmands fædret og befolket - har ført i de sidste aar begyndt at finde norske oversættelser, at deres overordentlige historiske og literære fortjen til trods av vore kampe og lidelser i "dansketiden" er lite eller slet ikke kjendt. En mand som general Jørgen Bjelke er eksempelvis, ~~utkjendt~~ mykt navn for nordmændet flest, tilhøds for at det skyldes ham at landet naadte for Dore idag er mark og ikke ørøsk.

Denne brist i kjærligheten til minderne, i kjendskaper til vor gamle historie forklarer i nogen grad den like sørgelige mangel paa samhörighet med vore landsmænd ute i norske-havet. Det gir ogsaa forklaring paa den unationale mangel paa interesse og forståelse, Grønlandssaken har vakt.

En arvtager av denne brist i nationalfølelsen er utvilsomt ogsaa den oppfatning, som i lange tider som en mare red vor statsliv: At Norge ikke har, ikke skal ha nogen utenrikspolitikk. I sær efter 1905 fik denne like falske som farlige lære mægt:

Frederik II i anledning af Egedes ekspedition, hvor han udtalte
 kelt, betegner Grønland som henhørende "under vor rige
 Norge". Og helt til 1814 ~~blev~~ kendt ved navn af Grønlandske
 affærer under regeringens norske forstærker, for landet
 var "opdaget" af nordmand og to gange koloniseret af
 nordmand.

Imidlertid bok gir os her den kundskab vi mangler.
 Den kundskab, hver nordmand maa ha. Uanset alt som ske
 i og nærmest efter 1814, - nigen nordmand vil være i tvil
 om, at naar Danmark i 1814 ved Landferdige for-
 givende at Grønland var dansk, tilbødte sig denne
 gamle norske beridde, da var det et ran. Og ran
 ophører ikke at være ran, fordi den bestyrelse i senere
 sauskelge tider ikke fornaar at gjøre sine krav gjældende.

Bogens sidste halvdel behandler Grøn-
 lands og Grønlandsakens historie efter 1814. Vi faar høre om
 norske fangstinteresser paa Grønland, - bare for Norges
 fagbod her - eksempelvis i 1919 udtaler vi fortæller for
 fiske paa Grønland, med et fangstutbytte paa over 2
 millioner. Vi faar høre om de store sauskelge, dansk
 styre lægger i veien for vore stunte fangstmands arbejde.
 De vigtigste dele af landet er helt anspærret, norske fangst-
 mand- afkommer er de mand som opdaget og 2 gange
 koloniseret Grønland - er nægtet adgang til landet, selv den ætt
 fangstmand paa alle andre kyster har til at gaa i land
 for vanding og kulling, er nægtet Lænk Rødes og Læf
 Eriksons Landrommend.

Admiral Imedals bok gir en overblik fangstlede
 fremstilling af de diplomatiske forhandlinger med Danmark
 om Grønlandsaken. Med sorg maa vi befende, at vore
 forhandlere laa under for de danske; men vor sok bli
 ikke derfor mindre god; og det resultat som bli igjen
 efter studiet af Imedals fortællende bok, bli det, boken
 slutter med: "At Grønlandsakens løsning er uundværlig,
 hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land."

Boken anbefales alle som naar riktignok for et
 land og dets ruinder. I folketeksamlinger, i ungdomslog
 o. lign. maa den ikke mangle.

L. Gulhaugen

Sendes med anmodning om optrykke.
 Sendes samtidig til: Offens Tidende, Nord-Norge, Nordlands-
 posten, Lofotposten, Vestkysten avis, Nordod Tidende,
 Tromsø Stiftstidende, Finnmarkens amtstidende.

Abrikt
 Gulhaugen

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: Oppgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk. (Steenske Forlag, Oslo).

Advokat Gustav Smedal Stavanger er ein av deim som i det siste hev arbeidd trutt med aa klaarleggja grønlandsspursmaalet.

Hr. Smedal var ei tid ved den norske legasjon i Paris. Han fekk daa kjennskap til mykje av det som vedkjem vaar utrikspolitikk. Grønlandssaki er eit av dei spursmaal han hev teke seg mest av. Han samla tilfang til dette store emne. Og han hev teke ferder til Danmark til aa granska dei beste kjeldor der.

Um grønlandssaki med dei fremste dokument og utsegner fraa dei menn som hev havt mest med saki aa gjera, hev hr. Smedal gjeve ut boki: »Oppgjør og forståelse med Danmark«. Boki er nett komi ut paa Steenske Forlag. Storleiken er 147 sidor, vønt prenta med 2 gode yversynskart yver Grønland.

Det er eit sers godt granskings- og samlararbeid som her er gjort. For fyrste gong fær me ei samla yversyn yver denne vande sak, som noko etter kvart kjem det norske folk nærare inn paa livet. Boki er av stort verd i opplysningsarbeidet um grønlandssaki. Innhaldet er vel tilskipa i 6 kapitel. Derav fell 5 bolkar paa saga og næringsliv og 1 bolk paa grønlandspolitiken.

Soga er den vanlege utgreiding etter kjende kjeldor. Der kann ikkje bokskrivaren draga fram noko nytt, soleis som t. d. Hans Reynolds som sjølv hev vore paa Grønland.

Det verdfulle ved boki av hr. Smedal er, at me fær sjaa heile saki i kritisk utgreiding fraa juridisk og folkerettsleg synsstad. Serleg ver det til stort gagn for det vidare arbeidet, at det mest verdfulle tilfang er samla fraa dei siste tingingar med Danmark. Og det vert peika paa det, som bokskrivaren meiner daa var det store misstak norske tingingsmenn gjorde. Det aukar og verdet av boki, at ymse bolkar er gjennomlesne av pro-

fessor Gjelsvik og major Gunnar Isachsen.

Me hev gløymt vor gamle saga so altfor mykje. Fyrst og fremst er det det som hev gjort, at saki hev fenge so naud ei stoda no. Ein kann gjera urett mot einskilde menn um ein vil gjeva deim skuldi for dette. Dei hev tala ut ifraa den aalmenne syn i si samtid, og ein lyt sjaa heile spursmaalet i samanheng med vaar folkelagnad.

Det norske folk fær ei stigande kjensla av urett i den framferd Grønland vart skilt fraa Noreg paa. Dette nører den folkevilje som kjem til aa tvinga fram ei oppgjerd.

Ofte vert det sagt, at dei nordmenn som held paa dette er fiendtlege mot Danmark. Det er eit misstak. Tvertum møter ein i desse krinsar dei mest trugne vener av danske folkehøgskular, nordmenn som tykkjer sers gildt um danske kulturminne i Danmark, og i same krinsar møter ein kjende forsvarar for at Sud-Jylland maatte verta sameint att med Danmark. Dei nordmenn som held paa norsk rett til Grønland ynskjer gjerne aa sjaa eit sterkt broderfolk i Danmark.

Nordmenn som krev oppgjerd um Grønland vil berre reisa sitt eige folk. Dei hev ingen fiendehug mot Danmark.

Røynsla fraa unionsoppgjerd med Sverik hev synt oss vegen. Det gjeld difor trutt aa arbeida vidare med den faste yvertydnad, at Noregs rett til Grønland ikkje er oppgjeven. Dei nordmenn som held paa det, kjem i lengdi til aa gjera mest for eit varande godt samarbeid millom Nordlandi.

Det hev vore den mest vanlege tru at Grønland hadde lite verd i vore dagar. Daa tingingarne um grønlandssemja stod paa heldt Hambro eit foredrag i Bergen der han sa, at Scoresbysund var aa rekna verdlaust land for norske veidemann no, endaa ein skippar fraa Hamarfest hadde sagt, at det var det beste

landet paa Aust-Grønland. Granskaren Leden som nysst heldt foredrag i Bergen sa, at han i Scoresbysund hadde plokka mogne blaabær. Landet var godt. Der var kol, og i ei grav hadde han funne knappar som synte gamallt samband med Noreg og Island. Slike opplysningar er verdfulle, endaa um dei kjem seint. Dei spreider ljøs yver misstak som tidligare er gjorde. Og dei styrkjer voksteren av norsk folkemeining fram mot den endelege avgjerd.

Norske fiskarar hev i dei seinare aar fenge god røynsla for dei fiskerikdomar det er paa Grønland. Etter kvart nordmenn tarv meir hav til si fiskeverks- emd, er det Grønland som i framtidi ligg nærast til. I fjordar paa Vest-Grønland er det og høve til gardsdrift, likeeins som det var i den gamle tid. Hans Reynolds hev upplyst, at paa Gardar bur det endaa ættlingar av Anders Olsen fraa Senja. Han flutte fraa Noreg til Grønland den tid Egede var der. Nordmannen Anders Olsen var den fyrste bonde paa Grønland i nyare tid.

Den danske statskasse hev stor innkoma av kryolitt-gruvor- ne. Etter siste oppgaava var det for 1926 kr. 1,912,437.— og for 1927 kr. 1,465,188.—.

Danskarne hev vore styrande herrar paa Grønland. Beinveges praktisk arbeid hev dei ikkje gjort. Det var norske kvalveidarar som oppdaga fiskerikdomarne der. For norsk framtak og arbeidshug lyt det opna seg ein framgangsveg paa Grønland.

Daa grønlandssemja vart vedteki i Stortinget 28. mars 1924, sa Grivi som daa var formann i konstitusjonsnemndi: »Det viktigaste av grønlandsspursmaalet stend ope, det stend att, so det er ikkje slik at me stend ved slutnaden paa denne saki. Men det er som frk. Christie sa: Me stend so aa segja ved det fyrste taket«.

Dei menn som vedtok grønlandssemja gjorde det i god tru. Ordi av Grivi syner kva tankar dei hadde.

Björgvin hev i saga fenge eit stort rom i hopehavet millom Grønland og Noreg. Her var sete for grønlandshandelen, og her vart det norske upptak gjort til veideferder i Ishavet. Og fraa Björgvin var det Egede for ut med sitt fylgje av vestlendingar og nordlendingar. Her i byen var det og, at kravet um norsk rett til Grønland fyrst vart

maalbare i vore dagar av grønlandsnemndi i Björgvin, som vart skipa i 1922. — Grønlandsnemndi er ikkje med i Norges grønlandslag. Dei hev funne det som ein fyremun i arbeidet for saki at dei stend radt fritt. Daa hr. Smedal er formann i Norges grønlandslag finn bokmeldaren det rettast aa peika paa den ubundne stoda, og taka atterhald naar Smedal skriv: Det maa vel ansees utelukket at aapningen av Grønland skulde fortrænge det danske styre«.

I eit verk som dette, maa det ikkje vera noko som kann mein- ka norsk rett seinare.

So mykje godt det elles er aa segja um boki kjennest det som ein saknad, at innhaldet er for lite oppbygd i djup samanheng med norrøn saga.

Sant nok vert det peika paa, at Island hev i emning aa segja upp den dansk-islandske semja i 1943. Som stoda er idag kann ein ikkje rekna det som nokor avgjerande hending for grønlandsspursmaalet. Likevel hev ein grunn til aa tru, at ymse norrøna spursmaal daa kjem til aa tvinga seg fram i samanheng. Paa Island er elles meiningarne um grønlandsspursmaalet uklaare. Nordmenn lyt vera fyrebudde paa aa taka førarskapen i denne sak. Men spursmaalet maa faa ei løysing som gjev

same rett for alle norrøna folk — avdi Grønland er etter retten fraa saga gamallt norrønt land.

I arbeidet mot lange maal, maa fyremaalet vera aa faa eit sjølvraadigt folk paa Grønland.

Boki til Smedal syner korleis traktator, semjor og fyresegner no stengjer nordmenn ute fraa Grønland. Landet vart teke fraa oss ved urett paa ei tid me ikkje kunde raada oss sjølve. Den same lagnad som gjorde at vann- magt valda oss tapet daa kann atter venda det so, at me eingong fær klarare rett enn mange tykkjest aa augna idag. Me trur at naar saki kjem upp til endeleg avgjerd, vert spursmaalet handsama av nordmenn som baade i si fyrebuing og i avgjerdsstundi fær politisk in- spirasjon som klarlegg og sam- lar, og ved si magt peikar ut- yver dei vanlege stengsle av gamall vannmagt og misstydd saga. Løysingi av grønlands- spursmaalet er etla nordmenn til vokster i arbeidet med aa atterreisa vaar fullkomne nasjo- nale vilje.

A. Skaasheim.

Grønlandssaken.

Bergens Tidende
mandag 26/11-28.

Gustav Smedal: Oppgjør og forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk. (Steenske Forlag, Oslo).

Advokat Gustav Smedal Stavanger er ein av deim som i det siste hev arbeidd trutt med aa klaarleggja grønlandsspursmaalet.

Hr. Smedal var ei tid ved den norske legasjon i Paris. Han fekk daa kjennskap til mykje av det som vedkjem vaar utrikspolitikk. Grønlandssaki er eit av dei spursmaal han hev teke seg mest av. Han samla tilfang til dette store emne. Og han hev teke ferder til Danmark til aa granska dei beste kjeldor der.

Um grønlandssaki med dei fremste dokument og utsegner fraa dei menn som hev havt mest med saki aa gjera, hev hr. Smedal gjeve ut boki: »Oppgjør og forstaaelse med Danmark«. Boki er nett komi ut paa Steenske Forlag. Storleiken er 147 sidor, vønt prenta med 2 gode yversynskart yver Grønland.

Det er eit sers godt granskings- og samlararbeid som her er gjort. For fyrste gong fær me ei samla yversyn yver denne vande sak, som noko etter kvart kjem det norske folk nærare inn paa livet. Boki er av stort verd i opplysningsarbeidet um grønlandssaki. Innhaldet er vel tilskipa i 6 kapitel. Derav fell 5 bolkar paa saga og næringsliv og 1 bolk paa grønlandspolitiken.

Soga er den vanlege utgreiding etter kjende kjeldor. Der kann ikkje bokskrivaren draga fram noko nytt, soleis som t. d. Hans Reynolds som sjølv hev vore paa Grønland.

Det verdfulle ved boki av hr. Smedal er, at me fær sjaa heile saki i kritisk utgreiding fraa juridisk og folkerettsleg synsstad. Serleg ver det til stort gagn for det vidare arbeidet, at det mest verdfulle tilfang er samla fraa dei siste tingingar med Danmark. Og det vert peika paa det, som bokskrivaren meiner daa var det store misstak norske tingingsmenn gjorde. Det aukar og verdet av boki, at ymse bolkar er gjennomlesne av pro-

fessor Gjelsvik og major Gunnar Isachsen.

Me hev gløymt vor gamle saga so altfor mykje. Fyrst og fremst er det det som hev gjort, at saki hev fenge so naud ei stoda no. Ein kann gjera urett mot einskilde menn um ein vil gjeva deim skuldi for dette. Dei hev tala ut ifraa den aalmenne syn i si samtid, og ein lyt sjaa heile spursmaalet i samanheng med vaar folkelagnad.

Det norske folk fær ei stigande kjensla av urett i den framferd Grønland vart skilt fraa Noreg paa. Dette nører den folkevilje som kjem til aa tvinga fram ei oppgjerd.

Ofte vert det sagt, at dei nordmenn som held paa dette er fiendtlege mot Danmark. Det er eit misstak. Tvertum møter ein i desse krinsar dei mest trugne vener av danske folkehøgskular, nordmenn som tykkjer sers gildt um danske kulturminne i Danmark, og i same krinsar møter ein kjende forsvarar for at Sud-Jylland maatte verta sameint att med Danmark. Dei nordmenn som held paa norsk rett til Grønland ynskjer gjerne aa sjaa eit sterkt broderfolk i Danmark.

Nordmenn som krev oppgjerd um Grønland vil berre reisa sitt eige folk. Dei hev ingen fiendehug mot Danmark.

Røynsla fraa unionsoppgjerd med Sverik hev synt oss vegen. Det gjeld difor trutt aa arbeida vidare med den faste yvertydnad, at Noregs rett til Grønland ikkje er oppgjeven. Dei nordmenn som held paa det, kjem i lengdi til aa gjera mest for eit varande godt samarbeid millom Nordlandi.

Det hev vore den mest vanlege tru at Grønland hadde lite verd i vore dagar. Daa tingingarne um grønlandssemja stod paa heldt Hambro eit foredrag i Bergen der han sa, at Scoresbysund var aa rekna verdlaust land for norske veidemenn no, endaa ein skippar fraa Hamarfest hadde sagt, at det var det beste

Tomtens Sølvpuss

gjør selvet skinnende blankt.

Korte rido

landet paa Aust-Grønland. Granskaren Leden som nysst heldt foredrag i Bergen sa, at han i Scoresbysund hadde plokka mogne blaabær. Landet var godt. Der var kol, og i ei grav hadde han funne knappar som synte gamallt samband med Noreg og Island. Slike opplysningar er verdfulle, endaa um dei kjem seint. Dei spreider ljøs yver misstak som tidligare er gjorde. Og dei styrkjer voksteren av norsk folkemeining fram mot den endelege avgjerd.

Norske fiskarar hev i dei seinare aar fenge god røynsla for dei fiskerikdomar det er paa Grønland. Etter kvart nordmenn tarv meir hav til si fiskeverks- emd, er det Grønland som i framtidi ligg nærast til. I fjordar paa Vest-Grønland er det og høve til gardsdrift, likeeins som det var i den gamle tid. Hans Reynolds hev opplyst, at paa Gardar bur det endaa ættlingar av Anders Olsen fraa Senja. Han flutte fraa Noreg til Grønland den tid Egede var der. Nordmannen Anders Olsen var den fyrste bonde paa Grønland i nyare tid.

Den danske statskasse hev stor innkoma av kryolitt-gruvor- ne. Etter siste oppgaaava var det for 1926 kr. 1,912,437.— og for 1927 kr. 1,465,188.—.

Danskarne hev vore styrande herrar paa Grønland. Beinveges praktisk arbeid hev dei ikkje gjort. Det var norske kvalvei- darar som oppdaga fiskerik- domarne der. For norsk framtak og arbeidshug lyt det opna seg ein framgangsveg paa Grønland.

Daa grønlandssemja vart ved- teki i Stortinget 28. mars 1924, sa Grivi som daa var formann i konstitusjonsnemndi: »Det vik- tigaste av grønlandsspursmaalet stend ope, det stend att, so det er ikkje slik at me stend ved slutnaden paa denne saki. Men det er som frk. Christie sa: Me stend so aa segja ved det fyrste taket«.

Dei menn som vedtok grøn- landssemja gjorde det i god tru. Ordi av Grivi syner kva tankar dei hadde.

Björgvin hev i saga fenge eit stort rom i hopehavet millom Grønland og Noreg. Her var sete for grønlandshandelen, og her vart det norske upptak gjort til veideferder i Ishavet. Og fraa Björgvin var det Egede for ut med sitt følgje av vestlendingar og nordlendingar. Her i byen var det og, at kravet um norsk rett til Grønland fyrst vart maalbare i vore dagar av grøn- landsnemndi i Björgvin, som vart skipa i 1922. — Grønlands- nemndi er ikkje med i Norges grønlandslag. Dei hev funne det som ein fyremun i arbeidet for saki at dei stend radt fritt. Daa hr. Smedal er formann i Norges grønlandslag finn bokmeldaren det rettast aa peika paa den ubundne stoda, og taka atterhald naar Smedal skriv: Det maa vel ansees utelukket at aapningen av Grønland skulde fortrænge det danske styre«.

I eit verk som dette, maa det ikkje vera noko som kann mein- ka norsk rett seinare.

So mykje godt det elles er aa segja um boki kjennest det som ein saknad, at innhaldet er for lite oppbygd i djup samanheng med norrøn saga.

Sant nok vert det peika paa, at Island hev i emning aa segja upp den dansk-islandske semja i 1943. Som stoda er idag kann ein ikkje rekna det som nokor avgjerande hending for grøn- landsspursmaalet. Likevel hev ein grunn til aa tru, at ymse norrøna spursmaal daa kjem til aa tvinga seg fram i samanheng. Paa Island er elles meiningarne um grønlandsspursmaalet uklaa- re. Nordmenn lyt vera fyre- budde paa aa taka førarskapen i denne sak. Men spursmaalet maa faa ei løysing som gjev

same rett for alle norrøna folk — avdi Grønland er etter retten fraa saga gamallt norrønt land.

I arbeidet mot lange maal, maa fyremaalet vera aa faa eit sjølvraadigt folk paa Grønland.

Boki til Smedal syner korleis traktator, semjor og fyresegner no stengjer nordmenn ute fraa Grønland. Landet vart teke fraa oss ved urett paa ei tid me ikkje kunde raada oss sjølve. Den same lagnad som gjorde at vann- magt valda oss tapet daa kann atter venda det so, at me ein- gong fær klaarare rett enn mange tykkjest aa augna idag. Me trur at naar saki kjem upp til endeleg avgjerd, vert spurs- maalet handsama av nordmenn som baade i si fyrebuing og i avgjerdsstundi fær politisk in- spirasjon som klaarlegg og sam- lar, og ved si magt peikar ut- yver dei vanlege stengsle av gamall vannmagt og misstydd saga. Løysingi av grønlands- spursmaalet er etla nordmenn til vokster i arbeidet med aa atterreisa vaar fullkomne nasjo- nale vilje.

A. Skaasheim.

Grønlandssaken.

Bergen Tidende
mandag
26. nov. 1928

Gustav Smedal: Opgjør og forstaaelse med Danmark. Grønlandssaken — historisk og politisk. (Steenske Forlag, Oslo).

Advokat Gustav Smedal Stavanger er ein av deim som i det siste hev arbeidd trutt med aa klaarleggja grønlandsspursmaalet.

Hr. Smedal var ei tid ved den norske legasjon i Paris. Han fekk daa kjennskap til mykje av det som vedkjem vaar utrikspolitik. Grønlandssaki er eit av dei spursmaal han hev teke seg mest av. Han samla tilfang til dette store emne. Og han hev teke ferder til Danmark til aa granska dei beste kjeldor der.

Um grønlandssaki med dei fremste dokument og utsegner fraa dei menn som hev havt mest med saki aa gjera, hev hr. Smedal gjeve ut boki: »Opgjør og forstaaelse med Danmark«. Boki er nett komi ut paa Steenske Forlag. Storleiken er 147 sidor, vønt prenta med 2 gode yversynskart yver Grønland.

Det er eit sers godt granskings- og samlararbeid som her er gjort. For fyrste gong fær me ei samla yversyn yver denne vande sak, som noko etter kvart kjem det norske folk nærare inn paa livet. Boki er av stort verd i opplysningsarbeidet um grønlandssaki. Innhaldet er vel tilskipa i 6 kapitel. Derav fell 5 bolkar paa saga og næringsliv og 1 bolk paa grønlandspolitiken.

Soga er den vanlege utgreiding etter kjende kjeldor. Der kann ikkje bokskrivaren draga fram noko nytt, soleis som t. d. Hans Reynolds som sjølv hev vore paa Grønland.

Det verdfulle ved boki av hr. Smedal er, at me fær sjaa heile saki i kritisk utgreiding fraa juridisk og folkerettsleg synsstad. Serleg ver det til stort gagn for det vidare arbeidet, at det mest verdfulle tilfang er samla fraa dei siste tingingar med Danmark. Og det vert peika paa det, som bokskrivaren meiner daa var det store misstak norske tingsmenn gjorde. Det aukar og verdet av boki, at ymse bolkar er gjennomlesne av pro-

fessor Gjelsvik og major Gunnar Isachsen.

Me hev gløymt vor gamle saga so altfor mykje. Fyrst og fremst er det det som hev gjort, at saki hev fenge so naud ei stoda no. Ein kann gjera urett mot einskilde menn um ein vil gjeva deim skuldi for dette. Dei hev tala ut ifraa den aalmenne syn i si samtid, og ein lyt sjaa heile spursmaalet i samanheng med vaar folkelagnad.

Det norske folk fær ei stigande kjensla av urett i den framferd Grønland vart skilt fraa Noreg paa. Dette nører den folkevilje som kjem til aa tvinga fram ei oppgjerd.

Ofte vert det sagt, at dei nordmenn som held paa dette er fiendtlige mot Danmark. Det er eit misstak. Tvertum møter ein i desse krinsar dei mest trugne vener av danske folkehøgskular, nordmenn som tykkjer sers gildt um danske kulturminne i Danmark, og i same krinsar møter ein kjende forsvarar for at Sud-Jylland maatte verta sameint att med Danmark. Dei nordmenn som held paa norsk rett til Grønland ynskjer gjerne aa sjaa eit sterkt broderfolk i Danmark.

Nordmenn som krev oppgjerd um Grønland vil berre reisa sitt eige folk. Dei hev ingen fiendehug mot Danmark.

Røynsla fraa unionsoppgjerdi med Sverik hev synt oss vegen. Det gjeld difor trutt aa arbeida vidare med den faste yvertydnad, at Noregs rett til Grønland ikkje er oppgjeven. Dei nordmenn som held paa det, kjem i lengdi til aa gjera mest for eit varande godt samarbeid millom Nordlandi.

Det hev vore den mest vanlege tru at Grønland hadde lite verd i vore dagar. Daa tingingarne um grønlandssemja stod paa heldt Hambro eit foredrag i Bergen der han sa, at Scoresbysund var aa rekna verdlaust land for norske veidemann no, endaa ein skippar fraa Hamarfest hadde sagt, at det var det beste

Tomtens Sølvpuss

gjer selvet skinnende blankt.

landet paa Aust-Grønland. Granskaren Leden som nysst heldt foredrag i Bergen sa, at han i Scoresbysund hadde plokka mogne blaabær. Landet var godt. Der var kol, og i ei grav hadde han funne knappar som synte gamallt samband med Noreg og Island. Slike opplysningar er verdfulle, endaa um dei kjem seint. Dei spreider ljøs yver misstak som tidligare er gjorde. Og dei styrkjer voksteren av norsk folkemeining fram mot den endelege avgjerd.

Norske fiskarar hev i dei seinare aar fenge god røynsla for dei fiskerikdomar det er paa Grønland. Etter kvart nordmenn tarv meir hav til si fiskeverks- emd, er det Grønland som i framtidi ligg nærast til. I fjordar paa Vest-Grønland er det og høve til gardsdrift, likeeins som det var i den gamle tid. Hans Reynolds hev opplyst, at paa Gardar bur det endaa ættlingar av Anders Olsen fraa Senja. Han flutte fraa Noreg til Grønland den tid Egede var der. Nordmannen Anders Olsen var den fyrste bonde paa Grønland i nyare tid.

Den danske statskasse hev stor innkoma av kryolitt-gruvor- ne. Etter siste oppgaava var det for 1926 kr. 1,912,437.— og for 1927 kr. 1,465,188.—.

Danskarne hev vore styrande herrar paa Grønland. Beinveges praktisk arbeid hev dei ikkje gjort. Det var norske kvalveidarar som oppdaga fiskerikdomarne der. For norsk framtak og arbeidshug lyt det opna seg ein framgangsveg paa Grønland.

Daa grønlandssemja vart vedteki i Stortinget 28. mars 1924, sa Grivi som daa var formann i konstitusjonsnemndi: »Det viktigaste av grønlandsspursmaalet stend ope, det stend att, so det er ikkje slik at me stend ved slutnaden paa denne saki. Men det er som frk. Christie sa: Me stend so aa segja ved det fyrste taket«.

Dei menn som vedtok grønlandssemja gjorde det i god tru. Ordi av Grivi syner kva tankar dei hadde.

Björgvin hev i saga fenge eit stort rom i hopehavet millom Grønland og Noreg. Her var sete for grønlandshandelen, og her vart det norske upptak gjort til veideferder i Ishavet. Og fraa Björgvin var det Egede for ut med sitt fylgje av vestlendingar og nordlendingar. Her i byen var det og, at kravet um norsk rett til Grønland fyrst vart maaltbare i vore dagar av grøn-

landsnemndi i Björgvin, som vart skipa i 1922. — Grønlands- nemndi er ikkje med i Norges grønlandslag. Dei hev funne det som ein fyremun i arbeidet for saki at dei stend radt fritt. Daa hr. Smedal er formann i Norges grønlandslag finn bokmeldaren

det rettast aa peika paa den ubundne stoda, og taka atterhald naar Smedal skriv: Det maa vel ansees utelukket at aapningen av Grønland skulde fortrænge det danske styre«.

I eit verk som dette, maa det ikkje vera noko som kann mein- ka norsk rett seinare.

So mykje godt det elles er aa segja um boki kjennest det som ein saknad, at innhaldet er for lite oppbygd i djup samanheng med norrøn saga.

Sant nok vert det peika paa, at Island hev i emning aa segja upp den dansk-islandske semja i 1943. Som stoda er idag kann ein ikkje rekna det som nokor avgjerande hending for grønlandsspursmaalet. Likevel hev ein grunn til aa tru, at ymse norrøna spursmaal daa kjem til aa tvinga seg fram i samanheng. Paa Island er elles meiningarne um grønlandsspursmaalet uklaare. Nordmenn lyt vera fyrebudde paa aa taka førarskapen i denne sak. Men spursmaalet maa faa ei løysing som gjev

same rett for alle norrøna folk — avdi Grønland er etter retten fraa saga gamallt norrønt land.

I arbeidet mot lange maal, maa fyremaalet vera aa faa eit sjølvraadigt folk paa Grønland.

Boki til Smedal syner korleis traktator, semjor og fyresegner no stengjer nordmenn ute fraa Grønland. Landet vart teke fraa oss ved urett paa ei tid me ikkje kunde raada oss sjølve. Den same lagnad som gjorde at vann- magt valda oss tapet daa kann atter venda det so, at me ein- gong fær kloorare rett enn mange tykkjest aa augna idag. Me trur at naar saki kjem upp til endeleg avgjerd, vert spurs- maalet handsama av nordmenn som baade i si fyrebuing og i avgjerdsstundi fær politisk in- spirasjon som kloorlegg og sam- lar, og ved si magt peikar ut- yver dei vanlege stengsle av gamall vannmagt og misstydd saga. Løysingi av grønlands- spursmaalet er etla nordmenn til vokster i arbeidet med aa atterreisa vaar fullkomne nasjo- nale vilje.

A. Skaasheim.

"Christiansands Tidende"
nr 276, mandag 26 nov. 1928.

Grønland.

Gustav Smedal: Opgjør
og forstaaelse med Danmark.

Advokat Smedal har under ovenanførte titel utgit en overordentlig værdifuld og interessant bok, som jeg vil henlede opmerksomheten paa.

Det er en historisk og politisk utredning av Grønlandssaken. Svært mange — selv blandt vore

ansvarlige politikere har ikke aapent øie for denne saks nationale og økonomiske betydning og almenheten staar vel stort set uforstaaende og trækker litt paa skuldrene av »de Grønlandsgale«. Men saken vil nok tvinge opmerksomheten hen paa sig temmelig sterkt eftersom aarene gaar, og det vilde kanskje ikke være saa dumt for nogen hver at sætte sig ind i de historiske og politiske forhold, som har skapt konflikten.

Det faar man en ypperlig anledning til i advokat Smedals velskrevne og letlæste bok.

Han begynder med en skildring av Grønlands opdagelse og de norske kolonier deroppe i middelalderen, en skildring som i sin korthet er særdeles levende og gir i store træk de resultater som videnskapen nu er kommet til. Derfra gaar han over til en skildring av tidsrummet fra koloniens undergang til 1814 og beviser ved hjelp av aktstykker hvorledes Grønland alltid i foreningstiden blev betraktet og behandlet som hørende under Norges krone, ikke under Danmark.

Det bitre kapitel om de norske kronlandes adskillelse fra moderriket ved Kielertraktaten og de forhandlinger som førte til opgjøret av 1821 faar en fyldig og klar fremstilling.

Efter at ha git en beretning om det danske monopolsystem paa Grønland, som uanstendig er litet smigrende for Danmark, gaar han over til at fremholde Norges næringsinteresse paa Grønland og i de grønlandske farvand. Dette kapitel vil sikkert læses med undring av de fleste nordmænd, som ikke har personlig kjendskap til forholdet. Vi ser hvorledes nordhavet og polarlandene er vore naturlige utvidelsesomraader, der vi altid vil bli de seirende i konkurransen i kraft av vore stammeegenskaper. Tilslut faar vi en fremstilling av den Grønlandspolitik som vi har ført i de senere aar og som er saa sørgelig uværdig for et selstændig folk.

Som man ser tar forfatteren alle sakens forskjellige faser op til behandling. Og han gjør det paa en rolig og værdig maate prøver sig ikke frem med prokuratorknep, men plæderer sin opfatning ved hjelp av historiske kjendsgjæringer og en alsidig dokumentation.

Advokat Smedals bok er et budskap til det norske folk. Om endnu ikke forstaaelsen er vaaknet, saa vil dog den dag komme da hans arbeide skattes efter fortjeneste. Vi skylder ham vor tak!

Olaf Benneche.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Christianen

Idem

Grønland.

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.

Advokat Smedal har under ovenanførte titel utgit en overordentlig verdifull og interessant bok, som jeg vil henlede oppmerksomheten paa.

Det er en historisk og politisk utredning av Grønlandssaken. Svært mange — selv blandt vore

ansvarlige politikere har ikke aapent øie for denne saks nationale og økonomiske betydning og almenheten staar vel stort set uforstaaende og trækker litt paa skuldrene av »de Grønlandsgale». Men saken vil nok tvinge oppmerksomheten hen paa sig temmelig sterkt eftersom aarene gaar, og det vilde kanskje ikke være saa dumt for nogen hver at sætte sig ind i de historiske og politiske forhold, som har skapt konflikten.

Det faar man en ypperlig anledning til i advokat Smedals velskrevne og letlæste bok.

Han begynder med en skildring av Grønlands opdagelse og de norske kolonier deroppe i middelalderen, en skildring som i sin korthet er særdeles levende og gir i store træk de resultater som videnskapen nu er kommet til. Derfra gaar han over til en skildring av tidsrummet fra koloniens undergang til 1814 og beviser ved hjelp av aktstykker hvorledes Grønland alltid i foreningstiden blev betraktet og behandlet som hørende under Norges krone, ikke under Danmark.

Det bitre kapitel om de norske kronlandes adskillelse fra moderriket ved Kieltraktaten og de forhandlinger som førte til opgjøret av 1821 faar en fyldig og klar fremstilling.

Efter at ha git en beretning om det danske monopolsystem paa Grønland, som unegtelig er litet smigrende for Danmark, gaar han over til at fremholde Norges næringsinteresse paa Grønland og i de grønlandske farvand. Dette kapitel vil sikkert læses med undring av de fleste nordmænd, som ikke har personlig kjendskap til forholdet. Vi ser hvorledes nordhavet og polarlandene er vore naturlige utvidelsesomraader, der vi altid vil bli de seirende i konkurransen i kraft av vore stammeegenskaper. Tilslut faar vi en fremstilling av den Grønlandspolitik som vi har ført i de senere aar og som er saa sørgelig uværdig for et selvstendig folk.

Som man ser tar forfatteren alle sakens forskjellige faser op til behandling. Og han gjør det paa en rolig og værdig maate, prøver sig ikke frem med prokuratorknep, men plæderer sin opfatning ved hjelp av historiske kjendsgjæringer og en alsidig dokumentation.

Advokat Smedals bok er et budskap til det norske folk. Om endnu ikke forståelsen er vaaknet, saa vil dog den dag komme, da hans arbeide skattes efter fortjeneste. Vi skylder ham vor tak!

Olaf Benneche.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Dannøvirke, Haderslev

26 NOV. 1928
skriver den 192

Nordmændene rejser Grønlands-Debatten paany

Formanden for Grønlandslaget
kræver et statsretsligt Udtryk for,
at Grønland har været norsk.

Udtalelser af Indenrigsminister Kragh.

Grønlandsdebatten er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for Grønlandslaget, Højesteretssagfører Smedal, har udsendt. Højesteretssagføreren skriver i sin Bog bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes, og dernæst at man, naar dette er sket, prøver at finde en Ordning som for en Del af Vestkystens Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk. Højesteretssagfører Smedal fremhæver videre, at der kræves en vis Resignation af begge Parter, men »hvis man virkelig ønsker et godt Forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igen en Betingelse for et godt Forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget«.

— — Hvis vore — — norske Brødre viste den Resignation at slaa sig til Taals med de ret betydelige Indrømmelser, de for ganske faa Aar siden fik gennem Grønlandstraktaten, kunde det gode Forhold mellem Norge og Danmark overhovedet ikke røkkes.

Indenrigsminister Dr. Kragh udtaler til Venstres Pressebureau:

Vi kan ikke erkende, at der eksisterer nogen Grønlandssag som Følge af, at Danske og Norske ikke er ligeberettigede i Grønland.

Det Styresystem, som Danmark bringer til Anvendelse i Grønland, tilsigter udelukkende Bevarelsen og Udviklingen af det eskimoiske Folk, og det er en Følge af dette System, at hverken Danskere eller andre Nationaliteter har Adgang til Grønland endsige til at drive Erhverv i Grønland uden Tilladelse fra de øverste Myndigheder i den grønlandske Administration.

Hervelven har også sendt et utsklipp, som
jeg har sendt
Shere.

Grønlandssaken.

Gustav Smedal: Opgjør
og forståelse med Danmark.
Grønlandssaken, historisk og
politisk.

Forfatteren er formann i «Norges Grønlandslags», og hans bok om «Grønlandssaken» er derfor, som man vil forstå, et tendensskrift, som skal bevise en bestemt tesis — Norges rett til Grønland — ikke en objektiv undersøkelse av hvordan tingene faktisk forholder sig. Det er meget lærerikt å se hvordan denne forutfattede meningen om alle spørsmål som knytter sig til Grønland og til nordmenns heltemot og duelighet, får forfatteren til — i den aller godeste tro — å gjøre sig skyldig i de mest åpenbare tilsmikkelser.

Et par eksempler:

«Leiv fikk etter opdagelsen av Vinland tilnavnet den Heppne, hvilket betyr den lykkelige» — ganske riktig, det var etter, men ikke på grunn av; tradisjonen begrunner det med at han reddet et forlist skibsmannskap. At Leivs reise er «den første oseanellas historien kjenner», er derimot vass.

Når han ikke vet noe positivt om en ting, men gjerne vil at det skal være slik, så ordner han det lett ved hjelp av et «kanskje» eller «sannsynligvis».

I anledning av spørsmålet om suverenitet over hele Grønland eller bare over den bebyggede del sier han: «De gamle norske konger hevdet overhøyhet over hele landet. Ja, deres krav gikk, som vi vet, ennu videre, idet de mente å eie alt land i Nordhavet like opunder «Leidarstjernen». — Den eneste antydning av en begrunnelse for denne påstanden ligger i et dikt hvor det står om Håkon Håkonsson at han «like å øke sin makt helt nord til Polarstjernen». —

«Av beretningen om Kolgrim, som ble brent for ekteskapsbrudd, kan man også slutte sig til, — — at det da var en viss kraft i folket!»

Tydeligst er tendensen ved den stadige pointeringen av at Hans Egede var norsk og ikke dansk — uaktet denne mann som var født i Norge, men sønn av en dansk embedsmann, er et av de mest karakteristiske eksemplene på enheten og fellesskapet i det 18. årh.s dansk-norske embedsstand. Det er den samme dumme problemstil-

lingen som i spørsmålet om Holberg var norsk eller dansk — han var ingen av delene, eller begge deler på en gang, men ikke en av delene.

Disse tilsmikkelserne lar sig lettest eksemplifisere i den historiske delen av arbeidet. I de resonnerende deler av arbeidet forekommer de også — det er den form for åndsvirksomhet som juristene kaller prosedure — men det tar bare litt mere plass å gjøre rede for dem.

Imidlertid vilde det være urettferdig bare å hefte i g ved det som er svakt i boken. Der er både megen kunnskap og megen varme i den — det kan endog hende, han har ret i en del av det han hevder; men personlig vilde jeg hatt lettere for å tro det, hvis han hadde prosedert litt mindre ensidig.

EDV. BULL.

Arbeidsbladet,
lørdag 24. nov. 1928.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aalborg Amtstidende

24 NOV. 1928
skriver den

Der eksisterer ingen Grønlandssag.

En Udtalelse af Indenrigsminister Kragh.

København, Fredag.

Formanden for Norges Grønlandslag, Højesteretsadvokat Smedal, har som omtalt skrevet en Bog, hvori han paany slaar til Lyd for Nordmændenes Adgang til Vestgrønland og for en Ordning, som giver et statsretsligt Udtryk for, at Grønland engang har været norsk.

Vi har i den Anledning henvendt os til Indenrigsminister, Dr. Kragh, som udtaler:

— Vi kan ikke erkende, at der

eksisterer nogen Grønlandssag som Følge af, at Danske og Norske ikke er ligeberettigede i Grønland.

Det Styresystem, som Danmark bringer til Anvendelse i Grønland, tilsigter udelukkende Bevarelsen og Udviklingen af det eskimoiske Folk, og det er en Følge af dette System, at hverken Danskere eller andre Nationaliteter har Adgang til Grønland, endsige til at drive Erhverv i Grønland uden Tilladelse fra de øverste Myndigheder i den grønlandske Administration.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

26 NOV. 1928

skriver den / 192

Norges Krav om nye Grønlands- Forhandlinger.

De danske Regeringsmyndig-
heder mener ikke at kunne
være med dertil.

Et Oslo-Telegram meddelte for faa Dage siden, at der nu atter i Norge synes at skulle rejses en Aktion til Fordel for Norge og de paastaede norske Interesser i Grønlandsspørgsmaalet, og at der fra visse Sider i Norge søges rejst Krav om nye, officielle Forhandlinger mellem Danmark og Norge om dette Spørgsmaal, — eller med andre Ord: at man fra norsk Side vil kræve den gældende Grønlands-Traktat revideret.

Efter hvad »Kristeligt Dagblad« erfarer fra fuldt kompetent Kilde, stiller man sig i danske Regeringskredse ret afvisende overfor Mulighederne af saadanne nye dansk-norske Grønlands-Forhandlinger. Man henviser til, at Danmark ikke kan anerkende, at der eksisterer et Grønlands-Spørgsmaal i den Betydning, man i Norge anvender overfor denne Sag. Man gør gældende, at Grønlands Karakter af et helt lukket Land i Virkeligheden ikke stiller Nordmændene ugunstigere end en hvilken som helst anden Nation, Danskerne indbefattet. Ingen har, som Forholdene er i Øjeblikket, Ret til at komme ind i Grønland uden særlig Tilladelse fra de danske Myndigheder, der leder Grønlands Styrelse, — og denne Bestemmelse gælder saavel for Danske som for Nordmænd og alle andre. Det Hensyn, der ligger til Grund derfor, er Ønsket om at bevare den indfødte Befolkning.

Ud fra dette Synspunkt mener man i danske Regeringskredse ikke, at der fra dansk Side vil være nogen som helst Anledning til at optage Forhandlinger med Norge om et Grønlands-Spørgsmaal, hvis Eksistens man fra dansk Side ikke kan anerkende. Der er gennem den afsluttede Traktat med Norge sikret Nordmændene saa vidtgaaende Indrømmelser, som for Tiden overhovedet kan sikres nogen Nations Borgere. Længere vil man fra dansk Side næppe kunne strække sig.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Dybbølsposten
Sønderborg

skriver den, 3 NOV 1928

Nordmændene rejser Grønlands- debatten paany.

Formanden for Grønlandslaget kræver et statsretligt Udtryk for, at Grønland har været norsk.

Grønlandsdebatten er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for Grønlandslaget, Højesteretssagfører Smedal har udsendt. Højesteretssagføreren skriver i sin Bog bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes, og dernæst at man, naar dette er sket, prøver at finde en Ordning som for en Del af Vestkystens Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk. Højesteretssagfører Smedal fremhæver videre, at der

kræves en vis Resignation af begge Parter, men »hvis man virkelig ønsker et godt Forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igen en Betingelse for et godt Forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget.«

— Hvis vore norske Brødre viste den Resignation at slaa sig til Taals med de ret betydelige Indrømmelser, de for ganske faa Aar siden fik gennem Grønlandstraktaten, kunde det gode Forhold mellem Norge og Danmark overhovedet ikke rokkes.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ringkjøbing Amts A

24 NOV. 1928

skriver den / 192

Nordmændene og Grønland.

Grønlandsspørgsmaalet er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for »Norsk Grønlandslag«, Højesteretssagfører Smedal, har udsendt om Spørgsmaalet.

Højesteretssagføreren kræver i sin Bog, bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes og dernæst, at man, naar dette er blevet gjort, finder en Ordning, som for en Del af Vestgrønlands Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Horsens Folkblad

24 NOV 1928

Udgiver den 192

En Nordmand, som igen rører ved Grønlands- spørgsmaalet.

Og et Svar af Indenrigsminister
Kragh.

København, Fredag.

Formanden for Norges Grønlandslag, Højesteretsadvokat Smedal, har som omtalt skrevet en Bog, hvori han paany slaar til Lyd for Nordmændenes Adgang til Vestgrønland og for en Ordning, som giver et statsretligt Udtryk for, at Grønland engang har været norsk.

Vi har i den Anledning henvendt os til Indenrigsminister, Dr. Kragh, som udtaler:

— Vi kan ikke erkende, at der eksisterer nogen Grønlandssag som Følge af, at Danske og Norske ikke er ligeberettigede i Grønland.

Det Styresystem, som Danmark bringer til Anvendelse i Grønland, tilsigter udelukkende Bevarelsen og Udviklingen af det eskimoiske Folk, og det er en Følge af dette System, at hverken Danskere eller andre Nationaliteter har Adgang til Grønland endsige til at drive Erhverv i Grønland uden Tilladelse fra de øverste Myndigheder i den grønlandske Administration.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Løll. F. Folketiden

23 NOV. 1928

Norge og Grønland.

Normændene rejser paany Grønlands-
debat.

Grønlandsdebatten er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for Grønlandslaget, Højesteretsadvokat Smedal, har udsendt. Højesteretsadvokaten fræver i sin Bog bl. a. som en Indledning til videregaende Forhandlinger, at Vestgrønland oabnes, og dernæst at man, naar dette er sket, prøver at finde en Ordning, som for en Del af Befolkningens Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk. Højesteretsadvokaten Smedal fremhæver videre, at der fræves en vis Resignation af begge Parter, men „hvis man virkelig ønsker et godt Forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igen en Betingelse for et godt Forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget“.

— Hvis vor norsk-norske Brødre viste den Resignation at slaa sig til Laas med de ret betydelige Endrømmelser, de for ganske faa Aar siden fik gennem Grønlandstraktaten, kunde det gode Forhold mellem Norge og Danmark overhovedet ikke roffes.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Nyke Folkebl.

24 NOV 1928

Nordmændene og Grønlandsspørgs- maalet.

En Udtalelse af Indenrigsmini-
ster Kragh.

København, Fredag.

Formanden for Norges Grønlandslag, Højesteretsadvokat Smedal, har som omtalt skrevet en Bog, hvori han paany slaar til Lyd for Nordmændenes Adgang til Vestgrønland og for en Ordning, som giver et statsretligt Udtryk for, at Grønland engang har været norsk.

Vi har i den Anledning henvendt os til Indenrigsminister, Dr. Kragh, som udtaler:

— Vi kan ikke erkende, at der eksisterer nogen Grønlandssag som Følge af, at Danske og Norske ikke er ligeberettigede i Grønland.

Det Styresystem, som Danmark bringer til Anvendelse i Grønland, tilsigter udelukkende Bevarelsen og Udviklingen af det eskimoiske Folk, og det er en Følge af dette System, at hverken Danskere eller andre Nationaliteter har Adgang til Grønland endsige til at drive Erhverv i Grønland uden Tilladelse fra de øverste Myndigheder i den grønlandske Administration.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Randers Dagblad
23 NOV. 1928

Nordmændene rejser Grønlandsdebatten paany.

Grønlandsdebatten er atter bluss-
et op i Norge i Anledning af en
Bog, som Formanden for Grøn-
landslaget, Højesteretssagf. Sme-
dal, har udsendt. Højesteretssag-
føreren kræver i sin Bog bl. a. som
en Indledning til videregaaende
Forhandlinger, at Vestgrønland aab-
nes, og dernæst, at man, naar dette
er færdigt, prøver at finde en Ordning,
som for en Del af Vestkystens Ved-
kommende giver et statsretligt Ud-
tryk for, at dette Land har været
norsk. Højesteretssagfører Smedal
fremhæver videre, at der kræves en
vis Resignation af begge Parter,
men „hvis man virkelig ønsker et
godt Forhold mellem Norge og
Danmark, og dette er igen en Betingelse
for et godt Forhold i Norden,
saa maa man ogsaa være villig til
at ofre noget“.

— Hvis vore norske Brødre viste
den Resignation at slaa sig til Taals
med de ret betydelige Ind-
rømmelser, de for ganske faa Aar
fik gennem Grønlandstrakta-
ten, kunde det gode Forhold mel-
lem Norge og Danmark overhovedet
ikke røkke.

Grønlandstraktaten, kunde det gode
Forhold mellem Norge og Dan-
mark overhovedet ikke røkke.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Thisted Amts Tidende

23 NOV 1928
skriver den 192

Nordmændene rejser Grønlandsdebatten paany.

Formanden for Grønlandslaget
kræver et statsretligt Udtryk for, at
Grønland har været norsk.

Grønlandsdebatten er atter blus-
set op i Norge i Anledning af en
Bog, som Formanden for Grøn-
landslaget, Højesteretssagf. Sme-
dal, har udsendt. Højesteretssag-
føreren skriver i sin Bog bl. a. som
en Indledning til videregaaende
Forhandlinger, at Vestgrønland aab-
nes, og dernæst, at man, naar dette
er sket, prøver at finde en Ordning,
som for en Del af Vestkystens Ved-
kommende giver et statsretligt Ud-
tryk for, at dette Land har været
norsk. Højesteretssagfører Smedal
fremhæver videre, at der kræves en
vis Resignation af begge Parter,
men „hvis man virkelig ønsker et
godt Forhold mellem Norge og Dan-
mark, og dette er igen en Betingelse
for et godt Forhold i Norden, saa
maa man ogsaa være villig til at
ofre noget“.

— Hvis vore norsk-norske Brødre
viste den Resignation at slaa sig til
Taals med de ret betydelige Ind-
rømmelser, de for ganske faa Aar
siden fik gennem Grønlandstrakta-
ten, kunde det gode Forhold mel-
lem Norge og Danmark overhovedet
ikke røkke.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Loll. F. Folketidende

24 NOV. 1928

skriver den 192

Norge og Grønland.

En Udtalelse af Indenrigsminister
Ragsh.

Formanden for Norges Grøn-
landslag, Højesteretsadvokat Sme-
dal, har som omtalt fremsendt en Bog,
hvori han paany slaaer til Lyd for
Normændenes Afgang til Vestgrøn-
land og for en Ordning, som giver et
statsretligt Udtryk for, at Grønland
en Gang har været norsk.

Vi har i den Anledning henvendt
os til Indenrigsminister, Dr.
Ragsh, som udtaler:

— Vi kan ikke erkende, at der eksis-
terer nogen Grønlandssag som Føl-
ge af, at Danske og Norske ikke er
ligeberettigede i Grønland.

Det Styresystem, som Danmark
bringer til Anvendelse i Grønland,
tilsigter udelukkende Bevarelsen og
Udviklingen af det eskmøiske Folk,
og det er en Folge af dette System,
at hverken Danske eller andre Na-
tionaliteter har Afgang til Grøn-
land endfige til at drive Erhverb i
Grønland uden Tilladelse fra de
øverste Myndigheder i den grønland-
ske Administration.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Handwritten signature
23 NOV 1928

skriver den / 192

Nordmændene rejser Grønlandsdebatten paany.

Formanden for Grønlandslaget
kræver et statsretligt Udtryk for,
at Grønland har været norsk.

Grønlandsdebatten er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for Grønlandslaget, Højesteretssagfører Smedal, har udsendt. Højesteretssagføreren skriver i sin Bog bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes, og dernæst at man, naar dette er sket, prøver at finde en Ordning, som for en Del af Vestkystens Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk. Højesteretssagfører Smedal fremhæver videre, at der kræves en vis Resignation af begge Parter, men „hvis man virkelig ønsker et godt Forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igen en Betingelse for et godt Forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget“.

Hvis vore norske Brødre viste den Resignation at slaa sig til Taals med de ret betydelige Indrømmelser, de for ganske faa Aar siden fik gennem Grønlandstraktaten, kunde det gode Forhold mellem Norge og Danmark overhovedet ikke rokkes.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

~~Skive Folkebl.~~
23 NOV 1928

skriver den / 192

Nordmændene og Grønland.

Grønlandsspørgsmaalet er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for „Norsk Grønlandslag“, Højesteretssagfører Smedal, har udsendt om Spørgsmaalet.

Højesteretssagføreren kræver i sin Bog, bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes, og dernæst, at man, naar dette er blevet gjort, finder en Ordning, som for en Del af Vestgrønlands Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aarhus Stiftstidende

24 NOV. 1928
skriver den / 192

Nordmændene og Grønland.

Grønlandsspørgsmaalet er atter blusset op i Norge i Anledning af en Bog, som Formanden for „Norsk Grønlandslag“, Højesteretssagfører Smedal, har udsendt om Spørgsmaalet.

Højesteretssagføreren kræver i sin Bog, bl. a. som en Indledning til videregaaende Forhandlinger, at Vestgrønland aabnes og dernæst, at man, naar dette er blevet gjort, finder en Ordning, som for en Del af Vestgrønlands Vedkommende giver et statsretligt Udtryk for, at dette Land har været norsk.

Adresseavisen
Trondheim

Opgjør og forståelse med Danmark.

Gustav Smedals bok anmeldt av advokat Asbjørn Lindboe.

Det er på tide at vi nordmenn begynner å tenke litt på utenrikspolitikk. Med «vi nordmenn» mener jeg ikke utenriksministeren og utenriksdepartementet, men alle vi andre almindelige dødelige urvelgere. Og med «utenrikspolitikk» mener jeg ikke bare, ikke engang først og fremst, forhandlingene i Folkenes forbund, heller ikke vår deltagelse i den *pacto-mania* (traktatgalskap) som herjer i utenriksdepartementene verden over, samtidig som rustningsfeberen har grepet om sig i forsvarsdepartementene. Jeg vil ikke si noget spesielt ondt om det intense arbeide, som det norske utenriksdepartement — ved taler i Genf og ved våre høist berømmelige voldgiftstraktater — har gjort for å sikre verdensfreden. Det kreves sikkert et intenst arbeide skal freden være helt sikret innen neste krig bryter ut. Men det er jo litt kjedelig, at vår fremste folkerettsjurist og vår visstnok dyktigste utenriksminister, dr. Ræstad, har erklært at vår spesielle innsats — voldgiftstraktatene — betegner et mørkt blad i fredssakens historie. Og det kunde derfor av flere grunner ha sin interesse om vårt utenriksdepartement — ved siden av sin stolte verdenshistoriske rolle — gav sig tid til å sette sig inn i de sær-

norske interesser, trekke op linjene for hvorledes disse interesser best mulig skal beskyttes og gjøre noget positivt også i den leid, som jo unektelig ikke er helt uten interesse for rikets skjebne og folkets økonomiske liv idag og om 100 år.

Utenriksdepartementets virksomhet er — efter de beste landsfaderlige prinsipper — innhyllt i hemmelighetens dype mørke. Det henger et tykt og lyd-dempende forheng mellem folket og herrerne på Victoria Terrasse. Det er mulig, at det i utenriksdepartementet utføres et fortreffelig arbeide; mulig, men ikke sannsynlig. For de små kik inn bak teppet, som fra tid til annen tilståes oss almindelige mennesker, er ikke egnet til å overbevise om at utenriksdepartementets arbeide er så ypperlig, som de herrer selv gir sig mine av. Det er høist sannsynlig at litt gjennomtrekk og sund kritikk vilde gjøre godt.

Overhodet bør ikke utenrikspolitikk være noget som offentligheten holdes fjernt fra. Tvertimot burde det være den intimest mulige kontakt mellem utenriksdepartementet og den offentlige mening. Ellers kommer departementets holdning i viktige spørsmål til å henge i luften. Enhver avgjørende handling fra det

departement bør være fast forankret i folkemeningen; det er så uheldig som mulig at viktige spørsmål hives inn på offentligheten i en form og på en måte, som hindrer fritt ordskifte og fri bestemmelse. Den sterkeste anklage mot vårt utenriksdepartement i de seneste år er fremkommet fra selveste Johan Ludwig Mowinkel, som i anledning av dansketraktaten uttalte, at hadde han visst «hvilket djevelsk spektakel det skulde bli» hadde han latt saken falle. Han feller her en hård dom over sitt eget malplaserte initiativ i en ømfintlig sak; en litt erfaren utenrikspolitiker burde forstå at vanskelige utenrikspolitiske spørsmål ikke må hives overraskende i ansiktet på en uforberedt offentlighet, og at man — hvis man optrer så udiplomatisk — bare risikerer å skade den sak man ønsker å fremme.

Det er til det gode, at utenrikspolitiske spørsmål drøftes åpent; stortinget bør heller ikke omsorgsfullt lukke sine dører hver gang slike saker er fremme til behandling.

Hadde vi hatt litt mere offentlig ordskifte om disse spørsmål og hadde utenriksdepartementet hatt litt mere kontakt med de reelle økonomiske interesser, hadde vi ganske

Fortsettelse neste side.

sikkert ikke oplevet, at en norsk utenriksminister så sent som 22de juli 1919 kunde gi en dansk sendemann den beskjed, at Norge ikke vilde gjøre vanskeligheter hvis Danmark vilde utvide sin overhøyhet til hele Grønland. Det er klart, at ingen enkelt mann kan gjøres til ansvar for denne fantastiske erklæring, som vil bli stående som et monument over norsk utenriksstyres livsfjernhet. Vi får være takknemlig over, at erklæringen ikke blev avgitt i former som rettslig bandt Norge og at vi hadde adgang til senere å desavouere departementet — noget som også enstemmig blev gjort av stortinget.

Ut fra disse almindelige betraktninger hilser jeg en slik bok som Smedals med stor glede.

Gustav Smedals bok tar op hele Grønlandsspørsmålet, som utvilsomt har vært forkludret fra norsk side praktisk talt hele tiden. Hans bok bygger på den betraktning, at saken ikke er op- og avgjort med Grønlandstraktaten av 1924, men tvertimot er en sak i sin vorden. Dette blev fremhevet av en rekke talere i stortinget, uansett om de stemte for traktaten eller mot den, (t. eks. av

konstitusjonskomiteens ordfører).

Boken begynner med Grønlands opdagelse, den første kolonisering i middelalderen, dens annen opdagelse og den annen kolonisering. Disse kapitler av vår historie er ennå ikke helt belyst, hvad fremstillingen også bærer preg av. Forfatteren har åiensynlig vært redd for å ta med noget som ikke kan sies å være videnskapelig fastslått. Av stor interesse er hans dokumentering av hvorledes de dansk-norske konger stadig vekk og i utvetydige ordelag slo fast, at Grønland var en del av Norge og at det var på dette grunnlag at Frederik II og Kristian IV fikk retten til Grønland internasjonalt anerkjent i slutten av 1500-tallet. Ved privat særnorsk initiativ arbeide og pengeutlegg, blev denne anerkjennelse senere gjort uangripelig. Den rett Danmark nu gjør gjeldende mot Norge, er derfor direkte bygget på sær-norske rettigheter og særnorsk initiativ.

Han gjennomgår videre Kielertraktaten (som jo ikke egentlig blir mere smigrende for Danmark på den bakgrunn forfatteren gir den) og forhandlingene i anledning av gjeldsoppgjøret. Hans standpunkt til

stortingets vedtak av 29de mai 1821 er, at efter vedtakets form kan det være tvilsomt om avkallet omfatter «skattlandene». Men efter den behandling saken hadde fått og fordi vedtaket var knyttet til konvensjonen av 1ste september 1819, finner han at Norge nødtvunget, på grunn av krigstrusel fra stormaktene, opgav sin rett til skattlandene, altså også til Grønland. Men, likeså litt som Elsass-Lothringen-spørsmålet endelig avgjordes av freden i 1871 og Slesvig-Holstein-spørsmålet ved freden i 1864, men som utålelig urett blev svevende og gjorde atmosfæren urolig, så er Grønlands-saken ikke avgjort endelig ved den i 1821 fremtvungne erkjennelse. Kielerfreden var dessuten noget annet og mere enn et maktmisbruk, det var direkte uærlighet med i spillet. Og hertil kommer at Kielertraktaten bare får betydning for Grønlands vestkyst fra Kapp Farvel til 73° nordlig bredde, altså ikke til hele Grønland.

De senere danske fremstøt og da særlig det i 1919, har gjort at saken, tross all forsonlighet fra norsk side, er blitt aktuell. Dertil betyr den altfor meget for norsk næringsliv av idag.

Boken behandler de næringsinteresser som idag knytter sig til Grønland — i den utstrekning som

monopolets kinesermur tillater det — og endelig gjennomgår forfatteren Grønlandssakens siste faser, da vårt eget utenriksdepartement fikk sine fingrer med i spillet.

For den, som gjerne ser Norges interesser ivåretatt med dyktighet og omhu, er det liten glede å lese denne fremstilling som er helt uten sterke ord, men som ved kjensgjerninger inneholder en alvorlig kritikk over det helt selvstendige Norges utenriksstyre.

Tross alle anker mot Grønlandstraktaten av 1924 reiser forfatteren et spørsmålsteget ved, om den overordentlig sterke kritikk som traktaten har vært gjenstand for, er berettiget. Forfatterens standpunkt er, at de norske forhandlere hadde grunn til å søke forhindret, at en rettssak med Danmark blev forsert frem på det daværende tidspunkt. Saken var ennå ikke moden til behandling for internasjonal domstol, selvom det nok også i Danmark var tvil om utfallet. Efter det standpunkt som blev tatt, skulde man imidlertid ha ventet en virksomhet fra norsk side for at situasjonen, når saken engang i fremtiden kom fore, vilde være så gunstig for Norge som mulig. Men forfatteren påviser, at mens det fra Danmark planmessig og dyktig arbeides for å gjøre situasjonen stadig mere

gunstig for sig, er det norske riksstyre praktisk talt helt uvirksomt. Med full grunn fremhever forfatteren at slik kan det ikke gå, hvis ikke tanken direkte er, at man rolig skal se på at danskene ubestridt erhverver suvereniteten over Øst-Grønland. Men hvis det er hensikten, forlater man det standpunkt som hele Grønlandstraktaten er bygget på, og som både utenriksminister Michelet og delegasjonens formann Johan Ludwig Mowinckel har gitt uttrykk for.

Bokens konklusjon er at Grønlandssakens løsning vil kreve lang tid, og at det ikke er grunn til å være mistrøstig. Alle store politiske saker krever sin modningstid. Også denne sak vil løses til gunst for Norges berettigede krav, hvis vi selv bare vil det og innretter vår handlemåte derefter.

Også i dette har han rett. Saken kom i 1919 — 1924 — 1927 like så overraskende på almenheten som på utenriksdepartementet. Det er mange som ut fra en total mangel på kjennskap til saken anser den betydningssløs, og som ikke begriper dens nasjonale og realpolitiske betydning, eller de veldige økonomiske interesser som ligger bak og trykker på.

Den politisk oplyste almenhet vil for eller siden — antagelig for no-

gen aner det — igjen stå likeoverfor saken. Den bør derfor prøve å sette sig inn i den og ta et selvstendig standpunkt.

Til det er Gustav Smedals bok utmerket egnet. Forfatteren, som tidligere har vært knyttet til utenriksdepartementet og som har gjort folkerett til spesialstudium, har ypperlige betingelser for å skrive en slik bok. Han har videre et førstearangs kjennskap til emnet på grunn av årelange, inngående studier.

Boken er uten ethvert polemisk preg; mot dens objektivitet kan det vanskelig reises nogen anker. Den som er særlig vår på danskernes vegne — og de finnes Gud bedre det ofte nok — kan jeg berolige med at forfatteren bare såvidt nevner alle de hensynsløse danske overgrep mot våre fangstmenn og fiskere. Jeg regner det for en feil ved boken. Disse overgrep er et karakteristisk ledd i dansk politikk likeoverfor Norge.

Enten man er enig eller uenig med forfatteren (det er jo vanskelig å være enig i alt, når det gjelder et så vanskelig emne), selv om man er enig i tendensen, må man innrømme at boken betegner en verdifull tilvekst til vår minimale politiske litteratur.

Asbjørn Lindboe.

Naar vakten blunder.

I sin bok om Grønlands-spørmaalet undlater hr. høiesteretsadvokat Smedal at omtale pressens arbeide. Rimeligvis er det sked av beskedenhet. Advokaten har selv deltat paa fremragende maate i pressearbeidet.

Det er imidlertid ikke helt korrekt. Forholdet er det, at der neppe vilde eksistert nogen Grønlandssak, hvis ikke pressen hadde været vaaken i det rette øieblik. Efter at Ihlen hadde git sin bekjendte underhaandsuttalelse til den danske sendemand i Oslo, var det den norske presse som gjorde opmerksom paa saken og fremtvang en dyperegaende behandling av den. Hvis ikke det hadde været tilfældet, vilde resultatet antagelig blit, at den danske suverænitetserklæring var blit godtatt av Norge, og at den grønlandske avsperring i overensstemmelse hermed vilde blit utvidet til hele Grønland med den følge, at vore fangstmænd vilde blit utelukket fra Grønlands østkyst. Denne sammenheng er forlængst fastslaat i offentlige uttalelser av fhv. utenriksminister dr. Ræstad.

Naar vi nævner dette er det ikke, fordi vi er misfornøiet med, at pressen har faat for litet anerkjendelse, men fordi saken ellers ikke kommer i det rette lys. At regjeringens opmerksomhet maatte vækkes ved offentlig propaganda førte paa den ene side til, at det blev en unødig konflikt med Danmark av saken og paa den anden side var det forklaringen til det overordentlig mislige resultat man fik av forhandlingene. Hvis man paa officielt norsk hold hadde hat vaakne nationale instinkter og man hadde hat sine historiske, politiske og økonomiske kundskaper friske, er det ganske klart, at et svar som det Ihlen skal ha git kammerherre Kruse, ikke

kunde være avgit. Man vilde da paa den ene side visst, at det vilde berøre vor nationale ømfindthet at anerkjende suverænitetserklæringen, og at man paa den anden side vilde været klar over, at økonomiske interesser vilde bli i høi grad skadelidende ved en foranstaltning som den paataankte. I saa fald vilde man straks git ordentlig besked underhaanden, og resultatet vilde da blit, at man ikke hadde behovet at reise en offentlig strid om saken.

Naar det blev pressen som reiste Grønlandssaken var det netop fordi vakten hadde blundet. Da det saa blev nødvendig at ta sig av saken, for man op i halvsovne, grætnet over at den forfærdelige presse hadde forstyrrt deres morgenblund, like uorientert og uforberedt som man var f. eks. ved sjøgrænseforhandlingene.

Saa kom møtet i Kjøbenhavn. Efter dette forsøkte pressefolk paany at hindre vedtagelsen av forhandlingsresultatet. Det skedde riktignok underhaanden. Fra pressehold blev der pekt paa de mangler, som senere er traadt saa tydelig frem ved avtalen med Danmark. Men det viste sig her, som det pleier, at alle advarsler var spildt.

Saken har sin meget store betydning, fordi det er et eksempel paa hvor uheldig det er, at vi ikke har et tilstrækkelig vaakent utenrikspolitisk vakthold. Det har hændt flere ganger, at pressen har maattet ta sig av slike spørsmål. Da den efter sin natur nødvendigvis maa tale offentlig, kan en sak derved faa en brodd utad, som den ikke burde ha. Det kan bli konflikter av det som bare burde være diskussionsemner. Nu kan man naturligvis si, at pressefolk burde gjøre opmerksom paa saadanne ting underhaanden, men det slaar ikke til, fordi man altid vil bli møtt med en vi-alene-vite mine, som ofte bare er et uttrykk for, at vedkommende ikke vet noget og ikke vil la sig belære om vedkommende sak. Det er forøvrig ikke bare pressen, som er utsat for dette, men ogsaa fremstaaende velunderrettede folk, som av og til forsøker at gi vink om viktige saker. De avvises med det resultat, at naar saken engang kommer op, er det muligens blit en konflikt og vi lider et av vore ikke sjeldne nederlag.

Handels-
og Sjøfarts-
tidende.

onsdag

21. november =
nov. 1928.

J) Skal være kammerherre
Krag. - ikke kammer-
herre Kruse.

JH.

Naar vakten blunder.

I sin bok om Grønlands-spørsmålet undlater hr. høiesteretsadvokat Smedal at omtale pressens arbeide. Rimeligvis er det skedd av beskedenhet. Advokaten har selv deltatt paa fremragende maate i pressearbeidet.

Det er imidlertid ikke helt korrekt. Forholdet er det, at der neppe vilde eksistert nogen Grønlandssak, hvis ikke pressen hadde været vaaken i det rette øieblik. Efter at Ihlen hadde gitt sin bekjendte underhaandsuttalelse til den danske sendemand i Oslo, var det den norske presse som gjorde opmærksom paa saken og fremtvang en dyperegaaende behandling av den. Hvis ikke det hadde været tilfældet, vilde resultatet antagelig bli, at den danske suverænitetserklæring var blitt godtatt av Norge, og at den grønlandske avsperring i overensstemmelse hermed vilde bli utvidet til hele Grønland med den følge, at vore fangstmænd vilde bli utelukket fra Grønlands østkyst. Denne sammenheng er forlængst fastslått i offentlige uttalelser av fhv. utenriksminister dr. Ræstad.

Naar vi nævner dette er det ikke, fordi vi er misfornøiet med, at pressen har faat for litet anerkjendelse, men fordi saken ellers ikke kommer i det rette lys. At regjeringens opmærksomhet maatte vækkes ved offentlig propaganda førte paa den ene side til, at det blev en unødig konflikt med Danmark av saken og paa den anden side var det forklaringen til det overordentlig mislige resultat man fik av forhandlingene. Hvis man paa offisielt norsk hold hadde hatt vaakne nationale instinkter og man hadde hatt sine historiske, politiske og økonomiske kundskaper friske, er det ganske klart, at et svar som det Ihlen skal ha gitt kammerherre Kruse, ikke

kunde være avgitt. Man vilde da paa den ene side visst, at det vilde berøre vor nationale ømfindthet at anerkjende suverænitetserklæringen, og at man paa den anden side vilde været klar over, at økonomiske interesser vilde bli i høi grad skadelidende ved en foranstaltning som den paatrængte. I saa fald vilde man straks gitt ordentlig besked underhaanden, og resultatet vilde da bli, at man ikke hadde behovet at reise en offentlig strid om saken.

Naar det blev pressen som reiste Grønlandssaken var det netop fordi vakten hadde blundet. Da det saa blev nødvendig at ta sig av saken, for man op i halvsovne, grætnet over at den forfærdelige presse hadde forstyrrer deres morgenblund, like uorientert og uforberedt som man var f. eks. ved sjøgrænseforhandlingene.

Saa kom møtet i København. Efter dette forsøkte pressefolk paany at hindre vedtagelsen av forhandlingsresultatet. Det skedde riktignok underhaanden. Fra pressehold blev der pekt paa de mangler, som senere er traadt saa tydelig frem ved avtalen med Danmark. Men det viste sig her, som det pleier, at alle advarsler var spildt.

Saken har sin meget store betydning, fordi det er et eksempel paa hvor uheldig det er, at vi ikke har et tilstrækkelig vaakent utenrikspolitisk vakthold. Det har hændt flere ganger, at pressen har maattet ta sig av slike spørsmål. Da den efter sin natur nødvendigvis maa tale offentlig, kan en sak derved faa en brodd utad, som den ikke hurde ha. Det kan bli konflikter av det som bare burde være diskussionsemner. Nu kan man naturligvis si, at pressefolk burde gjøre opmærksom paa saadanne ting underhaanden,

men det slaar ikke til, fordi man altid vil bli møtt med en vi-alene-vite mine, som ofte bare er et uttrykk for, at vedkommende ikke vet noget og ikke vil la sig belære om vedkommende sak. Det er forøvrig ikke bare pressen, som er utsatt for dette, men ogsaa fremstaaende velunderrettede folk, som av og til forsøker at giv vink om viktige saker. De avvise med det resultat, at naar saker engang kommer op, er det muligens blitt en konflikt og vi lider av vore ikke sjeldne nederlag.

Gjefartskidende (nr. 27) onsdag 21. nov. 28.

Bondebladet
fredag 24.
Grønlandsspørsmålet.

Gustav Smedal: Opgjør og forståelse med Grønland. (Stenske forlag, Oslo).

Denne boki vil kasta ljøs yver dette spørsmål og verta ei kjelda til å ausa av for dei som ynskjer fullt kjennskap til alle offentlege dokument.

Svikferdi åt Bourke i 1814 vert handsama. Advokat Smedal sin objektive framstilling av vor utanrikspolitikk er i sanning lite smigrande for oss.

Tingingarne med Danmark i 1923 vert på bakgrunn av denne boki sett i eit klårare ljøs.

«Den urett som overgikk Danmark i 1864 var imidlertid langt fra så grov som uretten mot Norge i 1814 — 1821. Danmark var gjenstand for brutalt angrep men der var ingen uerlighet med i spillet. Det er uerligheten fra Kieltraktaten som har brent sig fast i erindringen. Uærlige midler var blitt benyttet mot en unionsfelle som ikke hadde forbrutt sig og som var avskåret fra at forsvare sig og avgjørelsen var i strid med selve Kongeloven, som var Danmark og Norges egen grunnlov. Når man nu mange år efter betrakter saken

rolig, virker det også som et seltsomt skuespil, at det var «de hellige alliancemakter», som blev anropt for å håndhæve ukraenkeligheten av en traktat, som var kommet istand ved slike midler.»

Advokat Smedal har ogsa handsama Grønlandslagi som vart skipa til hevding av det rettmessige kravet Norge hev på å få gammal urett gjort god att. Han trur at statsmagterne hev teke for lite umsyn til denne rørsle. Fyrr der vert ei oppgjerd med Danmark um dette spørsmål vert der ikkje den rette tilitt og forståelse millom dei tvo folki.

Boki lyt alle som hev interessa for saki lesa og verta kjend med.

Bondebladet,

fredag 20. nov. 1928.

45. 272.

Opgjør og forstaaelse med Danmark.

Grønlandsaken — historisk og politisk.

Høiesteretsadvokat Gustav Smedal har under ovenstaaende titel utsendt en bok paa Steenske Forlag. Forfatteren, som er formand i Norges Grønlandslag, men uttrykkelig gjør opmerksom paa, at han skriver for egen regning gjennomgaar i seks korte kapitler de forskjellige faser i Grønlands historie, dets økonomiske og statsretslige forhold, likesom han behandler den saakaldte Grønlandssak med Danmark. Han skriver greit og klart og har saavidt vi kan se faat med det væsentlige av, hvad der er at si om disse ting. Det er saaledes en oversiktlig og grei fremstilling man har for sig, og boken vil kunne tjene som et let tilgjengelig kildekrift for grønlandske forhold forsaavidt en række spørsmaal angaar. Paa enkelte punkter kunde man nok ønske en fyldigere utredning. Saaledes forekommer det os, at belysningen av Norges fangstinteresser under Øst-Grønland kunde været mere indgaaende, idet forfatteren paa dette punkt hovedsakelig har henholdt sig til Hambros fremstilling.

Forfatteren har aabenbart tilstræpt upartiskhet og søkt at skifte sol og vind paa retfærdigvis, om hans syn end er præget av hans standpunkt til spørsmålet. Hans formaal er, som det fremgaar av titelen, oppgjør og forstaaelse med Danmark. Han tar i den anledning til orde for aapningen av Vest-Grønland, som han sier vil være en utmerket indledning til misstemningens opphør. «Man bør i Danmark huske paa, at det i Norge føles som en krænkelse, at vore fiskere og fangstmænd nektes adgang til en kyst som er opdaget av nordmænd, to gange kolonisert av

nordmænd og som har været norsk land i middelalder og i nyere tid og som blev berøvet os i 1814 paa en maate som ingen nordmand mener var retmæssig. Naar man er kommet saa langt, at avsperringen er hævet, faar man se at finde en ordning som for endel av vestkystens vedkommende gir et statsretslig uttrykk for, at dette land har været norsk. Ogsaa for østkystens vedkommende maa man kunne finde en tilfredsstillende ordning. Selvfølgelig kræves det da en viss resignation av begge parter, men hvis man virkelig ønsker et godt forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igjen en betingelse for et godt forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget.»

Han tror dog denne løsning vil ta adskillig tid. Det er fremfor alt paakrævet, sier han, at det i Norge og i Danmark blir erkjendt langt klarere end idag, at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som arbeider med saken, faar se at utrette hvad vi formaar. Skulde vi ikke række helt frem, maa vi i hvert fald ikke indrette os slik, at de som kommer efter os kan si, at opgaven er blitt umulig for dem paa grund av vore feil og forsømmelser.

Tiden faar vise, om hr. Smedal vil opnaa noget i retning av fred og forsoning i Grønlandsspørsmålet eller om hans bok bare vil rippe op i stridigheter, som foreløbig er bilagt.

Alt i alt kan man si, at skriftet er særdeles vellykket, og det kan med tryghet anbefales til det interesserte publikums opmerksomhet.

—8.

Ljofark tidende (nr 273) torsdag 20. nov. 1928.

Opgjør og forstaaelse med Danmark.

Grønlandsaken — historisk og politisk.

Høiesteretsadvokat Gustav Smedal har under ovenstaaende titel utsendt en bok paa Steenske Forlag. Forfatteren, som er formand i Norges Grønlandslag, men uttrykkelig gjør opmerksom paa, at han skriver for egen regning gjennomgaar i seks korte kapitler de forskjellige faser i Grønlands historie, dets økonomiske og statsretslige forhold, likesom han behandler den saakaldte Grønlandssak med Danmark. Han skriver greit og klart og har saavidt vi kan se faat med det væsentlige av, hvad der er at si om disse ting. Det er saaledes en oversiktlig og grei fremstilling man har for sig, og boken vil kunne tjene som et let tilgjengelig kilde-skrift for grønlandske forhold forsaavidt en række spørsmål angaar. Paa enkelte punkter kunde man nok ønske en fyldigere utredning. Saaledes forekommer det os, at belysningen av Norges fangstinteresser under Øst-Grønland kunde været mere indgaaende, idet forfatteren paa dette punkt hovedsakelig har henholdt sig til Hambros fremstilling.

Forfatteren har aabenbart tilstræpt upartiskhet og søkt at skifte sol og vind paa retfærdig vis, om hans syn end er præget av hans standpunkt til spørsmålet. Hans formaal er, som det fremgaar av titelen, oppgjør og forstaaelse med Danmark. Han tar i den anledning til orde for aapningen av Vest-Grønland, som han sier vil være en utmerket indledning til misstemningens op-hør. «Man bør i Danmark huske paa, at det i Norge føles som en krænkel-se, at vore fiskere og fangstmænd nektes adgang til en kyst som er opdaget av nordmænd, to gange kolonisert av

nordmænd og som har været norsk land i middelalder og i nyere tid og som blev berøvet os i 1814 paa en maate som ingen nordmand mener var retmæssig. Naar man er kommet saa langt, at avsperringen er hævet, faar man se at finde en ordning som for endel av vestkystens vedkommende gir et statsretslig uttryk for, at dette land har været norsk. Ogsaa for østkystens vedkommende maa man kunne finde en tilfredsstillende ordning. Selvfølgelig kræves det da en viss resignation av begge parter, men hvis man virkelig ønsker et godt forhold mellem Norge og Danmark, og dette er igjen en betingelse for et godt forhold i Norden, saa maa man ogsaa være villig til at ofre noget.»

Han tror dog denne løsning vil ta adskillig tid. Det er fremfor alt paakrævet, sier han, at det i Norge og i Danmark blir erkjendt langt klarere end idag, at Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis man vil skape et godt forhold mellem de to land.

Vi, som arbeider med saken, faar se at utrette hvad vi formaar. Skulde vi ikke række helt frem, maa vi i hvert fald ikke indrette os slik, at de som kommer efter os kan si, at opgaven er blit umulig for dem paa grund av vore feil og forsømmelser.

Tiden faar vise, om hr. Smedal vil opnaa noget i retning av fred og forsoning i Grønlandsspørsmålet eller om hans bok bare vil rippe op i stridigheter, som foreløbig er bilagt.

Alt i alt kan man si, at skriftet er særdeles vellykket, og det kan med tryghet anbefales til det interesserte publikums opmerksomhet.

—s.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal for-
manden i Grønlandslagets
retsutvalg, utsender i disse da-
ger paa Steenske Forlag en bok
om Grønlandsspørsmålet. Bo-
ken som han har kaldt «Opgjør
og forstaaelse med Danmark»,
indeholder foruten en saklig
kritik av Norges utenrikspolitikk
en uttømmende orientering om
Grønlands historiske, geografi-
ske og økonomiske forhold og
om sakens folkeretslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

19/11-28
Fremskrift
Skien

Grønlandsspørsmålet.

Advokat G. Smedal kommer iaar med en bok, som er egnet til at vække opmerksomhet. I »Opgjør og forståelse med Danmark« tar han nemlig op til drøftelse Grønlandsspørsmålet i hele dets bredde. Og han gjør det paa en saa klar, grei og overbevisende maate, at selv tvilende, som for eksempel undertegnede, kan bli troende. Man kunde forresten ønsket, at han hadde tat med al dansk uret mot Norge, som for eksempel Kristian I's pantsættelse av Shetland og Orkenøerne, hvorved disse skatlande for altid gik tapt for Norge uten vederlag. Det vilde da været mer agitasjon i boken, en større nasjonal opgave ved at faa et oppgjør med Danmark. Selvfølgelig vilde det være like faafængt at tænke paa at faa tilbake de nævnte skatlande, som det vil være at faa tilbake det Grønland danskerne uretmæssig har tilvendt sig, men det kunde tjene til støtte for rimelige krav at trekke frem alle danske urimeligheter under ét.

Man bør heller ikke undervurdere, at der nu reises en nasjonal opgave, som kanskje atter en gang kunde samle vort folk. Og en slik opgave vilde det være at faa anerkjendt visse norske rettigheter paa Grønland og faa igjen de arkivsaker, som i sin tid blev bortført til Danmark. Det vilde være andet til opgave end det nasjonale flisespikkeri, vi nu ynder at beskjæftige os med her hjemme, og som virker opstykkende istedetfor samlende.

Hr. Smedal fremstiller klart vort krav: Aapning av Vest-Grønlands havne for nordmændene og norsk suverenitet over Øst-Grønland, som nu i folkerettslig henseende maa betraktes som ingenmandsland. Det er rimelige krav fra det folk, som først opdaget landet og som to gange har kolonisert det, og som aldrig har frasagt sig sin førstesteret til landet. Det er jo noget pretentiøst av Danmark at ville sperre alle andre nasjoner - og med en viss forkjærlighet nordmændene - ute fra et landområde, som er 51 gange saa stort som Danmark selv. Man kan ikke nu godt forlange, at danskerne skal gi Grønland tilbake til Norge, som en erkjendelse av, at de kom i besiddelse av landet ved et falskneri, men man kan forlange, at nordmænd ikke utestænges fra et land, som i mer end 700 aar faktisk tilhørte Norge, og som Norge paa ærlig vis aldrig har tapt eller frasagt sig retten til.

Smedals bok bør læses av enhver, som er lunken eller indifferent i Grønlandsspørsmålet. Den er heller ikke kjedelig at læse, stilen er tvertom livlig og underholdende.

Br.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

22/11-28
Ravsdalsprisen
Dr. Børnt

Advokat Gustav Smedal, formannen i Grønlandslagets rettsutvalg, utsender i disse dager på Steenske Forlag en bok om som han har kalt »Opgjør og forståelse med Danmark«, inneholder foruten en saklig kritikk av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

19/28
11
Gustav Smedal
Falsholm
Lillehammer

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formanden i Grønlandslagets retsutvalg, utsender i disse dager paa Steenske Forlag en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken som han har kaldt «Opgjør og forståelse med Danmark», indeholder foruten en saklig kritik av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historie, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

19/28
11
Gustav Smedal
Falsholm
Lillehammer

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formanden i Grønlandslagets retsutvalg, utsender i disse dager paa Steenske Forlag en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken som han har kaldt «Opgjør og forståelse med Danmark», indeholder foruten en saklig kritik av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historie, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

19/28
11
Grønlandsspørsmålet
Bodo

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formannen i Grønlandslagets retsutvalg, har i disse dager paa Steenske Forlag utsendt en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken som han kalder «Opgjør og forståelse med Danmark», inneholder foruten en saklig kritikk av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

19/28
11
Grønlandsspørsmålet
Bodo

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formanden i Grønlandslagets retsutvalg, utsender i disse dager paa Steenske Forlag en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken som han har kaldt «Opgjør og forståelse med Danmark», indeholder foruten en saklig kritikk av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Gula Tidend. fredag 16. nov. 1928.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Gula - Tidend
Cyngvinn

Grønlandssaki i fullt ljós.

Gustav Smedal: Opgjør og for-
staaelse med Dan-
mark. (Steenske for-
lag, Oslo).

For den som hev stade tvi-
kande i «Grønlandssaki» er det
no høve til å få eit framifrå inn-
syn i utgreidingi som advokat
Gustav Smedal kjem med.
Boki er kjærkome, for me hev
sakna ein offentleg dokumenta-
tion av alt som hev gjenge ope.
Det hev vore lite av det, og
langt mindre av det som hev
gjenge løynt for seg. Her fær
ein det alt. Det er eit arbeid
som gjer forfattaren all ære.
Han hev gjort eit stort sankear-
beid både i norske og danske
kjelder og ikkje berre det: han
hev drege med utsegner og prøv-
faringar frå andre land. Han hev
lagt tilrettes det historiske, det
som gjev den svenske utriksmi-
nisteren Engeström i 1814 høve
til å påtalje Bourke og Danmark
si svikferd mot sambands-landet
Noreg:

«Eg ser av ein rapport frå
baron Wettersfeldt, at dei hev
vvertydd honom um, at Island
og Grønland aldri hev høvrt til
Noreg. Dette er då absolutt det
radt motsette av sanning! (C'est
pourtant absolument contraire
à la vérité.)»

Og det er same Engeström
som mot det hækne kravet frå
Danmark på halve ing av «fæl-
lesrigernes gjæld» gav nordmen-
nerne tilskuv til å setja i an
kravet på krunlandi Island, Fær-
øyarne og Grønland. I det hei-
te kastar Smedal her eit klårt
dagsljós yver det danske ren-
jespelet med Noreg og norske
eignaluter fyre Kieluppgjeret, i
sjølve uppgjeret og seinare —
radt upp i våre dagar. Han gjev
ein rikdom av velprova opplys-
ingar, som verkar knusande mot
dansk utrikspolitikk.

Mot vår eigen og. Hev me
tvila på, at me hev vore sand
mot rev so fær me det her do-
kumentert med svart på kvitt.

Smedal gjeng utførleg inn
på dei siste tingingar med Dan-
mark og påviser kor låkt resul-
tatet vart av tingingarne i 1923
fordi delegasjonen me sende var
politisk sterk men sakleg veik.
Dei fire utsendingarne våre var
frå kvart sitt politiske parti.
(Mowinkel, Hambro, Høgset og
Koht.) Det var difor upplagt
at stortinget vilde godtaka det
dei kom til. Av utsendingarne
var det tvo filologar, ein gard-
brukar og ein skipsreidar. Dette
var folki som skulde målbera
trent juridiske krav!

Smedal gjev seg ikkje av
med å kritisera avtalen. Han
legg berre tinn på bordet og
yverlet til lesarane å leggja tvo
og tvo ihop.

Av stor interesse er det Sme-
dal skriv um folkerett og ci-
villrett i denne leid: (med tilføre av
tvangsåtgjerdi i 1821, då Dan-
mark fekk hjelp a «den hellige
alliance» til å plyndra oss. Stor-
tinget vedtok då å fira).

«Ser man på beslutningen
isolert, kan det nok efter dens
form være tvilsomt om avkallet
også omfatter skattlandene. Men
efter den behandling saken had-
de fått, og da beslutningen var
knyttet til konvensjonen av 1814,
er det nok ikke tvilsomt, at
Norge ved denne beslutning op-
gav sin rett til Grønland, Island
og Færøerne.

(Fortsatt fra
forrige side)

Opgivelsen er avtvunget. Efter civilretten er en erklæring som avtvinges, ugyldig. I folkeretten er det ikke slik — tvang, som utøves mot en stat, er ikke ugyldighetsgrunn, ellers måtte alle fredstraktater være ugyldige, for de er jo blitt til av tvang. Folkerettens behandlings måte er imidlertid formell. Den spør ikke efter hvad det er materielt, virkelig riktig, og derfor ser vi, at så mange fredstraktater blir omstøtt. Selvom seierherren efter folkeretten har rett til en avstått provins, så viser historien, at menneskene alltid reagerer mot en avståelse, som er materielt uriktig, da de krænker deres retts- og retferdighetsfølelser. Ofte blir følgen den, at det ikke kommer ro i forholdet mellom to stater, før en urøttferdige avgjøelse er blitt omgjort. Så sterk er menneskenes reaksjon mot urøttferdighet, og det er et forhold, som statsmennene må ta hensyn til.»

Og han legg til disse markande ordi: «Då Danmark i 1864

«måtte opgi Slesvig Holsten var
«var dene avståelse delvis u-
«retferdig. Det viste sig da og-
«så, at det ikke kunde bli ro i
«saken. Etter verdenskrigen
«blev det rettet på forholdet, slik
«at Nordslesvig vendte tilbake til
«Danmark. Da avstemningsso-
«nene i Slesvig skulde bestem-
«mes, var en nordmann med på å
«fastsette disse, og det er blitt
«erkjent fra dansk side, at han
«stillte sig forståelsesfull overfor
«Danmarks sak.

«Den urett som overgikk
«Danmark i 1864, var imidlertid
«langt fra så grov som uretten
«mot Norge i 1814—1821. Dan-
«mark var gjenstand for brutalt
«angrep, men det var ingen uer-
«lighet med i spillet. Det er uær-
«ligheten fra Kieltraktaten som
«har brent sig fast i erindringen.
«Uærlige midler var blit benyttet
«mot en unionsfælle som ikke
«hadde forbrutt sig og som var
«avskåret fra å forsvare sig og
«avgjøelsen var i strid med sel-
«ve Kongeloven, som var Dan-
«marks og Norges egen grunn-
«lov. Når man nu mange år ef-
«ter betrakter saken rolig, vir-
ker det også som et sælsomt
«skuespill, at det var «den hel-
«lige allianse» makter, som blev
«anropt for å håndheve ukren-
«kelsheten av en traktat, som
«var kommet istand ved slike
«midler

Smedal kjem inn på uroi saki
vekte med Grønlandsnemndi
i Bjørgvin og Grønlandsforening-
arne som kom etter. Han mei-
ner at statsmagterne hev set for
smått på denne uroi. Ho er der
Vaki eller latent. Og fyrr saki
fær ei rimeleg og rettvís løysing
vil «forståelsen» millom dei tvo
folki aldri verta retteleg god.

O. G.

Grønlandssaki i fullt ljøs.

Gustav Smedal: Opgjør og forstaaelse med Danmark. (Steenske forlag, Oslo).

For den som hev stade tvilende i «Grønlandssaki» er det no høve til å få eit framifrå innsyn i utgreidingi som advokat Gustav Smedal kjem med. Boki er kjærcome, for me hev sakna ein offentleg dokumentasjon av alt som hev gjenge ope. Det hev vore lite av det, og langt mindre av det som hev gjenge løynt for seg. Her fær ein det alt. Det er eit arbeid som gjer forfattaren all ære. Han hev gjort eit stort sankearbeid både i norske og danske kjeldor og ikkje berre det: han hev drege med utsegner og prøvningar frå andre land. Han hev lagt tilrettes det historiske, det som gjev den svenske utriksministeren Engeström i 1814 høve til å påtala Bourke og Danmark si svikferd mot sambandslandet Noreg:

«Eg ser av ein rapport frå baron Wettersfeldt, at dei hev yvertydd honom um at Island og Grønland aldri hev høvrt til Noreg. Dette er då absolutt det radt motsette av sanning! (C'est pourtant absolument contraire à la vérité.)»

Og det er same Engeström som mot det heilne kravet frå Danmark på halvering av «fellesrigernes gjæld» gav nordmennene tilskuv til å setja i an kravet på krunlandi Island, Færøyane og Grønland. I det heile kastar Smedal her eit klårt dagsljøs yver det danske rennespelet med Noreg og norske signaluter fyre Kieluppgjeret, i sjølve uppgjeret og seinare — radt upp i våre dagar. Han gjev ein rikdom av velprova opplysningar, som verkar knusande mot dansk utrikspolitikk.

Mot vår eigen og. Hev me tvila på, at me hev vore saud mot rev so fær me det her dokumentert med svart på kvitt.

Smedal gjeng utførleg inn på dei siste tingingar med Danmark og påviser kor låkt resultatet vart av tingingarne i 1923 fordi delegasjonen me sende var *politisk sterk men sakleg veik*. Dei fire utsendingarne våre var frå kvart sitt politiske parti. (Mowinkel, Hambro, Hogset og Koht.) Det var difor upplagt at stortinget vilde godtaka det dei kom til. Av utsendingarne var det tvo filologar, ein gardbrukar og ein skipsreidar. Dette var folk som skulde målbera strengt juridiske krav!

Smedal gjev seg ikkje av med å kritisera avtalen. Han legg berre tingi på bordet og yverlet til lesarane å leggja tvo og tvo ihop.

Av stor interesse er det Smedal skriv um folkerett og civilrett i denne leid: (med tilføre av tvangsátgjjerdi i 1821, då Danmark fekk hjelp a «den hellige alliance» til å plyndra oss. Stortinget vedtok då å fira).

«Ser man på beslutningen isolert, kan det nok efter dens form være tvilsomt om avkallet også omfatter skattlandene. Men efter den behandling saken hadde fått, og da beslutningen var knyttet til konvensjonen av 1814, er det nok ikke tvilsomt, at Norge ved denne beslutning opgav sin rett til Grønland, Island og Færøerne.

Opgivelsen er avtvunget. Efter civilretten er en erklæring som avtvinges, ugyldig. I folkeretten er det ikke slik — tvang, som utøves mot en stat, er ikke ugyldighetsgrunn, ellers måtte alle fredstraktater være ugyldige, for de er jo blitt til av tvang. Folkerettens behandlingsmåte er imidlertid formiell. Den spør ikke efter hvad det er materielt, virkelig rigtig, og derfor ser vi, at så mange fredstraktater blir omstøtt. Selvom seierherren efter folkeretten har rett til en avstått provins, så viser historien, at menneskene alltid reagerer mot en avståelse, som er materielt uriktig, da de krænker deres retts- og retfærdighetsfølelser. Ofte blir følgen den, at det ikke kommer ro i forholdet mellem to stater, før en urettferdige avgjøelse er blitt omgjort. Så sterk er menneskenes reaksjon mot urettferdighet, og det er et forhold, som statsmennene må ta hensyn til.»

Og han legg til desse markande ordi: «Då Danmark i 1864

«måtte opgi Slesvig Holsten var «var dene avståelse delvis urettferdig. Det viste sig da også, at det ikke kunde bli ro i «saken. Etter verdenskrigen «blev det rettet på forholdet, slik «at Nordslesvig vendte tilbage til «Danmark. Da avstemningssønnene i Slesvig skulde bestemmes, var en nordmann med på å «fastsette disse, og det er blitt «erkjent fra dansk side, at han «stilte sig forståelsesfull overfor «Danmarks sak.

«Den urett som overgikk «Danmark i 1864, var imidlertid «langt fra så grov som uretten «mot Norge i 1814—1821. Danmark var gjenstand for brutalt «angrep, men det var ingen uretthet med i spillet. Det er uærligheten fra Kieltraktaten som «har brent sig fast i erindringen. «Uærlige midler var blitt benyttet «mot en unionsfælle som ikke «hadde forbrutt sig og som var «avskåret fra å forsvare sig og «avgjørelsen var i strid med selve «Kongeloven, som var Danmarks og Norges egen grunnlov. Når man nu mange år efter betragter saken rolig, virker det også som et sælsomt «skuespill, at det var «den hellige allianse» makter, som blev «anropt for å håndheve ukrenkelsheten av en traktat, som «var kommet istand ved slike «midler.

Smedal kjem inn på urol saki vekte med Grønlandsnemndi i Bjørgvin og Grønlandsforeningarne som kom etter. Han meiner at statsmagterne hev set for smått på denne urol. Ho er der Vaki eller latent. Og fyrr saki fær ei rimeleg og rettviss løysing vil «forståelsen» millom dei tvo folkj aldri verta retteleg god.

O. G.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Sjøfartstidende

1 6. NOV. 1928

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formanden i Grønlandslagets retsvalg, utsender i disse dage paa Steenske Forlag en bok om Grønlandsspørsmålet. Boken som han har kaldt «Opgjør og forstaaelse med Danmark», indeholder foruten en saklig kritik av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Den 17de mal 1 6. NOV. 1928

Ei ny bok um Grønlands-spørsmålet.

Formannen i Norges Grønlandslag advokat Gustav Smedal har sendt ut ei bok med tittel «Opgjør og forstaaelse med Danmark» og undertittel «Grønlandssaken — Historisk og politisk». Advokaten har søkt raad og reftleiding hjaa fyrstearkivar Brinchmann, professor Gjelsvik, dosent Hoel og major Isachsen, men segjer elles i fyreordet at synsmaatane i boka staaar heilt for hans eiga rekning. Dei er i mykje aatak paa den Grønlandspolitikk som Noreg har ført.

Norges Handels- og Sjøfartstidende
fredag 16. nov. 1928.

Norge og Grønland.

Advokat Gustav Smedal, formanden i Grønlandslagets retsutvalg, utsender i disse dage paa Steenske Forlag en bok om Grønlandsspørsmaalet. Boken som han har kaldt «Opgjør og forstaaelse med Danmark», indeholder foruten en saklig kritik av Norges utenrikspolitikk en uttømmende orientering om Grønlands historiske, geografiske og økonomiske forhold og om sakens folkerettslige side.

"Løvungen"
(nr 265)

15/11-28.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklip
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Opgjør og forståelse med Danmark

Advokat Smedals bok anmeldt av oberstløytnant J. L'Orange.

Gustav Smedal: «Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken, historisk og politisk.»

Om ovenstående høist interessante og aktuelle tema har Norges Grønlandslags formann, advokat Smedal, i disse dager sendt ut en bok på 146 sider. I denne bok gir han en oversikt over Norges forhold til Grønland fra Grønlands opdagelse frem til idag. I forbindelse hermed berøres den såkalte Grønlands-sak.

Tiltross for det tildels tunge stoff er boken lettlest. Fremstillingen er klar og grei — på mange steder virker boken formelig spennende.

Forfatteren har meget på hjertet — ikke minst av kritisk art. De kritiske bemerkninger er imidlertid holdt i en

akademisk tone og virker derfor helt saklig. Om berettigelsen av den reiste kritikk er det selvsagt etter en rask lesning av boken ikke godt å felle noen sikker dom. Imidlertid er boken så solid underbygd, så vel dokumentert, at leseren vil ha et godt grunnlag for å kunne gjøre sig op en mening om denne for vårt fedreland så dyrebare og viktige sak.

Innledningsvis fortelles om Grønlands opdagelse ved jær-buen Erik Raude — Leif Erik-søns far — og om de norske kolonier på Grønland fra ca. år 1000 til 1500. Erik Raudes reiser har vært betegnet som kanskje de merkeligste i polarreisenes historie. De norske kolonier på Grønlands sydvestkyst skal ha omfattet henimot 300 gårder — enkelte med hundrer av dyr — og noen tusen mennesker, alle nordmenn. Fedrift,

jakt og fangst var deres viktigste næringsvei. Til kolonien hørte domkirke, ikke mindre enn 15 andre kirker og to klostre.

Omkring år 1100 blev Grønland eget bispedømme. Landet var selvstyrt til 1261, da det la sig under Norge, muligens for å sikre sig de for livets opphold absolutt fornødne tilførsler av korn, jern og tømmer. Imidlertid gikk litt efter litt forbindelsen med Norge tapt, — ikke minst fordi det norske regjeringssete blev henlagt til Danmark. Og da forbindelsen helt ophørte, gikk kolonien til grunne. Den kunde ikke klare sig selv. Antagelig skjedde undergangen henimot år 1500.

Selv efterat forbindelsen med Grønland var tapt og kolonien gått til grunne, var det ingen tvil om Norges høihetsrett over Grønland, basert på den gamle norske kolonisasjon av landet og dettes underka-

stelse under Norge i 1261. Norges høibetsrett blev av alle makter erkjent som et faktum. På Grønland hadde hverken Danmark eller fellesmonarkiet noe krav.

Ca. 1720 blev Grønland for annen gang kolonisert — atter fra Norge. Denne gang var det på initiativ av den norske prest Hans Egede, som i Grønlands historie vel er den mann som kommer nærmest etter Erik Raude. At landet fremdeles var norsk tiltross for at regjeringssetet var flyttet til Danmark, og tiltross for at statsmonopol var innført — derom hersker der ingen tvil.

Slik stod sakene i 1814 da vi ved Kielerfreden helt urettmessig med ett slag blev berøvet våre gamle skattland: Norge blev avstått til Sverige, men allikevel lyktes det Danmark å beholde Island, Grønland og Færøiene. Og med hvilken argumentasjon? Jo den, at disse land alltid hadde tilbørt Danmark. Hvem der fant på dette, er ikke helt på det rene. Men den svenske forhandler har visstnok trodd det, og nordmennene selv hadde jo ingen talsmann ved forhandlingsbordet. Det var et eklatant rettsbrudd

mot Norge, stikk imot kongeloven, — Danmark-Norges felles grunnlov — hvor begge rikers integritet og udelelighet var fastslått.

Straks unionen med Sverige var sluttet, reistes da også i Norge kravet på dets gamle skattland — vel nærmest som et motkrav ved gjeldsoppgjøret. Men danskene avviste kravet, idet de henskjøt sig under Kielertraktaten; og stormaktene tvang Norge til ettergivelse med trussel om ny krig. En sådan kunde vi ikke ta. Stortinget måtte da opgi vår rett til Island, Grønland og Færøiene; men det gjorde det under tvang — Følelsen av denne urett er ennå levende her i landet. Ennå torde det ikke være forsent å gjøre uretten god igjen.

Om Norge i 1814 hadde suverenitet over hele Grønland, kan være gjenstand for tvil. De gamle norske konger hevdet alltid sådan suverenitet, men senere er folkerettslig sett opfatningen blitt den, at en stats overhøihet over et land må gi sig uttrykk i et faktisk besiddelsesforhold. I 1814 var det bare en viss del av Grønlands vestkyst som faktisk var underlagt Norge. Det skul-

de således kun være denne del av Grønland som Norge i 1814 hadde suverenitet over. Som følge herav skulde det ikke være hele Grønland, men kun den omhandlede del av vestkysten som berørtes av begivenhetene i 1814. Resten skulde være terra nullius — ingenmannsland. Danmark har ved flere leiligheter handlet ut fra denne forutsetning, som også har vært hevdet fra norsk side etterat Grønlands-saken kom op.

Efterhånden har imidlertid danskene på mange måter søkt å befeste sin maktstilling på Grønland. Der bor nu ca. 15 000 innfødte deroppe. I 1894 utvidet danskene sine kolonier til østkysten, og i 1905 nordover på vestkysten. Tidspunktet hertil var særdeles godt valgt, for ved begge anledninger hadde nordmennene andre ting å tenke på enn å vareta mulige interesser på Grønland. Hverken i 1894 eller 1905 blev der således reist norsk protest.

All handel på de deler av Grønland som danskene faktisk har underlagt sig er statsmonopol under Danmark. Vestkysten er avsperrret, den er et lukket land, og de gjeldende bestemmelser er meget rigorøse.

Danskene hevder at dette er skjedd av hensyn til den innfødte befolkning, av humanitære grunner. Forfatteren påviser imidlertid at Vest-Grønlands avsperring oprettholdes av politiske grunner, for å holde fremmed konkurranse vekk, av frykt for å bli fortrent av andre. At dette er den virkelige grunn, synes å fremgå nokså klart av en uttalelse av venstres fører, Vanggård, under folketingsdebatten i 1923. Han sa: «Hvis man lukker op for Grønland, uten at denne befolkning er i betydelig grad fremskredet i dansk civilisasjon, vil det sikkert føre til at landet tapes for oss».

Kravet om å få Vest-Grønland åpnet, er et av de viktigste mål for norsk Grønlandspolitik. De rike fiskerier ved Grønlands vestkyst vil først kunne utnyttes fullt ut når landet åpnes. Vest-Grønland inneholder så mange andre muligheter, hvis utnyttelse forutsetter landets åpning. Der er gode betingelser for opdyrking på flere deler av vestkysten, men lite eller intet er gjort. Den islandske landbruksdirektor Sigurdsson har gjort en rekke av ca. 15 000

mennesker — m. a. o. Grønlands samlede befolkning — måtte kunne ernære sig av husdyrhold. Vest-Grønlands åpning for oss er derfor et meget viktig spørsmål, hvis løsning vi eventuelt bør søke opnådd ad internasjonal vei. Forfatteren mener at vi uten opphold bør forberede oss på å ta en rettssak med Danmark om dette spørsmål.

Øst-Grønland er stort sett åpent for alle. I realiteten er Grønlands østkyst på noen få steder nær å anse som ingenmannsland. Norske fartøier er stadig på ferde på østkysten, og her har de hevd på å kunne gå i land. Utnyttelsen av denne del av Grønland skriver sig fra meget sen datum, så sent som begynnelsen av det 19. århundre. Det var Sven Foyn som begynte fangsten her oppe, og vi har all grunn til å være stolt av hvad våre fangstfolk har prestert — også i retning av kystens utforskning. Men politisk sett har vi dessverre mindre grunn til å være stolte. Danskene har vist adskillig større fremsyn.

Danskene har efter krigen systematisk arbeidet på å få sin høibetsrett anerkjent over

hele Grønland — som det synes med det formål å få avsperringen og monopolet utstrakt over hele dette land. Allerede i 1916 fikk danskene U. S. A. til å erklære, at de ikke vilde motsette sig at Danmark utvidet sin overhøihet over hele Grønland. Senere er lignende tilsagn erhvervet fra Frankrike, Italia, Japan, Storbritannia og Sverige.

Almindelig kjent er den danske gesandts underhåndshenvendelse til utenriksminister Ihlen i samme anledning i 1919. Han spurte om hvorledes Norge i tilfelle vilde stille sig til et dansk overhøiheitskrav over hele Grønland. Ikke mindre kjent — og kritisert — er Ihlen, likeledes muntlige, imøtekommende svar. Herved er å merke at Ihlen visstnok har gått ut fra at det ikke vilde bli tale om noen avsperring av og monopol på østkysten i likhet med Vest-Grønland. Under sakens videre behandling syntes det imidlertid å bli mere og mere klart at nettopp det var den underforståtte danske forutsetning. Det blev da også i Stortinget uttalt — av Michélet — at nordmennene ikke kunde gi avkall på noen av de

innsatt fra norske side

(Fra forrige side)

rettigheter til fangst og fiske som de hittil hadde utøvd på Grønland.

Samme dag som utenriksminister Michelet uttalte dette i tinget, gjorde imidlertid Danmark helt overraskende kjent at Grønland herefter i sin helhet var inndradd under de danske kolonier, og kort efter at samtlige til Grønland hørende kyster og øier — med noen få undtagelser — var lukket for fremmede nasjoner. Likeoverfor dette nedla Norge protest. Vi har aldri anerkjent Danmarks overhøihet over hele Grønland.

Det kan ikke nektes at den danske handlemåte var eien-dommelig. Nordmennene var jo faktisk de eneste som hadde reelle interesser i nettop de strøk hvorover danskene ønsket å utstrekke sitt herredømme.

Som følge av protesten har Danmark gått med på å fortsette forhandlingene på såkalt fritt grunnlag, d. e.: fra norsk side ubundet av den danske suverenitetserklæring over hele Grønland. Og man enedes tilslutt om en ordning hvorefter østkysten på enkelte undtagelser nær blev erklært åpen med samme rett for norske som for

danske. I suverenitetsspørs-målet har det imidlertid ikke vært mulig å komme til enighet. Her står man efter gjengs norsk opfatning ennå bare ved sakens innledning.

Danmark har imidlertid fortsatt å handle omtrent som om dets suverenitet over hele Grønland skulde være en kjensgjerning — noe som ikke har kunnet undgå å sette spor her i landet. Adskillig bitterhet har det også vakt — som rimelig er — at det har vært påstått, at danskene omgikk med planer om å selge Grønland til Kanada. Skulde dette skje, kunde det bli til ubotelig skade for det gode forhold mellom de to land.

Forfatteren fremhever sterkt — og dette går som en rød tråd gjennom boken — at vi ønsker et godt forhold til Danmark. Dette gode forhold kan imidlertid ikke opnås uten at vi går veien gjennom et oppgjør. Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis vi ønsker et godt forhold mellom de to land.

Det var en feil av oss at ikke Grønlandssaken blev reist umiddelbart efter verdenskrigens slutt. Da blev så megen urett gjort god igjen — også

mot Danmark, — at det skulde vært vanskelig ikke å ha gitt Norge sin rett. Men beklageligvis blev fra norsk side den gang intet gjort.

Følelsen av den begåtte urett er ennå levende i Norge. Med historiens kjennsgjærninger for øie kan det ennå ikke være for sent å bøte på den.

Advokat Smedal har — synes jeg — skilt sig meget godt fra den oppgave han har satt sig. Man får et levende inntrykk av at hoken er skrevet av en varm fedrelandsvenn, med sterke nasjonale interesser. Fremstillingen er klar og nøktern. Forfatteren kan på sine steder være skarp i sin dom. Men det kan på den annen side ikke nektes at denne dom synes meget godt underbygd.

Boken burde kunne påregne en stor lesekrete, ikke alene i Norge, men også i Danmark. Den anbefales enhver nordmann som har interesse for våre gamle nasjonale verdier og for de økonomiske interesser som knytter sig til dette store polarland.

Opgjør og forståelse med Danmark

Advokat Smedals bok anmeldt av oberstløytnant J. L'Orange.

Gustav Smedal: «Opgjør og forståelse med Danmark. Grønlandssaken, historisk og politisk.»

Om ovenstående høist interessante og aktuelle tema har Norges Grønlandslags formann, advokat Smedal, i disse dager sendt ut en bok på 146 sider. I denne bok gir han en oversikt over Norges forhold til Grønland fra Grønlands opdagelse frem til idag. I forbindelse hermed berøres den såkalte Grønlands-sak.

Tiltross for det tildels tunge stoff er boken lettlest. Fremstillingen er klar og grei — på mange steder virker boken formelig spennende.

Forfatteren har meget på hjertet — ikke minst av kritisk art. De kritiske bemerkninger er imidlertid holdt i en

akademisk tone og virker derfor helt saklig. Om berettigelsen av den reiste kritikk er det selvsagt etter en rask lesning av boken ikke godt å felle noen sikker dom. Imidlertid er boken så solid underbygd, så vel dokumentert, at leseren vil ha et godt grunnlag for å kunne gjøre sig op en mening om denne for vårt fedreland så dyrebare og viktige sak.

Innledningsvis fortelles om Grønlands opdagelse ved jærbuen Erik Raude — Leif Erikssøns far — og om de norske kolonier på Grønland fra ca. år 1000 til 1500. Erik Raudes reiser har vært betegnet som kanskje de merkelige i polarreisenes historie. De norske kolonier på Grønlands sydkyst skal ha omfattet henimot 300 gårder — enkelte med hundrer av dyr — og noen tusen mennesker, alle nordmenn. Fedrift,

jakt og fangst var deres viktigste næringsvei. Til kolonien hørte domkirke, ikke mindre enn 15 andre kirker og to klostre.

Omkring år 1100 blev Grønland eget bispedømme. Landet var selvstyrt til 1261, da det la sig under Norge, muligens for å sikre sig de for livets opphold absolutt fornødne tilførsler av korn, jern og tømmer. Imidlertid gikk litt etter litt forbindelsen med Norge tapt, — ikke minst fordi det norske regjeringssete blev henlagt til Danmark. Og da forbindelsen helt opphørte, gikk kolonien til grunne. Den kunde ikke klare sig selv. Antagelig skjedde undergangen henimot år 1500.

Selv etterat forbindelsen med Grønland var tapt og kolonien gått til grunne, var det ingen tvil om Norges høihetsrett over Grønland, basert på den gamle norske kolonisasjon av landet og dettes underka-

stelse under Norge i 1261. Norges høihetsrett blev av alle makter erkjent som et faktum. På Grønland hadde hverken Danmark eller fellesmonarkiet noe krav.

Ca. 1720 blev Grønland for annen gang kolonisert — atter fra Norge. Denne gang var det på initiativ av den norske prest Hans Egede, som i Grønlands historie vel er den mann som kommer nærmest etter Erik Raude. At landet fremdeles var norsk tiltross for at regjeringssetet var flyttet til Danmark, og tiltross for at statsmonopol var innført — derom hersker der ingen tvil.

Slik stod sakene i 1814 da vi ved Kielerfreden helt urettmessig med ett slag blev berøvet våre gamle skattland: Norge blev avstått til Sverige, men allikevel lyktes det Danmark å beholde Island, Grønland og Færøiene. Og med hvilken argumentasjon? Jo den, at disse land alltid hadde tilhørt Danmark. Hvem der fant på dette, er ikke helt på det rene. Men den svenske forhandler har visstnok trodd det, og nordmennene selv hadde jo ingen talsmann ved forhandlingsbordet. Det var et eklatant rettsbrudd

mot Norge, stikk imot kongeloven, — Danmark-Norges felles grunnlov — hvor begge rikers integritet og udelelighet var fastslått.

Straks unionen med Sverige var sluttet, reistes da også i Norge kravet på dets gamle skattland — vel nærmest som et motkrav ved gjeldsoppgjøret. Men danskene avviste kravet, idet de henskjøt sig under Kielertraktaten; og stormaktene tvang Norge til eftergivelse med trussel om ny krig. En sådan kunde vi ikke ta. Stortinget måtte da opgi vår rett til Island, Grønland og Færøiene; men det gjorde det under tvang — Følelsen av denne urett er ennu levende her i landet. Ennu torde det ikke være forsent å gjøre uretten god igjen.

Om Norge i 1814 hadde suverenitet over hele Grønland, kan være gjenstand for tvil. De gamle norske konger hevdet alltid sådan suverenitet, men senere er folkerettslig sett opfatningen blitt den, at en stats overhøihet over et land må gi sig uttrykk i et faktisk besiddelsesforhold. I 1814 var det bare en viss del av Grønlands vestkyst som faktisk var underlagt Norge. Det skul-

de således kun være denne del av Grønland som Norge i 1814 hadde suverenitet over. Som følge herav skulde det ikke være hele Grønland, men kun den omhandlede del av vestkysten som berørtes av begivenhetene i 1814. Resten skulde være terra nullius — ingenmannsland. Danmark har ved flere leiligheter handlet ut fra denne forutsetning, som også har vært hevdet fra norsk side efterat Grønlands-saken kom op.

Efterhånden har imidlertid danskene på mange måter søkt å befeste sin maktstilling på Grønland. Der bor nu ca. 15 000 innfødte deroppe. I 1894 utvidet danskene sine kolonier til østkysten, og i 1905 nordover på vestkysten. Tidspunktet hertil var særdeles godt valgt, for ved begge anledninger hadde nordmennene andre ting å tenke på enn å vareta mulige interesser på Grønland. Hverken i 1894 eller 1905 blev der således reist norsk protest.

All handel på de deler av Grønland som danskene faktisk har underlagt sig er statsmonopol under Danmark. Vestkysten er avsperrret, den er et lukket land, og de gjeldende bestemmelse er meget rigorøse.

Stavangeren nr. 265. 15 november 28.

Danskene hevder at dette er skjedd av hensyn til den innfødte befolkning, av humanitære grunner. Forfatteren påviser imidlertid at Vest-Grønlands avsperring oprettholdes av politiske grunner, for å holde fremmed konkurranse vekk, av frykt for å bli fortrenget av andre. At dette er den virkelige grunn, synes å fremgå nokså klart av en uttalelse av venstres fører, Vanggård, under folketingsdebatten i 1923. Han sa: «Hvis man lukker op for Grønland, uten at denne befolkning er i betydelig grad fremskredet i dansk civilisasjon, vil det sikkert føre til at landet tapes for oss».

Kravet om å få Vest-Grønland åpnet, er et av de viktigste mål for norsk Grønlandspolitik. De rike fiskerier ved Grønlands vestkyst vil først kunne utnyttes fullt ut når landet åpnes. Vest-Grønland inneholder så mange andre muligheter, hvis utnyttelse forutsetter landets åpning. Der er gode betingelser for opdyrking på flere deler av vestkysten, men lite eller intet er gjort. Den islandske landbruksdirektor Sigurdsson har gjort gjennomsnittet av ca. 15 000

mennesker — m. a. o. Grønlands samlede befolkning — måtte kunne ernære sig av husdyrhold. Vest-Grønlands åpning for oss er derfor et meget viktig spørsmål, hvis løsning vi eventuelt bør søke oppnådd ad internasjonal vei. Forfatteren mener at vi uten opphold bør forberede oss på å ta en rettssak med Danmark om dette spørsmål.

Øst-Grønland er stort sett åpent for alle. I realiteten er Grønlands østkyst på noen få steder nær å anse som ingenmannsland. Norske fartøier er stadig på ferde på østkysten, og her har de hevd på å kunne gå i land. Utnyttelsen av denne del av Grønland skriver sig fra meget sen datum, så sent som begynnelsen av det 19. århundre. Det var Sven Foyn som begynte fangsten her oppe, og vi har all grunn til å være stolt av hvad våre fangstfolk har prestert — også i retning av kystens utforskning. Men politisk sett har vi dessverre mindre grunn til å være stolte. Danskene har vist adskillig større fremsyn.

Danskene har efter krigen systematisk arbeidet på å få sin høihetsrett anerkjent over

hele Grønland — som det synes med det formål å få avsperringen og monopol utstrakt over hele dette land. Allerede i 1916 fikk danskene U. S. A. til å erklære, at de ikke vilde motsette sig at Danmark utvidet sin overhøihet over hele Grønland. Senere er lignende tilsagn erhvervet fra Frankrike, Italia, Japan, Storbritannia og Sverige.

Almindelig kjent er den danske gesandts underhåndshenvendelse til utenriksminister Ihlen i samme anledning i 1919. Han spurte om hvorledes Norge i tilfelle vilde stille sig til et dansk overhøihetskrav over hele Grønland. Ikke mindre kjent — og kritisert — er Ihlen's, likeledes muntlige, imøtekommende svar. Herved er å merke at Ihlen visstnok har gått ut fra at det ikke vilde bli tale om noen avsperring av og monopol på østkysten i likhet med Vest-Grønland. Under sakens videre behandling syntes det imidlertid å bli mere og mere klart at nettopp det var den underforståtte danske forutsetning. Det blev da også i Stortinget uttalt — av Michelet — at nordmennene ikke kunde gi avkall på noen av de

rettigheter til fangst og fiske som de hittil hadde utøvd på Grønland.

Samme dag som utenriksminister Michelet uttalte dette i tinget, gjorde imidlertid Danmark helt overraskende kjent at Grønland herefter i sin helhet var inndradd under de danske kolonier, og kort efter at samtlige til Grønland hørende kyster og øier — med noen få undtagelser — var lukket for fremmede nasjoner. Likeoverfor dette nedla Norge protest. Vi har aldri anerkjent Danmarks overhøihet over hele Grønland.

Det kan ikke nektes at den danske handlemåte var eiedommelig. Nordmennene var jo faktisk de eneste som hadde reelle interesser i nettopp de strøk hvorover danskene ønsket å utstrekke sitt herredømme.

Som følge av protesten har Danmark gått med på å fortsette forhandlingene på såkalt fritt grunnlag, d. e.: fra norsk side ubundet av den danske suverenitetserklæring over hele Grønland. Og man enedes tilslutt om en ordning hvorefter østkysten på enkelte undtagelser nær blev erklært åpen med samme rett for norske som for

danske. I suverenitetsspørsmålet har det imidlertid ikke vært mulig å komme til enighet. Her står man efter gjengs norsk opfatning ennu bare ved sakens innledning.

Danmark har imidlertid fortsatt å handle omtrent som om dets suverenitet over hele Grønland skulde være en kjensgjerning — noe som ikke har kunnet undgå å sette spor her i landet. Adskillig bitterhet har det også vakt — som rimelig er — at det har vært påstått, at danskene omgikkes med planer om å selge Grønland til Kanada. Skulde dette skje, kunde det bli til ubotelig skade for det gode forhold mellem de to land.

Forfatteren fremhever sterkt — og dette går som en rød tråd gjennom boken — at vi ønsker et godt forhold til Danmark. Dette gode forhold kan imidlertid ikke oppnås uten at vi går veien gjennom et oppgjør. Grønlandssakens løsning er nødvendig, hvis vi ønsker et godt forhold mellem de to land.

Det var en feil av oss at ikke Grønlandssaken blev reist umiddelbart efter verdenskrigens slutt. Da blev så megen urett gjort god igjen — også

mot Danmark, — at det skulde vært vanskelig ikke å ha gitt Norge sin rett. Men beklageligvis blev fra norsk side dengang intet gjort.

Følelsen av den begåtte urett er ennu levende i Norge. Med historiens kjennsgjerninger for øie kan det ennu ikke være for sent å høre på den.

Advokat Smedal har — synes jeg — skilt sig meget godt fra den opgave han har satt sig. Man får et levende inntrykk av at boken er skrevet av en varm fedrelandsvenn, med sterke nasjonale interesser. Fremstillingen er klar og nøktern. Forfatteren kan på sine steder være skarp i sin dom. Men det kan på den annen side ikke nektes at denne dom synes meget godt underbygd.

Boken burde kunne påregne en stor lesekrets, ikke alene i Norge, men også i Danmark. Den anbefales enhver nordmann som har interesse for våre gamle nasjonale verdier og for de økonomiske interesser som knytter sig til dette store polarland.

Forfatteren har forrige side.

Hortissement i dagspressen.

